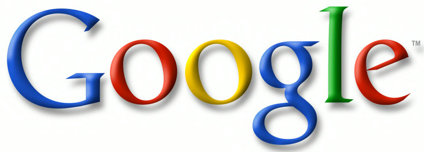

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

A. Otto.
Ofen im 1857.

Herodotus.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἉΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ

ἹΣΤΟΡΙΗΣ ἈΠΟΔΕΞΙΣ

ΚΤΗΣΙΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ

ΛΕΙΨΑΝΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI

ET

CTESIAE CNIDII

QUAE EXSTANT

OPERA ET FRAGMENTA

GRAECE.

RECENSUIT

ET WESSELINGIANAE RECENSIONIS VARIETATES

ADIECIT

D. AUGUST. CHRIST. BORHECK.

EDITIO ALTERA PRIORI CORRECTIOR ET AUCTIOR.

TOMUS I.

LEMGOVIAE

IN BIBLIOPOLIO MEYERIANO 1808.

ἹΕΡΩΝΥΜΩι.

ΝΑΠΟΛΕΟΝΙ.

ΤΩι. ΠΡΩΤΩι.

ΟΥΕΣΤΦΑΛΙΗΣ. ΒΑΣΙΛΗΙ. ΑΥΓΟΥΣΤΩι.

ΚΑΛΛΙΣΤΩι. ΚΑΓΑΘΩΤΑΤΩι.

ΤΩΝ. ἙΩΥΤΟΥ. ΛΑΩΝ.

ΠΑΤΡΙ. ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΤΑΤΩι.

ἩΡΩΙ. ΑΡΗΙΩι.

ἩΡΑΚΛΗΙ. ΜΟΥΣΑΓΕΤΗι.

ΚΛΕΙΩ.

ΜΟΥΣΑΙ. ΤΕ. ἉΠΑΣΑΙ.

ΤΑ. ΤΟΥ. ἙΩΥΤΩΝ.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ. ΒΙΒΛΙΑ.

ἈΝΑΘΗΜΑ. ΕἸΝΑΙ. ἘΘΕΛΟΥΣΙ.

ΕΥΣΕΒΕΟΜΕΝΟΣ. ἈΝΕΘΗΚΕ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ. ΒΟῬῬΕΚ.

ἘΝ. ΤΗι. ΠΡΟΣ. ῬΗΝΟΝ. ΚΟΛΩΝΙΑι.

ΜΗΝΙ. ἈΡΗΙΩι.

ἘΤΕΟΣ. ΧΙΛΙΟΣΤΟΥ. ὈΚΤΑΚΟΣΙΟΣΤΟΥ. ὈΓΔΟΟΥ.

A.

JEROME.

NAPOLEON. I.

ROI. DE. WESTPHALIE.

LE. SOUVERAIN. LE. PLUS. AUGUSTE.

PERE. ADORÉ. DE. SES. PEUPLES.

HEROS. INVINCIBLE.

HERCULE. MUSAGETE.

CLIO.

ET. TOUTES. SES. SOEURS. MUSES.

VEULENT. CONSACRER.

LEUR. HERODOTE.

DEVOTEMENT. PRÉSENTÉ.

PAR

C. A. BORHECK.

A. COLOGNE. SUR. LE. RHIN.

AU. MOIS. DE MARS. L'AN. 1808.

exquisitissimas plenissimis interpretationem suam locupletavit, plurimumque lucis Herodoto affudit, bina vice editae sunt; & a *Schaefero* quoque, Viro Clarissimo, multis in locis emaculatus prodiit Herodotus. Nos quoque ipsi, dum *Apparatum ad Herodotum intelligendum & interpretandum* conscripsimus, Herodoteum opus multis in locis emaculari posse, ideoque & ab editore religioso debere, intellleximus.

Quare quum Herodotei operis a nobis curanda esset editio haec nova, id nobis praecipue proposuimus, ut, quantum quidem in nobis esset, contextum Herodoti Graecum quam emendatissimum atque castigatissimum prodiret. Herodotum igitur nostrum, quem inde a iuventute semper in deliciis habuimus, quem nunquam seposuimus, & cuius Musas saepius iuvenibus quibusdam φιλέλλησι explicavimus, nunc denuo relegere, &, quum nobis codicibus manu exaratis uti non licuit, contextum eius e copiis Wesselingianis & Larcherianis recensere, idque, adhibitis, quae nobis ad

manus

manus sunt, editis exemplaribus omnibus, haud parvis sumtibus paratis, emendare instituimus. Est igitur haec nostra Herodotei operis editio nova nullius priorum repetitio, sed nova eaque accurata eius recensio, in qua Musas Herodoteas tam ad veterum librorum fidem, quam e coniecturis virorum doctorum integritati restituere tentavimus. Quae manifeste spuria auctorisque operi adsuta deprehendimus, ea e contexto Herodoteo delevimus; cur enim pannos adsutos resecare, & abiicere nolimus, non videmus. Maximopere dolendum est, *Gattererum*, historicum & criticum sine dubio summum, Herodotique intimum amicissimumque familiarem, qui in scriptis suis immortalibus Herodotea plurima illustravit, qui spuria in Musis Herodoteis investigare sibi proposuerat, ante investigationem hanc absolutam ad Superos rediisse, tristeque sui desiderium nobis, omnique orbi erudito reliquisse. Si quis enim unquam, *Gattererus* profecto, sagacissimus horum erat investigator! Ne tamen spuria,

 quae

quae Musarum e contexto eiecimus, hac nostra in editione desiderentur, varietates huius recensionis nostrae a Wesselingiana & Schaeferiana in fine adiecimus omnes.

Ionismi puritatem, a librariis multis in locis corruptam, Herodoto nostro restituere ausi non sumus; quae sine dubio corrupta, ea sola correximus, & ut auctor sibi in scribendis vocabulis semper constans sit, curavimus. Herodotum enim mox Ionismum, mox Dorismum, mox Atticismum in scribendo sequutum esse, quis sanus sibi persuadebit? Fieri tamen potuisse non negamus, ut quaedam talia a nobis neglecta sint, quae corrigi debuerint.

Praeter *Ctesiana*, & *Gattereri* de contexto historiarum Herodoti commentationem, in priori nostra editione contextam, novae huic editioni & *Appendices e Wesselingiana editione*, de legibus & institutis tam Persicis quam Aegyptiacis, de incremento Nili & eius caussis, hasque auctas & emendatas, itemque *de Herodoto*

rodoto eiusque scriptis notitiam e Bibliotheca Graeca Fabricio-Harlesiana, auctiorem, eandemque & de *Ctesia* adiecimus.

Sequetur, summo numine annuente, *Herodoti* hac & *Arriani* nostri, qui Herodotum proxime sequetur, editione absoluta, *Lexicon Herodoteum locupletissimum* maximam partem prelo iam paratum, cum *Grammatica Herodotea*, tandemque, ni Atropos vitae filum prius abrumpat, locorum apud veteres Graecos Romanosque scriptores occurrentium omnium, ubi Herodotus vel laudatur, vel explicatur, vel ad eum alluditur, diligentissime instituta collectio, magnam partem a nobis iam absoluta.

A redemtore, huiusque bonas litteras, antiquas in primis, promovendi studio laudabili, ut errores typothetae a viro docto huiusque rei peritissimo, quum absentia nostra ab officina id nobis ipsis praestare non permittat, omni cura studioque indefesso emendandos curet, Herodotumque, venerandum historiarum patrem

habitu decoro & *sine vitiis* in publicum producat, certo speramus & confidimus.

Faxit Deus T. O. M. ut hae nostrae in Herodotum lucubrationes bonis litteris, & iuventuti in primis fructuosae evadant! Nisi enim utile, quod facimus, stulta est gloria.

D. Coloniae ad Rhenum mense Maio a. s. ∞ ↀIↃIↃCCCVII.

D. *Augustus Christianus Borheck.*

De

De
Herodoto Historiarum scriptore.

e I. A. Fabricii Bibliotheca Graeca, curante G. C. Harlesio. Lib. II. cap. XX. Vol. II. p. 327 &c.

*

Herodotus, sive, ut viri docti scribendum contendunt *a)*, *Erodotus*, e Cariae urbe Halicarnassensis, quod ipse in limine libri I. Historiarum profitetur *b)*, a qui-

 busdam

a) Vide Henricum Valesium ad Ammiani lib. XXI. c. 6. Pater Herodoti ab aliis *Lyxus*, ab aliis *Xylus*, forsan rectius, appellatur. Vide Iac. Gronovium Tomo II. Antiq. Graecar. tabula LXXI. ubi effigies Herodoti e veteri marmore apud Fulvium Ursinum p. 87. elogior. Lyxi tamen nomen occurrit etiam apud Lucianum de domo tom. II. p. 461. [& in epigrammate apud Schol. Aristoph. ad Nubes 331. ubi vide not.] Tzetzes Chiliad. III. v. 387. Oxyli filium dixit: Ὁ Συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ὁ παῖς ὁ τοῦ Ὀξύλου, quod Larcherius ὁ τοῦ Λύξεω corrigendum censet.

b) Ἡροδότου Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, quod initium operis laudatur etiam a Demetrio περὶ ἑρμηνείας, §. 17 & 44. Licet Plutarchus lib. de exilio

busdam Thurius *c)* deinde dictus est, quia propter patriam a Lygdamo tyranno vexatam *d)* in Thurios cum aliis profectus fuit, cum ad illam magnae Graeciae in Italia in sinu Tarentino civitatem restaurandam Athenienses coloniam misissent, anno 3. Olymp. LXXXIII. praetore Callimacho *e)* Thurii *f)* quoque, si credimus Plinio, Histo-

---

lio p. 604. testetur, in quibusdam codicibus scriptum fuisse Ἡροδότε Θερίε. — Idem invenitur apud Aristotelem Rhetor. lib. III. cap. V. p. 167. —

c) *Avieno* in ora maritima v. 49. Herodotus ipse Thurius. Iuliano Epist. 22. & in alia apud Suidam in Ἡρόδοτος, & Plutarch. p. 604. de exilio ὁ Θέριος λογοποιός. His antiquior Strabo lib. XIV. p. 656. (970. A.) Ἄνδρες δὲ ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς (Ἁλικαρνάσσε) Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θέριον ἐκάλεσαν διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θερίες ἀποικίας. Vide & epitaphium relatum a Stephano Byzantino in Θέριοι & Schol. Aristoph. ad Nubes p. 79. v. 331. a Salmasio autem latine expressum sic: Lyxidae Herodoti cineres humus ista recondit Historiae antiquae patris Ioniacae. Quem Doris patria extulerat, patria altera posthac Thurias excepit, dum fugit invidiam. Quod vero in Hygini cod. lib. II. Poet. Astron. cap. 2. Herodotus Milesius vulgo vocatur, error est a Io. Scheffero recte emendatus.

d) Suidas in Ἡρόδοτος. Plutarch. in Nicia p. 526. Diodor. Sic. lib. XII. p. 295. [s. Vol. I. p. 484. edit. Wesseling.] cuius notam consules, & Taylor. in vita Lysiae p. 106. seq. edit. Reiskii in vol. 6. Orator. Graecar.

e) Adi ἱστοριῶν συναγωγὴν Chronico Eusebii Scaligeriani subiectam [Corsini F. A. tom. III. p. 210.]

f) Plinius lib. XII. cap. 4. tanta ebori auctoritas erat urbis nostrae trecentesimo decimo anno: tunc enim auctor

Historiam suam condidit circa annum aetatis suae XL g).
Urbis Romae CCCX. (sive Olymp. LXXXIV. annum 1.)
ante Christum natum CCCCXLIV. Vixit annos ad mini-

 mum

auctor ille (Herodotus) historiam eam condidit Thuriis in Italia. A Plinio dissentit Lucianus in Herodoto tom. I. p. 571 sq. [cap. I. tom. I. p. 832. ubi vide interpr. edit. Reitzii] qui ex patria sua eum recta ad Olympicum conventum profectum esse, & ibi historiam suam in patria Halicarnasso elaboratam recitasse innuit. Dissentit etiam Suidas, qui Samum petiisse, & ibidem dialecto Ionicae adsuevisse, (Halicarnassenses enim Dorica utebantur) Historiarumque libros composuisse tradit. Salmasius Suidae assentitur de Coma p. 542. Dissentit etiam Eusebius in Chron. qui ad Olympiadem LXXXIV haec habet: Herodotus cum Athenis libros suos in Concilio (in Panathenaeis, ut videtur) legisset, honoratus est. Confer Scaligerum ad Eusebium p. 104. Vossium de Histor. Gr. lib. I. cap. 3. & Petavium libr. XIII. de Doctrina temporum. p. 574. [M. du Soul ad Luciani locum amplectitur Humphredi Prideaux sententiam, Herodotum primam illam editionem historiae suae novis curis, dum Thuriis degebat, locupletasse & ornasse. At Wesseling. in praefatione ita verba Luciani intelligit, ea non docere, Herodotum absolvisse Historiarum libros Halicarnassi; sed compositos in Samo insula, quod ex Suida adsciscendum, ex Caria ad Olympicum conventum secum portasse, & Graecis, ut illis innotesceret, praelegisse.]

g) Nam Olymp. LXXV. anno 1, quo Xerxes in Europam traiecit, Herodotus fuit annorum quatuor. Vide Scaligerum ad Eusebium p. 102. hoc colligentem ex testimonio Pamphilae apud Gallium lib. XV. cap. 23. *Fabric.* Herodotum, cum Thuriis historiam suam conderet, annum XXXXIV. egisse, probatum ivit Jackson in Chronol. Antiq. Vol. III. p. 360. *Harles.*

mum LII. Nam Dionysius Halicarnassensis testatur *h*), eum Peloponnesiaci belli tempora vivendo attigisse. Parentes ipsius & genus, haud ignobile commemoratur a Suida in Πανύασις. Cenotaphium honorarium Athenis inter monumenta Cimonia Herodoto positum tradit Marcellinus in Thucydidis vita lib. III. cap. ult. ad quem locum conferendus H. Dodwellus in Annalibus Thucydideis sect. XI. p. 25. *Fabric.*

Epimetron.

Plura hic fuissent addenda, nisi post Fabricium viri docti in exponenda Herodoti vita iam adeo diligenter versati essent, ut copia verborum, atque testimoniorum antiquiorum aeque ac molesta eorum, quae ab illis fusius explicita sunt, repetitione chartam tempusque perderem. Quare summam tantummodo hic referre satius erit. De Herodoto autem, eius aetate, scriptis horumque fide disputarunt in primis

Gerh. Io. Vossius de Histor. Graec. lib. I. cap. 5.

Io. Bouhier in: Recherches & Dissertations sur Herodote, Divione 1746. mai. 4. cuius operis docti postumi notitiam dederunt uberiorem auctores novorum actorum eruditorum mense Martio 1753. parte II. pag. 153 sqq.

No-

h) Dionysius Halicarnassensis de charactere Thucydidis p. 138. Ὁ δὲ Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος γενόμενος ὀλίγῳ πρότερον τῶν Περσικῶν, παρεκτείνας δὲ μέχρι τῶν Πελοποννησιακῶν. — *Larcherius* in vita Herodoti p. LXXXIX sqq. Herodotum ultra septuaginta septem annos vixisse probavit.

Novam Herodoti editionem idem molitus, tempore autem exclusus, dissertationes in praecipua huius scriptoris loca tantum publicavit 1715. adnotante Fabricio in notis manuscriptis.

Auctor Classicae Biographiae, ex sermone Anglico in Germanicum a Sam. Mursinna conversae part. II, p. 1 sqq. Halae Saxon. 1768. 8.

I. G. de Chaufepié Diction. histor. & critique, voc. *Herodote*.

Du Pin in: La Bibliotheque universelle des Historiens. Amsterd. 1708. 4. p. 108.

Petrus Wesseling in Dissertatione Herodotea, Traiecti ad Rhen. 1758. 8. — in primis in praefatione ad suam Herodoti editionem.

Larcher in Chronologia Herodoti, francice scripta, subiuncta eius gallicae Herodoti versioni, Paris. 1786. 8. vol. 6. (e qua latinum in sermonem eam transtulimus in Apparatu ad Herodotum intellig. & interpret. Vol. I. Lemgov. 1795. 8.) postea emendatius edita ab auctore Paris 1802. in novae versionis suae Herodoti editionis volumine 7.

Io. Frid. Degen in Notitia litteraria de Herodoto, subiuncta vol. V. versionis Herodoti teutonicae. Francof. 1789. 8.

Pope - Blount Censura autorum &c. p. 15 - 18. Alios libros, in quibus de quibusdam locis Herodoteis aliisque ad eum pertinentibus rebus disputatur, infra commodius indicabimus.

Barthelemy in itinere iunioris Anacharsidos per Graeciam de Herodoto, Thucydide, & Xenophonte indicat,

cat, & quaedam culpat in Herodoto: sed compara Novam bibliothecam Lipsiensem litterarum elegantiorum vol. XXXXI. part. II. p. 223 sqq.

Natus est Olympiade LXXIV. 1. (vid. not. g.) a. Per. Iul. 4230. ante C. n. 484. V. C. 270. (vid. Larcher. p. 576.) Adultior Halicarnassum relinquens se in insulam Samum contulit, ibique Ionici sermonis veneres amplexus est. Consilio historiae scribendae capto, ut singula expiscaretur & regionum situs atque habitus exploraret, itinera fecit per omnem Graeciam, Macedoniam, Thraciam, ultra Istrum & Borysthenem, per maximam Asiae partem. Profectus quoque est in Aegyptum *i)*, & Lybiam, Cyrenemque & alia forsan amplissimae regionis oppida vidit. Vidit probabiliter quoque Babylonem, (vid. Herodot. I. c. 181 & 183.) quod quidem des Vignoles Chronol. libr. IV. 4, 5. & VI. 3, 10. negat: at Bouhier diss. Herod. cap. 1. & Wesseling. in praefat. id adfirmant, qui praeterea animadvertit, des Vignoles Herodoto saepius, quam par erat, fuisse iniquiorem, nimioque Ctesiae amore in transversum abreptum. adde Waltheri animadversiones historicas & criticas p. 98 sq. Postea Herodotus in Samum revertens, ea, quae collegerat, scriptis consignare coepit, Suida auctore. Patriam vero, factionibus turbatam, reliquit inque Graeciam tetendit. In conventu Olympico recitavit historiam suam

Olymp.

---

i) Circit. Olymp. LXXX. 1. aet. a. 24. Larcherio rationes subducente, in Aegypto se versatum esse & edoctum a sacerdotibus, testatur Herodot. lib. II. 3. 13. 19.

Olymp. LXXXI. 1. praesente Thucydide, puero XV. annorum: iterum recitavit Athenis Olymp. LXXXIII. 3, quam Thucydides, virili iam aetate, auscultare potuit. vid. H. Dodwelli Apparatum ad annales Thucyd. sect. 18. p. 23. Corsini F. A. tom. III. p. 213. quo tamen posteriore loco Corsinus ait, recitationem Herodoti factam esse in Olympicis ludis Olymp. LXXXIV. 4. Secundum Larcher. p. 582. Herodotus praelegit partem historiae ludis Olymp. a. Period. Iulianae 4258. ante C. n. 456. Olymp. LXXXI. 1. V. C. 298. tum praelegit Panathenaeis, Athenis mense Iunio a. Per. Iul. 4270. ante C. n. 444. Olymp. LXXXIII. 4. V. C. 310. adde Prideaux ad not. f. memoratum in: Alt und Neues Testament in eine Connexion mit der Iuden — Historie gebracht, ex Germanica Aug. Titelii versione, edit. II. Dresdae 1726. 4. Tom. I. p. 465 sqq. adde eundem, p. 74 & 140. de fide Herodoti in historia Cyri. — Num post primam recitationem peregre denuo abierit, Corinthumque venerit, nescio; necdum ex Dione Chrysostomo orat. Corinth. p. 456. satis evictum videtur Wesselingio. Sub idem tempus Olymp. LXXXIII. 3. (secundum Diodorum Siculum XII. cap. 7 & 10. ubi vid. Wesseling. p. 484. tom. I.) Athenis colonia in magnam Graeciam deducta est Thurios, cui comitem se Herodotus addidit. Ibi per otium historias, (quas, ut vidimus, alibi condiderat, & ante Italicum iter semel atque iterum in frequenti Graecorum mercatu praelegerat,) recensuit; multaque illis adstruxit, alia forsan retexuit, uti exemplis locisque Herodoteis Bouherius & Wesseling. commonstrarunt. Ubi vero & quando animam efflarit, non liquet. vid. Suidam in Ἡρόδοτος.

Sa-

Saxius in Onomast. liter. Tom. I. p. 37. confert eius vitae annos in Olymp. LXXIV. 1. — LXXXVII. 1. circiter. *Harles.* Larcherius eum apud Thurios diem obiisse putat, quod Suida teste in foro huius civitatis sepultus dicitur. Boüherius (Recherches & Dissert. sur Hérodote p. 8.) eum Athenis mortuum ideo verisimile putavit, quod Marcellinus in vita Thucydidis p. 5. retulit, ad portas, quae Melitides vocantur, in Coela sunt, quae appellantur Cimonia monumenta, ubi visuntur Herodoti & Thucydidis sepulcra. Sed quis probat hoc non fuisse Herodoti cenotaphium? Inscriptio a Stephano Byzantino descripta, Herodotum Thuriis mortuum ibique sepultum esse, extra omnem poneret dubitationem, si eam apud Thurios inventam certo posset probari.

II. Exstat suavissimum eius opus Ἱστορίων λόγοι θ'. Historiarum libri IX. quod exorditur Herodotus a Gyge Lydorum rege, qui uno ac dimidio fere saeculo Cyrum antecessit: inde a Cyro res Medo-Persicas fusius persequitur ad Xerxis usque e Graecia fugam *k)*, Aegyptiorum simul

---

k) Diodor. Sic. lib. XI. p. 262. (s. cap. 37. Tom. I. p. 433. edit. Wesseling. cuius notam consules) τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων γέγραφε κοινὰς σχεδὸν τὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις ἐν βιβλίοις ἐννέα. Καταστρέφει δὲ τὴν σύνταξιν εἰς τὴν περὶ τὴν Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν. Olymp. LXXV. 2. Argumenta librorum Herodoti exposita tirones videre possunt in relectionibus hiemalibus Degorei Whear, & in Vita historica Christiani Gueintzii, ut praeteream Da-

simul Scytharumque & Graecorum res attingens *l)*. Dialecto scriptum est Ionica *m)*, licet auctor patria Dorici generis esset, ut Hippocrates & Ctesias, genere orationis cum lenitate quadam aequabili instar sedati amnis *n)* profluente,

---

Davidis Chytraei scriptum de utilitate Herodoti, & in singulos libros argumenta: in eius Orationibus, Hanoviae 1614. 8. p. 568 sqq. & eius Chronologiam Herodoti & Thucydidis, Rostoch. 1579. 8. Helmstad. 1585. 4. Dav. Chytraei in Herodoteas praelectiones suas praefatio, s. oratio de utilitate Herodoti, annotationes in lib. 1. & in libros singulos argumenta, Halae Sax. 1597. 8. & cum Chytraei vita a Christophoro Sturzio scripta 1601. 8. — Antiquitez, où Histoire chronologique d'Egypte selon Herodote. Memoir. de Trevoux 1721. p. 1166. Iourn. des Sçav. 1722. II. p. 522. du Pin Nouvell. rep. litt. 1707. p. 560. Iac. Bernhardi Observatt. 1716. p. 16 sq. [adde Larcheri Chronol. Herodot. Verba tituli: Ἡροδότε Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις quomodo vertenda sint, Wesseling. in not. p. 1. explicat.]

l) Opus Herodoti temporibus Constantini M. confictum esse, statuit Iac. Gauderius, teste Huetio Demonstr. evang. 10. *Heumann.*

m) Ἰάδος ἄριστος κανὼν vocatur Herodotus a Dionysio Halicarnass. Epist. ad Cn. Pompeium p. 132. licet Hermogenes περὶ ἰδεῶν lib. II. p. 513. notet. Hecataeum Milesium, a quo plurima accepit Herodotus, (notante etiam Porphyrio apud Euseb. lib. X. Praeparat. cap. 2. p. 466. usum ἀκράτῳ Ἰάδι, Herodotum ποικίλῃ [h. e. multis orationum figuris & numeris variegata, vid. Wesseling. l. c. p. 146 sq.] Adde Salmasium p. 8 & 41. de Hellenistica. *Fabric.* in primis Wesseling. in Diss. Herodotea cap. IX. sect. 40. p. 137 sqq. & per integrum cap. X. *Harles.*

n) Vid. Ciceronis Orat. cap. 12. *Harles.*

fluente, quod fusum atque tractum Cicero appellat, Aristoteles λέξιν εἰρομένην. Vide Turnebum ad Ciceronis I. de Legibus p. 14. Divisum est ab auctore ipso o) in libros novem. Utrum vero totidem Musarum elogium ipse quoque imposuerit scriptor, dubium mihi videtur, nec modestiae eius congruens, licet non desint alii, qui scriptis suis Musarum nomina imposuisse dicuntur, ut notavi superiore libro I. cap. 1. §. 3. ex quibus Aurelius Opilius teste Suetonio de illustribus Grammaticis cap. 6. variae eruditionis volumina novem unius corporis, existimavit, se non absurde ex numero Musarum atque appellatione & scripsisse & fecisse, quia scriptores pariter atque poetas sub clientela Musarum esse iudicaret. [Bion quidam rhetor libros novem edidit, quibus praescripsit nomina Musarum. Testis est Diogenes Laërtius IV. 58. *Heumann*. Ut mittam quod in Scholiis ad Hermogenem notatis fol. 75. πὺρνοβοσκὸς τίθεται ταῖς ἑτέραις τῶν Μουσῶν τὰ ὀνόματα, καὶ κρίνεται ἀσεβείας.] Lucianus vero duobus in locis p) aliorum admirationi tribuit, quod libri

---

o) Herodotus ipse libro V. 30. ὡς δεδήλωταί μοι ἐν πρώτῳ λόγῳ [adde I. 75. VII. 93 & 213.]

p) Lucianus de scribenda historia tom. I. p. 631. ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα τοῦτο ἐνομοθέτησε, — — ὁρῶν μάλιστα θαυμαζόμενον τὸν Ἡρόδοτον ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι, αὐτοῦ τὰ βιβλία: & in Aetione sive Herodoto tom. I. p. 572 sq. οὐ θεατὴν ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν ᾄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους, αὐτοῦ ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας.

libri Herodoti vocati sint Musae, & quidem videtur innuere, factum hoc esse ab iis, qui opus illud in Olympiis ab auctore recitari auscultantes, eius elegantia & suavitate fuerant capti ac permoti. Etiam in theatro decantata fuisse τὰ Ἡροδότȣ ab Hegesia Comico, testatur Athenaeus XIV. p. 620. Prooemium a Plesirrhoo Thessalo praefixum refert Ptolemaeus Hephaestionis lib. III. apud Photium cod. CXC. ὡς Πλησίῤῥοος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμναγράφος, ἐρώμενος γεγονὼς Ἡροδότȣ καὶ κληρονόμος τῶν αὐτȣ̃, ἔτος ἐποίησε τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότȣ Ἁλικαρνασσέως. Τὴν γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότȣ ἱστοριῶν ἀρχήν. Περσέων οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίȣς γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς.

III. Herodoto eiusque fidei detraxere e veteribus *Ctesias q)* apud Photium, *Strabo* & *Diodorus* non uno in loco, *Gellius*, *Plutarchus* in libro de malignitate Herodoti Tom. II. p. 855 &c. Boeotios cives suos vindicaturus, & *Aelius Harpocration*, qui teste Suida in Ἁρποκρατίων [& Eudocia p. 66.] librum scripserat περὶ τȣ̃ κατεψεῦσθαι τὴν Ἡροδότȣ ἱστορίαν, & *Manetho Aegyptius*, qui ἐν τῷ πρὸς Ἡρόδοτον citatus ab Etymologo Magno in Λεοντοκόμος, & ab Eusthatio ad Iliad. λ'. unde haud satis accurate eruditissimus *Bochartus* I. Hierozoic.

q) De dissidio Herodoti & Ctesiae in rebus Assyriorum, & prioris locum lib. I. cap. 95. explicat vindicatque Iac. de Rhoer in Feriis Daventriensibus Traiecti ad Rhen. 1758. 8. lib. II. c. 1. p. 137 sqq. *Harles.*

rozolc. p. 715. & ex eo *Suicerus* in Λέων laudat Manethonem in notis ad Herodotum. Sed & *Iosephus* lib. I. contra Apionem cap. 14. p. 1035. testatur, Herodotum ἐν τοῖς πλείστοις ψευδόμενον non ab uno vel altero, sed ab omnibus argui, & *Photio* cod. LX. atque ipso *Cicerone* iudice lib. I. de legibus c. 1. apud Herodotum historiae patrem sunt innumerabiles fabulae. [Sic & iudicat *Aphthonius* p. 27. *Diogenes Laërt.* prooem. §. 9. *Heumann.*] Huic iudicio subscribunt e recentioribus *Lud. Vives*, *Io. Bodinus* & infiniti alii, [*Caselius* in Thucydideis p. 25. edit. Ackeri. Herodotum fabulosissimum esse historicum, ex collatione eius cum historia Cyri a Xenophonte descripta luculenta, ostendit *Hardtius* in Memoria Ximenii, p. 5-16. Sed hoc est argumentum a particulari ad universale. *Heumann.* atque infra ad Xenophontem, in Cyri historia, num Herodotus an Xenophon maiorem mereat fidem, pluribus videbimus.] quamquam Herodoti caussam agunt non minus celebria nomina *Ioachimus Camerarius*, *Iosephus Scaliger*, *Henricus Stephanus r)*. *Henric.*

---

r) Multa habentur vulgo pro falsis, quia sunt insolita, cum verissima sint. Confer. Stephani Stephanii prolegomena ad Saxonem Grammaticum cap. XXIII. *Fabric.* Stephani liber est inscriptus: L'introduction au Traité de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes, où traité préparatif à l'Apologie pour Herodote. (Genevae) 1566. 12. Hic liber, qui valde contemnitur in: Memoires lit. Gr. Bretagne tom. XIII. p. 68. saepe a scriptoribus confunditur cum eiusdem Stephani Apologia pro Herodoto, huius editioni praefixa, notante Simonio tom. III. Bibl. crit. cap. 32. p. 341. vide ipsam

Henric. Boeclerus Diss. acad. tom. II. p. 375 sqq. & ante annos non ita multos *Bernard. de Montfaucon* in libro Gallico, quo historiam libri Iudith tueri & ab obiectionibus Chronologorum liberare conatus *s)*. Saltem Herodotus

b 2

ipsam Fabricii notam ad edit. Stephanianam paullo post adiectam. Sallengré Mem. de litterature tom. I. c. 4. Pezius in Bibl. Benedict. &c. lib. I. p. 181. Herodoti caussam quoque agunt *Tolandus* in Livio Adeisidaemone §. 3. *Rabenerus* in Amoenitat. histor. p. 49 sq. *Heumann.* Stephani Introductio duodecies deinceps est formulis typographicis repetita; omnes vero editiones enumerant Sallengré l. c. p. 38 sqq. & Niceron in: Nachrichten von den Begebenheiten und Schriften ber. Gelehrten, ex versione Germanica Rambachii parte XX. p. 32 sqq. Novissima editio est aucta adnotatt. Duchat. Hagae Com. 1735. 8. II. Tom. adde Goetzii Memorab. Bibl. Dresdens. Vol. I. p. 199. & Freytag Appar. litterar. tom. II. p. 1276. *Harles.*

s) De hoc libro agunt Acta Eruditorum tom. II. supplem. p. 49. Idem in Supplementis antiquitatis explanatae, tom. III. p. 119. 120. *Fabric.* Contra Plutarchum aliosque partes Herodoti suscepit *Grinoxius* in Vindiciis & defensione illius in Actis academiae Inscript. tom. XIX. p. 115. & XXI. p. 120 sqq. edit. Paris. & Germanice versis in *Gatterert* Bibliotheca historica, tom. X. p. 26-136. Ab iniuriis Plutarchi defenditur quoque a *Ricard.* v. Allgem. Litt. Zeitung 1789. mense Oct. p. 78. *Wood* in: Versuch über das Originalgenie des Homers p. 215. narrationem Homeri de Helena & Menelao praefert illi quidem, quam Herodotus de illis a sacerdotibus Aegyptiacis accepit, neque tamen ex eo omnem Herodoti fidem tollere audet; contra profitetur, se in plurimis terris & regionibus, quas perlustrasset & descripsisset Herodotus, hunc esse sequutum, & in omnibus rebus, quas ille

dotus ipse non omnia pro exploratis venditat, v. g. libro II. cap. 123. Τοῖσι μὲν νῦν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω, ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐςι. Ἐμοὶ δὲ

ille ipse vidit, eum deprehendisse hominem veri amantissimum; in reliquis vero, quae ab aliis fando acceperit, auctorem valde credulum. Atque ego subscribo Wesselingii iudicio, in praefatione p. III. lato: „Fuit, inquit is, Herodotus, vitio humani ingenii, obnoxius erroribus, lapsus vero ignorantia haud raro est, saepius etiam ab aliis deceptus." & quaedam affert fabulosa. Pergit vero: „Istud haeret in dubio, truncataene Musae sint, & an alios similis argumenti commentarios Herodotus digesserit? Mutilationis & defectus suspicionem de Athenada, viro Trachinio, indicata movent libro VII. cap. 213. οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω. *Hic Epialten aliam ob caussam, quam ego sequentibus in libris reddam, interemit.* Reddidit autem nusquam, non octavo, nedum libro nono. Ergone ea excidit commemoratio? an promissi oblivio eius animum incessit? an decimum adiungere meditatus fuit librum? Utrumque fieri quitum est. Nam hiatus illis in Musis nullum se mihi indicium prodidit." — *Harduinus* Oper. select. p. 513. non diffitetur, se *Herodoto* & Plinio prae omnibus aliis scriptoribus tribuere plurimum. Bene quoque Herodoti studium commendat, eumque defendit *Denina*, in: Staats-und Gelehrten-Geschichte Griechenlands. Aus dem Italienischen — von Christfried Ulrich Dau Vol. I. part. II. Flensburg. & Lips. 1785. p. 115 sqq. Tutius de eius fide singulorum argumentum sumi possit, si Herodotus ubique, ut lib. V. 36. & 135. & lib. IV. cap. 13. auctores nominasset. Prioribus locis citat *Hecataeum*; in postremo *Aristeam Proconnesium* atque Valckenar. ad h. l. p. 286. not. 8. animadvertit,

δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάςων ἀκοῇ γράφω. Et libro IV. cum de monstris Libyae dixisset: ταῦτα εἰ μὲν ἐςι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ

---

vertit, hoc veluti fonte Scythica Herodotum non pauca derivasse, idque suspicari licere ex istis, quae dedit ex hoc fabulatore A. Gellius N. A. IX. cap. 5. Illum vero multa ex ingenio de Persis confinxisse, ex ipsis Graecis auctoribus, qui penitius disciplinam Magorum cognoverant, aliqui arguerunt apud Diogenem Laertium, animadvertente V. D. in Act. Erud. Lips. mense Iunio 1717. p. 247. Enimvero, ne ea, quae in utramque partem disputata sunt, repetam, Herodotum non solum excusatione, sed etiam laudibus & commendatione dignissimum, quem non modo iuvenes, sed etiam viri docti, ingenii humani perscrutatores, historiaeque amantes sedulo legant, iure quodam existimamus. Atque Montfaucon tanto eius amore captus est, ut eum singulis annis perlegeret. vid. eius vita in Actis Societ. Paris. Inscript. Vol. VIII. p. 444. versionis German. Gottsched. Atque ille & a simplicitate suavitateque orationis & ab arte omnem meret laudem iureque habetur historicorum princeps, cuius eloquentia tanta videbatur Ciceroni de Orat. II. c. 13. sect. 55. ut, ea se, profiteretur, magnopere delectari. adde eundem in Bruto cap. 13. A Quinctiliano Inst. Or. lib. X. 1, 73. scite comparatur cum Thucydide; immo vero huic & reliquis historicis praefertur, ab arteque historica laudatur a Dionysio Halicarn. in Epistola ad Pompeium & in notatione Thucydidis. Longinus de Sublim. sect. XIII. §. 7. p. 98. edit. Tollii (cuius notam conferes,) vocat eum Ὁμηρικώτατον. — Monboddo in: of the Origin and Progress of Language, Londini 1788. sub fin. vol. IV. agit de Herodoto, & arbitratur, illum in conficiendo opere suo, more poetarum epicorum, uni-

cap. 1. ubi & eorum expendi sententiam, qui scriptum istud Herodoti nostri esse negant. Herodoto tribuunt, praeter ibi laudatos, Eustathius Prolegom. ad Iliadem, & auctor scholiorum Graecorum in Lucianum tom. I. p. 32. & tom. II. p. 17. [Bouherio videtur Herodotus admodum iuvenis conscripsisse illam vitam.]

(Quae hac de vita Homeri Fabricius cap. I. §. II. disputavit, hoc loco inserere placuit.)

Ex his, qui vitam Homeri singularibus scriptis tradendam in se susceperunt, notissimus est Herodotus, cuius liber de vita Homeri edi solet una cum scriptis antiquissimi & suavissimi Historici Herodoti Halicarnassei. Nec Ionicae dialecti, qua Herodotus usus est, in hoc libello desunt vestigia, & incipit his verbis: Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος, καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς, τάδε ἱστόρηκε., quae plane veterem simplicitatem redolent. Alterius tamen scriptoris sive potius alius Herodoti, videtur viris doctis, Tanaquillo Fabro de poetis Graecis p. 5. & p. 199. ad Longin. edit. Tollii, ubi hunc libellum non magis Herodoti esse, quam Ciceronis aut T. Livii adfirmat. Vossio de Histor. Graec. p. 17. & Ionsio de scriptoribus histor. philos. lib. IV. §. 25. p. 256. edit. Dorkii, [Dupinio vid. Bericht von neuen Büch. p. 547 sqq. *Heum.*] quibus adsensus Steph. Berglerus praef. ad Homer. edit. Wetsten. [& Popius aliique.] Observant enim, quod nemo ex veteribus illius meminerit, praeter, Stephanum Byzantinum in Νέον τεῖχος & Suidam in Ὅμηρος, & quod auctor vitae in extremo libro adfirmat, Homerum vixisse circa annum 168. post bellum Troia-

Troianum, & ante expeditionem Xerxis 622 *). Cum Herodotus in Euterpe sive libro II. hist. c. 53. [ad quem locum vide p. 129. Wesselingii doctam notam,] scribat, Homerum & Hesiodum se antiquiorem esse annis tantum quadringentis, hoc est annis ducentis amplius iuniorem, quam auctor vitae fecerat; vide & Theodorum Ryckium diss. de Aeneae in Italiam adventu, p. 446. Quamvis vero suspicari possit aliquis, vitam Homeri scriptam ab Herodoto Olophyxio, quem περὶ νυμφῶν καὶ θεῶν sive ἱερῶν scripsisse, iidem scriptores Stephanus & Suidas in Ὀλόφυξος, & Eustathius ad Iliad. ε. p. 452. testantur, tamen fateor, argumenta non sat magni momenti afferri, propter quae vita Homeri certissime Herodoto Halicarnasseo abiudicanda sit; itaque adhuc censeo ampliandum. *Fabric.* [Herodoto vitam Homeri etiam tribuere videtur *Eustathius* fol. 876. ἱστορεῖ, inquit, ἐν τοῖς περὶ Ὁμήρου Ἡρόδοτος. Eidem quoque asserunt *Io. Barnesius* ab initio vitae, illius editioni Homeri praemissae, *Bouherius* in diss. Herodotea, *Io. Reinoldius* qui vitam illam Londini descriptam publicavit, atque *Wood* in additamentis germanice versis p. 48 sqq. Enimvero equidem lubentius subscribo sententiae illorum, qui abnegant eam He-

*) Scaliger ad Eusebium p. 102. erratum in numeris esse putat, & pro 622. ͵χκβ legendum 422. ͵υκβ. Homerum 160 annis post Troiam captam vixisse legas in Glycae annalibus p. 184. *Fabric.* adde Bouherium in diss. Herod. c. XI. Wesseling. ad Herodoti vit. Homeri p. 761. infra ad Hesiod. cap. VIII. §. 1. *Harles.*

rodoto. Magnum pondus addidit Wesselingii iudicium, ad initium vitae in editione Herodoti p. 747. Num vero Herodotus quondam brevem de vita Homeri confecerit narrationem nec ne, equidem definire non ausim. At eam, quae hodie sub eius nomine circumfertur, ab illo profectam esse, valde dubito: saltem mire interpolata, & penitus immutata fuerit. Versus quidem illos extemporaneos, qui in illa commentatione leguntur, Wood habet pro validis argumentis, quibus & vetustas & veritas libelli firmetur, at antiquissima esse, nolo negare, aetatis monumenta; sed, nescio a quo? Homero videntur supposita, quae auctor vitae collegerit. Atque illorum, uti totius libelli, simplicitas quam Fabricius laudavit, est ab auctore affectata, & mera aemulatio, neque tamen perfecta: nec scribendi genus purum aut ubique Herodoteum est. Quod Stephanus, Tzetzes & reliqui, vitam Homeri attribuunt Herodoto, id minus valet ad persuadendum. Nam illi omnes sunt nimis seri, & unice id probant, illorum aetate extitisse talem libellum, Herodoto assignatum affictumve. Porro quae auctori de paupertate Homeri & carminibus illi falso attributis (vid. p. 752. l. 29. p. 755. l. 75. & utroque loco Wesseling.) aliisque vitae fatis, quae fabulam haud raro sapiunt, memoriae prodiit, in quibus interdum discedit ab Historia Herodotea, aliaque, a Wesselingio prolata, argumenta firmant augentque suspicionem νοθείας, & auctorem libelli quaedam aut plura hausisse ex Ephori scriptis. — Wesselingius vero libello isti addidit varietates scripturae ex codice Barocciano, a Reinoldio diligentissime excerptas; praeter ea ex Palatino Iungermanni atque

Am

Amstelodamensi: Germanice vertit Schultes, Tiguri 1779. 8. *Harles.*]

V. Promisit Herodotus etiam λόγȣς Ἀσσυρίȣς lib. I. cap. 184. adde cap. 106. & λόγȣς Λιβυκȣ̀ς lib. II. c. 161 *u)*. Sed ab eo elaboratos non crediderim, quoniam nemini veterum memorantur. Aristoteles quidem lib. VIII. Hist. Animal. cap. 17. reprehendit Herodotum *v)*, quod tradiderit, aquilam in obsidione Nini bibisse, cum universae aves γαμψώνυχες sive aduncis unguibus praeditae potu abstineant: illud vero in novem Herodoti libris neutiquam occurrens, ex Assyriaca eius historia petitam G. I. Vossius *w)* suspicabatur. Forte autem

u) Camerarius in Herodoti vita.

v) In quibusdam Aristotelis editionibus male *Hesiodus* pro Herodoto legitur. vid. Graevii epistolas a me editas p. 307. *Fabric.* Atque Aristotelis locum esse sanum; docet Wesseling. in Diss. Herodotea p. 4. *Harles.*

w) Vossius de Hist. Graec. lib. I. 3. p. 17. Et lib. III. de idololatria cap. 90. Confer. Gatackeri Cinnum lib. II. c. 8. p. 314. *Fabric.* Walther. in animadvers. histor. & crit. p. 89 sq. negat contra Vignolium (tom. II. p. 175.) Herodotum non dedita opera Assyriam tractasse historiam, quam bis promisisset, licet non ipse dixisset, se iam, uti I. G. Graevius in Antiq. Rom. tom. V. praef. extr. falso existimaverit, conscripsisse: negat, Aristotelem testari, se haec vidisse Assyriaca, etiamsi id opinetur Freretus in Memoir. VII. p. 545. & ante hunc Vossius l. c. atque Walther in commentat. integra a p. 67. persequitur Herodoti & Ctesiae sententias de magnitudine atque antiquitate imperii Assyriaci & Medici. *Harles.*

autem integrioribus Herodoti Musis usus est Aristoteles, cum Is. Vossius quoque Colomesio p. 121. Opusc. [Colomesii Opp. p. 325. edit. Fabricii,] testatus sit, plura se Herodoti loca observasse, quae in libris, quales hodie habemus, non exstant *x)*. Ignarum fuisse Herodotum linguae

---

x) De libris Herodoti deperditis diligentissime disserit P. Wesseling. in Diss. Herodotea Traiecti ad Rhenum 1758. cap. I & II. atque cap I. Fabricii suspicionem, Aristotelem integrioribus Herodot Musis forte usum fuisse, haud probabilem esse censet: (atque in praefatione ad edit. Herodoti iudicium suum repetit firmatque,) refutat Des Vignoles gravem acerbamque accusationem (in Chronol. lib. IV, 4, 6 &c.) commentarios rerum Assyriarum fuisse negligentissime scriptos; nihil certi neque explorati in Assyriorum gestis rebus illorum autorem habuisse, ne primum quidem imperii conditorem novisse, neglexisse propter ea eorum usum Graecos atque inutiles habuisse libros, praesertim quod historia Assyriorum ab aliis multo accuratius & studiosius fuerit digesta. Negat contra Bouherium (in diss. Herodotea p. 7.) restare fragmenta libri illius, & fragmentum, quod Bouherius in Chronico paschali p. 58. edit. Venet.) detexisse sibi videbatur, manasse ex Melelae Chronographia p. 200. docet. De λόγοις Λιβυκοῖς in cap. II. parum discedere velit a iudicio Fabricii, eos ab Herodoto, res Libycas extremo libro IV. operose exequuto, non esse elaboratos: malit tamen amplecti Bouherii sententiam, innuisse scriptorem eam libri quarti partem, eiusque sectionem 159. quae infelicem Apriae in Cyrenen expeditionem atque Aegyptiorum ab eo defectionem depositam servat: neque tamen omni caret suspicione illa sententia. Nam Herodotus, qui uberius de Aprinae atque Aegyptiorum rebus se in *Libycis* commemoraturum testatus, (lib. II. 161.) id paucissimis verbis persequitur lib. IV. 159. Incer-

linguae Persicae, & nullis orientis gentium instructum monumentis, affirmat idem Is. Vossius cap. 1. libri de Oraculis Sibyllinis. Nimirum Persicae linguae ignorantiam Gatackerus cap. 21. p. 661. Adversar. edit. Londin. colligit ex eo, quod Herodotus omnia Persarum nomina in litteram S. desinere tradidit, Graecis tantum scriptoribus consultis. [Add. post Richardsonum Wahlius in der allg. Geschichte der Morgenländ. Sprachen p. 299. *Beck.*] Sed Vossii opinionem refutat Iac. Gronov. ad Herod. IX. p. 199.

VI. Codices manuscripti.

De pluribus & melioribus codicibus manuscriptis iam diligenter egit Wesseling. in praefatione: quare paucis rem absolvere licebit. Princeps olim omnium habebatur atque incontinenti paene ac superstitiosa veneratione, qua illum Iacobus Gronovius prosequutur, ideoque a multis acerbius est agitatus, quam maxime celeber est *Mediceus* membranaceus, ante octingentos prope annos iam

---

Incertum igitur esse credit, num sententiam & propositum ille demutaverit, an alia subsit caussa. Nullus quidem veterum λόγυς Herodoti Λιβυκὺς ab isto (lib. IV. 159.) distinctos novit aut attigit. At idem Wesseling. in edit. Herodoti ad II. 161. n. 88. & in praefat. p. 13. probat Bouherii (diss. Herod. c. I.) & G. Raphelii sententiam in Annotationibus ex Herodoto ad S. S. p. 96. non indicari singularem de rebus Libycis commentarium, sed innui ea, quae libro IV. 159. narrata sunt. Atque Raphelii explicationem unice veram agnovit Valckenarius ad eundem locum II. 161. nr. 91. *Harles.*

iam exaratus, quem admiratur quoque *Bandinius*, & aegerrime fert, illi a Wesselingio praeferri *Passioneum* codicem, praebetque exemplum, non ubique pari fide lectiones esse excerptas, in Catalogo codd. Graecorum Biblioth. Laurentianae Vol. II. plut. LXX. cod. III. p. 657. — In eodem pluteo, cod. VI. in eodemque vol. p. 665. est cod. membr. in 4. saec. XIV. manu Nicolai Triclinii 1418 scriptus, & continet omnes Herodoti Hist. libros. Is codex memoratur quoque a *Montfaucon* in Palaeogr. Graeca p. 68. — Ibidem p. 688. cod. XXIX. membr. fol. saec. XV. — & p. 689. cod. XXXII. chartac. in 8. saec. XV. — tom. III. plut. 86. cod. VIII. saec. XV. nr. 27. continet excerptum historicum de serpentibus alatis, qui in Aegypto & Arabia reperiuntur, quod Herodoti nomen in margine exhibet, atque ex Herodoto desumtum suspicatur Bandinius. — *Vita Homeri*, quae Herodoto vulgo tribuitur, cum Homeri Odyssea, ibid. plut. 32. cod. IV. tom. II. p. 126. ibid. plut. 60. cod. XIV. nr. 3. p. 604. & p. 691. plut. 70. cod. XXXV. — *Herodoti* & aliorum sententiae *de Nili adscensu*, ibid. p. 583. plut. 60. cod. I. ac p. 607. cod. XIX. nr. 6. — Citatur Herodotus in Viol. compos. ibid. tom. I. p. 549. secundum *Montfaucon* mox laudandum I. p. 360. est in plut. 59. Lexicon dictionum Herodoto, secundum alphabetum, cui subiiciuntur quaedam de dialecto Ionica.

Secundum *Montfaucon*, in Bibliotheca bibliothecarum manuscriptorum, tom. I. p. 4. sunt *Mediolani* in Bibliotheca S. Ambrosii quinque codd. Herodoti, quorum antiquissimus est in folio: duo alii sunt quidem antiqui;

tiqui;

tiqui; sed non paris vetustatis; quartus est trecentorum annorum; quintus in 8. recens. (ibid. tom. I. p. 500. E. commemorantur duo Lexica dictionum Herodoti, in Bibliotheca Ambrosiana.) — In Bibliotheca *Mutinensi* cod. Herodoti visitur quadringentorum annorum, adde p. 531. A. — In Bibliotheca *Vaticana Romae* sunt tres codd. & ex bibliotheca *Palatina* accesserunt duo alii codd. adde p. 8. C. — p. 434. B. Herodotus in Biblioth. *Cesenatensi*. — p. 531. A. — p. 562. C. in Biblioth. *Vindobonensi*. — p. 643. A. & manu Andreae Doni Herodoti libri V. priores, p. 646. A. tum p. 658. A. in Biblioth. *Bodleiana*. — p. 669. E. in Biblioth. Collegii S. Emanuelis in universitate *Cantabrig*. — p. 674. E. in Biblioth. Collegii *Etonensis*. — p. 688. A. B. in *Hibernia* in Biblioth. *Mori* Episcopi quondam Norricensis sunt editiones Herodoti Stephanianae 1570. cum emendationibus Iosephi Scaligeri, & Danielis Heinsii, atque iterum eadem cum multis Isaaci Casauboni annotationibus. — p. 572. B. C. in Biblioth. Laurentiana Medicea codex membranaceus *Herodoti* lib. IX. *Laurentio Valla* interprete, & alius vers. lat. praevia tabula & icone auctoris. — versio *Gallica* inter codd. Biblioth. D. Président de Mesme, *Montfaucon* l. c. II. p. 1329. A.

Venetiis in Bibliotheca D. Marci, teste catalogo manuscriptorum illius bibliothecae tomo II. p. 169. cod. CCCLXIV. saec. XV. fol. Herodoti Hist. lib. IX. cum decerptis variis lectionibus ex collatione cum editione Gronoviana. — p. 174. cod. CCCLXV. chartaceus saec. circiter XV. fol. min. & p. 175. cod. CCCLXVI. chartaceus eiusdem aetatis & formae.

Romae

Romae in Bibliotheca Cardinalis *Passionei*, cod. in charta pergamena saeculi circiter XII. quem Wesseling. in praefat. valde celebravit, eumque in praestantia Mediceo nihil cedere, saepe superiorem esse scripsit, indignante vero Bandinio.

In Bibliotheca Regia *Parisina* teste Catalogo est Historia *Herodoti* in codd. MCCCCV. librum I. exhibente MDCXXXIII. qui longe praestantissimus habetur, saec. XII. & a Wesselingio laudatur in praefatione, MDCXXXIV. MDCXXXV. MMDCCCCXXIII. cui accedit Lexicon vocabulorum, Herodoto peculiarium, & *Homeri* vita, in codd. MDCCXXXII. MMDCCCCLV. MMMXX. — tom. IV. cod. MMMMMDCCXI. est *Laurentii Vallae* versio Latina, cod. MMMMMMCCLII. lib. I. ex interpretatione & cum commentariis *Is. Casauboni*, in cod. MMMMMDCCCXXXI. nr. 14. vita *Homeri* quae *Herodoto* tribuitur, interprete *Peregrino Alleo.* — Wesseling. in Praefat. memorat cod. recenter in Biblioth. Regiam illatum, in quo haud pauca sunt fragmenta ex IX Herodoti Musis; aliumque cod. saec. XV. duo priores libros & III magnam partem complexum in monasterio S. *Remigii* congregationis S. Mauri in Francia.

Matriti in Bibl. Regia teste *Iriarto* p. 131. cod. manu Lascaris 1487. scriptus, Herod. Hist. & vit. Homeri, & in cod. LXXIX. fol. 162. p. 293. ex Herodoti lib. VII. excerptum de Siciliae tyranno Gelone.

In Bibliotheca *Vindobonensi*, teste *Nesselio*, parte V. p. 143. cod. LXXXV. antiquus chartaceus & bonae notae, cuius varias lectiones habuit Wesseling.

De

De codd. *M. Britanniae* ex *Montfaucon*, supra iam retulimus. Wesseling. accepit varias lectiones ex cod. *Guil. Sancroft*, Cantabrigiae adservato, & a Galeo iam celebrato atque ex chart. cod. annorum fere quingentorum perutili *Ant. Askew*. — In Bibliotheca *Bodleiana Oxonii* sunt III. codd. Herodoti. — *Augustae Vindelicorum* est Lexicon Herodoteum manuscriptum. — In *Montfaucon Bibliotheca Coisliniana* p. 484. seq. est Lexicon Herodoteum libri I. In aliquot codd. eiusdem Bibliothecae Herodotus citatur, aut fragmenta ex eius libris reponuntur, p. 288, 445 &c. Pag. 609. ex Lexico quodam explicatur proverbium *εἰς τὴν* Ἡροδότȣ *σκιάν*, *in Herodoti umbram*, de iis, qui non perficiunt ea, quae proposuerant.

VII. VIII. Venio ad *Editiones*.

Herodoti Historiae, antea quam graece comparuerunt, a *Laurentio Valla* in linguam latinam conversae, lucem viderunt, 1474. fol.

Herodoti historiarum libri IX. latine: in fine: *Herodoti Halic. patris historiae traductio e graeco in latinum per virum eruditissimum Laur. Vallensem. — — Venetiis impressum est hoc opus per Iac. Rubeum, natione Gallicum, a. Dn.* M. CCCC. LXXIIII. *Nicolao Marcello, duce Veneto.* fol.

Vid. Catal. biblioth. Bunav. tom. I. p. 96. & conf. Io. Ioviani Pontani epistola ad Petrum Salvatorem Vallam, qua Laurentii Vallae versionem postumam in regis Alfonsi gratiam compositam commendat, tom. III. Opp. p. 2597. edit. Basil. 1566. 8.

Herodoti historiarum libri IX. latine ex interpretatione L. Vallae. In calce: *Impressus* (typis Arn. Pannartzii) *Romae, in domo nobilis viri Petri de Maximis. Anno salutis* M. CCCC. LXXV. *die* XX. *mensis Aprilis* &c.

Conf. Audiffredi Catalog. editionum Romanarum saec. XV. p. 182. sq. In epigrammate fini adiecto dicitur *Andreas Aleriensis* episcopus extremam imposuisse limam. Ille autem episcopus, num *Io. Antonius*, quod quidam ex epitaphio illius apud Ughellum in Italia sacra, tom. III. col. 504. minus accurate descripto fuerant demonstraturi, an *Io. Andreas*, quod *Quirini*, vir purpuratus, contendit & evicit, sit nominatus, fusius disputatur in Freytagii apparatu litterario, tom. III. p. 620. sqq. adde Drakenborch. in elencho editionum Livii, tom. VII. p. 329. qui docet, perperam illum nominari *Io. Antonium*, sed rectius *Io. Andream:* atque prioris nominis opinionem ortam esse ex compendio scripturae *Io. An.* quemadmodum nomen illius in multis ipsius litteris exaratum legitur. At de ipsa Vallae interpretatione ex codice mutilo facta, varia diversaque virorum doctorum iudicia fuerunt. In primis Poggius Florentinus maledixit Vallae adhuc vivo: atque Dan. Huetius de claris interpretibus sect. VIII. p. 266. eum, scribit, *oscitantem saepius & alias res agentem fidem apud eruditos decoxisse.* Nec pepercit ei Iac. Gronovius. Multa quidem peccavit, multa corrupit, quae animadvertit & sanavit Paullus Leopardus, maxime H. Stephanus, multa tamen in Laurentianis abscondita latent, unde sanitas & verus color Herodoto redire queat: id quod Wesseling. in Diss. He-

rodotea c. 8. ubi de Vallae interpretatione haud prorsus inelegante agit, multis exemplis comprobavit. De codd. manuscriptis illius interpretationis supra iam disseruimus. Est vero illa crebrius repetita typis. — Venetiis per Ioannem & Gregorium de Gregoriis fratres, VIII. Mart. 1494. fol. — emendata ab *Antonio Mancinello*, praecedit *Isocratis* oratio de laudibus Helenae, a *Io. Petro Lucensi* latine reddita, saec. XV. fol. conf. de hac & reliquis primis tum versionis Latinae tum textus Graeci editionibus *Clement.* Biblioth. histor. & crit. Vol. IX. p. 436. sqq.

Herodoti novem Muse, a Laur. Valla translate &c. Veneunt Paris. a Ioanne Parvo. (1510.) 4. cura *Petri Phoenicis*, qui de versionis Laurentianae defectu conquestus est. At primus tot capita, in interpretatione Laurentiana ipsisque codd. tum eo, quo usus est Valla, tum Vindobonensio & Sancroftiano, exulantia pristinam in sedem revocavit vertitque *Heresbachius* in editione inscripta:

Herodoti libri novem, Musarum nominibus inscripti, latine, interprete Laur. Valla. Accesserunt huic editioni plus minus novem folia quae in primo libro a Laurentio, exemplaris forte vitio, praetermissa, iam primum à Conr. Heresbachio e graeco suis locis sunt adiecta, cum alia in ceteris libris accessione, castigationeque ad Graecum exemplar facta. Item de genere vitaque Homeri libellus, iam primum a Conr. Heresbachio e graeco in latinum conversus. Coloniae apud Eucharium Cervicornum, aere & impensa M. Godofredi Hitterpii, civis Coloniensis 1526. fol.

 Vid.

Vid. Catal. Biblioth. Bunav. I. p. 96. — repet. Parisiis per *Baden;* Io. Parvi impensis 1528. fol. (vid. *Maittaire* A. T. tom. II. p. 705.) & Colon. 1526. 1537. fol. — utriusque translationem emendavit *Sebast. Castalio*, Basileae ex officina Hieron. Curionis 1559. 8. — ibid. ex officina H. Petrina 1575. 8. — *libellus de genere vitaque Homeri, a Conr. Heresbachio latinitate donatus*, prodiit Paris. ex offic. Sim. Colinaei 1528. 8. Coloniae 1534. 8. — *Libri autem IX. Herodoti per Laur. Vallam interpretati* &c. cum eiusdem libro de genere vitaque Homeri interprete Heresbachio, &c. Lugd. ap. Sebast. Gryphium 1542. 8. (iam a Fabricio memorata editio est quoque in Bibliotheca cl. Schwarzii, Profess. Altorfini) & ibidem teste Fabricio, 1551. 12. apud heredes Sebast. Gryphii. 1558. 12. (vid. Maittaire A. T. indicem p. 481.) Coloniae. ap. Matern. Cholinum 1562. fol. ex Seb. Castalionis correctione. (vid. Goetzii Memorab. Biblioth. Dresd. tom. I. p. 196. sq. & Baumgartenii Nachr. von einer Hallischen Bibliothek part. VIII. p. 167. sq.) — Versio Vallae correctior facta est cura *H. Stephanii:*

Herodoti Historiae libri IX. & de vita Homeri libellus, latine; illi ex interpretatione Laurentio Vallae adscripta, hic ex interpretatione Conr. Heresbachii, utraque ab H. Stephano recognita; & Ctesiae excerptae historiae. Icones quarundam memorabilium structurarum. Apologia Henr. Stephani pro Herodoto. Anno M. D. LXVI. (1566.) Excudebat Henric. Stephanus. fol. (de qua editione copiosus est *Goetz.* in Memorab. Biblioth. Dresd. I. p. 197. imprimis *Freytag.* in Apparatu litterario, tom. II. p. 1275. sqq. — Francof. apud Andreae Wecheli heredes

Claud.

Claud. Marnium & Ioh. Aubrium. 1594. 12. antea, teste Fabricio, Francof. 1584. cum Sylburgii Spicilegio, item 1595. 8. 1620. 8. Henr. Stephanus praecipue suam demonstravit industriam in reddendis latine versibus, quos graecos longe plurimos in vita Homeri affert Herodotus, & non translatos Heresbachius reliquerat. *Iac. Gronovius* in sua editione passim flagellat bonum Vallam; at inclementius agit cum H. Stephano, eumque vocat fabrum pravitatis, infami violentia praeditum, & quae sunt similia convicia improba, quae collecta reperies in Act. Erudit. Lips. ann. 1716. mense Maio p. 198. sq. Stephanum tamen a Gronovio dignis conviciis aliquoties verberatum esse, iudicat *Steph. Berglerus* ibid. p. 378.

Graece autem Herodotus primum comparuit opera *Aldi:*

Herodoti libri IX. quibus Musarum indita sunt nomina, gr. Venetiis in domo Aldi, mense Septembr. 1502. fol.

Aldus multis exemplaribus castigatum edidit Herodotum, raro Ionici sermonis formam neglexit, atque elegantissime compluscula, insequentium temeritate aut mutata, aut socordius praeterita, descripsit iudice Wesselingio, qui in praefatione sua accurate diligenterque recensuit editiones. Illam melioribus Aldinis editionibus annumerat, ac meliorem & fideliorem codice Mediceo esse ducit *Bergler.* in Actis Eruditorum 1716. p. 378. Presse sequutus est Aldum *Camerarius:*

Herodoti libri IX. quibus Musarum indita sunt nomina; Georgii Gemisti, qui & Pletho dicitur, de iis, quae post pugnam ad Mantineam gesta sunt, libri II. graece,

graece, una cum Ioach. Camerarii praefatione, annotationibus, Herodoti vita, deque figuris, &, qua usus est, dialecto. Basileae in offic. Hervagiana 1541. fol. — Repetita ibidem 1557. fol.

Camerarius in praefatione professus, se facultatem, quam consequutus sit, graecae linguae magna ex parte Herodoti lectioni debere acceptam referre, caussas exposuit cum laude & defensione aut excusatione auctoris, cur tanti fecerit illum. Quae de Herodoti vita, de dialecto Ionica, & de figuris atque vocabulis quibusdam annotavit, ea pauca sunt. Fabricius, in his, ait, editionibus Graecis liber de vita Homeri desideratur, vulgatus graece cum Homero edit. Florent. in fol. Aldinae & Argentoratensis in 8. & ab Henr. Stephano cum Homeri & Hesiodi certamine ann. 1573. 8. adiunctis p. 177. nonnullis Ios. Scaligeri in Hesiodi libellum castigationibus. Vicissim in hac Basileensi editione Herodoto additi graece sunt libri duo Georgii Gemisti Plethonis ex Diodoro & Plutarcho de iis quae post pugnam ad Mantineam gesta sunt. Hos Aldus non cum Herodoto, sed cum Xenophonte & Herodiano vulgaverat, an. 1503. fol. Prodierunt quoque cum Xenophonte Florent. ap. Iuntas 1527. fol.

Clio s. Liber I. separatim, *graece prodiit apud Christian. Wechel. Paris.* 1538 & 1553. 4. — *Clio & Euterpe, Gr.* ibid. 1544. 4. apud eundem.

Hinc inde e libris partim, partim de coniectura immutatum dedit contextum *Henricus Stephanus*, a Iac. Gronovio l. c. inhumaniter inficeteque ideo habitus, a Wes-

Wesselingio autem in praefatione verecundius reprehensus, excusatus, & laudatus:

Herodoti Historia, s. historiarum libri IX. qui inscribuntur Musae. Ex vetustis exemplaribus recogniti. Ctesiae quaedam. Graece. Henrici Stephani 1570. fol.

Paginam huius editionis respicit Aem. Portus in Lexico suo Ionico s. Herodoteo. Eodem anno in forma maxima Stephanus edidit *Conciones sive Orationes ex graecis latinisque historicis excerptas*, Graecis quidem *Herodoto*, Thucydide, Xenophonte, Polybio &c. cum versione latina. Quibusdam editionis graecae Herodoti exemplaribus adhaeret versio Stephani latina: huic latinae versioni, separatim editae, non editioni graecae, ut Fabricius scripserat, additur Apologia Henrici Stephani *y)* pro Herodoto. Omissa quoque est de industria illa apologia, in altera Stephani editione:

Ἡροδότου — *Herodoti Halicarn. historiarum libri IX, IX Musarum nominibus inscripti. Eiusdem narratio de vita Homeri, cum Vallae interpretatione latina historiarum Herodoti ab Henr. Stephano recognita. Item cum*

y) Toto coelo differt haec Apologia a libro Gallico Henr. Stephani, qui inscribitur: L'introduction au traité de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes, ou traité preparatif à l'Apologie pour Herodote an. 1565. 8. & saepius postea editus, acerbam satiram continens in mores perditos & alios abusus Cleri Romani, non minus incredibiles futuros posteris, quam sint multa, quae de antiquis aetatibus ab Herodoto tradita sunt. *Fabric.*

iconibus structurarum ab Herodoto descriptarum. Ctesiae quaedam de rebus Persicis & Indicis. Editio secunda. Excud. Henr. Stephanus anno M. D. XCII. (1592.) fol.

Haec editio diligenter descripta est in Baumgartenii Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek parte VIII. p. 168 sqq. utraque vero Stephaniana in Freytagii Apparatu litterario tomo II. p. 1278 sqq. ubi quoque de aliis editionibus, ipsoque Herodoto, eiusque fide historica historice & critice agitur. — De hac Stephaniana editione Fabricius praeter ea haec scripsit: „In hac Herodoti Graeca iterum a Stephano recensita, castigata versio, vocabulaque Ionica & genera loquendi Herodotea post Camerarii industriam diligentius excussa, & Ionismi Gallici sive Ionici Gallicismi observati, testimonia veterum, & varia in Herodotum epigrammata, tum appendix ex variis collecta scriptoribus veteribus, de legibus & institutis tam Persicis, quam Aegyptiacis, & fragmenta Ctesiae atque excerpta cum Henr. Stephani versione & de Ctesia disquisitione. Notae vero in Herodotum, quas idem Stephanus editurum se promisit, numquam lucem adspexerunt.“ Stephanianam alteram, priore non posthabita, sequutus est *Iungermannus*, in editione accurata:

Herodoti — historiarum libri IX. — Eiusd. Narratio de vita Homeri. Cum Vallae interpretatione Latina — ab Henr. Stephano recognita, & Spicilegio Frid. Sylburgii. Item cum iconibus structurarum Babylonicarum ab Herodoto descriptarum. Excerpta ex Ctesiae libris de rebus Persicis & Indicis, & ex iisdem Fragmenta auctiora. Cum indice aucto & locupletato. Editio adornata opera & studio Gothofredi Iungermanni. Francof. ap. Claud. Marnium & heredes Io. Aubrii 1608. fol.

In

In Biblioth. Leidensi est exemplar, cui *Franciscus Iunius* & *Isaac. Vossius* aliqua adscripserunt. Iungermannus contextum Graecum in capita s. tmemata secuit & distinxit, atque indicem ad ea utiliter accommodavit: διττογραφίας ex schedis Palatinis narrationi de vita Homeri adscripsit, & λεξικὸν τῶν Ἡροδοτείων λέξεων ex manuscriptis *Melchioris Heimsfeldii Goldasti*, Ctesiaeque fragmenta dedit auctiora, aliaque, quae enumeravit Goetzius in Memorab. Bibl. Dresd. I. p. 195 sq. & quae omnia repetita sunt in sequenti editione.

Herodoti Halic. historiarum libri IX. &c. *graece & latine*, *Genevae - Oliva Pauli Stephani* 1618. fol.

Editor aut corrector non utique indoctus (censente Wesselingio) varias Aem. Porti suspiciones orationi inculcavit; alia, neque imprudenter ex Vallae Latinis correxit: hoc tamen Wesselingio videtur vituperatione dignus, quod illud consilium habuerit occultum. In reliquis reddidit exemplar Iungermannianum. De meritis autem doctissimi aeque ac modestissimi Iungermanni Fabricius ea, quae sequuntur, notavit; „Adiecit librum de vita Homeri, quem ad codicem insignem ms. emendavit; Friderici Sylburgii castigationes in non pauca Herodoti loca, glossarium breve Graecum in Herodotum *z)* ex

 ms.

z) Λέξεων Ἰάδων συλλογή. Multa huius αὐτολεξεὶ occurrunt apud Corinthium de dialectis, ubi agit de dialecto Ionica. Etiam inter libros, quos Regi Galliae obtulit Antonius Eparchus, fuere Ἡροδότε λέξεις ἱςορικαί.

ms. cod. Goldasti, fragmenta Ctesiae post H. Stephani & A. Schotti *aa)* diligentiam locupletiora, & novam appendicem, e variis scriptoribus collectam, de incremento Nili *bb)*, adiunxit. Voluit etiam addere notas Dan. Heinsii, si eas nancisci in tempore potuisset, de quibus Hoeschelius in litteris ad Iungermannum 7 Cal. Sept. 1608. (post epistolas Hottomannianas p. 473.) Dan. Heinsii notae ad tuum Herodotum vel seorsim edi mererentur, si alia se ratio cum quocunque alio libro coniungendarum non offeret. Sed & illae tenebris hactenus damnatae nondum in lucem prodiere."

Herodoti Halic. — *liber primus, qui inscribitur Clio, graece & latine in usum studiosae iuventutis, seorsim editus. Latinam interpretationem diligenter recognovit, notasque rerum novas, cum praefatione apposuit Jo. Friderichus* Fr. *Utriusque linguae & historiarum in acad. Lips. P. P. O. Lipsiae Mich. Lantzenberger excudebat sumtibus Iac. Apelii* 1609. 8. Idem 1622. 8. edidit partem *Thaliae* sive lib. III. cap. 61 sqq. de μαγοφονίᾳ consultatione septem Persiae Principum de optimo regiminis statu & Dario per σόφισμα in regem cooptato, cum recognita versione & notis. Praelectiones manuscriptae non ultra librum I. fuere Lipsiae apud Laurent. Anton. Güntherum Heshusium.

Hunc

---

aa) A. Schottus ad versionem Photii cod. LXXII. fragmenta Ctesiae collegit.

bb) Ab istis passim refutantur ea, quae de Nilo disputat Herodotus II. 7 sq.

Hunc Gronovius aliquoties sequitur, & tamen carpit more suo. Insultat quoque *Thomam Gale*, cuius editio scripta est:

Herodoti Historiarum libri IX. — Eiusdem narratio de vita Homeri: Excerpta e Ctesiae libris de rebus Persicis & Indicis, gr. & lat. H. Stephani Apologia pro Herodoto. Accesserunt huic editioni chronologia historiae & tabula geographiae Herodoteae: nec non variantes lectiones & notae ex pluribus manuscriptis codd. & antiquis scriptoribus collectae, una cum indice graeco & latino, (opera & studio Th. Gale, rectoris scholae D. Paulli) Londini typis E. Horton & I. Grover. 1629. fol.

Conf. Baumgartenii Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek part. VIII. p. 170 sqq. Iungermannianam, scripsit Fabricius, editionem integram recudendam dedit *cc)*, sed ita, ut & glossarium Graecum in Herodotum duplo auctius ex manuscripto codice vulgaverit, & indicem dictionum Ionicarum, notatu digniorum, a Nathanaele Nicols confectum, & chronologiam Herodoteam, & suas denique eruditas notas & castigationes in Herodotum adiecerit, usus manuscripto codice Archiepiscopi Cantuariensis Guil. Sancroft, & variis lectionibus ex alio Herodoti codice manu exarato, [Collegii Etonensis; ex utroque dedit varias lectiones.] Illud vere, inquit

---

cc) Thom. Galeus Londini 1702. denatus, filius fuit Theophili Galei, qui scripsit philosophiam generalem & aulam gentilium. Fallitur igitur Morhof, qui libro I. polyhist. philos. editionem Herodoti tribuit Theophilo. [conf. Vol. XIII. p. 640.]

inquit dicturus videor, me venam saltim apperuisse ad Herodotum sanandum. Id certe volui, & ut consequerer, ex Galeno, Hesychio, Georgio Pardo Ionicarum dictionum lexicon *dd)* auxi & locupletavi, tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenaeo, Eustathio, Suida aliisque scriptoribus, qui ab eo quicquam fuerunt mutuati. Linguae Ionicae canon *ee)* fuit olim Herodotus. Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt glossemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc superesse crediderim. Infinita sunt, quae ex codice Archiepiscopi hoc in genere restitui poterant; sed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ita voveo, cui otium sit uberius, & ingenium ad perpurgandum Herodotum. — Praetereo loca quaedam Herodoti illustrata a Palmerio in exercitationibus ad optimos auctores Graecos, a Tan. Fabro in epistolis: & a Cordemoeo in variis opusculis editis gallice, Paris. 1704. 4. Orationes ac sermocinationes ex Herodoto excerptas & separatim editas Lipsiae 1675. 8. a Rev. D. Ioh. Oleario, tum loca quae Pomponius Mela latine expressit, cum graecis Herodoti παραλλήλως posita ab *Andrea*

dd) In hac palaestra studium prae ceteris suum demonstravit Aemilius Portus, cuius Lexicon Ionicum lucem vidit Hanoviae an. 1603. 8. Ἐξήγησιν γλωσσῶν Herodoti scripserat olim Apollonius Grammaticus, laudatam Etymologo Magno in Κωφὸς & Σοφιστής.

ee) Photius cod. LX. de Herodoto: Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. Eadem habet cod. LXXII. extremo.

drea Schotto in sua Melae editione. Antwerp. 1582. 4. Versionem latinam Vallae post H. Stephanum & alios viros doctos locis quibusdam emendavit Lamb. Bos in Observationibus miscellaneis cap. 2. 7 & 11. *Fabric.*

Thomas Gale quae voverat, ea praestare studuit, & multa egregie praestitit *Iacobus Gronovius* in nitida & valde celebri editione, quae nova est recensio; at multas excitavit tragoedias:

Herodoti Historiarum libri IX. — graece & latine cum interpretatione Laur. Vallae. Ex MS membrana Medicea post Aldi Manutii, Ioach. Camerarii, Henr. Stephani, Gothofr. Iungermanni, Th. Gale in edendo operas, non tantum adiectis locis, ubi a viris doctis sentiebatur corruptela; sed etiam graecismo per singulas fere paginas remollito, industria Iac. Gronovii, cuius accedunt notae; eiusdem narratio de vita Homeri gr. & lat. interpr. Conrado Heresbachio. Accedunt excerpta ex Xenophonte, Strabone, Dinone, Heraclyde Cymaeo, Clearcho, Agathocle, Cherete, Plutarcho, Nymphodoro de Persicis, Aegypticis, & Indicis; item de incremento Nili ex Plutarcho, Theophylacto Simacotta, Athenaeo, Diodoro Siculo, Aristide, Dinone, Heliodoro, & praesertim Ctesia &c. Lugduni Batavor. apud Sam. Luchtmanns 1715. fol.

Satis longa & acerba est censura in actis erudit. Lips. ann. 1716. mense Maio p. 193 sqq. eiusque incredibilis erga cod. Mediceum religionis atque superstitionis exempla ac testimonia excerpuntur. Modeste atque verecude iudicat Wesselingius, nec reticet multa, quae in illa

illa reperiuntur, bona. Quod vero haud paucos viros, ingenii litterarumque laude florentissimos, laceravit, immoderatoque fastu conculcavit, (atque p. 925. disertis verbis profitetur, se humanitati bellum indixisse: & humanis rebus ereptus est 1716. d. 19. Oct. aet. 71.) non potuit non incurrere in multorum invidiam atque reprehensionem. *Stephanus Berglerus*, novam eodem tempore paraturus Herodoti editionem, (vid. Act. Erud. 1712. 1716. p. 201.) at Gronoviana retentus, in iisdem Actis Eruditorum eiusdem anni mense Aug. p. 377. atque mense Sept. p. 417 sqq. primus fere calamum strinxit in eum, & *Animadversionem in novam Herodoti editionem* scripsit. *Ludolf. Küster*, in quem Gronovius vehementer invectus est, & antea scripserat Recensionem brevem mutilationum, quas patitur Suidas in editione nupera Cantabrigiae a. 1705. ubi varia eius auctoris loca perperam intellecta illustrantur, emendantur & supplentur, 1713. par fere pari retulit in examine critico editionis novissimae Herodoti Gronovianae, inserto a Clerico tomo V. de la bibliotheque ancienne & moderne p. 383 sqq. adde Bibl. raisonnée tom. IX. p. 360 sqq. Mem. de Trevoux 1716. p. 729 sqq. ut aliorum criminationes hinc inde sparsas mittam. Conferri tamen debet liber, ad intelligendum emendandumque Herodotum non minus, quam indolem linguae Graecae cognoscendam perutilis doctusque, *Petri Horrei* G. F. Ecol. Worc. Frisii, *observationes criticae in scriptores quosdam graecos historicos, Herodotum praecipue; Thucydidem item; ut & Xenophontem & Arrianum.* Leowardiae & Harlingae 1737. 8. in quo libro a capite 1, usque ad caput 45. codicis Medicei lectiones examinantur atque

doce-

docetur, Gronovium multa in Herodoto male partim correxisse, partim interpretatum esse. Neque tamen omnes Horrei emendationes probavit Wesselingius. — *D'Arnaud* in *Specimine animadversionum criticarum* cap. 29 sqq. Harlingae 1728. 8. plura Herodoti Gronoviani loca vindicat & illustrat.

Gronoviana editio, desectis notis, *recusa est graece & latine Glasguae* 1761. Tomi IX. 12.

Liber I. in usum scholarum nitide emendateque excusus *prodiit Cantabrigiae* 1716. 8.

Cultissima optimaque editio est:

Ἡροδότȣ — *Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Musarum nominibus inscripti. gr. & lat. ex Laur. Vallae interpretatione, cum annotationibus Thomae Galei & Iacobi Gronovii. Editionem curavit, & suas itemque Ludov. Casp. Valckenarii notas adiecit Petrus Wesselingius. Accedunt praeter vitam Homeri varia ex priscis scriptoribus de Persis, Aegyptiis, Nilo, Indisque excerpta, & praesertim ex Ctesia. Amstelodami Sumtibus Petri Schoutenii* 1763. fol.

Quae habuit subsidia ad emendandum Herodoteum contextum critica, late enumerat in docta praefatione, & nos partim indicavimus. Animadversiones autem eruditae & a verecundia arteque critica & ab interpretatione historica non minus grammatica eaque prudenti & moderata omnem merent laudem. Iusto tamen timidior saepe fuit Wesseling. in exterminandis spuriis, & restituendis genuinis lectionibus. Atque Valckenar. quem alicubi de critico Wesselingii ingenio non adeo bene iudicantem depre-

deprehendi, in notis ad Euripidis Hippolyt. v. 953. centena vulgatis meliora se redditurum fuisse Herodoto, profitetur. Valckenarianae autem adnotationes, cum historicae, tum in primis criticae, illi editioni insignem parant commendationem atque ornamentum. conf. Klotzii Acta litteraria, tom. I. p. 268 sqq. & Nova Acta Erudit. 1765. mense Iun. parte II. p. 289-307.

Idem *Wesselingius* diu antea molitus novam editionem, at, rationibus inchoati operis fama novae editionis alienae conturbatis, a consilio exsequendo tunc deterritus, edidit egregium operae, in Herodoto collocatae, specimen, ad quod iam saepius provocavimus, *Dissertationem Herodoteam ad Tiber. Hemsterhusium, Traiecti ad Rhenum* 1758. 8. in quo docto opusculo non solum Herodotus, sed alii quoque scriptores emendantur, aut explicantur: vide longam doctamque Klotzii censuram in Novis Actis Erud. mense Iun. 1760. part. II. p. 359-371. Illud opusculum in duodecim capita descriptum est. Inter alia docet cap. V, grammaticos, praecipue Suidam, Herodoto multa tribuisse, quae illius non sint; cap. VI. Libanium saepissime imitatum esse Herodotum, atque ex hoc illius opere multa vitia tolli posse; vicissim e variis auctorum locis posse Herodotum emendari, cap. VII. ostenditur; cap. IX. de vitiis & erroribus cod. Medicei agitur; cap. XI. probatur, Solonem, Atheniensium legislatorem, vere cum Croeso esse colloquutum, neque rationem temporum repugnare huic historiae, subiunctis variorum coniecturis de anni forma in oratione Solonis ad Croesum.

Multa

Multa tamen variaque in editione Wesselingii peccata recenset, nimiamque illius in tollendis apertis vitiis timiditatem culpat, & loca, a se correcta, addita mutationis caussa, indicat *Reizius* in praefatione ad primam novae, eiusque criticae, editionis partem:

Ἡροδότου — *Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Musarum nominibus inscripti. Textus Wesselingianus passim refictus, argumentorum ac temporum notatio tabulaeque chronologicae & geographicae additae. Accedunt volumine altero nova interpretatio Latina & index rerum: volumine tertio animadversiones & Lexicon Herodoteum. Opera Friderici Volfgangi Reizii. Lipsiae sumtu Suickerti* 1778. 8.

[Inter schedas b. Reizii non fuit librorum quinque seqq. nova recensio, nec Latina editoris versio, sed animadversiones quaedam, historicae & chronologicae maxime, repertae sunt, & Perti Lexicon insigniter auctum. *Beck.*] Novam vero recensionem [quatuor librorum priorum, qui soli prodierunt parte I. Vol. I.] ex apparatu Wesselingiano & de coniectura tam sua quam aliena facere instituit. Neque mirum est, nondum omnia Herodotei contextus ulcera esse sanata, quum iam *Philemon* in Symmictis apud *Porphyrium*, Quaest. Homer. VIII. pr. suo tempore conquereretur, πολλὰ φέρεσθαι μεχρὶ νῦν ἁμαρτήματα κατὰ τὴν Ἡροδότου συγγραφήν.

Reizianae recensionis partem retinuit *Borheck* in novissima editione:

Herodoti Halicarn. & Ctesiae Cnidii quae extant opera & fragmenta. graece. ex recensione Petri Wesselingii.

lingii. *Curavit A. C. Borheck.* *Lemgov.* 1781. mai. 8. 2 voll.

Latine idem vertit addiditque *Gattereri* Comm. de ordine & consilio Herodoti, germanice scriptam publicatamque in catholica historica Bibliotheca (*Allgem. Histor. Biblioth.*) Tom. II.

Frid. Andr. Strothi in Aegyptiacis seu veterum scriptorum de rebus Aegypti commentariis & fragmentis, part. I. Gothae 1782. 8. dedit ex recens. Wesselingii Herodoti librum II. cum parte libri III. & reliquorum librorum fragmentis. *Harles.*

IX. Versiones Herodoti vernaculae.

Gallice libros historiarum transtulit [*Pet. Saliat.* Paris. 1556. fol. vid. Biblioth. Bünav. I. p. 96.] Tres primi libri Gallice a *Saliato* Paris. 1552. fol. tum a Franc. Crucimanio. P. *du Ryer* edit. II. Paris. 1658. fol. 1660. 8. 2 voll. & Gratianopoli 1665. 12. 5 voll. *Fabric.* denuo interdum mutata & tabulis geographicis instructa prodiit Paris. 1713. 3 Tomi 12. & 8. vid. Goetz. Memorab. biblioth. Dresd. I. p. 198. & Catal. Biblioth. Bunav. T. I. p. 96. — Optima tamen, notisque historicis & criticis, atque indicibus ornata est ea, quam *Larcher* confecit ediditque Paris. 1786. 7 voll. mai. 8. de qua pluribus egit cl. Degen. Tres codd. manuscriptos, e quibus Wesselingius habuerat varias lectiones, Parisinos, & de dubiis vexatisque locis egregios criticos, Valckenarium, Toupium, Brunckium aliosque consuluit. — Herodoti quaedam, Gallice vertit *Auger* in: Harangues tirées d'Herodote, de Thucydide, des Histoires Grecques du Xenophon, de sa

retraite

retraite des dix mille & de sa Cyropédie. — traduites &c. Paris 1788. 8. 2 tomes. *Harles.*

Belgice libri IX. historiarum vita cum Homeri ab *Olferto Dapper* e Graeco conversi Amsterod. 1665. 4.

Ex Latino *Germanice* sed passim decurtata, ita ut libr. 2 & 3. in unum contraxerit, per *Hieron. Bonerum* Augustae Vindelic. 1535. fol. [vid. Goetzii Memorab. Bibl. Dresd. I. p. 198. & Baumgartenii Nachr. &c. Tom. 7. p. 176 sq.] Alia versio melior *Georgii Schwartzkopf*, Basil. 1593. fol. Francof. 1612. fol. *Fabric.* E Graeco sermone in Germanicum transtulit *Io. Eustach. Goldhagen.* Lemgov 1756. mai. 8. de qua libere sobrieque iudicavit *Heilmannus* in: Prüfung der Goldhagenschen Uebersetzung des Herodotus mit einigen Gedanken vom Uebersetzen. Osnabrug. 1757. 4. recusa in eius Opusculis, Ienae 1778. 8. vol. II. p. 3-86. adde Nova Acta Erud. Lips. 1760. mens. April. p. 216 sqq. & censorem in: Einige Schriften der Altdorf. Deutsch. Gesellsch. p. 133 sq. — Pars quaedam conversa est notisque illustrata in: *Io. Salom. Semlers* Erläuterung der Egyptischen Alterthümer durch Uebersetzung der Schrift Plutarchs von der Iris und dem Osiris, und der Nachricht von Egypten aus Herodots zweitem Buch, mit beygefügten Anmerkungen. Breslau und Leipzig 1748. mai. 8. Novissime, additis animadversionibus, cl. *Io. Frider. Degen.* Francof. ad Moen. 1783. 8. In vol. III. p. 1788. vertit ex opere Larcheriano canonem chronologicum, addita epicrisi, vol. V. 1789. doctam Larcheri chronologiam Herodoteam, additis notis, atque in vol. VI. 1790. priorem partem indicis

geographici, insertis multis additamentis posterior pars comparebit 1791. *Harles.*

Anglicam versionem cum notis promisit *D. Drake*, vid. Mem. Trev. 1705. p. 903. tum *Is. Littleburg*. Londini 1709. 8. 2 voll. edit. III. 1723. 8. Richard Burridgeus promisit versionem Anglicam. Vid. Acta Erud. 1716. mens. Februar. p. 64. *Fabric.*

Italicas versiones enumerat & uberius describit *Paitoni* in Biblioteca degli autori antichi gr. & lat. volgarizzati, tom. II. p. 22 sqq. — auctore Comite *Matthaeo Maria Boiardo* Venet. 1533. 1538. 1539. 1553. 1565. 8. (solet plerumque Vallam sequi. vid. Iac. Gronov. in notis ad edit. p. 811. & Giornale d'Italia Tom. XIII. p. 292.) — tum auctore *Iul. Cesare Becello*, nobili Veronense, cum vita Herodoti a Th. Porcaccio scripta, & cum tabula geographica & indicibus, Veronae 1733. II partes. 4. (in Catalogo Biblioth. Brühlianae tom. I. p. 136. eadem versio ibidem 1723. edita perhibetur.) — Novissimae versionis Italicae tomus I. cum notis & tabulis geographicis prodiit Romae 1789. 4.

Subiungam libros maioris minorisque molis, (omissis iis, qui iam passim memorati sunt,) in quibus Herodotus varia ratione explicatur aut illustratur.

In *Saxii* Onomastico literario T. I. p. 538 sq. ex Historiis & Commentariis Societatis regiae Parisinae Inscriptionum iam uberius indicatae sunt *Geinozii* Observationes criticae in Herodotum, in Historia Societ. reg. tom. XVI. p. 55-69. XVIII. p. 115-133. XXIII. p. 109-118. XXV. p. 11-28. (in Gottschedii versione Germani-

ca

ea Tomo 8. p. 82 sqq. & 9. 162 sqq.) Eiusdem Defensio Herodoti supra memorata, in Comment. eiusdem Societatis Tom. XIX & XXI & XXIII. — *Bougainville* de Monarchia Medorum ad conciliandum Herodotum cum Ctesia, in Commentar. tom. XXIII. p. 1-32. — *de la Nauze* in Histor. tom. XXIX. p. 64-75. — *du Puy* in Histor. tom. XXIX. p. 76-118. XXXI. p. 7. — *Comte de Caylus* de monumentis &c. in Hist. XXXI. p. 23-47. — *de Guignes* de terris Scythicis in Comment. tom. XXXV. p. 539-572. Quibus addes Commentationes de Geographia Herodotea, praesertim ratione Massagetarum, de stadio, tom. XXXVI & XXXVII. & *Rochefort* de philosophia Herodoti morali. Comment. vol. XXXIX. p. 1 sqq.

Geographiam Herodoteam illustrarunt M. *Conr. Mannert* in: Geographie der Griechen und Römer, Norimbergae 1788. 8. p. 10 sqq. — *Theoph. Siegfr. Bayer* in tomo I. Commentar. Academ. Petropolitanae, conf. Acta Eruditor. 1729. p. 438. — *I. F. Henncke* in Commentatione de Geographia Africae Herodotea. Goettingae 1788. 4. — *Schlichthorst* de eodem argumento, ibidem eodemque anno. 8. — *I. G. Walther* in comm. histor. qua Herodoti & Ctesiae sententiae de antiquitate imperii Assyriaci & Medici coniunguntur. Weissenfelsae 1744. recusa in eiusdem animadversionibus historicis & criticis ibid. 1748. p. 66 sqq. — idem de regionum divisionibus publicis & privatis, de Asiae varia notione, maxime Herodotea, & de Asia superiore & inferiore. ibid. p. 143 sqq. — *Isaaci Toussaint* disp. praes. Tib. Hemsterhusio, de urbe Cadyti Herodotea & divinis hominum

nominibes. Franequerae 1737. 4. — Lud. Casp. Valckenarii Schediasma de Herodotea urbe Cadyti, Speciminum academicorum nr. II. Franequerae 1737. 4. — De eadem urbe &c. *Conr. Ikenii* Epistola in vita Reiskii p. 594. & *Car. Henr. Zeibich* in Miscell. Lipsiens. nov. Vol. V. part. I. p. 98-111. — *Gattereri* recitatio de Geographia Thraciae Herodotea & Thucydidea, in Comment. Societ. doctrinarum Gottingensis. Vol. IV. V & VI. 1782 sqq. — *de la Barre* remarques sur la route de Sardes à Suses décrite d'Homere in Comment. acad. Paris. Inscript. tom. VIII. p. 341 sqq.

Critice pertractantur loca Herodotea (a *Fr. Lud. Abreschio*) in Miscellan. observ. Belg. Vol. III. T. I. p. 141-146. T. II. p. 302. T. III. p. 426. — a *Io. Iac. Reiskio* in Nov. Miscell. Lips. Vol. VII. & VIII. & in Animadversionib. ad Graecos auct. Vol. III. Lipsiae 1761. 8. p. 79 sqq. — In Histor. acad. Paris. Inscript. T. 6. versionis Gottschedianae p. 38 sqq. *Montfaucon* contra Gronov. de loco Herodoti IV. cap. 191. — ibid. p. 65 &c. *de la Barre* emendat loca quaedam lib. I. c. 131. lib. II. c. 49. lib. V. c. 27. — *Koen* in notis ad Gregorium de Dialectis. *Lennep.* in animadvers. ad Phalaridis epistolas, *Adr. Heringa* in Observat. criticarum libro (Leowardiae 1749. 8.) *Frid. Lud. Abresch* in Dilucidationib. Thucydideis, (Campis 1755. 8.) *D'Orville* ad Charitonem aliique passim emendarunt aut explicuerunt multa Herodoti loca. — Huc quoque pertinet *I. Fr. Degen* prolus. Observationum miscellarum in Herodotum particula I. Onoldi 1790. 4.

Ex Herodoto loca Sacrae Scripturae illustratur in: Freywilligen Hebopfer, part. XXX. p. 792-815. — *Petri Adolphi Boysen* progr. de Herodoto S. S. interprete. Halberstadii 1718. 4. in quo iustum huius argumenti opus promittit. — *Raphelii* Annotationes in S. S. ex Herodoto &c. Luneburgi 1731. 8. &c.

Varia ratione illustratur *Herodotus* in aliis libris: e. g. *De Cordemoy* Observations sur Herodote, in eius Opp. Paris 1704. 4. — *Georg. Nic. Kriegk* Diss. de mense Solis apud Aethiopes ad locum Herodoti in Thalia c. 18. Ienae 1703. 4. — *Io. Fried. Gruneri* Disp. praes. Io. Matth. Gesnero Herodotus ab interpretibus non satis caute tractatus. Goettingae 1755. 8. — *Henr. Aug. Zeibichii* Observat. in locum Herodoti, lib. II. c. 47. qua ritus, in profanarum gentium sacrificiis receptus, breviter strictimque explicatur; in Miscell. Lips. novis Vol. VII. parte III. p. 429-513. — In Comment. Societ. doctrinar. Goetting. reperita Vol. V. *Meisteri* commentatio architectonica de pyramidum Aegyptiacarum fabrica & fine, Germanice versa ab Ostertagio Francof. ad Moen. 1781. 8. — *Heyne* de morbo quodam ad Herod. I. 105. — *Gatterer* de Metempsychosi, immortalitatis animorum symbolo Aegyptio ad Herod. lib. II. cap. 123. 125. conf. Ephemerid. litterar. Goetting. anni 1787. plag. 193. — *Iac. Moor* Versuch über die historische Komposizion, aus dem Engl. übersetzt von *Ierem. Nic. Eyring*, (comparat Herodotum cum Homero) in *Gattereri* Biblioth. historica tom. III. — Moeri vestigia legisse videtur *Rochefort* in Comment. acad. Paris. Inscript. vol. XXXVIII. Paris 1777. — Herodotum cum Iustino com-

parat cel. *Gatterer* in Bibl. Hist. T. II. p. 25. — In *Annales du Monde*, depuis le deluge jusqu'au Gouvernement d'Othoniel, premier Juge des Israelites &c. Strasburg 1788. 8. historia profana cum sacra, adeoque narrationes Herodoti & Ctesiae conciliantur, saltem id tentavit auctor, neque vero satisfecit criticis. conf. Journal encyclop. Octob. 1789. tom. VII. part. I. nr. 3. — In quaestionem, num Phoenices secundum Herodoti narrationem circumnavigaverint Africam, inquirit, eamque affirmat *Fr. Mich. Vierthaler* in: Philosophische Geschichte der Menschen und Völker, Salisburgi 1790. Vol. IV. p. 141 sq. — *Du Fresnoy* in: la Methode pour étudier l'histoire, tom. 7. p. 393 sq. *Harles.*

X. Concludam praesentem de Herodoto tractationem Epigrammate Christodori Coptitae, quod extat libro V. Anthologiae, atque ita latine expressit Salmasius:

Nec te Alicarnasso Vates divine silebo
Herodote, o sapiens, quo fortia facta virorum
Quicquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere novem sacrante Camoenis
Iuncta Iadi certat florens facundia lingua.

Aliud Callimachi in Herodotum Epigramma profert Scholiastes Comici ad Nubes p. 79. [v. 331.] & Suidas in Λέσχαι.

Index

Index editionum Herodoti auctior Fabriciano-Harlesiano & secundum aetates digestus.

*

Aetas I. Aldina. *)

1) Ἡροδότου λόγοι ἐννέα, οἵπερ ἐπικαλοῦνται Μοῦσαι. Herodoti libri novem quibus Musarum indita sunt nomina. Μουσῶν ὀνόματα. Κλειώ. Εὐτέρπη. Θαλεία. Μελπομένη. Τερψιχόρη. Ἐράτω. Πολύμνια. Οὐρανία. Καλλιόπη. Musarum nomina: Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymnia, Urania, Calliope. Aldus. — *in fine:* Venetiis in domo Aldi mense septembri M. D. II. & cum privilegio ut in caeteris. fol. Graecas Herodoti Musas primus nitidissime prodire iussit Aldus Manutius, eo gratiores fere existimans, quoniam multis exemplaribus castigatae emittebantur. Neque ea falsus opinione vir sollertissimus fuit.

2) Ἡροδότου λόγοι ἐννέα, οἵπερ ἐπικαλοῦνται Μοῦσαι. Herodoti libri novem, quibus Musarum indita sunt nomina. Κλειώ. Εὐτέρπη. Θαλεία. Μελ-

 πομένη·

*) numeri uncis inclusi indicant editiones quas ipse possideo.

πομένη. Τερψιχόρη. Ἐρατώ. Πολύμνια. Οὐρανία. Καλλιόπη. Clio. Euterpe. Thalia. Melpomene. Terpsichore. Erato. Polymnia. Urania. Calliope. Ad haec. Γεωργίου Γεμίστου, τοῦ καὶ Πλήθωνος, περὶ τῶν μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην, βίβλια β'. Georgii Gemisti, qui & Pletho dicitur, de iis quae post pugnam ad Mantineam gesta sunt, libri II. Una cum Ioachimi Camerarii praefatione, annotationibus, Herodoti vita: deque figuris, & qua usus est dialecto: omnia in studiosorum utilitatem diligenter conscripta. Basileae in officina Hervagiana. — *in fine:* Basileae in officina Hervagiana mense Martio, anno M. D. XLI. fol. — Est haec editio *Camerariana prima*, nitidior sequenti.

b) Camerariana II. quae eadem inscriptione eadem in officina prodiit, nisi quod in fine sic legitur: Basileae per Ioannem Hervagium & Bernardum Brand. Anno salutis humanae M. D. LVII. Mense Martio. fol. — Cum exemplaria historiarum Herodoti & requiri a studiosis Graecae linguae, & non facile reperiri comperisset Ioach. Camerarius, auctor fuit Io. Hervagio, ut sua in officina expressa edere vellet. Hortanti praeclaro viro, & egregiam prorsus cum Herodoti vindiciis, & Ionicae dialecti figuris praefationem suppeditanti, paruit strenuus & attentus chalcographus, *Aldi* exemplari Basileae 1541 & 1547. presse repraesentato, ne vitiis quidem typographicis in prima editione emendatis: secunda

da paucis in locis quos in Apparatu critico diligentissime annotavimus, a priori & Aldina dissentit. Utriusque, Aldini in primis, dos praecipua est, quod Ionici sermonis formam raro neglexerit, atque elegantissime compluscula, insequentium temeritate aut mutata, aut socordius praeterita, descripserit.

Aetas II. Stephaniana.

4) Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως ἱστορία, ἢ, ἱστοριῶν λόγοι Θ΄. ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι. Herodoti Halicarnassei historia, sive historiarum libri IX. qui inscribuntur Musae. Ex vetustis exemplaribus recogniti. Ctesiae quaedam. Anno M. D. LXX. Excudebat Henricus Stephanus. fol. — Editio elegantissima, quae multum nitore superat secundam.

5) Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως ἱστοριῶν πρώτη, Κλειώ. Herodoti Halicarnassensis historiarum liber primus; Clio. Oxoniae in Officina Josephi Barnesii M. D. LXXXXI. 4. a Brüggemanno in: a View of the English Editions, Translations and Illustrations of the ancient Greek and Latin Authors p. 84. memoratur ex Herber's Typograph. Antiq. Vol. III. p. 1404. Continet 69 paginas cum titulo, & contextum Graecum solum nitide expressum, pag. 2. legitur, Herodoti vita ex Suida.

6) Geographica & Historica Herodoti, quae Latine Mela exscripsit, παραλλήλως concinnata ab And. Schot-

to.

to. Antverpiano Graecar. literarum in Acad. Toletana doctore. Antverpiae ex offi. Chph. Plantini 1582. 4.

7) Ἡροδότυ Ἁλικαρνασσῆος ἱςοριῶν λόγοι θ'. ἐπιγραφόμενοι Μῦσαι. Τῦ αὐτῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρυ βιοτῆς. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX, IX Musarum nominibus inscripti. Eiusdem narratio de vita Homeri. Cum Vallae interpretatione latina historiarum Herodoti, ab Henrico Stephano recognita. Item cum iconibus structurarum, ab Herodoto descriptarum. Ctesiae quaedam, de rebus Persicis & Indicis. Editio secunda. Excudebat Henricus Stephanus Anno M. D. XCII. fol. — Amplior H. Stephano gloria ex studio & cupiditate Musas ornandi obtigit. Offensus infida Vallae versione errores & peccata eius callidissime patefecit, omnemque, praescripta elegante pro Herodoto ad criminatores apologia, anno 1656. recognovit. Qua functus opera, Graecum Aldi exemplum recentavit 1570, atque iterum 1592. appositis, quae in priore omiserat, Vallae Latinis. Rationes instituti laboris sic prodidit. Non eas tantum, quas ante diversas scripturas, ut Graeci διαφόρυς γραφὰς appellant, exhibui, sed & numerum earum auxi, &, censura adhibita, quasdam exauctoravi; non tamen ita ut amandarem, sed tantum ut loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu, ut hodie moris est vocare, in margi-

nem

nem transtuli. Sed quasdam vicissim maiore dignas honore iudicavi, ideoque illas hinc illuc transtuli. Inde post Aldum scriptas membranas in consilium, misisse, atque ex illis & sibi & Herodoto elegisse, quae potiora censuerat, apparet, quamquam & de coniectura pauca refinxit. Quae quidem libertas laudem potius, quam insultationem ac odiosam criminationem meruit.

8) Ἡροδότȣ Ἁλικαρνασσῆος ἱςοριῶν λόγοι θ', ἐπιγραφόμενοι Μȣσαι. Τȣ αὐτȣ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρȣ βιοτῆς. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. IX. Musarum nominibus inscripti. Eiusdem Narratio de vita Homeri. Cum Vallae interpretatione Latina Historiarum Herodoti ab Henrico Stephano recognita: & Spicilegio Friderici Sylburgii. Item cum iconibus structurarum Babylonicarum ab Herodoto descriptarum. Excerpta e Ctesiae libris de rebus Persicis & Indicis & ex iisdem Fragmenta auctiora. Cum indice aucto & locupletato. Alia quae accesserunt ad hanc editionem, versa cognosces post praefationes pagina. Editio adornata opera & studio Gothofredi Iungermanni. Francofurti apud Claudium Marnium & heredes Ioannis Aubrii M. DC. VIII. cum privilegio Regis Galliae ad sexennium. fol. — Secundam H. Stephani editionem, priore non prorsus posthabita, editor iteravit sollerte diligentia, textumque, quem vocant, in capita sive tmemata secuit & distinxit, ac indicem ad ea magna quaerentium

tuum utilitate accommodavit, insuper διττογραφίας ex schedis Palatinis Narrationi de vita Homeri adscripsit, & Λεξικὸν τῶν Ἡροδοτείων λέξεων ex Ms. Melch. Heimsfeldii Goldasti, ut de Ctesiae fragmentis, eiusdem industria adauctis, nihil addam, nobis dedit.

9) Herodoti Halicarnassei, historiae parentis, liber primus, qui inscribitur Clio; graece & latine, in usum studiosae iuventutis seorsim editus. Latinam interpretationem diligenter recognovit, notasque rerum novas, cum praefatione apposuit Iohannes Friderichus Fr. Utriusq. Ling. & Histor. in acad. Lips. Prof. P. Lipsiae Michael Lantzenberger excudebat, sumtibus Iac. Apelii anno 1609. 8. — sequitur Iungermann. I.

10) Iungermanniana II. Genevae. Oliv. Pauli Stephani M. DC. XVIII. fol. Editio, aut, si mavis, corrector, non utique indoctus, varias Aemilii Porti suspiciones orationi invulcavit, alia, neque imprudenter, ex Vallae Latinis correxit, hoc vituperabilis, quod illud consilium occultam habuerit.

11) Friderichus Lipsiae 1722. 8. edidit partem Thaliae sive libri II. cap. 61 seqq. de Μαγωφονίᾳ consultatione septem Persiae Principum de optimo regiminis statu & Dario per σόφισμα in regem cooptato cum recognita versione & notis. vid. *Fabric.*

Aetas III. Galeo-Gronoviana.

12) Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίων λόγοι θ΄, ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι. Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου

Ὁμήρου βιοτής. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. novem Musarum nominibus inscripti. Eiusdem narratio de vita Homeri. Excerpta Ctesiae libris de rebus Persicis & Indicis, graece & latine, & Henrici Stephani Apologia pro Herodoto. Accesserunt huic editioni Chronologia Historiae, & Tabula Geographiae Herodoteae; Nec non variantes lectiones & notae ex pluribus Mss. codd. & antiquis scriptoribus collectae, una cum indice graeco & latino. Londini typis E. Horton & I. Groner, Impensis Iohannis Dunmore, Richardi Chiswel, Benjamin Tooke, & Thomae Sawbridge, M. DC. LXXIX. fol. — Iungermanni Francofurtense exemplum non sine corollario recudendum curavit vir praedicatione dignissimus *Thomas Gale.* Exornavit illud Chronologia Herodotea, Indice dictionum Ionicarum, & variantibus lectionibus, laudabili sane studio. Erat illi in oculis & manibus scriptus liber Archiepiscopi Cantuariensis Guil. Sancroft & Collegii Etonensis alius: ex utroque varia, quamquam in priore subinde peccans, nobiscum communicavit: neque non Athenaeum, Eustathium, Suidam, & plures, qui testem Herodotum in rem suam advocarant, aut ab eo aliqua sumserunt mutua, sedulo adhibuit. Vere scripsit, infinita esse, quae ope codicis Archiepiscopi instaurari queant: est enim isto in genere praestantissimus. Sed maluit indicio contentus & voto, ut aliquis oriatur, cui otium sit uberius & ingenium, ad Herodotea perpurganda, hanc aliis curam tradere.

dere. Exemplari nostro in margine plures adscripsit observationes non contemnendas Io. Eustach. Goldhagen, de quo infra.

13) Ex Herodoto selectas narrationes undecim recepit Io. Uptonus in suam Chrestomathiam, inscriptam: Ποικίλη ἱςορία, sive novus historiarum fabellarumque delectus cum notis & versione. Londini 1701. 8. vid. Brügge-mann. l. l. p. 85.

14) Herodoti Halicarnassei de genere vitaque Homeri libellus, Graece, cum variantibus lectionibus ex cod. Ms. Oxoniensi. Praemittitur Barnesii editioni operum Homeri. Cantabrigiae 1711. v. Brüggemann. l. l. p. 85.

15) Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱςορίων λόγοι θʹ, ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Musarum nominibus inscripti. Graece & latine cum interpretatione Laurentii Vallae. Ex Ms. membrana Medicea post Aldi Manutii, Ioachimi Camerarii, Henrici Stephani, Gothofredi Iungermanni, Thomae Gale, in edendo operas non tantum adietis locis, ubi a viris doctis sentiebatur corruptela, sed etiam Graecismo per singulas fere paginas remollito, industria Iacobi Gronovii, cuius accedunt notae. Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς. Eiusdem narratio de vita Homeri graece & latine, interprete Conrado Heresbachio. Accedunt excerpta ex Xenophonte, Strabone, Dione, Heraclide Cymaeo, Clearcho, Agathocle, Charete, Plutarcho, Nymphodoro, de

Per-

Persicis, Aegyptiis & Indicis; item de incremento Nili ex Plutarcho, Theophylacto Simocata, Athenaeo, Diodoro Siculo, Aristide, Dione, Heliodoro, & praesertim Ctesia &c. Lugduni Batavorum apud Samuelem Luchtmans 1715. fol. — Iac. Gronovius Herodotum ad membranas Mediceas, quibus nihil par aut simile arbitrabatur, diligentissime examinavit, plurimis inde vitiosis pristinum nitorem & colorem reddidit, aliis liquidissimam lucem, & Vallae quoque Latinis, adscriptis adnotationibus, exactis profecto & eruditis, adspersit. Magna hinc Gronovio laus & gloria, neque immerita, quam nimia tamen, & paene superstitiosa libri Florentini veneratio nonnihil dedecorasse visa est.

16) Herodoti Clio, s. liber. I. in usum scholarum graece & latine. Cantabrigiae 1715. 12. v. Brüggemann. l. l. p. 85.

17) Ἡρόδοτος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος, καὶ ἡλικίης, καὶ βιοτῆς, & item historia Graecarum & Latinarum litterarum. Ioannis Reinoldii, S. T. B. e beatae Mariae Etonensis Regalis Collegii socii & ecclesiae cathedralis Sti Petri Etoniensis Canonici, dissertatio. Etonae & Londini, apud Ioseph. Pote, 1752. 4. — Exemplaria solummodo 250 excusa fuere. Vid. Catalogum librorum Graecorum excusorum apud I. Pote, Bibliopolam Etonensem, praefixum libro sequenti: Demosthenis selectae orationes, ex edit. Ricardi Mounteney.

Edit. tertia. Etonae 1755. 8. v. Brüggemann. l. l. p. 85.

18) I. M. Gesneri Chrestomathia Graeca. Lipsiae 1755. 8. Herodotea quaedam continet.

19) Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Graece & latine ex editione Iacobi Gronovii. Glasguae excud. Rob. & Andr. Foulis 1761. 12. 9 voll. — desectis annotationibus, editio nitidissima. v. Brüggemann. l. l. p. 85.

Aetas IV. Wesselingiana.

20) Ἡροδότου Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίων λόγοι Θ', ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Musarum nominibus inscripti. Graece & latine ex Laurentii Vallae interpretatione, cum adnotationibus Thomae Galei & Iacobi Gronovii. Editionem curavit, & suas, itemque Lud. Casp. Valckenarii notas adiecit Petrus Wesselingius. Accedunt praeter vitam Homeri varia ex priscis scriptoribus de Persis, Aegyptiis, Nilo, Indisque excerpta, & praesertim ex Ctesia. Amstelaedami sumtibus Petri Schoutenii. M. DCC. LXIII. fol. — Cura princeps editoris conquirendi suppetias codd. scriptorum fuit; quam prosper non destituit successus. Parisiis Io. Capperonerius excerpsit, a viris doctiss. Menoto & Geinozio ex tribus regiae bibliothecae membranis in margines exempli Gronoviani collata, sed parciore, quam Wesseling. speraverat, manu: multa quippe, levissimi momenti, sordes & quisquillias opinatus, sciens volensque

lensque praeterierat. D. Ruhnkenium, Lutetiae Parisiorum studiorum caussa tum morantem, litteris adduxit & expugnavit Wesseling. ut ea usibus suis ne negentur. Factum est egregii viri candore & auxilio, quod tantopere desiderabat, hoc etiam monentis, codicem primum, cuius A. index, ingentis esse pretii, & tantae, sive litterarum ductus, sive membrana spectentur, pulcritudinis, ut vix alius, quicum comparari possit, inveniatur. Debentur eiusdem Capperonerii bonae voluntati excerpta ex schedis, saeculo XV exaratis, monasterii S. Remigii Congregationis S. Mauri in Francia, priores duo libros & tertii magnam partem complexis, tum alia ex codice, in Bibliothecam Regiam novissime illata, in quo ex IX. Herodoti Musis fragmenta haud pauca, denique λέξεις Ἡροδότου ex ferulis Bibliothecae Sangermanensis, vulgatis olim ex schedis Goldasti longe utiliores. Ab Henrico Gally. S. T. P. magnae Britanniae regi a sacris, accepit editor exemplum Galeanae editionis, instructum discrepantibus libri Archiepiscopi Guil. Sancroft, Cantabrigiae asservati, & Galei laudibus adeo celebrati, scriptoris, sollertissima Ant. Askew manu enotatis, una cum corollario ex ipsius Askew chartaceo codice annorum ferme quingentorum, primore quidem Musae primae parte manco, sed perutili. Ill. Baro de Swieten promtissime bibliothecae Vindobonensis schedas graece perito homini cum edito Genevensi contendendas tradidit, & transumta inde ad editorem officiosissime curavit.

Vir Eminentissimus Cardinalis Passioneus, cognita Wesselingii schedarum Vaticanarum cupidine, perhumaniter ipsi rescripsit, eas nec admodum bonas nec priscas videri; esse sua in Bibliotheca, ex Sfortiana profectas, integriores, nitide pictas, & veteres, harum se διαφόρυς γραφὰς ipsi non negaturum, & absolvit vir summus quod receperat, liberaliter. De libro vera omnia: circa saeculum XII in charta pergamena ab docto scriba exaratus est, praestantia Mediceo nihil cedens, saepe superior. Ex Britannia Wesselingio I. A. Helvetius editum Iungermanni exemplum transmisit, cuius in margine ex schedis Archiepiscopi & duobus Oxoniensibus adnotamenta, sed dilutiore atramento, saepius plumbo scriptario, picta, eaque propter in haud paucis ambigua. Tribuit illis, quamquam suspensior, neque poenituit, locum. Et hos quidem manu descriptos codices, tot diversis locis erutos, non eodem omnes capite manasse, manifestissime comperit. Ubi laco est & hiascit *Vallae* liber, ibi in Mss. *Archiep.*, Vindobonensi, & plerisque *Vaticanis* & *Oxoniensibus* lacunae. Si quid in his aut praecipuum, aut exorbitans, idem apud *Laurentium*. Compar in quam plurimis inter *Mediceum*, *Passioneum*, & *Askew* codd., Passioneo in alterutrius lapsu rectum, ut plurimum, tenente, concordia. Ceterorum, quorum continua excerpta haud adspexit, constantem consensionem testari nequit. Tres priores eodem ex fonte, sive antiquiore membrana, hausti videntur, cuius scriba, for-

fortasse offensus crebris Musae primae excursibus, cunctos imprudenter abscidit, & ne hiatus taedio forent, nexum seriemque orationis callide aptavit. Ultimi tres aliis ex schedis descenderunt, prudentiorem amanuensem, & nihil temere auferentem indeptis, atque ea de caussa commendatiores. Reliquas scripturae differitates, quae sane multae, acceptas librariis, Ionicae dialecti Venetes communiore sermone mutantibus, vocesque optimae notae, & earum veteres inflexiones, quod ab usu abierunt, pervertentibus, refert. Damnorum illud Herodoto institutum videtur sibi saepius deprehendisse, & certissimis documentis in omnium posuisse conspectum. Non contemsit scriptores qui Herodotea advocarunt, & exscripserunt. Ex *Dionysio Halicarnasseo*, *Strabone*, *Plutarcho*, *Pausania*, *Stobaeo*, *Eustathio*, & aliis hac de familia selegit plurima, vulgatis meliora. Usus quoque est *Stephani Bergleri*, & *Io. Corn. de Pauw.* schedis, sibi communicatis. Et *I. I. Reiskio*, & *Fr. Lud. Abreschio* varias ad intricatiora Herodoti verba animadversiones & explanationes acceptas fert. Communicavit ipsi I. E. I. Walchius e Gothana Bibliotheca *C. S. Schurzfleischii* notas scriptas in Herodotum, & quae *M. Stadus* Hervagiani exempli marginibus adleverat, *P. Burmannus Secundus*, nec non *Is. Vossii* coniecturas, manu magni *Graevii* scriptas, & *Iac. Ph. D'Orvillii* plures, quarum magnam partem in commentarium viri eruditissimi in Charitonem additas intellexit.

L. C. Valckenarius quoque suas ipsi observationes transmisit, & in partem laboris venit. Ex scriptis codd. Ionici sermonis, quoties licuit, formam & habitudinem. Wesselingius reformavit; in integrum nullo suo merito possessione deiecta restituit; innumera mendis liberavit, sed parcissimo de coniectura, atque illis duntaxat in vocabulis, quae dictionis indoles aversabatur. Quare nonnullis, quod aperte mendosa & levi brachio concinnanda, reliquerit, iusto visus cautior. Verum illud maluit; satis habens, si ad medicinam via monstraretur. Mutationum in annotationibus reddita caussa est. Ex contextu, uti vocant, quae exterminavit, relegata in variantes sunt lectiones, copiosissime, quo censendi facultas foret, appositas. *Vallae* Latina, praeeuntium more graecis adiunxit, a *Gronovio* multifariam purgata, & a se quoque. Additamenta undique ab *Henr. Stephano*, & *Iungermanno* de Nili ortu, de Aegyptiorum & Persarum moribus & legibus repetiit, & *Ctesiana*. Fini operis *Thomae Galei* & *Iac. Gronovii* adhaerent annotationes. Lexico vocum Herodotearum, ex *Goldasti* schedis publicato, suffecit ex *Sangermanensibus* longe melius, & Indices ab *A. Kluitio* confectos.

21) Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστοριῶν λόγοι θ', ἐπιγραφόμενοι Μοῦσαι. Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. Musarum nominibus inscripti. Textus Wesselingianus passim refictus, argumentorum

&

& temporum notatio., tabulaeque chronologicae & geographicae additae. Accedunt volumine altero nova interpretatio latina & index rerum. Volumine tertio animadversiones & Lexicon Herodoteum. Opera Friderici Volfgangi Reizii. Lipsiae 1778. 8. Vol. I. de quo vid. notitia Fabriciana.

22) Herodoti Halicarnassensis & Ctesiae Cnidii quae extant opera & fragmenta. Graece. ex recensione Petri Wesselingii curavit Aug. Christ. Borheck. Lemgoviae Vol. I & II. 1781. 8. de qua dictum in praefatione nostra. Pertinet ad eam *Apparatus ad Herodotum intelligendum & interpretandum* cuius Vol. I. Lemgoviae 1795 editum Chronologiam Herodoti Larcherianam latine versam, auctam & emendatam, Vol. II. III. IV. V. ibidem 1797 & 1798 edita Crisin Herodoteam continent.

23) Aegyptiaca seu veterum scriptorum de rebus Aegypti commentarii & fragmenta, collegit Frieder. Andr. Stroth. Pars I. Herodoti lib. II. cum parte libri III. & reliquorum librorum fragmentis. Gothae 1782. 8. Textum Wesselingianum in hac particula plerumque sequutus editor, neque tamen religioni fuit, in tribus quatuorve locis ab eo recedere addita dissensus ratione vel saltem verbo indicata. In aliis difficilioribus locis maxime iis, ubi non satis auxilii ex Wesselingiana editione capi posset, pauca quaedam ad iuvandam lectionem cursim instituendam adiecit, denique argumenti summam in lectorum commoditatem margine apposuit, una cum aliorum scriptorum locis, qui vel eandem rem nar-

rant, vel eandem aliter exponunt, aut leviter attingunt.

24) Ἐκλογαὶ ἱστορικαί. Selecta Principum Historicorum. Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Polybii, Illustres loci, Plutarchi vitae Demosthenis & Ciceronis, delectu, praefatione, annotatione, discipulorum institutioni accommodavit Daniel. Wyttenbach. Amstelod. 1794. 8. Continent Herodoti I, 1. 2. 8-12. 23. 24. 29-33. 74. 75. 107-129. 178-182. 196-199. II. 35. 36. 77. 79. 92. 84-88. 123. 142. 148. 124. 125. 121. III. 20-24. 80-82. e Wesselingiana recensione annotationibus explicatos doctissimis.

25) Herodoti Halicarnassei Historiarum libri IX. ex optimis exemplaribus emendavit, ac notas criticas adiecit, Godofr. Henr. Schaefer. Tomus I. Lipsiae 1800. Tom. II. 1801. III. 1803. 8. quartus adhuc restat. Praecipua cura fuit editori, ut textus ex optimorum exemplarium fide emendatus exhiberetur, hoc consilio ante omnia copias Wesselingianas diligenter excussit, deinde adhibuit & Larcheri versionem Gallicam, & Reizii quatuor priorum librorum editionem. His usus adminiculis operam dedit, ut textus locis haud paucis nisi ad pristinam integritatem revocaretur, certe sanior quam in prioribus editionibus fierit. Quidquid vel ex librorum auctoritate vel ex coniectura novatum est, in notis calci adiiciendis accurate indicabitur, quae nondum prodiere.

26)

26) Griechische Erzählungen aus Herodot, zum Schulgebrauch, mit Anmerkungen und einem Griechischdeutschen Wortregister herausgegeben von Dr. A. C. Borheck. Deuz und Cöln 1803. 8. continent libri I. c. 8-12. 23. 24. 29-33. 86-88. 35-45. 59-64. 65. 96-101. 107-122. II. 2. 73. 122. 172. III. 18-25. 39-46. 54-57. 120-125. 150-160. V. 17-21. 49-51. 92-95. VII. 27-29. 37-39. IX. 107-113.

27) Historiae Graecae capita praecipua, seu excerpta ex Herodoto, Thucydide, Xenophonte, collegit Aug. Matthiae. Alteburgi 1804. 8. sequutus est editor Herodoti Wesselingianam & Reizio-Schaeferianam editionem, excerpsitque ex Herodoti libr. V. c. 35-39. 49-51. 55. 97. 99-103. 105. libr. VI. c. 43-49. 94-117. libr. VII. c. 1. 4-7. 20-23. 26. 32. 60. 89. 99-105. 138-144. 172-176. 201-213. 215-228. 234-238. libr. VIII. c. 40-64. 66-76. 78-91. 95-104. 107-124. 133-136. 140-144. libr. IX. c. 1-15. 19-31. 38-71. 78-82. 90-92. 96-107.

28) Reizianae editionis editio altera emendatior. Lipsiae 1807. corruptior potius vitiorum typographicorum multitudine, eamque post Reizii mortem continuavit Vol. I. Parte II. reliquas Musas continente. G. H. Schaefer. eodem anno.

Versiones.

*

1. Latinae.

1) Herodoti Historiarum libri IX. Latine. — in fine: — Herodoti Halic. patris historiae traductio e Graeco in Latinum per virum eruditissimum Laurentium Vallensem — — Venetiis impressum est hoc opus per Iacob. Rubeum, natione Gallicum. a. Dn. M. CCCC. LXXIIII. Nicolao Marcello Duce Veneto. fol. vid. *Fabric.*

2) Herodoti Historiarum libri IX. Latine. ex interpretatione Laur. Vallae. — in calce: — Impressus (typis Arn. Pannartzii) Romae in domo nobilis viri Petri de Maximis. Anno salutis M. CCCC. LXXV. die XX. mens. Aprilis. fol. vid. *Fabric.*

3) Eadem repetita Venetiis per Ioannem & Gregorium de Gregoriis fratres. VIII. Mart. 1594. fol. vid. *Fabric.*

4) Hoc Volumen Haec Continet. Isocratis Oratio De Laudibus Helenae e graeco In Latinum Traducta Ioanne Petro Lucense Interprete. Tabula Herodoti in litterarum Ordinem Redacta. Herodoti Halicarnasei Libri Novem e Graeco in Latinum traducti Laurentio Vallense Interprete. s. l. & a. fol. Vallensem versionem emendavit Antonius Mancinellus.

5)

5) Herodoti, Halicarnassei, Thurii, Historiae parentis memoratissimi, Novem Musae, a Laurentio, Valla, tralatae, Cum Praenotamentis, & additionibus, non antea Impressis: nec non indice, & productissimo, & facilimo. Herodotus ad Lectorem. Lector, habenda meo Vallensi est gratia: quo iam Vindice, tam lingua tersus utraque loquor. Ne tamen ipsa mei ignores insignia libri: Et pater antiquae sum, & decus historiae. Veneunt Parisiis a Ioanne Parvo. Leone sub argenteo. — Adiecta: Isocratis Oratio de Laudibus Helenae e Graeco in finem traducta a Ioanne Petro Lucense Interprete, cuius in calce legitur: — Isocratis Orationis de laudibus Helenes e Graeco in Latinum traductae Ioanne Petro Lucense interprete Parisiis impressae Pro Ioanne Parvo Apud Divi Iacobi vicum: Sub Leone argenteo anno 1510. Finis. Phoenix. 4. Curavit editionem P. Phoenix Lutrensis.

6) Herodoti libri novem Musarum nominibus inscripti, Latine, interprete Laurentio Valla. Accesserunt huic editioni plus minus novem folia, quae in primo libro a Laurentio, exemplaris forte vitio, praetermissa, iam primum a Conrado Heresbachio e graeco suis locis sunt adiecta, cum alia in ceteris libris accessione, castigationeque ad graecum exemplar facta. Item de genere vitaque Homeri libellus, iam primum a Conrado Heresbachio e graeco in latinum conversus, Coloniae apud Eucharium Cervicornum, aere & impensa M. Godofredi Hittorpii, civis Coloniensis 1526. fol. vid. *Fabric.*

7)

7) Repetitio eius Parisiis, per Baden, Io. Parvi impensis 1528. fol. vid. *Fabric.*

8) Repetita Coloniae 1537. fol. vid. *Fabric.*

9) Herodoti libellus de genere vitaque Homeri, a Conr. Heresbachio latinitate donatus Parisiis ex offic. Simon. Colinaei 1528. 8. vid. *Fabric.*

10) Repetitus Coloniae 1534. 8. vid. *Fabric.*

11) Herodoti libri IX — per Laurent. Vallam interpretati — cum eiusd. libro de genere vitaque Homeri interpr. Heresbachio — Lugduni apud Sebast. Gryphium 1542. 8. vid. *Fabric.*

12) Ibidem 1551. 12. vid. *Fabric.*

13) Ibidem apud haeredes Sebast. Gryphii 1558. 12. vid. *Fabric.*

14) Herodoti Halicarnassei Historiae libri IX. Interprete Laurentio Valla. Eiusdem Herodoti libellus de vita Homeri, Interprete Conrado Heresbachio. Utriusque Translationem emendavit Sebast. Castalio. Basileae, — in fine: — ex officina Hieronymi Curionis, impensis Henrici Petri anno M. D. LIX. mense Martio, 8.

15) Herodoti Halicarnassei Historiographi libri novem, Musarum nominibus inscripti, interprete Laurentio Valla. Accesserunt huic editioni plus minus novem folia, quae in primo libro a Laurentio exemplaris forte vitio praetermissa, iam primam a Conrado Heresbachio e graeco suis locis sunt adiecta,

adiecta, cum alia haud quaquam poenitenda in caeteris libris accessione, castigationeque ad graecum exemplar facta, id quod diligens lector conferendo facile deprehendet. Item de genere vitaque Homeri libellus, iam primum ab eodem Heresbachio e graeco in latinum conversus. Coloniae apud Maternum Cholinum. anno M. D. LXII. fol. — in fine: — Coloniae excudebat Godofridus Cervicornus, aere & impensa Materni Cholini. anno a nativitate Christi millesimo sexagesimo secundo, mense Augusto.

16) Herodoti Historiae libri IX. & de vita Homeri libellus, latine; illi ex interpretatione Laurentii Vallae adscripta; hic ex interpretatione Conradi Heresbachii, utraque ab Henrico Stephano recognita; ex Ctesia excerptae historiae. Icones quarundam memorabilium structurarum. Apologia Henrici Stephani pro Herodoto. Anno M. D. LXVI. Excudebat Henricus Stephanus. fol. vid. *Fabric.*

17) Herodoti — uti supra (14) in calce: — Basileae ex officina Hinricpetrina Mense Martio Anno M. D. LXXIII. 8.

18) Francofurti 1584. cum Sylburgii Spicilegio. vid. *Fabric.*

19) ibid. ap. Andreae Weckeli haeredes Claudium Marnium & Ioh. Aubrium 1594. 12. vid. *Fabric.*

20) ibid. 1595. 8. vid. *Fabric.*

21) Herodoti Halic. historiae libri IX. de vita Homeri libellus Illi ex interpretatione Laurentio Vallae ad-

adscripta, hic ex interpretatione Conradi Heresbachii: utraque ab Henric. Stephano recognita. Ex Ctesia excerptae historiae. Apologia Henr. Stephani pro Herodoto. Accessit in hac editione Spicilegium Friderici Sylburgii ad Henric. Stephanum virum clarissimum. Francof. in offic. Daniel. ac David. Aubriorum, & Clementis Schleichii. Anno 1620. 8.

2. Anglicae.

1) The Famous Hystory of Herodotus. Conteyning the Discourse of dyuers Countreys, the succession of theyr kynges; the actes and exploytes atchieved by them: the Lawes and customes of euery Nation: with the true Description and Antiquitie of the same. „A medal" IMP. IVSTINVS IVN. AVGVST. „Under it," Deuided into nine Bookes, intituled with the names of the nine Muses. At London. Printed by Tho. Marshe. 1584. 4. vid. Brüggemann's View of the English Editions, Translations and Illustrations of the ancient Greek and Latin Authors, with remarks. Stettin 1797. 8.

2) The Aegyptian and Grecian History of Herodotus, translated from the Greek, by Isaac Littleburg, in two volumes. London printed for Edward Castell 1709. 8. vid. *Brüggemann.*

3) Repetita: London 1723. 8. vid. *Brüggemann.*

4) iterum repetita: London 1737. 8. 2 Voll. vid. *Brüggemann.*

6)

5) The History of Herodotus translated from the Greek. With Notes. By the Reverend William Belve. In four volumes. London printed for Leigh and Sotheby, Yorck-Street, Covent-Garden. M. DCC. XCI. 8. 1 L. 1 sh. v. *Brüggemann.*

6) The History of Herodotus, translated from the Greek. With Notes subjointed. By John Lempriere. A. B. London. Cadell 1792. 8. Vol. I. 7 sh. v. *Brüggemann.*

3. Franco-Gallicae.

1) Tres primi libri a Saliato. Paris 1552. fol. v. *Fabric.*

2) Les neuf livres des Histoires de Herodote Prince & Premier des Historiographes Grecz, intitulez du nom des Muses. Clio I. Euterpe II. Thalia III. Melpomene IV. Terpsicore V. Erato VI. Polymnia VII. Vrania VIII. Calliope IX. Plus un recueil de George Gemiste dict Plethon, des choses auenues depuis la journée de Mantinée. Le tout traduict de Grèc en François par Pierre Saliat, secretaire de Monseigneur le Reverendissime. Cardinal de Chastillon. avec privilege du Roy. à Paris pour Estienne Groulleau Libraire, demeurant en la rue neuue nostre Dame, à l'enseigne sainct Jean Baptiste. 1556. fol.

3) a Francisco Crucimanio. v. *Fabric.*

4) Les Histoires d'Hérodote mises en François par P. du Ryer à Paris 1645. fol.

5) Repetita 1658. fol. ibid. v. *Fabric.*

6) iterum repetita ibid. 1660. 8. 2 voll. v. *Fabric.*

7) iterum repetita. Gratianopoli 1665. 12. 3 voll. v. *Fabric.*

8) denuo, interdum mutata & tabulis geographicis instructa Paris 1713. 3 voll. 12 vel 8. vid. *Fabric.*

9) Histoire d'Hérodote traduite du Grec, avec des Remarques Historiques & Critiques, un Essays sur la Chronologie d'Hérodote, & une Table Géographique; par M. Larcher. à Paris 1786. 7 voll. 8.

10) Harangues tirées d'Herodote, de Thucydide, des Histoires Grecques de Xenophon, de sur Retraite des dix mille, & de sa Cyropédie, Inserées dans un abrégé des Histoires de ces mêmes auteurs, avec des Notes sur le texte des Harangues, de Thucydide; Traduites par M. l'Abbé Auger. 2 voll. à Paris 1788. 8.

11) Histoire d'Herodote, — (par M. Larcher.) nouvelle Edition, revue, corrigée & considérablement augmentée, à laquelle on a joint la Vie d'Homère, attribuée à Hérodote, les Extraits de l'Histoire de Perse & de l'Inde de Ctésias, & le Traité de la Malignité d'Hérodote: le tout accompagné de Notes. à Paris 1802. 9 voll. 8. sine dubio doctissima & accuratissima Herodoti versio.

4. Ita-

4. Italicae.

1) auctore Comite Matthaeo Maria Boiardo. Venetiis 1533. 8. vid. *Fabric.*

2) ibid. 1538. 8. vid. *Fabric.*

3) Herodoto Alicarnaseo Historico delle guerre de Greci & de Persi, Tradotto di Greco in lingua Italiana per il Conte Mattheo Maria Boiardo, di nouo ristampato, & con summa diligentia reuisto & corretto. Cum gratia & privilegio, vt ex decreto Veneti Senatus apparet. — in fine: — Stampata in Venetia per Bernardino de Bindoni Milanese, Ad instantia de M. Marchio Sessa. Nel Anno del Signore M. D. XXXIX. 8.

4) ibid. 1553. 8. vid. *Fabric.*

5) ibid. 1565. 8. vid. *Fabric.*

6) Erodoto Alicarnasseo Padre della Greca Istoria, dell' Imprese de' Greci e de' Barbari, con la Vita d'Omero, Nuovamente nella nostra lingua tradotto dal Signor Giulio Cesare Becelli Gentiluomo Veronese; La Vita dell' Autore descritta per Tommaso Porcacchi: con le Postille, e con due Tavole copiosissime: l' una de' nomi delle citta, e de' luoghi antichi ridotti a' moderni, e l' altra delle cose notabili; la Cronologia di Tommaso Gale, con dieci Tavole di Geografia antica. A. S. A. R. Il Serenissimo R. Infante D. Carlo di Borbone Duca di Parma, e Piacenza e Gran Principe di Toscana. in Verona 1733. 2 voll. 4 mai.

7) Erodoto Alicarnasseo, padre della Greca istoria, tradotto in lingua Italiana, con note, dedicato a S. E. il Signore Duca di Ceri. T. I. Roma presso Desiderio. 1789. 4.

5. Batavica.

1) Herodoot van Halikarnassus Negen Boeken der Historien, Gezagt de Musen. Vervattende onder ander, de Lydische, Griekscho, Persiaensche, Egiptische en Medische Historien. Sedert de heerschappy van den Lydischen Koning Gyges, (die in den jare, na de Schepping der Werelt, 3246 begon te regeeren,) tot aen de vlucht van Xerxes en de Persiaenen uit Grieken-lant, 'twelk zech toedroeg in den jare na de Schepping 3486. Beneffens een Beschryving van Homeers leven, door den zelven Herodoot. Uit het Grieks vertaelt door Dr. O. D. (Olav. Dapper) t' Amsterdam 1665. 4.

6. Germanicae.

1) Herodotus der allerhochberümptest Griechische Geschicht-Schreyber, von dem Persier, vnd vilen andern kriegen und geschichten &c. Durch Hieronymum Boner, Oberster Mayster zu Colmar, Auss dem Latin inn das nachuolgende teutsch gebracht. M. D. XXXV. — in fine: — Gedruckt in der Kayserlichen Statt Augspurg durch Hainrich Stainer, vollendet am XXIII. Juny anno &c. MDXXXV. fol. vid. Degen Litter. der Deutsch. Uebers. der Griechen 1. B. S. 313 &c.

2)

a) Herodoti Des Allerfürnembsten vnnd ältesten Geschichtschreibers Historia, Darinnen vieler Lande, Nationen, Prouintzen vnd Insuln gelegenheyt, grösse, weite, gewächse, eigenschafften, Auch darinnen gelegener Völcker Namen, Gestalt, Leben, Wesen, Religion, Glauben, Gesatz, Ceremonien, Regiment, Policey, Sitten, Bräuch, Krieg, Gewerb, Frücht, Thier, Speise, Kleydung. Item die Flüsse, Berge, Wälde vnd Städte daselbst, Sonderlich aber die Geschichte der Griechen, Perser, Meder, vnd anderer Völcker. Item die Beschreibung, Belagerung, vnd Eroberung der grossen Stadt Babylon, Vnd ein Verzeichniſs der Egiptischen Könige, Auch Kriege, Heerzüge, vnd andere Thaten deſs Königes Croesi, Cyri, Cambysis, Darii vnd Xerxis (welcher in Griechenlandt ein mächtig Heer geführet, deſsgleichen von anfang der Welt noch nie gesehen, gehört, oder von jemandt geführt, welches auch von keinem andern gründlicher, eigentlicher, lieblicher vnd vollkömmlicher begriffen ist) in Griechischer Sprach funden werden. Welche zuvor nie gantz in Teutscher Zungen gesehen sind, Jetzo aber gemeinem Vaterlandt vnd allen Liebhabern der Historien, zum nutz vnd besten, auſs der Griechischen Sprach in die Teutsche gebracht, in sonderbare Capitel getheilt, vnd mit einem vollkommenen Register begabet: Durch Den Ehrnhafften vnd Wolgelehrten Herrn Georgium Schwartzkopff, von Braunschweig &c. Gedruckt zu Frankfurt am Mayn,

 durch

durch Nicol. Bassäum M. D. XCIII. fol. vid. *Degen.* S. 314 &c.

3) Eadem repetita: Historia der ersten vhralten Welt, durch den Allerältesten vnd fürnembsten Geschichtschreiber Herodot von Halicarnaſs beschrieben, vnd mit schönen, lieblichen, lustigen, fürtrefflichen vnd wahrhafftigen exempeln gezieret; — Allen Politischen Personen, vnnd des Grundkerns der Historien Liebhabern, zum nutz vnd Besten, auſs der Griechischen Sprach in die Teutsche gebracht, vnd mit einem vollkommenen Register gemehret; Durch den Ehrenhafften vnnd Wolgelehrten Herrn Georg Schwartzkopff von Braunschweig &c. Gedruckt zu Frankfurt am Mayn, In Verlegung Iohann Dreuttel. 1612. fol. vid. *Degen.* S. 316.

4) Ein groſser Theil des zweiten Buchs, von Ioh. Salom. Semler in dessen: Erläuterung der Aegyptischen Alterthümer — Breslau u. Leipzig 1748. 8. vid. *Degen.* S. 321.

5) Des Herodotus neun Bücher der Geschichte, aus dem Griechischen übersetzt, und mit einem Register, in welchem einige nöthige Erläuterungen mit eingeschaltet sind, versehen, von Ioh. Eustach. Goldhagen. Lemgo 1756. 8. vid. *Degen.* S. 356.

6) Homers Leben von einem Ungenannten aus dem Griech. von I. G. Schultheſs. Zürich 1779. 8. vid. *Degen.* S. 324.

7)

7) Herodots Geschichte. Aus dem Griechischen übersetzt von Ioh. Friedrich Degen. Frankfurt am Main 1783-1791. 6 voll. 8.

8) Plura Herodotei Operis capita vertit C. Mannert in: Geographie der Griechen und Römer 1. B. Nürnberg 1788. 8. pag 12 &c. vid. *Degen* Nachtrag. S. 148.

9) Denkwürdigkeiten aus dem Herodot, von Ioseph Mader, in: Meiſsners Apollo 1793. 4. Heft. vid. *Degen* Nachtrag. S. 149.

10) E libro I. c. 30-33, e libro II. c. 101 & 109. vertit Chr. Garve in: Versuche über verschiedene Gegenstände der Moral. 2. Theil. Breslau 1796. 8. vid. *Degen* Nachtrag. S. 148.

11) E libro I. c. 29-33. 86-88. 131. 132. 136-138. 157-159. e libro II. c. 52. 113-115. 172. 173. 177. e libro III. c. 38. 108. 109. 139. 140. e libro IV. c. 196. vertit Fr. Lud. Roeper in: Blumenlese aus den Weisen des Alterthums 1. Band. Neustrelitz 1796. 8. S. 23-53. vid. *Degen*. S. 321 &c.

12) E libro VIII. c. 65. vertit C. I. W. Mosche in: Xenophons Oeconomikus, Apologie &c. Frankfurt 1799. 8. p. 224 &c. vid. *Degen* Nachtrag. S. 148.

13) Herodots Geschichte aus dem Griechischen übersetzt durch Maximilian Iacobi. 3 voll. Düsseldorf 8. s. a. (1799. 1800. 1802.) vid. *Degen* Nachtrag. S. 142.

*

Ad libellos, ab Harlesio supra memoratos, in quibus Herodotus illustratur, addi possunt:

1) Theoph. Christ. Breiger de Difficilioribus quibusdam Asiae Herodoteae. Goettingae 1793. 4.

2) Chr. G. H. Frömmichen Asiae Herodoteae difficiliora. ibid. 1794.

3) B. G. Walch de Cyri expeditione in Massagetas. ibid. 1767. 4.

4) C. A. Boettiger, de Herodoti historia ad carminis epici indolem propius accedente. Vimariae 1792 & 1793. 4.

5) A. I. Dornmeyer & D. Fr. Ianus de regno Lydorum. Halae 1703. 4.

6) I. A. Gesner & I. Fr. Gruner Herodotus ab interpretibus non satis caute tractatus. Gottingae 1755. 4.

Ioannis Christophori Gatteveri

M. Brit. Regi & Principi Elect. Brunsv. Luneb. quondam ab aulae consil. Histor. Profess. Publ. Ord. & Regii Hist. Scient. Instit. Direct. in Acad. Georg. Aug. &c.

de

Contexto Historiarum Herodoti Commentatio.

*

e Bibliothecae historicae universalis Tom. II. a pag. 46-126. in Latinum sermonem translata ab

A. C. Borheck.

Prolegomena.

Herodotus Halicarnasso, Cariae, Asiae minoris provinciae a Graecis cultae, celeberrima urbe, patria usus est, suosque historiarum libros circa A. M. Petavianum 3540 conscripsit. Quae pauca si modo teneamus, pater ille historiarum, res a Graecis ante sua tempora gestas, populorum revolutiones, rerumque publicarum eversiones explicaturus, quid sibi proposuerit, intelligere facile poterimus. Asiam incolentes minorem Graeci ad haec usque tempora a duobus populis, Croeso quidem regnan-

 te,

te, a Lydis, & a Cyri inde tempore a Persis victi subactique sunt. Qui hunc imperio excipiebant Persarum reges, Graecos etiam Europaeos sub iugum mittere tentarunt, sed minime felici successu. Nec multum ante tempus illud, quo Herodotus historiarum hos libros componere aggressus est, & in adolescentia eius res terra marique felicissime gestae, victoriaeque cum gloria expugnatae, libertatem Graeciae universae securam reddidere. Saeculo igitur populi sui vixit Herodotus gloriosissimo, librosque suos hos immortales conscripsit. Quare mihi non videor erraturus, existimans, Herodotum operis sui argumentum fecisse *Graeciae liberationem*, similique id arte tractavisse ac illi carminum antiquorum auctores, qui res a patribus gestas cantando celebrarunt. Hoc saltem cuivis Herodoteam historiam inspicienti apparebit, omnia quae in libris suis enarravit facta, hoc ad argumentum referri commode posse. Nec ideo vituperandus erit Graecus ille celeberrimus historicus, quod in opere historiam ut videtur orbis universi complectente hunc populo suo tribuit honorem; rerum enim gestarum scriptores omnes civibus semper & popularibus suis in primis probari, eosque delectare studuerunt.

Graecia liberata est. Sequitur ergo, eam *ab hostibus* antea fuisse oppressam. *Lydorum* igitur res gestae primum in opere Herodoti locum occuparunt, quas deinde *Persarum* celebria facta sequuntur, qui post Lydos Graeciam bellis opprimere tentarunt. Quae autem ab aliis populis nationibusque per hoc tempus gesta praeclara fuerunt, ea *quasi episodia* contexto suo auctor intexuit, quod & operis argumentum ipsum demonstrabit.

Contra

Contra *fidem & dignitatem Herodoti* multa, nec omnia sine ratione a viris doctis disputantur. Ea vero iam omittimus, argumentum tantum operis nobis explicandum proposuimus.

Herodotus num *itinerarium*, an *historiarum seriem* in opere suo descripserit, nonnulli in dubium vocarunt, nobis vero totius operis contextum, rerumque series, Herodotum inter historicos iure meritoque numerandum esse, verissime demonstrare videntur. Verum quidem est, patrem hunc historiarum saepius non rerum gestarum seriem, sed ea tantum quae in itineribus suis viderit, & observaverit, enarrantem videri; ex quo quidem genere narrandi illa orta suspicio est. Quodsi tamen reputemus, & Herodotum & alios omnes historiae populorum omnium inter antiquos scriptores, ea, qua nos, commoditate uti nondum potuisse, qui operum nostrorum historicorum materiam, ex aliorum libris & observationibus collectam, in ordinem tantum redigimus; ideoque ipsi, sicuti omnibus paene inter veteres, necesse fuisse, argumenta librorum suorum omnia, longe lateque proficiscens, populorumque mores & instituta videns, colligere: haec, inquam, si reputemus, mirum id nobis minime videbitur, Herodotum iisdem loquendi formulis, eodemque narrandi genere, in scriptis suis usum esse, quod nostris iter facientibus idque describentibus solemne est: & hoc ipsum scribendi genus, eum fide dignum gravemque historiarum scriptorem esse demonstrat, qui, ex quibus hausit, fontes omni cum fide legentibus ostendit. Sit igitur Herodotus noster vel historiarum vel itinerum suorum descriptor, operis sui contextum non iniucundum modo

„Graecos omnino auctores exstitisse, qui priores in „Asiam, quam ipsi in Europam, militatum venire „incepissent."

Se quidem ex Asia feminarum raptarum Persae negant ullam habuisse rationem; Graecos autem Lacedaemoniae mulieris gratia imperium Priami evertisse, eoque ex tempore semper existimasse Asiae populos, Graecos sibi esse hostes: siquidem Asiam, & barbarae gentes quae incolunt, Persae sibi vindicant. Iure igitur Persas Graecorum hostes exstare, nec iniuriarum initia ab ipsis, sed a Graecis petenda. (cap. 4.)

„Hunc in modum Persae memorant accidisse, & Ilii „excidium sibi hostilis irae in Graecos exstitisse prin- „cipium comperiunt."

Cum his non consentiunt de Io *Phoenices*, quam cum nauclero navis apud Argos rem habuisse dicunt, & cum se gravidam esse comperisset, veritam parentes, ipsam volentem cum Phoenicibus enavigasse, ne detegeretur.

„Et haec quidem Persae Phoenicesque referunt: ego „vero, utrum ista sic gesta sint, an aliter, non plu- „ribus persequar."

Tandem Herodotus suam ipse sententiam addit; qui *Croesum* iniuriarum in Graecos auctorem fuisse, pro certo habet. Quae caussa est, cur ab hoc Lydorum rege historias suas incipere statuit. (cap. 5.)

*

Sectio

Sectio I.

Res a Lydis gestae.

(a cap. 6 ad 94).

Episodia huius sectionis continent de Periandro & Arione narrationem (cap. 23. 24.) de Pelasgis & Hellenibus nonnulla. (a cap. 56 ad 70.) quibus & Pisistrati res gestas (a cap. 59 ad 64.) & Lacedaemoniorum facta (a cap. 65 ad 69.) intexuit; bellum denique Lacedaemoniorum cum Argivis (cap. 82.) enarravit.

*

Croesus occasionem praebet Herodoto, *Lydiae reges* eorumque res gestas brevibus describendi, & poetarum exemplo historiarum pater in medias nos rapuit res. Lydiae regnum *Atyadae* primum, post hos *Heraclidae*, postremoque *Mermnadae* tenuerunt, quorum e genere *Croesus* originem duxit. Herodoto igitur ostendendum erat, Lydiae imperium quomodo ad Mermnadas pervenerit, quod ille de Lydorum antiquioribus rebus gestis fatisque breviter quaedam repetens, fecit. Ante *Mermnadas Heraclidae* principatum in Lydia habuerunt, quorum postremus *Candaules*, primus *Argon* fuit. Argonem vero hunc *Atyis* genus in Lydiae regno antecessit. (cap. 6. 7.) His memoratis, ad narrationem de *Candaule*, *Heraclidarum postremo* rediit auctor, cuius singularia fata, ex insano uxoris amore orta exponit, inde ut appareat, quomodo ab Heraclidis ad *Mermnadas* regnum Lydorum transierit. (cap. 8 - 13.)

Hos ad *Mermnadas* postquam pervenit Herodotus; rerum gestarum seriem secundum ordinem temporum prosequitur.

Et

Et brevissime quidem de primis *Mermnadarum* e gente, *Gyge* nempe, *Ardye* & *Sadyatte* regibus agit. (cap. 14. 15. 16.)

Alyattis cum *Cyaxare Medo* bellum gestum ab auctore tantum indicatum (cap. 16.) infra copiosius exponitur (cap. 73. 74.)

Sequitur nunc uberior belli ab *Alyatte* cum *Milesiis* gesti historia, (cap. 17 ad 22.) quam brevi digressione de *Periandro Cypseli* filio, & de *Arione Methymnaeo* fabula excepit (cap. 23. 24.)

Moritur denique *Alyattes* (cap. 25.) cui filius eius *Croesus*, initio iam operis breviter nominatus (cap. 6.) in regno successit; huius nunc magna & praeclara facta civibus suis Graecis uberrime, copiosissime, & elegantissime auctor exposuit. (a cap. 26 ad 94.)

Exorsus statim suam *de Croesi rebus* narrationem auctor est cum historia belli adversus *Ephesios*, *Ionas*, *&* *Aeolienses* gesti, quos ad tributum pendendum Croesus omnes subegit (cap. 26.)

Quibus sub iugum missis & *Graecos insulanos* constituit aggredi, sed vel *Biantis Prienensis* vel *Pittaci Mitylenaei* sermone inductus, a bello mari gerendo destitit (c. 27.)

Fines nunc regni Lydorum Herodotus describit, & populos a Croeso domitos recenset. Cuius potentia & gloria augescente contulerunt se Sardes tum ceteri omnes e Graecia Sophistae, tum etiam *Solon* vir Atheniensis. Huius cum Croeso sermones varios, ut cives sui inde erudirentur, copiosius auctor exposuit. (cap. 28 ad 33.) Boni namque historiarum scriptoris est, nullam umquam homines ad virtutem adhortandi, occasionem omittere.

Erant

Erant Croeso filii duo, quorum unus nomen habuit *Atyis*. Somnium Croesi de hoc *Atye*. (cap. 34.) Advenit Sardes *Adrastus*, natione Phryx, regio e genere ortus. (cap. 35.) Hoc cum Adrasto Croesi filius *Atys* venatum profectus ab eo casu inopinato occiditur. Refert hoc loco auctor varios inter Croesum & filium & Adrastum habitos sermones, quos, cum lectores delectando erudiant, nemo erit qui reprehendat. (cap. 36 ad 45.) Croesus filio orbatus ingenti in luctu duos annos desedit, (cap. 46.) quem tandem rebus *Persarum Cyro* regnante valde crescentibus, finivit. De his sollicitus Croesus, & potentiam istam statim coërcere statuens, *oracula*, interque ea *Pythiae* oraculum ter, tentavit, num in Persas expeditionem moliretur. Hoc loco valde copiosa Herodoti narratio deprehenditur; copia tamen eius (cap. 46 ad 55.) si reputemus, cultum populorum religiosum ad genium rerum gestarum investigandum atque penetrandum vel maximi esse momenti, minime vituperanda erit, ideoque nullus bonus & accuratus historiarum auctor hunc negligendum putabit. Nos, in religione cultuque Christianorum imbuti, quanto magis hoc spectare debemus, quantoque id maiori cum fiducia animi possumus, cum omnia quae cultus noster divinus ad promovenda vel impedienda facta contribuit, religiose explicantes, operam hanc nostram, non vanae superstitioni, sed sanctissimae ac verissimae religioni dicamus!

Consultis oraculis, Croesus hoc putavit sibi curandum, ut potentissimos Graecorum inquirens hos sibi conciliaret.

Haec

Haec Croesi inquisitio occasionem Herodoto praebet, de *Pelasgis* & *Hellenibus* nonnulla quasi in episodio scribendi. (cap. 56 ad 70.) Exponit igitur primum varia eorum nomina & habitationes (cap. 56.) deinde linguam Pelasgicam (cap. 57.) & *Hellenicam* (cap. 58.) describit, transitque ad *Pisistrati*, qui Croesi tempestate vixit, tyrannidem *Athenis* exercitam (cap. 59 ad 64.) & ab hac ad *Lacedaemonios* progreditur, quorum bella cum *Tegeatis* gesta, & leges a *Lycurgo* latas, quem & *Ephoros Spartae* instituisse refert, breviter persequitur. (cap. 65 ad 68.)

Haec omnia Croesus audiens misit nuntios *Spartam* cum muneribus, ad rogandam belli societatem. (cap. 69. 70.) Haec hactenus *de Graecis Europaeis.* Ad *Croesum* redit auctor, bellum adversus *Persas* parantem, quod ipsi *Sandanis*, sapiens inter Lydos habitus, dissuadet. (cap. 71.)

Fines regni *Medorum Persarumque*, itemque *Lydorum* describuntur, quae quidem duo imperia disterminabat fluvius *Halys*. (cap. 72.)

Caussae belli a Croeso in Persas gerendi nunc exponuntur. *Cyrum* ulcisci annitens Croesus propter *Astyagem*, quippe hunc Cyrus bello victum ceperat, regnoque spoliarat. Erat autem Croeso Astyages affinis, cui nupserat *Ariene* filia *Alyattis*. Hoc quoque loco *Cyaxaris Medi* in Alyatten Lydum, ob *Scythas*, qui ad hunc perfugerant, non redditos, bellum, quod supra (cap. 16.) verbo tantum attigerat auctor, copiosius describitur, quod quidem bellum, Astyage filiam Alyattis, quae Croesi soror erat, uxorem ducente, compositum, foedusque inter has gentes initum est. (cap. 73. 74.) Hunc *Astyagen* bello victum

victum *Cyrus* regno exuerat, (caussam in sequentibus auctor indicabit) quo nomine Croesus ei infensus, Halyn fluvium copias traduxit, exercitumque in Persarum fines traiecit. (cap. 75.)

Croesus copiis traiectis venit in *Cappadociae* regionem quae dicitur *Pteria*, quam belli sedem factam Lydi vastarunt & diripuerunt. Cyrus Groeso obviam pergit, pugnaque acri commissa neutri victores. (cap. 76.) Exercitum Croesus Sardes reductum dimittit ac dissipat, in animo habens, multo maioribus cum copiis vere ineunte aggredi *Persas*, Sociosque, *Aegyptios* cum *Babyloniis* & *Lacedaemoniis*, ad auxilium proxima expeditione ferendum, evocat, minime sperans umquam fore, ut Cyrus Sardes copias promoveret. (cap. 77.) Dum de portento Croesus ad *coniectores Telmessenses* mittebat consultores (cap. 78.) propere ducto in Lydiam exercitu Cyrus eum in campo ante urbem Sardianam adortus, cum eo conflixit, Lydosque in fugam versos, ac intra muros repulsos, obsedit. (cap. 79. 80.)

Hac inopinata belli fortuna territus Croesus, dimittit ad socios, in primisque *Lacedaemona*, oratum, quam celerrima sibi mitti auxilia. Per id ipsum tempus & ipsis *Spartiatis* inciderat cum Argivis bellum, cuius historiam hoc loco auctor intexuit; sed tamen Croeso statim succurrendum statuerunt. Quibus iam se apparantibus alius affertur nuntius, murum Lydorum expugnatum, Croesumque vivum captum esse. (cap. 81 ad 84.)

Captis moenibus Persa quidam Croesum occisurus invadit. Filius eius mutus, ut vidit Persam irruentem, prae metu rupit vocem, & Croesus capitur vivus. (cap. 85.)

Is comburendus in pyra ter clamat, *Solon!* quod Cyrus cum audisset, & quemnam istum invocaret percontatus esset, ignem iam ardentem celeriter iussit extingui, Croesumque ad se deferri, quem, vehementissima pluvia repente exorta, praesenti malo Deus liberavit. (cap. 86. 87.) Haec omnia ad lectores Halicarnassensis nostri scriptoris erudiendos, eosque ad religiosum Deorum cultum adhortandos, optime elegantissimeque exposita sunt, nobis non item: sed civibus suis scripsit in primis Herodotus.

Croesus a Cyro nunc colitur, ac in multa sane observantia habetur, cui consiliis suis prudentissimis multo est in posterum usui. Sequitur nunc irae Croesi in Deum Delphicum uberior descriptio, cui exprobrare vult sua mala. Sed Deus culpa absolvitur, & interpretatione oraculorum audita, Croesus suam ipsius, non Dei, esse culpam agnovit. Omnia haec Herodotus in sui populi cultus divini honorem & laudem enarrare scivit. (cap. 88 ad 91.) Omnem hanc de Lydis historiam auctor his tandem verbis finiit:

„De Croesi igitur imperio, & prima Ioniae subactio-
„ne ita res se habent.“

Appendicis loco Herodotus quaedam de *Croesi donariis* permultis, in *Graeciae* templis exstantibus retulit, (cap. 92.) tandemque hoc sui operis capite, *Lydiae regionis mirandis, incolarum ritibus, lusuum variorum excogitatione, coloniaque a Tyrrheno in Umbriam ducta*, expositis, finem imposuit. (cap. 93. 94.)

Sectio

Sectio II.
Cyri res gestas complectens.
(a cap. 95 ad libri finem.)

Continent episodia, historiam *Medorum*, *Persarum* ritus, bellum adversus *Ionas* & alios *Asiae minoris* populos gestum, ritus *Babyloniorum*, cum eorum historiae parte, de *Massagetis* denique nonnulla, occasione belli ipsis a Cyro illati.

*

Haec sunt, quae in priori huius libri sectione de *Croeso Lydorum* rege, de huius ad *Graeciae* libertatem opprimendam rebus gestis, deque aliis permultis memorabilibus factis, occasione oblata relatis, Herodotus memoriae mandavit. *Croeso* tandem a *Cyro* sub iugum misso, *Asiam colentes Graeci*, in *Persarum*, qui secundi eorum hostes exstiterunt, potestatem redacti sunt. Ab hoc inde tempore *Persarum* semper historiam auctor persequutus est, rebusque ab hoc potentissimo populo gestis nunc omnia, quae ab aliis rebus publicis memoria digna sunt facta, quasi episodia suo quaeque loco intexuit.

Ad *Cyrum* a *Croeso* facillime potuit transire, ipse namque rerum ordo seriesque viam monstrabat: sed ut in *Croesi*, sic & in *Cyri* factis referendis auctor in medias raptus est res. Historia nempe *Persarum*, quae *Cyri* initium habet imperium, continuatio *Medorum* historiae est, quam si recte intelligere vis, ut res ab *Assyriis*, *Medorum* antea dominis, gestas, teneas opus est. Haec autem omnia, quasi *Persicae historiae episodia* elegantissime prudentissimeque auctor, rebus ab imperante populo gestis intexere scivit. *Cyrus* & *Medos* & *Lydos*, & post

hos *Graecos Asiaticos* & alios *minoris Asiae* populos cum *Babyloniis* vicit, sibique tributarios fecit, tandem rebus his maximis gestis, bello a *Massagetis* occiditur. Ordinem hunc rerum persequitur auctor, horum populorum a *Cyro* subactorum historiam explicaturus, & primum quidem *Medorum* facta nobis exposuit, ad quos a *Lydis* hisce verbis transitum sibi aperuit:

„Lydi itaque a Persis in servitutem redacti fuerunt. „Hinc iam nobis requirit oratio, & Cyrum, quisnam „fuerit ille, qui Croesi evertit imperium, & Persas, „quomodo Asiae imperio potiti sunt. Igitur quemad„modum quidam memorant Persarum, non qui res „Cyri extollere; sed prout illa se habent, referre „student, ita ego conscribam; gnarus triplices alias „esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis „quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, „primi Medi ab ipsis deficere coeperunt: qui cum „Assyriis pro libertate praeliati, strenue se gesse„runt, excussoque servitutis iugo libertatem obtinue„runt. &c.“ (cap. 95.)

Hisce transeundi formulis auctor ad res populorum gestas, ex ordine temporis enarrandas, viam sibi iterum aperuit. *Medi* e servitute *Assyriorum* in libertatem restituti, nulli regi paruerunt, usquedum *Deioci*, viro populari, volentes sese submittere decreverunt. Regno igitur *Deiocis* describendo initium facit Herodotus. Rex hicce *Ecbatana* condidit, eamque caput *Mediae* fecit. Urbem hanc, & alia a Deioce bene instituta uberius auctor descripsit. (cap. 96 ad 101.)

Deioce

Deioce defuncto, qui *Mediae* imperio solo contentus fuerat, filius *Phraortes* successit, qui *Persas* in potestatem *Medorum* redegit, *Assyrios* expugnare non potuit. (cap. 102.)

Cyaxares, *Phraortae* filius, totam supra *Halyn* flumen *Asiam* sibi conciliavit. *Scytharum* vero irruptione facta, victus, *Asiae* imperium amisit, quod per octo & viginti annos *Scythae* obtinuerunt. Tandem eos *Cyaxares* omnia diripientes ex *Asia* expulit, & sic recuperavit imperium, *Assyriosque* subegit. Ut autem ceperint *Ninum* (alias Niniven) in aliis scriptis indicabit auctor. (cap. 103 ad 106.)

Ad *Astyagen* nunc *Cyaxaris* filium & successorem Herodotus pervenit. De *Cyri* nativitate & expositione narratio septem capita complectitur. (cap. 107 ad 113.) Qui postquam decennis factus ab avo *Astyage* agnoscitur, *Harpagus*, ob neglectum regis de Cyro exponendo mandatum crudeliter poenas dedit, (cap. 114 ad 119.) *Astyages Magos* de *Cyro* consultatus, eum ad parentes in *Persas* dimittit (cap. 120 ad 122.) *Cyrus* in virilem adolevit aetatem. Ab *Harpago* dona mittente urgetur, contra *Astyagen* novas res moliri, descivitque ab eo. *Astyages* frustra eum coërcere vult. *Medi* praelio fusi, rex captus (cap. 123 ad 128.) cui *Harpagus* verbis insultat. (cap. 129.)

Hunc in modum *Medi* succubuere *Persis*, regnumque *Asiae*, quod *Medorum* antea fuerat, nunc *Cyrus* obtinuit. Breviter hoc loco Herodotus, quae antea gesta, repetiit, lectoresque admonuit; post haec *Croesum Lydorum* regem, a *Persis* subactum, quemadmodum ab eo su-

superius in priore huius libri sectione memoratum iam fuerat. (cap. 130.)

Cur autem Herodotus *Lydorum* res supra iam exposuit, nec hoc potius eos loco intexuit? Nonne rectius fecisset, si *Lydorum* historiam post *Medos* devictos enarrasset, operique suo hoc tandem loco eam inseruisset, & *Cyri* facta enarrando historias haec suas inchoasset? Ego vero hoc non puto, Herodotumque defendo. *Croesus* enim *Cyro* aetate superior est: sed cum *Astyages* quoque *Cyro* antiquior fuit, cuius tamen cum aliis vetustioribus *Mediae* regibus supra nullam fecerat mentionem, sed quae ab his acta sunt, hoc tandem loco, quo de *Cyri* victoriis loquitur inseruit; hoc ad Herodotum defendendum non multum faceret, nisi & alia adhuc caussa, eaque maioris momenti, accederet. *Graecis* scripsit *Herodotus*, ipse *Graecus*. Populo igitur suo eum initio statim indicare debuit regem, qui *Graecos* in *Asia* subigendo, *Europaeos* primum ad vindicandum impulit, inimicitiarumque inter *Asiaticos* & *Graecos* exstitit auctor.

Cyrus Croeso Lydisque devictis, omnem, uti Herodotus dicit, adeptus est *Asiam*. Hoc loco aequissimo nunc *ritus & instituta Persarum* auctor inseruit, & quae *certa* de hisce omnibus compererat, primum, deinde quoque alia *minus certa* tradidit. Quae quidem *certa* comperit, ea ad religiones, victum, cibos, & potum, ad consultationes dum potu impleti sunt, ad salutandi ritus, ad vicinorum aestimationem exterorumque morum in vestitu voluptatibusque facillimam admissionem, ad polygamiam, & virilem praestantiam, quae declaratur post bellicam fortitudinem, si quis numerosam sobolem procrea-

creaverit, ad legem de poenis, qua expendere iubetur quisque si plura & maiora comperiat esse delicta quam obsequia, tum demum ira utatur; ad turpitudinem mentiendi, & aes alienum contrahendi; ad legem de lepra; ad fluminum cultum religiosissimum; ad nomina ipsorum, quae omnia in eadem terminantur littera, quam Dorienses *San* appellant, Iones *Sigma*, pertinent. „Haec probe sciens de Persis, (inquit Herodotus) possum „indubitato affirmare." Addit nunc iis quae antecedunt, & alios quosdam *Persarum ritus minus certos* atque indubitatos. (cap. 131 ad 140.)

Formulae transeundi a ritibus *Persarum* ad *Ionum & Aeoliensium* a *Cyro* subactionem enarrandam, hae sunt, quas auctor adhibuit:

„Atque de hoc quidem ritu hunc in modum dictum „sit, prout omnino constitutus est: nos ad priorem „narrationem recurrimus. Porro Iones atque Aeo„lenses, postquam Lydi a Persis subversi sunt, ce„lerrime legatos Sardes miserunt, ad Cyrum; volen„tes iisdem conditionibus parere Cyro, quibus etiam „paruerant Croeso. (cap. 141.)"

Cyrus eos humiles repellit, conditionesque aspernatur. Iones igitur bellum parant, legatosque *Spartam* mittere decernunt, qui *Ionibus* auxilio venire rogarent. (cap. 141.) *Ionicae* urbes describuntur, & loquendi in iis diversitas, quatuor namque linguarum ibi sunt proprietates. (cap. 142.) *Milesii* ceteros deserunt *Iones*, foedusque cum *Cyro* ineunt. Hoc loco auctor *duodecim Ionum civitates foederatas* descripsit. (cap. 143. 144.) Videntur *Iones* duodecim fuisse civitates, nec plures recipere voluisse,

 propte-

propterea quod eorumdem etiam *Peloponnesum* habitantium totidem fuerint partes. (cap. 145.) De *aliis Ionum*, qui neque cum duodecim his civitatibus foederati, neque *Iones* appellati sunt. (cap. 146. 147.) De *Panionio* (cap. 48.)

Ab *Ionum* civitatibus transit nunc auctor ad *Aeolicas*; primosque eos recenset *Aeolienses*, qui *terram continentem* tenuere; (cap. 149.) deinde quomodo *Smyrnenses* ab *Aeoliensibus* ad *Ionios* pervenerunt, exponit. (cap. 150.) De *Aeolicis* civitatibus *insulanis*. (cap. 151.)

Haec postquam inseruit Herodotus, ad seriem historiarum redit. *Lacedaemonii Ionibus* & *Aeoliensibus*, qui per legatos id petierant, auxilio denegato, *Cyro* tamen, legatione ad eum missa, minantur, se id minime neglecturos, si ullo Graeciae civitati damnum inferret. *Cyrus* eos spernit. (cap. 152. 153.)

Cyrus posthaec *Sardes Tabalo Persae* commisit, ipseque versus *Ecbatana* contendit, *Croesum* comitem secum ducens. *Babylonios* nunc & *Bactrianos*, cum *Sacis* & *Aegyptiis* bello persequi decrevit. Hos in populos ipse expeditionem facere in animo habebat, contra *Ionas* autem, quorum haud magnam habebat rationem, alium ducem mittere. (cap. 153.) Ubi vero *Cyrus* e *Sardibus* discesserat, *Ecbatana* profecturus, *Pactyen* cum *Lydis* quibus praeerat, a se descisse comperit. Quae intelligens omnem hunc populum in servitutem redigere statuit, qui *Croesi* prudentia ab interitu servatur. Hic namque *Cyro* suadet, *Lydis* quidem veniam dare, sed illis ne arma bellica possideant interdicere, iubereque tunicas sub palliis gestare, subligare item cothurnos; adhaec imperare, ut liberos citharam pulsare, & psallere, & cauponari

nari doceant: sic enim celeriter viros in mulieres degeneraturos, nec magni quid umquam in posterum ausuros. (cap. 154. 155.) *Cyrus Mazare Medo* arcessito, quae *Croesus* suggesserat omnia ei praecipit *Lydis* imperanda, & in *Persas* proficiscitur. *Mazares* ubi *Sardes* pervenit, nuntios *Cymen* misit, *Pactyen* qui ad hos confugerat, dedi iubens: sed *Cymaei* consilio inito statuerunt, ad *Deum in Branchidis* referendum, quid facto opus esset. Describitur ergo hoc oraculum, modusque ibi Deum consulendi. Haec ad cives & populares auctoris erudiendos aptissime inserta. (cap. 156 ad 159.)

Cymaeorum auxilio *Pactyes* in *Chium* deportatus, & a *Chiis* pro mercede traditus est. (cap. 160.) *Mazares* nunc in illos castra promovit, qui *Pactyen* rebellem adiuverant, sed rem bene gerens repentino morbo correptus, vita defungitur. (cap. 161.) Hoc mortuo suffectus imperii successor *Harpagus*, *Graecorum in Asia* civitates *Cyri* sub iugum misit. *Phocaeam*, *Ionum* civitatem primam aggressus est. Hi Phocaeenses primi Graecorum longis navigationibus usi sunt; Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum hi sunt qui ostenderunt. Patria ab Harpago capta Phocaeenses ex ea enavigarunt, & in *Cyrnum*, (quae *Corsica* nunc dicitur insula) concesserunt. Quum iam vicinos omnes hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornarunt Tyrrheni atque Carthaginienses. Commissa pugna navali Phocaeensibus Cadmea quaedam contigit victoria, relicta igitur *Cyrno* infelices victores *Rhegium* navigarunt. (cap. 162 ad 167.)

A Phocaeensibus ad Teios auctor transit, quibus simile quid accidit: namque omnes patria capta a *Persis*, traiecerunt in *Thraciam*, ibidemque urbem *Abdera* condiderunt. Verum *alii Iones* superati & capti, in sua quisque patria remanserunt, eaque, quae imperabantur a *Persis*, subierunt, quod & *insulani* fecerunt. (cap. 168 ad 179.)

Harpagus, *Ionia* subacta, exercitum traduxit in *Caras* & *Caunios*, atque *Lycios*, una ducens *Ionas* atque *Aeolenses*. Carum, Cauniorum & Lyciorum origines & mores describuntur. (cap. 171 ad 173.) *Cares* nullo praeclaro facinore edito ab *Harpago* subacti, & soli Paedasenses aliquamdiu reluctati sunt, plurimumque negotii exhibuerunt. Et Lycii strenue sese gesserunt. Pugnando *Xanthii* omnes oppetierunt. *Xanthum* igitur, civibus nudatam, & *Caunum* & *Lyciam* hunc in modum *Harpagus* obtinuit. (a cap. 134 ad 156.)

Ad tertiam pedem nunc movit Herodotus. Cui quidem narrationi *de Babyloniis episodium* inseruit. Est quoque hoc in loco exemplum de Herodoto res & tempora coniungendi ratione.

„Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, „superiorem ipse Cyrus, unamquamque gentem „subigens, nullamque praetermittens. At nos in „praesentia illorum plura omittemus, ea duntaxat „narraturi, quae illo quamplurimo constituerunt la- „bore, suntque memorata dignissima. Quum igitur „Cyrus continentem universam suae ditionis fecisset, „Assyriis imminebat.“ (cap. 177.)

Descri-

Describitur nunc *urbs Babyloniae*, in primisque templum in ea *Iovis Beli.* (cap. 178 ad 183.)

De *regibus* nunc qui & *muros Babylonios* & *templa* amplius ornaverunt, ab auctore quaedam uberius memoranda fuissent; sed reges hoc loco praetermisit, eorum in exponendis rebus *Assyriis* mentionem facturus, *reginarum* tamen duarum opera descripsit.

„Huius Babylonis multi quoque & alii quondam re„ges exstitere, quorum in exponendis rebus Assyriis „mentionem faciam, qui & muros amplius ornave„runt & templa; & inter eos duae feminae. Harum „prior, quae quinque aetatibus ante posteriorem (Ni„tocrin) regnavit, vocata est Semiramis.“ (cap. 184.)

Alia inter opera ingentia descripsit quoque Herodotus *lacum illum artificiosum*, quem *Nitocris* fodendum curaverat, ut *Euphrates*, dum labea fluminis intra urbem ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, educebat coctis lateribus, pontemque in flumine struebat, aquas suas in hunc immitteret. (cap. 185 ad 187).

Progreditur nunc auctor ad *expugnationem urbis Babyloniae a Cyro* perfectam. Is *Gyndem* amnem, qui e sacris candidis equis unum submersum abripuerat, mulctavit, in trecentas ac sexaginta fossas ab exercitu diductum. Quo quidem in opere omni aestate consumta & altero vere illucescente, porro ire *Babylonem* pergit. Ubi propius urbem promovit, *Babylonii* cum eo conflixerunt, praelioque fugati in oppidum compulsi sunt. Comportarant tamen ii multorum annorum commeatus, ideoque obsidionem nihili faciebant. Tandem denique, longo iam tempore exacto, fluvio per fossam in paludem a *Ni-*

tocri

tocri effossam inducto, quae erat stagnum, alveum eius pristinum, aqua fluvii subsidente pervium reddidit. Quod cum ita contingeret, Persae, qui ad hoc ipsum instructi erant, per alveum, unde fluvius *Euphrates* abscesserat, *Babylonem* introierunt, tum qua egreditur urbem, tum qua ingreditur. Hoc *Cyrus* modo urbem *Babylona*, incolis, quibus forte dies festus esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dantibus, nec tale quid opinantibus, cepit. (cap. 188 ad 191.)

Hoc ex facto intelligi potest, quam ob caussam Herodotus ingentia illa *Nitocris* reginae opera hoc loco exposuerit. Ad *Cyri* nempe stratagema rectius intelligendum, atque explicandum, lectoresque suos docendos, quae *Cyro* caussa hanc *Babylonis* expugnationem facillimam fecerit.

Nunc *civitatis huius* quanta sit *potentia* declarat. Huius regionis potentia tertiam Asiae alterius partem aequiparat, & eius praefectura, quam *Satrapiam Persae* vocant, omnium longe est optima. (cap. 192.)

Excipit nunc hanc *potentiae Babylonicae* descriptionem, *historia eius naturalis*, (cap. 193.) & ab hac auctor ad *singularem in Euphrate navigandi rationem* transit.

„Venio nunc ad id, quod ex omnibus, quae sunt in „ea regione, secundum ipsam urbem, mihi summo „miraculo est, disserendum. Navigia illorum &c.“ (cap. 194.)

Sequuntur nunc *ritus alii institutaque apud Babylonios*, e quibus Herodotus primo loco enarrat cultum corporum atque amictum, dein leges eorum, e quibus una quidem ex Herodoti sententia prudentissima est, lex nempe de

locan-

locandis virginibus quae effectae erant nubiles. Has praeco singulatim vendebat omnes, quam venditionem copiosissime auctor exposuit. Haec tamen lex ad Herodoti tempora non perseveravit. Sed novissime aliud quoddam excogitarunt, nam unusquisque plebeius, qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quaestum corpore faciendum. (cap. 195. 196.)

Alteram item sapienter constitutam habent legem, qua aegrotos efferunt in forum: neque enim medicis utuntur. Mos sepulturae, & concubitus apud Babylonios, & lex omnibus modis foedissima, qua iubetur, quamque mulierem indigenam semel in vita ad *Veneris Milyttae* templum desidentem, cum extero viro consuetudinem habere. (cap. 197. 198.)

Additamentum de *tribubus Babyloniorum tribus* quae nullo alio cibo nisi piscibus victitant, addidit. (cap. 200.)

Cyri bella gesta persequuturus incidit nunc auctor in postremum, idque infelicissimum eius *bellum adversus Massagetas*.

„Cyro, post hanc quoque gentem (Babylonios) sub„actam, incessit cupido, Massagetas in suam potesta„tem redigendi.“ (cap. 201.)

Araxe, & vivendi in insulis eius more, descripto (cap. 202.) deinde de *Caspio mari*, deque *Caucasum* montem habitantibus nonnullis expositis, inde ad *bellum Cyri Massageticum* progreditur auctor. (cap. 203. 204.)

„Et huius quidem maris, quod Caspium vocatur, „partem quae ad vesperam vergit, Caucasus dister„minat: qua vero parte vergit ad auroram orientem-

„que

„que solem, planities excipit prospectu immensae „magnitudinis. Huius spatiosae planitiei non mini„mam partem Massagetae possident, quibus bellum „Cyrus inferre cupiebat."

Cur *Cyrus Massagetas* bello invaserit, exponitur. Reginam huius populi *Tomyrin* per legatos praecabatur *Cyrus* verbo, volens eam habere uxorem, at illa *Cyri* astum animadvertens, accessu ei interdicit, qui delusus bellum parat magno apparatu. (cap. 205. 206.)

Consilio *Croesi Tomyrin* sua ipsius in ditione aggredi, & stratagema nunc iuvenibus quoque notissimum contra hanc parare statuit. *Cyrus Croesi* probata sententia transit *Araxen*. (cap. 207. 208.)

Transmisso *Araxe*, ubi nox advenerat, vidit per quietem *in terra Massagetide* talem visionem, quae regnum *Dario Hystaspidi* portendebat; quare *Hystaspide* ab armis dimisso eum in Persas reverti, filium custodire, & ad caussam dicendam, cum illuc rediisset, sibi sistere iubet. (cap. 209. 210.)

Cyrus ab *Araxe* progressus diei iter, quae *Croesus* admonuerat, exsequitur, & interimit tertiam exercitus Massagetici partem, filiumque reginae vivum capit. (cap. 211.)

Tomyris Cyro consulit, reddito filio impune e terra *Massagetarum* abire. (cap. 212.)

Haec verba ad ipsum perlata *Cyrus* pro nihilo habuit. *Tomyris* filius captivus se ipse interemit. (cap. 213.)

Tomyris se parat ad ultionem. In praelio acerrimo obtruncatur *Cyrus* & *Massagetae* superant *Persas*. (cap. 214.)

Hero-

Herodotus, Cyri morte relata, haec addit:

„Haec de Cyri vitae exitu, de quo multa referuntur,
„mihi maxime verisimilis videtur narratio."

Finem tandem huius libri facit Herodotus duobus postremis capitibus (cap. 215. 216.) *Massagetarum cultus & mores breviter referendo*, quos quidem a *Scythis* diversos putat, licet quaedam in amictu victuque Scythis & Massagetis similia sint.

*

Liber II. qui inscribitur Euterpe,

continens regni Cambysis initia.

*

Totus hic liber secundus pro *episodio* habendus est, quo *Aegyptum eiusque incolas* auctor descripsit. Huic narrationi & alia quaedam de *Colchiis*, *aliisque populis*, *quibus mos est circumcidendi pueros*, (cap. 103 ad 105.) deque *Helenae raptu & bello Troiano* (cap. 112 ad 120.) inseruit. *Aegypto* a *Cambyse*, *Cyri* filio & successore subacta, episodica haecce narratio optime hoc loco videtur inserta. Combinationem vero eius cum antecedentibus hisce verbis Herodotus adornavit:

„Cyro vita functo, regnum suscepit *Cambyses* eius &
„Cassandanae Pharnaspe genitae, filius, quam ante
„virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prose-
„quutus est, & ceteris quibus imperabat eam ingenti
„luctu prosequi praecepit. His parentibus ortus
„Cambyses quum Iones & Aeolenses pro patriis ser-
„vis haberet, adversus Aegyptios fecit expeditionem,
„com-

„comparato cum ex subiectis aliis, tum vero e Grae-
„cis, quibus dominabatur; exercitu. Aegyptii au-
„tem &c. (cap. 1.).“

Hoc cum initio huius episodii, eius conclusio, quae tertium incipit librum, conferri meretur: cum hac namque conclusione seriem historiarum huc usque interruptam, iterum continuavit auctor.

„Adversus hunc Amasin (Aegypti regem) Cambyses
„Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus impera-
„bat, tum ex Graecis, Ionibus Aeolensibusque exer-
„citu, bellum movit ob hanc caussam. (lib. III. c. 1).“

Historia Aegypti ergo, & liber hicce secundus, quo ea explicatur, in *duas* commode *sectiones* dividi potest, quarum in *prima* (cap. 1 ad 98.) auctor *historiam Aegypti naturalem cum populi huius moribus & institutis*, in *altera* vero *regum res gestas* persequutus est. (cap. 99 ad 182.) De duabus his sectionibus argumenta nunc nobis enarranda sunt.

*

Sectio I.

Historia Aegypti naturalis & populi mores.

(cap. 1 ad 98.)

*

Antiquitas Aegyptiorum. (cap. 2. 3.) Eorum inventa. (cap. 4.) Situs naturalis & magnitudo Aegypti (cap. 5 ad 10.) de sinu Arabico nonnulla. (cap. 11.) Continuatio descriptionis naturae Aegypti, & Nili in primis, quo terrae augentur. (cap. 12 ad 17.) De Nili fluvio

eius-

eiusque inundatione, & huius caussis. (cap. 18 ad 27.) Nili fontes. (cap. 28 ad 34.) Ritus Aegyptiorum singulares. (cap. 35. 36.) Ritus religiosi; quorum in enarratione semper Herodotus adnotavit, Graecos ex Aegypto suas religiones accepisse. (cap. 37 ad 64.) De animalibus sacris. (cap. 65 ad 76.) Mores & instituta alia Aegyptiorum. Victus eorum. (cap. 77.) Convivia. (cap. 78.) Cantilena Linus. (cap. 79.) Honores & salutandi ritus. (cap. 80. 81.) Vestitus Aegyptiorum. (cap. 81.) Divinationes & oracula. (cap. 82. 83.) Medicina. (cap. 84.) Luctus & sepulturae. (cap. 85.) Ratio condiendi cadavera. (cap. 86 ad 91.) Ritus apud Aegyptios in paludibus viventes. (cap. 92 ad 94.) Retia adversus culices. (cap. 95.) Naves victoriae in Nilo. (cap. 96 ad 98.)

*

Sectio II.
Regum res gestae.
(a cap. 99 ad libri finem.)

*

Transitus auctoris ad historiam regum Aegypti, quam secundum seriem annorum enarrare instituit:

„Hactenus quae vidi, quae novi, quae interrogando „percepi dicta sunt: hinc pergam disserere sermones „Aegyptios, quos audivi, addens & aliquid quod ipse „viderim.“ (cap. 99.)

1. *Series regum ante Dodecarchiam chronologica.*
(cap. 99 ad 146.)

Menes (cap. 99.) quem sequuti sunt reges CCCXXX, inter quos XVIII. Aethiopes, & regina Nitocris. (cap. 100.)

Horum CCCXXX regum ultimus fuit Moeris. (de lacu Moeris & pyramidibus postea relaturus est auctor.) (cap. 101.) Sesostris. (cap. 102 ad 110.) Inserta *brevis* quaedam *narratio de Colchiis*, quos colonos Aegyptios ab exercitu Sesostris iis in terris relictos auctor putat. Addidit quoque *nonnulla de populis circumcisione utentibus* generatim. (cap. 103 ad 105.) Continuat historiam Sesostris. (cap. 106 ad 110.) Pheron. (cap. 111.) Proteus, simulque *episodion de raptu Helenae & bello Troiano*. (cap. 112 ad 120.) Rhampsinitus (cap. 121 ad 123.) Cheopes, a quo magna pyramis exstructa, cuius & aliarum pyramidum structura h. l. describitur. (cap. 123 ad 126.) Chephres, Cheopis frater aliam minorem exstruxit pyramidem. (cap. 127. 128.) Mycerinus. Inseritur *narratio de Rhodope muliere meretrice*. (cap. 129 ad 135.) Asychis. (cap. 136.) Anysis eiusque victor Subacos Aethiops. Inseritur episodion de templo Bubastis. (cap. 127 ad 139.) Anysis caecus iterum rex. (cap. 140.) Sethos. (cap. 141.) Recapitulatio brevis dictorum, cum relatione de regibus in Aegypto olim Diis, ante homines ibi regnantes. (cap. 142 ad 146.)

2. *Series regum chronologica post Dodecarchiam.*

(a cap. 147 ad finem libri.)

Dodecarchia. (cap 147.) Labyrinthus monimentum duodecim regum describitur. (cap. 148.) Inserta narratio *de lacu Moeridos*. (cap. 149. 150.) Psammitichus solus rex Aegypti, & quomodo regnum adeptus. (cap. 151.) Regnum Psammitichi, cui *narratio de Latonae in urbe Buto oraculo* inseritur. (cap. 152 ad 157.) Necos. (cap. 158.

158. 159.) Psammis. (cap. 161.) Apries, cuius bellum in Cyrenaeos infra, ubi de rebus Libycis actuus est auctor, (libro IV.) copiosius enarratur. Hoc loco, occasione rebellionis Amasis contra Apriem, de septem Aegyptiorum generibus, in primisque de horum re militari, & duplici militum genere, Calasiriorum & Hermotybiorum; & dum Apriei sepulturam in templo Minervae describit, de hocce templo & lacu quaedam exposuit. (cap. 162 ad 171.) Amasis, (cap. 172 ad 182.) cuius regnum libri huius secundi, & historiae Aegypti, quae quasi magnum episodion Persarum rebus inserta est, finem facit.

*

Liber III. qui inscribitur Thalia.

*

Rebus *Aegyptiorum* relatis, ad *Persarum* res gestas revertitur auctor, quae populi dominantis facta fataque omnibus aliis insertis historiis fundamento sunt.

Enarrat auctor hoc tertio libro I. Regnum Cambysis. (cap. 1 ad 60.) II. Quae Pseudo-Smerdis contra Cambysen insurgens, egit. (cap. 61 ad 79.) III. Res a Dario Hystapide ante bellum Scythicum gestas. (cap. 80 ad 160.)

*

Sectio I.

Regnum Cambysis.

(cap. 1 ad 60.)

*

Transitus Herodoti ad *Persarum* res gestas *Cambyse* imperante.

„Adversus hunc Amasin (de quo in fine superioris „libri dictum est) Cambyses Cyri filius, comparato „eum ex aliis, quibus imperabat, tum ex Graecis „Ionibus Aeolensibusque exercitu, bellum movit ob „hanc caussam."

Refert nunc auctor tres diversas de caussa belli in Aegyptios opiniones. (cap. 1 ad 3. *Cambysen* adiuvit 1) *Phanis* a rege Aegypti defectio. 2. Foedus cum *Arabum* rege. (cap. 4 ad 7.) *Arabum ritus in faciendo foedere* narrantur. (cap. 8.) *Arabis* cura aquae in desertis *Cambysi* parandae. (cap. 9.)

Amasis rex *Aegypti* moritur, cuius filium & regni haeredem *Psammenitum* vicit *Cambyses*, & omnis *Aegyptus* huic succubuit. (cap. 10 ad 16.)

Post haec *Cambyses* constituit triplex movere bellum: 1) *navale* adversus *Carthaginienses*. 2) *pedestre* adversus *Ammonios* & 3) *Aethiopes*, *Macrobios* dictos, Africam ad australe mare incolentes. Bellum in Carthaginienses intermisit, *Phoenicibus* adversus colonos suos pugnare denegantibus. (cap. 17 ad 19.)

Bellum *Cambysis in Aethiopes* gestum. Describitur *Persarum* ad *Aethiopes* legatio, & *nonnulla de Aethiopum moribus & institutis*. Turpis huius expeditionis exitus. (cap. 20 ad 25.)

Expeditio in *Ammonios*. De copiis contra hos missis nemo rediit, arena obrutae videntur. (cap. 26.)

Crudelitas *Cambysis* in *Memphitas*, qui celebrando in honorem *Apis* festo operam dabant, *Cambyse* ab expeditione in *Aethiopes* infelici successu redeunte. (cap. 27.) Describitur *Deus Apis, ab Aegyptiis cultus*. (cap. 28. 29.)

Smer-

Smerdin fratrem *Cambyses* necare iussit. (cap. 30.) Contra morem *Persarum* sororem duxit uxorem, (cap. 31.) eamque crudeliter interimit (cap. 32.) & alia furoris *Cambysis* exempla. (cap. 33 ad 35.) Talia cum facientem *Croesus Lydus* consuit admonendum, qui interfici iubetur, sed servatur. (cap. 36. 37.) Cogitationes auctoris de *Cambysis* insania. (cap. 38.)

Sequitur nunc *episodica narratio de Lacedaemoniorum in Polycratem Samiorum tyrannum bello* hoc tempore gesto. Quod explicaturus, primum *Polycratis* huius victorias, (cap. 39.) & dein nimiam eius felicitatem omnibus in rebus exponit, quae *Amasi* suspecta continua prosperitas, ad eam consilium dat *Polycrati*, vidensque omnia felicem *Polycratem*, renuntiat hospitio. (cap. 40 ad 43.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, in omnibus feliciter agentem, *Lacedaemonii* sumsere expeditionem acciti ab iis *Samiis*, qui post haec *Cydoniam* in *Creta* condiderunt. (cap. 44 ad 47.) Episodio huic de *Polycrate Samio* & aliud adhuc inseruit episodion hocce: Adiuverunt hanc expeditionem in *Samios* admodum promte *Corinthii*, in quos etiam *Samiorum* exstabat iniuria, aetate, quae praecessit hanc expeditionem. Haec admonuerunt auctorem *de Periandri Corinthiorum tyranni domesticis malis atque aerumnis, deque inimicitia Corinthiorum & Corcyraeorum*, nonnulla exponere. (cap. 48 ad 53.)

Transitus: *Lacedaemonii* ingenti cum classe ubi advenere, *Samum* obsederunt, sed reiecti sunt. (cap. 54 ad 56.) Connexio: „Hanc primam expeditionem Lacedaemonii Dorienses in Asiam susceperant.“

Samii, postquam a *Lacedaemoniis* se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in *Siphnum*. Divitiae *Siphniorum* hoc tempore magnae. (cap. 57.) *Samii* eorum agros popularunt. (cap. 58.) Insulam *Hydream* pecuniarum loco acceptam *Samii Troezeniis* obligaverunt; ipsi *Cydoniam* in *Creta* condiderunt. Sexto eos anno *Aeginetae* cum *Cretensibus* subegerunt in servitutem. (cap. 59.)

Reddit nunc auctor (cap. 60.) rationes, cur sermonem hunc de *Samiis* protraxerit. Tria sunt apud eos *opera Graecanicorum maxima* omnium, quae breviter descripsit, & hanc denique narrationem hisce verbis finiit: „Horum operum gratia sermonem aliquanto magis de Sa„miis extendi.“ (cap. 60.)

Redit inde ad Cambysis rerum gestarum seriem.

*

Sectio II.

Rebellio Magorum contra Cambysen.

(cap. 61 ad 79.)

*

Cambyse circa *Aegyptum* moras trahente atque desipiente, *duo Magi*, iidemque fratres contra eum *in Persis insurrexerunt*. Haec rebellio exponitur. (cap. 61 ad 65.) *Cambyses* moritur, & *Smerdis Magus* per octo menses regno potitus est. (cap. 66 ad 69.) *Septem Persae* quomodo conspiraverint, eorumque consilia. (cap. 70 ad 78.) *Pseudo-Smerdis* eiusque socii omnes a *Persis* interfecti. (cap. 79.)

*

Sectio

Sectio III.

Historia regni Darii Hystaspidis ante bellum contra Scythas gestum.

(cap. 80 ad 160.)

*

Septem qui *Magos* invaserant *Persae* de omni rerum statu consultant. *Otani* displicet *monarchia*. (cap. 80.) Non verisimile videri possit a Persa optimate liberam ita defendi rempublicam, uti Otanes hoc loco pro ea dixit; sed si ea quae Herodotus infra libro VI. cap. 53. dixit conferamus, mirari desistere, auctoremque nostrum defendere facile poterimus. *Otanes* postquam liberam commendaverat rempublicam, *Megabyzus* suadet *paucorum imperium* instituendum. (cap. 81.) Tertio denique loco *Darius Hystaspis* filius pro *regio imperio* graviter dicit, cui quum adsentiunt quatuor reliqui sententia *Darii* obtinuit (cap. 82.). *Otanes* odit regnum, nec se suosve vult regnari, quod cum honore impetrat, atque ad Herodoti usque diem sola Otanis progenies libertatem inter *Persas* retinuit. (cap. 83.) Reliquorum consilia de *regno, hinnitu equi ad Darium delata*. (cap. 84 ad 87.)

Darii uxores, (cap. 88.) *viginti provinciae*, quas ipsi *Satrapias* vocant, ab eo constitutae. (cap. 89.) Enumeratio Satrapiarum cum *magnitudine tributorum*, e quibus *imperii Persarum orbis* diiudicari potest. (cap. 90 ad 94.) Summa annui tributi omnis quae circiter 14,500,000 Thaleros imperiales efficiebat. (cap. 95.) Hoc tributum *Dario* ex *Asia* & ex *Africae* paucis locis obveniebat. (cap. 96.) *Persia* immunis a tributo. (cap. 97.) Referun-

runtur provinciae, quae ad tributum ferendum non adigebantur, sed dona portabant. (cap. 97.)

De ultimis orbis terrarum regionibus nunc quaedam enarravit Herodotus noster; & *primo* quidem *de iis, quae Asiae atque Africae postrema dicta sunt*, *primi* igitur sunt *Indorum* populi, quorum mores & soli naturam eiusque dotes exposuit. (cap. 98 ad 106.) *secundi Arabes*, quorum terra fert odores & suffimenta, (cap. 107 ad 112.) oviumque duo continet genera, admiratione digna. (cap. 113.) *Tertii Aethiopes*, quorum tamen brevissime exposuit memorabilia. (cap. 114.)

De extremitatibus nunc *Europae* sermonem instituit & *primum* quidem *de iis, quae ad vesperam vergunt*. De his quod pro comperto referat, non habebat Herodotus, nec unde veniat *stannum*, nec *electrum* unde apportetur, sciebat. (cap. 115.) Ad *extremitates* nunc pergit *septemtrionem spectantes*. (cap. 116.)

Chorasmiae descriptio. (cap. 117.) *Intaphernes* e septem interfectoribus Magorum unus, pacto de licentia regem adeundi abusus, perit. (cap. 118. 119.)

Inseruit hoc loco Herodotus *episodicam de Polycratis Samii interitu narrationem*, quam quidem *Oroetes Persa*, qui *Sardibus* praeerat, dolo ad se arcessitum, cruci adfixit: quod fere circa Cambysis infirmitatem contigit. (cap. 120 ad 125.) Is tamen *Oroetes* non multo post *Dario* regnante ob hocce & alia scelera regis iussu graviter punitus est. (cap. 126 ad 128.)

Darius rex in ferarum venatu pedem torsit. *Medici Aegyptii* malum augebant, sed *Democedes* quidam *Crotoniates* pedem *Darii* extortum restituit, quam ob cu-

rationem postea regie donatus. (cap. 129. 130.) Inseritur hoc loco *brevis haec de medico eiusque fatis narratio.* Tali in libro historiarum, quale Herodoti hicce est, pro excursu putanda haec foret narratio, nisi praeberet occasionem auctori *de re medica huius temporis* quaedam exponendi. Herodotus namque refert, *Crotoniatarum* hoc tempore *medicos primos per Graeciam* celebratos, *secundos Cyrenaeos.* Qua etiam tempestate *Argivi* ceteris *Graecis praestare musica* ferebantur. (cap. 131. 132.) Sed non hanc praecipuam ob caussam in *Democede* [illegible]ratus est auctor; demonstrare is voluit lecturis, *Persarum qui primi ex Asia in Graeciam profecti sint. Democedes* enim, *Atossae* reginae ulcere, in mamilla exorto, sanato, eam adegit, ut marito suo *Graeciam* bello tentandam suaderet, quem quidem ex desiderio patriae dolum struxit. (cap. 133.) *Atossa* igitur regina, *Darium*, dum cum eo cubat, a *Democede* persuasa, admonuit, aliquid operis edendo se ostendere, quoad in aetate vigent iuvenili, novasque provincias addere regno. Cui *Darius* respondens, se constituisse, inquit, *Scythis* bellum inferre. Ad eum iterum *Atossa:* „Omitte," inquit, primum Scy„this bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui „erunt: adversus Graeciam mihi tu eas in expeditionem, „concupisco enim Lacaenas & Argivas, & Atticas & Co„rinthias, fando cognitas mihi fieri ancillas. Et ad hoc „virum habes ex omnibus maxime idoneum ad demon„strandas Graeciae res atque exponendas, hunc qui pe„dem tuum sanavit. Cui Darius, quandoquidem, in„quit, uxor, tibi videtur, nos primum Graeciam tentare „debere, mihi videtur satius, ante omnia mittere illuc

„ex-

„exploratores Persas, una cum isto, quem dicis, qui „percepta omnia illic & visa renuntient: & mox ego ab „illis edoctus adversus Graecos tendam." (cap. 134.) Statim quod dictum quoque factum. *Quindecim Persae* mittuntur a rege *in Graeciam speculatores cum Democede, navi Sidonia* usi, & redire pollicentes. Omnia isti *loca Graeciae maritima* collustrarunt & descripserunt, deindeque *Tarentum in Italiam* transmiserunt, ibique detenti tamquam certi exploratores. Interea, dum *Persae* haec p[illegible]untur, Democedes Crotonem in patriam abit, Milonis celebris luctatoris filiam uxorem ducit, & *Persae* irrita expeditione ad regem tandem redeunt *Darium*. Quibus tamen in digressu *Democedes*, ut *Dario* dicerent, mandavit, *Democedem* uxorem duxisse *Milonis* filiam. Tandem, multis laboribus atque periculis perpessis, ad regem reducti sunt *Persae*.

„Atque haec hunc in modum administrata sunt, hi-
„que Persae primi extitere, qui ex Asia in Graeciam
„traiecerunt explorandi gratia." (cap. 135 ad 138.)

Samus a *Dario* nunc capta, qui *Sylosontem*, *Polycratis* fratrem, qui in *Aegypto* quondam *Dario Cambysis satelliti*, nullius etiamnum auctoritatis viro, amiculum rutilum dono dederat, ibi tyrannum constituit. (cap. 139 ad 149.)

Transit hinc auctor ad *Babyloniorum contra Darium rebellionem* his verbis:

„Ceterum, dum Samum nauticus proficiscitur exer-
„citus, Babylonii rebellaverunt." (cap. 150.)

Darius Babylonios obsidet, (cap. 151.) annus & septem menses in obsidione consumuntur. (cap. 152.) *Zopyrus* cum

cum *Dario* format propositi sui dolum, mutilato laceratoque a se ipso corpore, transfugit ad *Babylonios;* (cap. 153 ad 156.) qui creduli ad ipsos hunc venire socium existimantes, ei quaecunque postulabat, & copias militum committunt. *Zopyrus*, ut cum *Dario* convenerat, ternis vicibus *Persas* contra eum pugnantes interficit. *Babylonii* haec opera cernentes, eum laudibus extollunt, omniaque ei committunt. *Zopyrus* vero ex composito dolum nunc patefecit omnem, *Dariumque* per duas portas recepit, qui egregie eum remuneratus est. (cap. 157 ad 160).

*

Liber IV. Melpomene inscriptus.

Historia regis Darii continuatur. Prima quidem *sectione* Herodotus *de Scythico* egit *bello*, & hac occasione rem publicam, geographiam, & historiam Scytharum inseruit. (a cap. 1 ad 143.) Secundum temporis ordinem enarranda nunc auctori fuisset expeditio Megabazi, a Dario post Scythicum bellum finitum in Thracia relicti; sed *Libyco bello* hoc in tempus incidente, huius historia prius ab auctore enarratur, *sectione* huius libri *posteriori*, tandemque libri quinti initio ad filum narrationum rediit.

*

Sectio I.

Bellum Scythicum.

(a cap. 1 ad 143.)

*

1. Ad *bellum a Dario Hystaspide in Scythas* gestum auctor nunc transit, eiusque caussa primum memoratur. Cu-

Cupido namque incessit regi *Scythas* ulciscendi, quippe qui priores iniuriam intulissent, cum *Mediam* (circiter mille ante annis) ingressi essent, eos, qui restiterant, proelio vicissent, & duo de triginta annos *Asiae superiori* imperitavissent. (cap. 1.) *Scythae* a *Medis* ex *Asia* pulsi domum redeunt, ibique proelium cum servis suis inire coguntur. (cap. 2 ad 4.)

Quae ipsi Scythae de gentis suae origine tradunt. (cap. 5 ad 7.) Annotavit h. l. Herodotus: (cap. 6.) „Omnibus nomen esse Scolotis, regis cognomen, sed „Scythas Graeci appellavere."

Quae Pontum incolentes Graeci de Scytharum origine narrant. (cap. 8 ad 10.) Fertur & *tertius sermo*, cui praecipue auctor assentitur. *Scythas Nomades*, qui *Asiam* incolunt, quum a *Massagetis* bello vexarentur, *Araxe* transmisso, in *Cimmeriam* abiisse, *Cimmeriosque*, timore *Scytharum* victos, e terra sua demigrasse; eamque invadentibus tradidisse. (cap. 11. 12.) *Alia* quoque fertur *communis Graecorum barbarorumque narratio*, quam *Aristeas* memoravit. Hac occasione auctor *de huius Aristeae fatis* multa fabulose exposuit. (cap. 13 ad 15.)

Geographia Scythiae & regionum finitimarum septemtrionalium. (cap. 16 ad 31.)

De Hyperboreis. (cap. 32 ad 35.)

Hyperboreorum mentio Herodoto praebet occasionem, *brevem* h. l. *expositionem trium mundi partium, earum magnitudinis, situs & naturae* inserendi. (cap. 36 ad 45.) Transitum quidem ad hocce episodium cap. 36. his verbis fecit: „Hactenus de Hyperboreis dictum sit. — „Quod si qui sunt Hyperborei, (id est, superaquilonares)

„sunt

„sunt & alii Hypernotii (id est, superaustrales). Nempe „rideo iam multos videns descripsisse ambitus terrae, & „nullum habentes in exponendo sensum, qui oceanum „scribunt circumfluere, & terram esse orbiculatam tam-„quam a torno, Asiam quoque faciant Europae parem. „Nam ego singularum magnitudinem brevi patefaciam, & „quanta sint singula ad describendum.“

Describit auctor nunc 1) *Asiam*, ubi quae *Persae*, *Medi*, *Sespires* & *Colchii* colunt, in medio posuit, & his ad occidentem & ad orientem sitas terras Asiaticas recensuit. (cap. 37 ad 40.)

2) *Libyam sive Africam*; ubi *episodia*, *& de circumnavigatione Africae, iussu Neconis regis Aegyptii factae*; & *de Sataspis Persae, regii iuvenis, irrita huius orbis terrarum partis circumnavigatione* enarrantur. (cap. 41 ad 43.) Haec posterior navigatio auctori praebuit occasionem & *de Scylacis in Indo fluvio & mari Erythraeo navigatione, Darii regis iussu* instituta, nonnulla memorandi. (cap. 44.)

3) *Europam*, cui postremae descriptioni de finibus & nominibus harum orbis terrae partium quaedam adiecit. (cap. 45.)

Inde nunc transit ad *Scythas*. *Nationes Ponti*, & maxima *Scytharum* pars, imperitissimae. (cap. 46.)

Scythiae naturalis historia, in primis fluvii enarrantur. (cap. 47 ad 58.)

Ritus Scytharum. Religiones. (cap. 59 ad 63.)

Res *Scytharum* militaris. (cap. 64 ad 66.) Vaticinia & divinationes. (cap. 67 ad 69.) Foederis firmandi ratio. (cap. 70.) Regum sepultura. (cap. 71. 72.)

Sepul-

„Hic igitur Megabazus, in Hellespontiorum plaga pro „praetore relictus, eos, qui diversarum a Medis par„tium erant, subigebat: & iste quidem talia agebat. „Per idem sane tempus alia ingens in Africam exstitit „militaris expeditio, ob eam, quam ego commemo„rabo, caussam, his prius expositis.“ (cap. 144. 145.) Hoc scilicet loco eam quam in *Libyos*, ut *Cyrenaeis* satisfaceret, suscepit expeditionem *Aryandes Persa*, *Aegypti* praefectus, descripturus est. Quia vero neque de *Cyrenaeis*, neque de *Libyis* in antecedentibus libris egit, de his hoc in loco agere instituit. De *Cyrenaeis* igitur a cap. 145 ad 167. de *Libyis* vero ad cap. 168 ad 199. exposuit. Quibus praemissis, tandem ad *Persarum* in *Libyos* bellum progreditur auctor. (cap. 200. ad finem libri.)

1. *De Cyrenaeis.* (cap. 145 ad 167.)

Cyrenaeorum origines exponuntur, & primum quidem quae *Lacedaemonii* & *Theraei* simul de his tradere solent. *Minyae*, *Argonautarum* in *Lemno* coloni *Laconicae* stirpis, a *Pelasgis* e *Lemno* insula expulsi, *Lacedaemonem* navigarunt, ubi bene recepti sunt. (cap. 145.) Non longo deinde tempore interiecto *Minyae* regnum affectantes comprehensi in carceres coniecti sunt, quos ad mortem condemnatos uxorum e periculo dolus liberavit. (cap. 146.) Hac eadem tempestate *Theras*, e genere *Cadmeo*, avunculus *Aristodemi* filiorum *Eurysthenis* & *Proclis*, quorum, cum pupilli essent, tutelarem habebat regni *Spartani* curam: missus est in coloniam e *Lacedaemone* in insulam quae quondam vocabatur *Callista*, & a *Cadmeis* colebatur. Is *Lacedaemoniis* assentientibus

paucos

paucos quosdam *Minyas* secum abduxit, & his aliisque suis copiis veteres *Callistae* insulae cultores auxit, cui postea nomen a conditore *Therae* inditum est. (cap. 147 ad 149.)

„Hactenus Lacedaemonii in narrando cum Theraeis „consentiunt: quod deinceps contigit, soli Theraei „factum hoc modo esse memorant." (cap. 150.)

Consulenti *Grino*, *Theraeorum* regi, ab hoc *Thera* oriundo, *Pythia* respondit, urbem in *Africa* condere. Qui senior & gravis ad moliendum, iuvenem *Battum* ostendit. *Theraei*, ubi terrarum *Africa* esset, tunc temporis ignari. *Corobius* quidam *Cretensis purpurarius* his *Plateam Libyae* esse insulam dicit. Non multi ad rem explorandam *Corobio* duce ex *Thera* primo profecti sunt, sed cum ipse in eam insulam deduxisset *Corobius*, ibi eum relinquunt, ipsi vero quam celerrime navigaverunt, ad civibus de insula renunciandum. Quibus ultra praestitutum tempus redire differentibus, omnia *Corobio* deerant, sed appulsa in insulam *Plateam navi Samia* in annum homini cibaria *Samii* reliquerunt. Addit Herodotus: „Ipsi (*Samii*) ex hac „insula cum solvissent, Aegyptum optantes, vento sub„solano abrepti navigabant: nec intermittente flatu, *Her„culeas transvecti columnas*, pervenerunt in *Tartessum*, „divina vi eos mittente. Erat ea tempestate id *emporium* „*intemeratum*, adeo ut inde revertentes isti ex mercibus „quaestum maximum fecerint." Inde redeuntes *Samii* decima quaestus exemta *Theraeis* donum praeclarum misere. „Ex hoc facto primum, Herodotus inquit, ingens „amicitia *Cyrenaeis*, *Theraeisque* cum *Samiis* contracta est."

Batto duce interim *Theraei* colonos *Plateam* miserunt. (cap. 150 ad 153.)

„Haec Theraei memorant. Cetera iam Theraeis cum „Cyrenaeis conveniunt; nam quod ad Battum perti„net, *Cyrenaei* nequaquam cum Theraeis consen„tiunt, sic enim narrant.“ (cap. 154.)

Battus Cyrenaeorum conditor, uti *Cyrenaei* tradunt, *Polymnesto*, viro nobili *Theraeo*, patre, & *Phronima*, regis *Cretensium* filia, matre usus est. *Battus* hicce ob vocis sonum exilem & balbutientem nomen suum accepit, ut *Cyrenaei* & *Theraei* aiunt; sed Herodotus eum cognominatum *Battum* propter honorem regium, quem assequutus est, putat. *Battum* enim *Afri regem* appellant. Is *Battus Pythiae* iussu, cum *Theraeis* colonis *Plateam* primum *Libyae* insulam, & duo annos post in *Libyam* ipsam profectus, ibi consedit, *regnumque Cyrenaeorum* primus condidit. (cap. 154 ad 158.)

Hac *Cyrenaeorum origine* copiose relata, ad *reges* eorum progreditur auctor, quorum primus fuit *Battus*, qui filium *Arcesilaum* habuit regni successorem; sub tertio autem, qui *Battus felix* appellatus est, cunctos Graecos, ut in Africa cum Cyrenaeis habitarent, ad navigandum Pythia oraculo suo induxit; cum ergo ingens multitudo *Cyrenen* se contulisset, finitimi *Afri* magna agrorum parte a *Cyrenaeis* spoliati, missis in *Aegyptum* nuntiis, *Apriae* se dediderunt, *Aegypti* regi, ab eoque auxilia petunt, cuius tamen exercitus a *Graecis Cyrenaeis* victus fugatusque est. (cap. 159.)

Batti huius filius *Arcesilaus* a *Libyis* victus & a fratre *Learcho* rebelle vita spoliatus est; *Arcesilao* puer

Bat-

Battus, *claudus*, & pedibus non integer, in regno successit. (cap. 160. 161.)

Tandem *Arcesilaus*, *Batti* filius, patris regnum adeptus est. Qui seditione orta inferior profugit in *Samum*, & a *Samiis* in regnum restitutus est. Reversus ab exilio crudeliter dominatur, iterumque, fugere cogitur. Nunc *Barcam* ad regem *Alazira*, cuius filiam habebat uxorem profectus, una cum hoc socero suo a *Barcaeis* obtruncatur. *Arcesilaus* his *Cyrenen Cambysi* tradiderat, ideoque a populo suo gravi prosequutus est odio. Mater autem eius *Pheretima*, quae interea filii munera *Cyrene* obibat, ubi filium suum *Barcae* occisum cognovit, fuga se proripuit in *Aegyptum*, & ab *Aryande*, *Aegypti praetore* a *Cambyse* constituto, petit auxilia, ut poenas de *Barcaeis* sumere posset; qui miserae *Pheretimae* omnes *Aegypti* copias tum pedestres tum navales, ut iis in *Barcaeos* uteretur, tradidit. (cap. 162 ad 167.)

„Atque hic (addit Herodotus) quidem titulus infe-„rendi belli exstitit. Verum ut mea fert opinio, „exercitus mittebatur ad Afros subigendos. Afrorum „enim multae sunt & variae nationes; quarum paucae „regi obtemperabant, pleraeque Darium contemne-„bant. &c."

2. *de Libyis sive Afris*. (cap. 168 ad 199.)

Nexum huius & praecedentis narrationis verba modo laudata exhibent. Herodotus nunc *primum eos* recenset *populos*, *qui mare accolunt*, & quidem 1) *Adyrmachidas*. 2) *Giligammas*. 3) *Asbystas*. 4) *Auschisas* & *Cabales*. 5) *Nasamones*. 6) *Psyllos*, qui tamen He-

rodoti tempore iam exstincti fuere. 7) *Garamantes.* 8) *Macas.* 9) *Gindanes.* 10) *Lotophagos.* 11) *Machlyes.* 12) *Ausenses.* (cap. 168 ad 180.)

Ad *interiora* nunc *Africae* lectores suos ducit Herodotus, & *supercilium illud sabulosum*, quod *a Thebis Aegyptiis ad Herculis usque columnas* porrigitur, describit. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere sunt *frusta salis*, *fere grumi grandes in collibus*, & singulorum collium vertices e medio sale eiaculantur *aquam dulcem* pariter & *gelidam*, circa quam homines habitant, *primi* quidem *Ammonii*; in *secundo colle* nulli, in *tertio* vero *Garamantes*, & in *quarto Atlantes* sive *Atrantes.* (cap. 181 ad 184.)

Ad hos usque *Atlantes* nomina populorum in supercilio habitantium recensere potest Herodotus, post hos non amplius. (cap. 185.)

Ab *Aegypto* ad *Tritonidem paludem pastoricii Afri* sunt. (cap. 186.) *Ad occasum vero Tritonidis paludis iam non sunt pascuales Afri. Mores & instituta Afrorum Nomadum*, a quibus multa ad Graecos pervenerunt, ab auctore recensentur. (cap. 178 ad 190.)

Aratores sunt, *domosque possidere* in usu habent e *Libyis* 1) *Maxyes* (h. l. auctor brevem narrationem de animalibus apud pastoricios & aratores Afros degentibus, inseruit.) 2) *Zabeces* s. *Zaveces.* 3) *Gyzantes* s. *Zygantes*, iuxta quos sita est *insula*, nomine *Cyraunis.* (cap. 191 ad 195.).

De loco quodam *extra columnas Herculis* sito, quem *Carthaginienses* adire solent mercatores. (cap. 196.)

Sequi-

Sequitur nunc 1) *universalis descriptio incolarum Libyae.* „Atque hi sunt, (inquit Herodotus) Afrorum „quos nominare possumus: quorum plerique neque tunc „de rege Medorum curabant quidquam, neque nunc cu- „rant. De qua regione eatenus adhuc queo dicere, a qua- „tuor eam nationibus, quantum nos scimus, & non a „pluribus incoli: quarum duae sunt indigenae, totidem- „que non indigenae. Indigenae quidem Afri atque Ae- „thiopes, quorum alteri ad aquilonem, alteri ad notum „Africae incolunt: advenae vero Phoenices & Graeci.“ (cap. 197.) 2) *universalis descriptio naturalis soli conditionis*, quae quidem, *Cinype* & *Euesperidarum* regione excepta, cum *Asiae* atque *Europae* terris comparari nequit. (cap. 198. 199.)

3. *de Persarum expeditione Libyca.*

(cap. 200 ad finem libri.)

Tandem finitis his digressionibus, ad *Aryandis, Persici in Aegypto praetoris*, contra *Barcaeos* ad ulciscendam *Pheretimam* susceptam expeditionem auctor redit. (cap. 200.) Urbs *Barcae* dolo capitur: *Pheretima* deditos sibi a Persis Barcaeos crudeliter ulta est: *Persarum in Cyrenaeos irrita expeditio*: libri conclusio.

„Hic Persarum exercitus in Africam longissime ad „Euesperidas processit. Quos autem Barcaeorum „cepere, eos ex Aegypto abduxerunt ad regem (in „Asiam); iis Darius rex ad incolendum dedit vicum „Bactrianae regionis, cui vico nomen imposuere „Barcae, ad meam usque memoriam etiam in-

„colis in Bactriana regione frequentem." (cap. 201 ad 205.)

*

Liber V. cui titulus Terpsichore.

Continuatur & hoc libro *Darii regis historia.* Ad interruptam superiori libro *de Megabazi in Europa rebus gestis* enarrationem auctor nunc redit, eamque ad finem perducit. (cap. 1 ad 22.) Sequitur expositio *defectionis Ionum per Aristagoram & Histiaeum Milesium* paratae, & *belli* ex ea exorti *Ionici*, ad *Aristagorae* usque, qui eius exstiterat auctor, mortem. (cap. 23 ad finem libri). His narrationibus auctor intexuit *digressiones* tum *de Lacedaemoniis* (cap. 39 ad 49.) tum *de Atheniensibus* (cap. 55 ad 91.) & *Corinthiis* (cap. 92.) quatenus quidem horum populorum facta ad intelligendam horum temporum historiam aliquid faciunt.

*

1. *Megabazi in Europa res gestae.*

(cap. 1 ad 22.)

Megabazus primos ex *Hellespontiis Perinthios* subegit, antea quoque a *Paeonibus* male affectos. *Perintho* capta, *Megabazus* per *Thraciam* arma circumferebat, omnes eius urbes atque omnes nationes inibi viventes, *Darii* iussu pacatas sibi reddens. (cap. 1. 2.) Addit ad hanc narrationem Herodotus *de moribus & institutis Thraciae populorum* nonnulla, quos, *Indis* exceptis, maximum in orbe terrarum populum putat, qui licet in varias divisus nationes, diversis nominibus appellatas, tamen iisdem

iisdem moribus & institutis utebatur, praeter *Getas* & *Trausos* & qui supra *Crestonaeos* incolunt. *Getis*, de quibus supra (lib. 4. cap. 93 ad 96.) dictum iam est, nunc omissis, *ritus Trausorum & supra Crestonaeos habitantium* populorum singulatim enarravit, hisque *de vitae genere & moribus Thracum universe* quaedam addidit auctor. (cap. 3 ad 8.) Quod autem *huius regionis ad aquilonem* vergit, nemo Herodoti tempore potuit pro comperto referre, quinam homines illam, quae *trans Istrum* plaga est, incolant. Soli *Sigynnae* noti, qui *Medorum coloni* putati, quorumque fines pertinere prope ad *Enetos*, qui sunt in *Adria*, dicebantur. (cap. 9. 10.)

Darius simulatque, transmisso *Hellesponto*, *Sardes* venit, recordatus est beneficii in se ab *Histiaeo Milesio* collati, & consilii *Cois Mitylenaei*, hosque egregie honoravit. *Illi* quidem *Myrcinum Edonidem* dedit petenti, ut urbem in ea conderet; *huic* verò, quam optaverat, *Mitylenes tyrannidem* concessit. (cap. 11.) Hanc de *Histiaeo Milesio* ideo hic auctor inseruit narrationem, quia *Ioniae a Dario defectio* exinde orta.

Viri Paeones duo ad *Darium Sardes* venere, regemque regionis istius subigendae cupidum fecere, qui litteras ad *Megabazum* dedit iubens e sedibus suis *Paeones* una cum liberis & uxoribus ad ipsum transferri. Is *Darii* iussa exsequutus *Paeones* subegit, & e *Paeonibus*, *Syropaeones* & *Paeoplas*, *& qui ad Prasidem usque paludem incolunt*, e suis sedibus emotas in *Asiam* abduxit. Esse *Paeones colonos Teucrorum e Troade* dicebatur. (cap. 12 ad 16.)

Paeonibus subactis *Megabazus* nuntios in *Macedoniam* septem Persas, qui post ipsum erant in exercitu spectatissimi, petituros regi *Dario* terram & aquam, solita subiectionis signa, misit ad *Amyntam*. *Amyntas Macedo Persis* se dedidit, quorum in convivio lasciviam non ferens filius *Alexander*, eam caede ipsorum vindicat, quam impunitam sibi fecit pecunias dando. *Macedones Graeci generis Argivos* esse addit Herodotus. (cap. 17 ad 22.)

2. *Ionum defectio & bellum Ionicum.*
(cap. 23 ad finem libri.)

Herodotus noster, historiarum scriptor pragmaticus, omnem dedit operam res eas & facta, quae *Ionum hanc defectionem* partim moverant, partim adiuverant, diligenter explicandi. Ideoque egit

1) *de caussis cur Iones a Persis defecerint.*

Megabazus Paeonas ducens, transmisso *Hellesponto, Sardes* ad regem pervenit, cui persuasit, *Histiaeum Milesium*, qui muris iam cingeret locum, quo a se petito donatus a rege fuerat in pretium servatae ratis; qui locus ad *flumen* est *Strymonem*, nomine *Myrcinus;* miti modo inhibendum, & in regiam suam arcessendum, neque ipsi in *Graeciam* reverti unquam permittendum; quippe urbem hanc in *Thracia*, regione ad rebelliones aptissima, dominationi *Persarum* magno aliquando fore detrimento. *Darius* a Megabazo facile persuasus, Histiaeum Milesium summo astu in aulam Persicam avocavit; qui adveniens honoris caussa a rege non remittitur. (cap. 23. 24.)

Haec

Haec fuit caussa, qua motus Histiaeus Iones postea ad rebellandum impulit, hosque in bello contra Persas egregie adiuvit. Qui tamen cum primus huius rebellionis non fuerit auctor, eius origo & caussae altius repetendae sunt.

Darius Histiaeum una secum ducens, *Susa* versus iter intendit, praefecto *Sardibus Artapherne*, fratre suo eodem ex patre; item praefecto *Otane orae maritimae.* Duo hosce viros, in primis *Artaphernem*, ad Ioniae rebellionem eiusque caussas accurate describendas praeterire non potuit Herodotus. *Otanen*, addit, *Sisamnis* regii iudicis filium fuisse, cui pellem *Cambysis* detraxit, eamque in lora concedit, quibus tribunal, in quo ille sedens iudicarat, intendit. Hic *Otanes* tunc *Megabazi* in ducatu successor, *oram maritimam* subegit, cepit quoque *Lemnum* & *Imbrum*, a *Pelasgis* utramque habitatam, *Lemniosque* durissime tractavit. (cap. 25. 26.)

Propius nunc Herodotus accedit caussarum, quae ad rebellandum Iones impulerunt, explicationi. „Et „coeperunt iterum, (inquit) e Naxo atque Mileto calami„tates Ionibus afferri.“ Quomodo *Parii*, ex omnibus *Graecis* restitutores a *Milesiis* delecti, seditiones *Mileti* exortas sedaverint, ostenso, & *Miletum* ea tempestate maxime floruisse animadverso, haec addit: „Ita Milesios „Parii correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo coe„perunt Ioniae mala contingere.“

E *Naxo* quidam locupletes a plebe in exilium missi, *Miletum* se contulerunt. *Miletum* autem procurabat *Aristagoras*, idemque gener & consobrinus *Histiaei*,

quem *Darius Susis* detinebat, cuiusque *Naxii* iam pridem hospites fuere. *Aristagoras* colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore ut *Naxo* imperaret, exules *Artaphernis*, omnium in Asia littoralium praesidis, auxilio, in patriam reducere promisit. Profectus *Sardes Aristagoras*, *Artapherni* ait, hanc in *Naxios* expeditionem regi magni fore momenti & gloriae. *Naxum* enim insulam esse ditissimam, qua capta, quod facillimum esset, non reliquas tantum *insulas Cyclades* dictas, verum & *Euboeam*, insulam magnam & beatam, facilem sane fore capiendam. Quibus expositis, *Aristagoras* ab *Artapherne* ducentarum navium classem, duce *Megabate* Darii consanguineo, accepit; sed res, uti videbatur, parva omnem hanc *Aristagorae* expeditionem irritam fecit, eumque ad deficiendum impulit, qui nunc quoque *Iones* ad rebellandum adegit, ex qua rebellione *gravia Persarum cum Graecis Europaeis bella*, *Persarum dominationis eversio*, *imperiumque Alexandri M. Asiaticum* ortum. *Scylax*, navis rector, ob remissiores excubias a *Megabate* punitur, unde huius & *Aristagorae* inimicitiae. *Megabatus* enim indignatus *Aristagorae* verbis & factis, ubi nox adfuit misit *Naxum* quosdam cum navi, ad rem Naxiis, quae impenderet, exponendam. Quibus auditis Naxii tamquam instante ipsis bello sese parabant, consumtisque quatuor in oppugnando mensibus, absumtaque, a Persis, quam secum attulerant, pecunia, in continentem hi reversi sunt male affecti, nec *Naxus* capi, nec exules in patriam restitui, nec *Cyclades* insulae cum *Euboea* subigi potuerunt. (cap. 27 ad 34.)

2) *Ari-*

2) *Aristagorae a Persis defectio, indeque exorta Ioniae omnis rebellio.*

Quae *Aristagoram* a *Dario* deficere coëgerunt, hisce verbis exposuit auctor:

„Aristagoras ita nec, quod Artapherni receperat, praestare poterat, & simul angebat eum militiae impensa, quae exigebatur, etiam timebat ob exercitum male affectum, praesertim *Megabatae* offensus, verebaturque praeterea, ne regni Mileti fraudaretur; his de caussis trepidus de defectione cogitabat. Contigit enim quoque e Susis ab Histiaeo venire quemdam, compuncto notis capite, quibus Histiaeus Aristagoram commonefaciebat, ut ab rege deficeret.“ (cap. 35.)

Defectionem postquam decreverat *Aristagoras* ad suae factionis homines de hac sua sententia retulit, & de modo deficiendi cum his deliberavit. Vicit sententia, ut unus eorum *Myuntem* navigaret ad exercitum, qui a *Naxo* reversus illic agebat, ut conaretur duces classiariorum comprehendere, quod perfecit *Iatragoras*. Hoc facto rebellio coepta, vimque regi inferendi factum initium. Ut *Ioniis* etiam rebellare suaderet, verbo duntaxat *Aristagoras* tyrannidem deserens, *statum reipublicae Mileti* constituit, idem dehinc quoque *in reliqua Ionia* tyrannos e civitatibus eiiciens, fecit. Quae cum perfecisset omnia, ipse *Lacedaemonem* triremi navigavit, opus namque erat, magnam aliquam comparare societatem. (cap. 36 ad 38.)

Haec *Aristagorae* navigatio auctorem admonuit, *de Laconicis hoc tempore rebus quasi digrediens non-*

nulla

nulla exponere. Retulit igitur nunc de rege *Anaxandride*, tunc temporis iam mortuo, deque huius filiis duobus, *Cleomene*, qui patris regnum adeptus est, & *Dorieo*, qui sibi a *Cleomene* imperari indigne tulit, petita a Spartiatis plebe, coloniam duxit in *Libyam* primum, & deinde in *Siciliam*, quae tamen utraque caruit felici successu. (cap. 39 ad 48.)

His relatis auctor ad *Aristagorae* cum *Spartanis* colloquia redit, quibus hos *Ionibus* contra *Persas* auxilium ferre movere studuit. Omnem quidem operam impendit *Aristagoras* ut regi *Cleomeni* ostendat, quam facilis, gloriosa, & locuples futura sit *Graeciae*, terrarum *Persicarum* expugnatio, habens, ut *Lacedaemonii* aiunt, *aeream tabellam, in qua totius terrae ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina.* Sed *Cleomenes* rex foedus hoc inire recusavit, postquam ab *Aristagora*, quot dierum ab *Ionum mari* ad regem esset iter, interrogans, comperisset, trium mensium esse adscensum. (cap. 49 ad 51.) Hac occasione oblata Herodotus *iter a Sardibus ad Susam* exposuit atque descripsit. (cap. 52 ad 54.)

Aristagoras, qui *Spartae* nihil profecerat, *Athenas* abiit. Huius cum *populo Atheniensi* actiones Herodotum admonent, *de rebus Atheniensium eorumque republica digressione* intexta plura exponere. *Athenae* non multum ante tempus *a tyrannide Pisistratidarum liberatae.* (cap. 55.)

Hipparchus Athenarum tyrannus occisus. (cap. 56.) *Gephyraei* autem, e quibus erant percussores *Hipparchi* fuere *Phoenices*, ex iis qui cum *Cadmo* in *Graeciam* venere, *Athenis* habitantes. (cap. 57.) Haec narratio Herodoto

rodoto praebuit occasionem, *de origine doctrinarum & artium, in primisque de primis Graecorum litteris, quas a Phoenicibus Cadmeis acceperant*, breviter disserendi. (cap. 58 ad 61.)

Quibus expositis ad enarrationem *liberationis Athenarum a tyrannis* progreditur. (cap. 62.) *Lacedaemonii* a *Delphico Deo*, qui ab *Atheniensibus* pecuniam acceperat, inducti, contra *Pisistratidas*, qui cum *Thessalis* societatem armorum fecerant, *Atheniensibus* auxilium ferre decernunt. Tandem *Pisistratidae*, ex pacto *Athenis* relictis, *Sigaeum* ad *Scamandrum* fluvium se conferunt.

„Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui „recepta libertate, quaecunque aut fecere aut passi sunt „memoratu digna, antequam Ionia defecerit a Dario, „& Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia ve„nerit, haec prius edisseram.“ (cap. 63 ad 65.)

Historia nunc sequitur *Athenarum a tyrannis liberatarum ad adventum usque Aristagorae*, & primo quidem exponuntur *Clisthenis* in republica Atheniensium instituta. (cap. 66.) Quorum enarratio Herodotum admonet, *de huius Atheniensis Clisthenis avo, qui & ipse Clisthenes dictus est, & Sicyonis tyrannus exstitit*, nonnulla inserere. (cap. 67. 68.) Hac digressione finita ad *Clisthenem* redit *Atheniensem*. (cap. 69.)

Isagoras, *Clisthenis* in republica adversarius & aemulus, auxilio *Cleomenis* regis *Spartani*, multa *Athenis* molitus est. *Clisthenes* igitur & factionis suae socii *Sardes* mittunt ad contrahendam cum *Persis* societatem, sed his terram & aquam regi *Dario* petentibus foedus recusatum est. (cap. 70 ad 73.)

Cleo-

Cleomenes cum *sociis* ceteris *Peloponnesiis* una cum *Boeotiis* & *Chalcidensibus* bellum *Athenis* intulit, quod tamen *Boeotiis* in primis & *Chalcidensibus* magno fuit damno.

„Ita quarto tunc Dorienses in Athenas irruerunt, bis „ad bellum ingressi, bis ob Atheniensium multitu-„dinis commodum: Primo cum & Megara coloniam „deduxerunt, haec expeditio recte vocetur sub Co-„dro Athenarum rege: iterum ac tertio, cum ad ex-„pellendos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quarta „vice cum Cleomenes, Poloponnenses ducens, Eleu-„sina invasit. Ita quartum tunc Dorienses in Atti-„cam profecti sunt." (cap. 74 ad 76.)

Thebani Aeginetarum auxilio *Athenienses* ulcisci parant. (cap. 77 ad 81.) Inimicitiae, quae *Aeginetas* stimulabat adversus *Athenienses*, origo. (cap. 82 ad 88.) His *de mulierum inter Graecos vestitu* nonnulla auctor intexuit. (cap. 87. 88.) Libenter *Thebanorum* rogatu auxilium tulere *Boeotiis Aeginetae*, qui *maritima Atticae* vastarunt, & ab *Atheniensibus* puniuntur. (cap. 89.) His tamen ad ulciscendum se parantibus *Lacedaemonium* factum exstitit impedimento. *Lacedaemonii* nempe accessiverunt *Hippiam Pisistrati* filium a *Sigeo Hellesponti*, & socios adversus *Athenienses* armare studuerunt. Quod cum alii plerique socii non probarent, *Corinthius Sosicles* ita contra tyrannos loquutus est, ut iniustum *Spartanorum* petitum, & voluntas tyrannos in civitatibus *Graeciae* constituendi, *Pisistratidasque Athenas* reducendi omnibus appareret. (cap. 90. 91.)

Inse-

Inseruit hoc loco auctor *de Cypselo & Periandro Corinthiorum tyrannis brevem digressionem. Sosiclem Corinthiorum* legatum dicentem induxit, qui, ad probandam *Lacedaemoniis* iniuriam & damna ex eorum coeptis oriunda, *tyrannidis Cypseli post Bacchiadarum aristocratiam originem & mala*, quae *Corinthii* tum ab hoc *Cypselo*, tum ab eius filio *Periandro* perpessi sunt, copiose exponit. (cap. 92.) Hanc orationem Corinthii sive finxerit Herodotus, sive ea in sociorum consessu sic habita fuerit, singulare profecto, & imitatione dignum artificium scriptoris ea est, ne semper eodem modo narrando lectoribus suis displiceat.

Haec oratio *Sosiclis*, quamquam in *Hippiae* praesentia habita, omnibus placuit sociis, qui *Corinthio* adsentiunt, tyrannorumque dominationem in Graecis civitatibus abominantur. (cap. 93.)

Hippias nunc ad *Sigeum*, quod *Pisistratus Mitylenaeis* armis eripuerat, redit. (cap. 94. 95.)

Hippias postquam *Lacedaemone* in *Asiam* abierat, cuncta agitabat insimulando *Athenienses* apud *Artaphernem*, atque omnem operam dando, ut *Athenae* in illius ac *Darii* venirent potestatem. *Athenienses* frustra se apud *Artaphernem* a calumniis *Hippiae* liberant, & quia hunc rursus tyrannum recipere recusabant, malunt aperti *Persarum* esse hostes. (cap. 96.)

His expositis auctor *Aristagorae* cum *populo Atheniensium* actiones enarrare pergit. Dum enim ita animati sunt *Athenienses*, atque apud *Persas* insimulantur, hoc interim tempore *Milesius Aristagoras Athenis* venit, a

quo

quo persuasi *Athenienses* viginti naves decrevere *Ionibus* auxilio mittendas. (cap. 97.)

Aristagoras porro *Paeones* in Asiam traductos ad reditum, qui bene illis cessit, incitat. (cap. 98.)

5) *Ipsum Ionici belli initium.*

Ionum rebellium, horumque sociorum exercitus expeditionem contra *Sardes* suscepit, sed *Aristagoras* ipse non cum copiis proficiscitur, *Mileti* remanens. *Sardes* captae & crematae, excepta tamen, quam *Artaphernes* ipse tutabatur, arce. (cap. 99. 100.) Origo incendii, quod totam *Sardium* urbem absumsit. Ionum reditus. (cap. 101.)

Persae ad *Lydis* opem ferendam conveniunt, & *Iones* insequuti cumque illis congressi, ad *Ephesum* in fugam eos vertunt, multosque occidunt. (cap. 102.) *Athenienses* nunc *Iones* prorsus deserunt, qui tamen contra *Persas* bellare pergunt, aliosque plures populos, & in his *Cyprios*, *Amathunte* sola excepta, secum coniungunt. (cap. 103.)

Quomodo *Cyprii* a *Medis* defecerunt *Onesilo* duce, hac oblata occasione exponitur. (cap. 104.)

Dum *Onesilus Amathuntem* obsidet, *Dario* nunciatur, *Iones* defecisse ab *Atheniensibus* adiutos, ideoque rex de *Athenis* poenas sumere decrevit. (cap. 105.)

Darius Histiaeo Milesio hanc *Ionum* defectionem exprobrat, qui tamen fallax defensionem sui instituit, *Darioque* sui dimissionem persuadet in *Ioniam*, se illic omnia negotia regi in integrum restituturum pollicitus. Addit praeterea, se non solum *Ioniam*, sed etiam *hunc*

Arista-

Aristagoram in potestatem regis redactum, *insulamque* maximam *Sardiniam* regi tributariam redditurum. (cap. 106. 107.)

Quae alibi hoc ipso tempore facta sunt, ea hisce Herodotus verbis cum narratione sua contexuit:

„Dum nuncius de Sardibus ad regem venit, Dariusque illud circa arcum fecit, & Histiaeum est alloquutus, Histiaeusque ab eo dimissus ad mare se contulit, isto interea omni tempore haec gesta sunt."

Artybius, vir *Persa*, navibus magnam vim Persarum vehentibus, cursum tenuit in *Cyprum*. (cap. 108.) *Iones* contra magna cum classe ad *Cyprios* se contulerunt.

Terra marique nunc pugnatum. Terra victi *Cyprii*, mari *Iones* victoriam de Phoenicibus adepti, postquam *victorias Persarum* pedestres in *Cyprios* cognoverant, domum redeunt. (cap. 109 ad 115.)

Ita *Cyprii* denuo in servitutem *Persarum* redacti sunt. *Iones* qui *Sardibus* militaverant, a *Persis* victi fugatique, qui dehinc partiti urbes expugnaverunt. (cap. 116.)

Daurises urbes ad Hellespontum ex parte recepit, *Cares* bis vicit, tertium proelium una cum vita perdidit. (cap. 117 ad 121.)

Hymees autem alius ducum *Persarum* ad *Propontidem* conversus, plures cepit urbes, & audiens, *Daurisem*

sem Hellespontum reliquisse, & in hunc exercitum duxit, urbesque expugnavit, sed non multo post morbo oppressus in *Troade* obiit. (cap. 122.)

Artaphernes Sardium praefectus cum *Otane*, tertio *Persarum* duce, *Ioniam atque Aeoliam* bello subegit. (cap. 123.)

Quibus victoriis *Persarum* auditis *Aristagoras Milesius* non fuit animi constantis, ut qui perturbasset *Ioniam*, & magna negotia confudisset: igitur in *Myrcinum Edonorum* se contulit, & dum urbem *Thraciae* oppugnat, una cum exercitu suo a *Thraciis* caesus est. (cap. 124 ad 126.)

*

Liber VI. qui inscribitur Erato.

Auctor hoc in libro *Darii Hystaspis filii* rerum gestarum historiam explicare pergit, & primum quidem *belli Ionici* continuationem & finem (a cap. 1 ad 42.) descripsit, hisque *de Chersoneso* digressionem (a cap. 34 ad 42.) inseruit: deinde historiam *belli a Persis Graeciae universae illati* (a cap. 43 ad fin.) enarravit, digrediendoque (a cap. 52 ad 93.) *de origine & iure regum Spartae Heraclidarum*; de *Atheniensium contra Aeginetas bello*; tandemque (a cap. 137 ad 140.) *de Miltiadis expugnatione insulae Lemni* nonnulla scripsit.

*

1. *Belli Ionici continuatio & finis.*

Herodotus hunc librum cum proxime praecendenti hisce verbis connectit.

„Hic fuit finis Aristagorae, qui Iones ad rebellandum „instigavit. Histiaeus autem Mileti tyrannus &c."

Histiaeus Milesius e Susis Sardes profectus, postquam intellexit, *Artaphernem* non nescire, se auctorem rebellionis *Ionum* esse, territus aufugit, seque ad oram maritimam contulit, ubi eorum, quae regi *Dario* pollicitus fuerat obliviscens, dux atque imperator *Ionum* adversus regem constituitur. Sed neque *Milesii* neque *Chii* sese iungunt cum eo, soli *Lesbii* fuere, qui navibus eum auxerunt. (cap. 1 ad 5.)

Inter haec magnus *Persarum* exercitus tam terrestris quam navalis ad *Miletum* contractus. (cap. 6.) Contra quem *Iones* atque *Aeolenses* bellum parant, vimque suam omnem in naves imponunt. *Miletus*, quae urbs a Persis maxime petebatur, sibi ipsa consulere iussa. (cap. 78.) *Persae Iones* dividere student: sed obstat *Dionysius*, *Phocaeensium* praefectus, & ad tempus sociorum digressionem impedit. (a cap. 9 ad 12.) Pugna nunc navalis committitur, in qua *Samii* mox deseruere reliquos, undecim tamen e navibus eorum exceptis, quae in fide mansere. *Lesbii* quoque fugam capessunt, & post hos maxima etiam *Ionum* pars. *Chii* fortissimi, qui tamen & in pugna & post eam valde afflicti sunt. (cap. 13 ad 16.)

Eventum nunc pugnae auctor exposuit. *Dionysius Phocensis* pirata oras *Phoenices* & *Siculas* reddit infestas. (cap. 17.) *Miletus* terra marique oppugnata expugnataque, magno cum habitantium infortunio. *Milesiorum* reliquiae *Susas* ad regem missae, huiusque iussu, *Ampim* urbem ad ostium *Tigridis*, ubi is mare *Erythraeum* influit, sitam, colere coacti. (cap. 18 ad 20.) *Sybaritae*, *Milesiorum* quamvis hospites, tamen hos negligunt tanto periculo calamitateque afflictos. *Athenienses* contra magnos agunt luctus. (cap. 21.) *Samii Siciliam* petunt & *Zanclen* urbem expugnant. (cap. 22 ad 24.) *Aeaces*, *Sylosontis* filius, *Persarum* iussu a *Phoeniciis Samiis* praepositus. *Persae Cariam* ipsorum faciunt ditionis. (cap. 25.)

Histiaeus, qui *Chios* perditos valde vexabat, in *Mysia* non multo post ab *Harpago Persarum* duce, victus, vivusque captus, huiusque & *Artaphernis* iussu *Sardibus* in crucem latus, eiusque caput amputatum & sale conditum ad *Darium* regem missum est. (cap. 26 ad 30.)

Proxima aestate victorias suas *Persae* tam in insulis quam in continente *Ionum* terra continuarunt.

„Haec fuit tertia *Ionum* servitus: Primum a *Lydis* „subiugati, altera & tertia vice a *Persis*.“ (cap. 32 fin.)

Enarrat nunc auctor *Persarum* ad laevam oram *Hellesponti* quae in *Europa* est, in primisque in *Chersoneso Thraciae* expugnationes. (cap. 33.)

Qua

Qua quidem occasione Herodotus *digrediendo*, *de* huius *Thraciae Chersonesi historia* nonnulla inseruit. *Miltiades Cypseli* filius, *Doloncis*, *Thraciae* populis, qui antea hac in *Chersoneso* regnarant, rogantibus, colonos *Athenienses* hanc duxit in terram, ibique imperium condidit. (cap. 33 ad 37.) Post eum frater *Stesagoras*, *Cimonis* filius, hic regnavit, qui a *Miltiade*, *Stesagorae* fratre germano exceptus est, qui tempore, quo haec, quae Herodotus enarravit, gesta sunt, a classe *Phoenicum*, *Persarum* iussu instructa ad bellum *Ionicum*, e *Chersoneso* pulsus, & *Chersonesum* inhabitantes in ditionem *Persarum* redacti sunt. (cap. 38 ad 40.)

His enarratis ad rem redit auctor, & *belli Ionici* historiam ad finem usque perducit. Tributa *Ionibus* imposita a victori. (cap. 42.)

2. *Bellum a Persis Graeciae illatum.*

Macedonii expeditio adversus *Graeciam*, in quam tamen ingressus non est, licet maximis terra marique copiis instructus. Idem *Mardonius* libertatem populis *Ioniae* reddidit populique in his imperium condidit.

„Posteaquam autem praetervectus Asiam in Ioniam „pervenit Mardonius, miram hic rem ego referam iis „Graecis, qui non assentiuntur, Otanem inter septem „Persas suasisse, potiorem esse Persis statum popu-„larem &c.“ (cap. 43.) Videsis quae noster supra lib. III. cap. 80. hac de re tradidit.

Mardonius copias navibus traiecit *Hellespontum* in *Europam*, & classe *Thasios*, & peditatu *Macedones* in servitutem redegit, sed classis circa *Athon* montem tempestate valde afflicta. (cap. [illegible]) Terrestris *Mardonii* exercitus *Brygos Thraces*, [illegible]sus ab his antea magnam calamitatem, subegit. (cap. 45.) Altero post haec anno *Darius Thasios* misso nuntio iussit diruere muros, & naves in Abdera transportare. Descripsit hac occasione auctor *Thasiorum metalla* ab ipso inspecta. (cap. 46. 47.)

Continuatur a rege bellum contra *Graecos*, eiusque apparatus enarrantur. Caduceatores *Darius* per *Graeciam* alios alio dimittit, regi terram & aquam petere iussos: multi in continente populi dederunt, insulani quoque omnes, ad quos eadem petituri accessere, etiam *Aeginetae*. Qua re continuo *Athenienses* irritati sunt, quod putarent, hostili in ipsos animo dedisse *Aeginetas*, ut una cum *Persa* adversus eos militarent. Itaque *Spartam* profecti, illos insimularunt, quasi eo quod fecerant *Graeciam* prodidissent. Ad hanc delationem *Cleomenes Spartanorum* rex, *Aeginam* transmisit, animo praecipuos eius rei auctores comprehendendi. Quod tamen iniustum putant *Aeginetae* absente altero *Spartanorum* rege *Demarato*, quocum veniendum *Cleomeni* fuisset. (cap. 48 ad 50.)

Spartae autem calumniabatur *Cleomenem* per id tempus remanens *Demaratus*, & ipse rex *Spartanorum*. Hac occasione more suo Herodotus *episodion* infert *de regibus Lacedaemoniorum*, & primum quidem horum origines ab *Heraclidis* ex relationibus *Lacedaemoniorum* expo-

nit

nit (cap. 51. 52.) deinde secundum ea quae commemorantur a *Graecis*, (cap. 53.) tandem *Persarum* de his narrationes addit. (cap. 54.)

Quae decora regibus *Spartani* in pace & bello (cap. 55 ad 57.); quae iisdem defunctis tribuerint, exposuit. (cap. 58.) Aliud autem hoc istis convenit cum *Persis*, aliud cum *Aegyptiis*. (cap. 59. 60.)

Redit, his expositis, auctor ad rixarum inter *Demaratum* & *Cleomenem* expositionem. *Cleomenes*, *Demaratum* ut regno summoveret, consultat, eumque spurium facere studet. Quare Herodotus de huius *Demarati* nativitate copiosus est. (cap. 61 ad 64.) Componit rem cum *Leutychide*, ex eadem, qua *Demaratus* erat familia regia, *Cleomenes*, ut, si eum in *Demarati* locum constituisset regem, ipsum adversus *Aeginetas* comitaretur. Is tunc contra *Demaratum* iuravit, negans, eum rite in Spartanis regnare, qui *Aristonis* filius non esset. Hac re ad *Pythiam* relata, hanc sibi conciliat *Cleomenes*, dicere ea, quae dici volebat, eaque *Demaratum* *Aristonis* filium esse negavit. (cap. 65. 66.) Regno igitur *Demaratus* privatus est. Qui de ratione nativitatis suae cum matre colloquutus, responsum ab ea tulit, se aut ex heroë *Astrabaco* genitum, aut *Aristonem* regem patrem sibi esse. Omnia quoque, quae ipsi de spuria nativitate exprobrabant inimici, negavit vera esse. *Demaratus*, quae volebat auditis, in *Asiam* ad regem *Darium* traiecit, ibique vitam egit felicem ad tempus usque *Xerxis* regnantis. (cap. 67 ad 70.)

Leutychides Demarati in regno successor factus, & ipse Spartae non consenuit, sed quasdam poenas *Demarato* pependit, e *Sparta* nempe profugus exul *Tegeae* mortem obiit. Sed haec insequenti tempore acta obiter refert hoc loco Herodotus. (cap. 71. 72.) Tunc autem *Cleomenes*, assumto protinus *Leutychide*, ut *Atheniensibus* satisfaceret adversus Aeginetas contendit. *Aeginetae* utriusque regis contra se adventu non repugnarunt, virosque decem divitiis ac genere *Aeginae* eminentissimos penes inimicissimos ipsis *Athenienses* obsides deposuerunt. (cap. 73.) Post haec *Cleomenes*, iam manifestus in *Demaratum* perpetrati maleficii, in *Thessaliam* subterfugit, & illinc in *Arcadiam* profectus, *Arcadas* contra *Spartanos* sollicitans res novas moliebatur. Talia molientem *Cleomenem Lacedaemonii* cum didicissent, hunc sibi ipsis timentes, Spartam revocarunt. Sed eum reversum statim morbus, insania excepit, seque ipse a tibiis incipiens, gladio crudelissimo truncavit, & sic exspiravit, ut quidem *Graecorum* plerique memorant, quia *Pythiam* corruperat, ut autem soli *Athenienses*, quod *Eleusinem* adortus, fanum dearum fuerat depopulatus; ut *Argivi*, quia lucum *Argi* irreverenter incenderat. (cap. 74. 75.) Refert hoc loco auctor, quas ob caussas *Cleomenes* lucum hunc *Argivum* incenderit, inseritque de *Argivorum* rebus pauca quaedam huc pertinentia. (cap. 76 ad 83.) Ipsi autem *Spartani* negant, ab ullo daemonio *Cleomenem* ad insaniam redactum, sed conversatione *Scytharum* meribibam esse factum, & inde furiosum. Cum iis nempe *Scythis*, „qui *Spartam* ad societatem contra *Darium* faciendam nuntii missi fuerant, consuetudinem habuisse *Cleomenem*, atque plus nimio fami-

liarem

liarem potationem meri didicisse, Herodoto tamen has poenas *Demarato* pependisse illum videtur. (cap. 84.)

Defuncto *Cleomene, Aeginetae Spartam* nuntios miserunt, & a *Lacedaemoniis*, ut cum ipsis *Athenas* profectus *Leutychides* viros ibi depositos restitueret, impetraverunt. Sed neque reddere eos *Athenienses*, neque narratione de *Glauco* a *Leutychide* relata commoveri voluerunt, (cap. 85. 86)

Ad superiores *Aeginetarum* iniurias *Atheniensibus* illatas nova nunc accedit. *Atheniensem* quinqueremem, quae in *Sunio* erat, ad Apollinis sacra Delum mitti solitam, primoribusque *Atheniensium* plenam, locatis insidiis interceperunt. *Athenienses* haec ab *Aeginetis* passi, bellum in illos non amplius differendum putaverunt. *Argivi* post infelicem pugnam contra *Athenienses* ab *Aeginetis* frustra implorati. (cap. 87 ad 93.)

„Et *Athenienses* quidem bellum cum *Aeginetis* con„traxerant. *Persa* autem, quae ipsius partes erant, „exsequebatur.“ (cap. 93. 94.)

Continuatur nunc *Persarum* in *Graeciam* bellum, ducibus *Date* & *Artapherne* gestum, quibus a rege, ut *Athenas* atque *Eretriam* penitus diriperent, & mancipia in conspectum ipsi ducerent, mandatum erat. (cap. 94.) Hi sexcentis cum triremibus in *Ioniam* contenderunt; (cap. 95.) inde ad *Naxum* insulam appulsi eam vastarunt. *Delo* parcitur. (cap. 96 ad 98.) Inde alias ad insulas profecti Barbari, ex iis copias liberosque insulanorum obsi-

des secum abduxerunt. (cap. 99. 100.) Tandem *Persae Eretricae* orae naves applicuerunt, urbem oppugnarunt & expugnarunt, eamque hominibus *Darii* iussu in servitutem redactis, incenderunt. (cap. 101.)

Eretria potiti *Persae* in *Atticam* navigarunt, eam depopulati. *Hippias Pisistrati* filius in campum *Marathonium* eos deduxit. Eodem ad vim arcendam *Athenienses* processerunt. (cap. 102 ad 105.) ante omnia tamen praeconem *Spartam* mittunt *Phidippidem* diurnum cursorem, ad auxilia petenda. (cap. 105. 106.) *Hippiae* somnium. (cap. 107.) *Plataeenses* ad *Marathonem Atheniensibus* auxilio venerunt, qui quomodo *Atheniensibus* se dediderint, cum a *Thebanis* premerentur, hac occasione enarratur. (cap. 108.)

Praelium nunc paratur. (cap. 109 ad 111.) Pugna *Marathonia* pugnata. (cap. 112 ad 115.) Superati *Persae* rursus in *Asiam* abierunt. (cap. 116 ad 118.) *Datis* autem & *Artaphernes*, postea quam in *Asiam* navigaverant, captivos *Eretrienses Susa* perduxere, quos *Darius* nullo alio malo affecit, sed in suo *Cissiae* regionis stathmo collocavit, cui nomen est *Ardericca*, ducentis & decem stadiis procul a *Susis*, quem ad Herodoti usque memoriam tenuere locum pristinamque linguam servavere. (cap. 119.)

Serius post pugnam duo millia *Lacedaemoniorum Athenas* venerunt, qui, *Atheniensibus* collaudatis, redierunt. (cap. 120.)

Inte-

Intexuit hoc loco auctor narrationem de *Alcmaeonidis* quos contra opprobria defendit, quod voluissent *Athenienses* Barbaris & *Hippiae* subesse; & eorum origines fataque exponit. Et videtur quidem narratio nuptiarum filiae *Clisthenis Agaristae* & *Megaclis Atheniensis* nimis longa atque copiosa. (cap. 121 ad 131.) *Miltiades Atheniensis*, *Marathonia* victoria clarissimus, in *Parum* navigans, *Parios* intra moenia coactos obsedit, sed rebus infectis *Athenas* abire cogitur; quam ob caussam die dicto damnatus, & in vinculis mortuus est. (cap. 132 ad 136.)

Addit tandem Herodotus his rebus a *Miltiade* gestis insulae *Lemni* expugnationem, eius ductu factam, quam ad libri usque finem exposuit.

*

Liber VII. qui inscribitur Polymnia.

Continet hic liber 1) historiam trium postremorum *Darii* regni annorum (a cap. 1 ad fin. 4.) 2) deinde quae *Xerxi*, *Darii* in regno successori, ante pugnam *Thermopylaeam* pugnatam evenerunt. (a cap. 5 ad finem libri.) Harum rerum gestarum expositio nullis interrupta digressionibus est, nisi quod in foederatarum *Graeciae* civitatum tum ad *Gelonem*, tum ad *Cretenses* legatione describenda, de rebus *Siculis* atque *Cretensibus* nonnulla digrediens enarravit auctor. (cap. 153 ad fin. 167. & cap. 169 ad fin. 171.) Ceterum ubique Herodotum, hanc rerum seriem explicantem, gravem eruditionisque ple-

plenum scriptorem invenio, quod tum ex narrationibus de populis nationibusque, e quibus innumerabilis *Xerxis* exercitus conscriptus fuerat, (quos inter populos & *Aethiopes* ex *Africa* (cap. 70.) inveniuntur) tam ex terrarum regionumque, a Xerxe huiusque legionibus transitarum, descriptione apparet.

*

1. *Historia trium postremorum regis Darii annorum.*

Posteaquam nuntius pugnae in *Marathone* peractae (hisce verbis auctor hunc librum cum praecedente coniungit) ad regem *Darium Hystaspis* filium allatus est, *Asia* triennium agitata est apparatibus ad *Graeciae* bellum denuo inferendum. Quarto anno *Aegyptii* defecere a *Persis*, ideoque & adversus hos *Darius* expeditionem sumere properabat. Quoniam ex instituto Persarum oportebat ita demum ire in expeditionem, quum regem successorem declarasset, *Darius*, *Xerxe*, qui ipsi maximus ex *Atossa Cyri* filia natus erat, rege declarato, & *Artobazane* e priore uxore *Gobryae* filia ante regnum suscepto, praeterito, quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, voti ut rebellantes *Aegyptios* & *Athenienses* ulcisceretur haud compos, diem obiit supremum. Post eius mortem regnum ad *Xerxem* filium devenit. *Demaratus* qui per id tempus altercationis filiorum regis de regno, *Lacedaemone* post regnum amissum profugus *Susa* ascenderat, *Xerxem*, suggesta ratione vincente, ut rex declaretur, adiuverat. (cap. 1 ad 4.)

2. *Hi-*

2. *Historia regni Xerxis ad exitum usque pugnae Thermopyleae.*

Xerxes ab initio nequaquam animatus erat ad bellum *Graeciae*, sed *Aegypto* inferendum. Ceterum *Mardonius* & *Pisistratidae* eum ad inferendum *Graeciae* bellum inducunt. (cap. 5. 6.) Sed primam expeditionem adversus *Aegyptios* fecit rebelles; *Aegypto* recepta ducturus consertum adversus Athenas exercitum, praestantissimos quosque Persarum in consilium convocavit, ut illorum sententias audiret, & ipsi coram quisque quid liberet, diceret. (cap. 7. 8.) *Mardonius*, regi adsentiens post eum loquitur. (cap. 9.) Hunc excipit *Artabanus* bellum dissuadens (cap. 10.) quem *Xerxes* superbe refutat. (cap. 11.) Tandem in proposito perstat *Xerxes* propter insomnia repetita, expeditionem contra Graeciam faciendum. (cap. 12 ad 19.) Moles apparatuum, excedens cunctas expeditiones. Etenim propter Athon ex tribus ferme annis praeparatio erat, quem effodere coeperunt copiae, & Strymonem fluvium pontibus iungere. Cura rei frumentariae per loca *Thraciae* & *Macedoniae Phoenicibus* atque *Aegyptiis* imposita, qui commeatum quoque exercitui comportarunt. (cap. 20 ad 25).

Dum in imposito isti opere occupantur, interea *Xerxes* coactis pedestribus copiis omnibus *Sardes* versus ex *Cappadocia* movens iter ingressus est. (cap. 26.) Ditissimus *Lydorum Pythius* omnem regis exercitum, ipsumque *Xerxem*, magnificentissimo hospitio excepit, & se pecuniam ei in bellum suppeditaturum spopondit. (cap. 27 ad 29.) Perrexit inde *Xerxes* assidue progredi donec

Sar-

Sardes pervenit, unde principio caduceatores in *Graeciam*, terram & aquam petitum dimisit; quae tamen neque *Athenas* neque *Spartam* ire iussi. (cap. 30 ad 32.) *Hellespontum* ex *Asia* in *Europam* iungunt, (cap. 33 ad 34.) quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia contudit atque dissolvit. Quod *Xerxes* indigne ferens, iussis trecenta *Hellesponto* verbera flagello infligi, & in pelagus par compedum dimitti, atque eis qui praepositi iungendo *Hellesponto* erant, capita praecidi. (cap. 35.) Alii postea architecti *Hellespontum* pontibus iungunt. (cap. 36.)

Omnibus his perfectis *Sardibus*, ubi hiemaverat, ineunte vere, instructus exercitus profectus est *Abydum* versus: cui moventi sol suam in coelo sedem relinquens, apparere desiit. (cap. 37.) *Pythius Lydius* de maioris filii vacatione *Xerxem* petendo adiit, ut procedente aetate ab eo adiuvaretur, sed rex indignatus exacerbatusque hac inconsulta petitione filium hunc necari iussit. (cap. 38. 39.)

Ordo nunc agminis *Xerxiani* describitur, & iter quod *Abydum* usque emensi sunt. (cap. 40 ad 43.) Simul post copias universas & navalis pugnae formam spectatam rex ridens flensque, dat caussam colloquii *Artabano* patruo de brevitate vitae & aerumnis humanis. (cap. 44 ad 52.) Haec loquutus *Xerxes Artabanum*, ad domum & tyrannidem tutandam, *Susa* dimisit, illustrissimos quosque *Persarum* arcessivit, & ad res praeclaras gerendas adhortatur. Tunc Deos praesides terrae Persidis precatus per pontem *Hellesponto* impositam in *Europam* transit. (cap. 53 ad 55.) Transiit autem eius exercitus

tus septem per dies totidemque noctes nullo tempore intermisso. (cap. 56.) Omina infausta, prodigiaque ingentia narrata. (cap. 57.) Exercitus ubi ad *Doriscum Thraciae* pervenit a *Xerxe* inspicitur, numeraturque classis hoc in littore appulsa atque subducta restauratur. (cap. 58.) Herodotus h. l. tradit pedestres *Xerxis* copias fuisse centum septuaginta myriades, vel decies septies centena millia, hasque secundum populos nationesque e quibus fuerant lectae, earumque arma vestimentaque varia describit, nominaque ducum atque praefectorum tradit. (cap. 59 ad 88.) Simili quoque ratione copiae describuntur navales. Triremes, inito numero, fuere mille ducentae & septem, porro triginta aut quinquaginta remorum navigia, & cercuri cum hippagogis, longa, contracta constat ad tria millia pervenisse. (cap. 89 ad 97.) Inter duces navales praecipue excelluit *Artemisia Halicarnassi* regina. (cap. 98. 99.) *Xerxes* e curru pedestres, e navi navales copias inspicit. (cap. 100.) Hinc eius sermo iactabundus cum *Demarato Spartano* rege exulante, num *Graeci* arma vel manus contra tantos exercitus levare sustinerent. Sed *Demaratus* ex vero respondere iussus, celebrat *Graecos*, maximeque *Lacedaemonios*, quas laudes ridendo refutat *Xerxes*. (cap. 101 ad 104).

Post colloquium cum *Demarato*, ubi *Dorisco* illi praefecit praetorem *Mascamem*, eo, quem *Darius* praefecerat, amoto, cum exercitu per *Thraciam* adversus *Graeciam* ire pergit. (cap. 105.) Digrediendo de *Mascamis* virtute, deque *Bogis* ex Eione praeclaris rebus gestis pauca auctor hoc loco loquutus est. (cap. 106. 107.)

Sequi-

Sequitur nunc *topographia* populorum, regionum & urbium, per quas *Xerxes* cum exercitu transiit a *Dorisco* digressus, admonuitque *Herodotus* lectores, omnem ad *Thessaliam* usque tractum iam antea in ditionem redactum, & regi tributarium effectum a *Megabazo* & mox a *Mardonio*. *Satrae* nulli umquam hominum, quantum Herodotus sciebat, fuere subiecti, sed soli e *Thracibus*, ad auctoris memoriam liberi semper perstitere. Editos namque montes incolebant, omnigenis arboribus & nivibus obsitos, erantque viri in re bellica eximii. *Persicum* esse, defodere viventes, deo, qui sub terra esse fertur, gratificantes, obiter refert Herodotus. Hanc viam, qua *Xerxes* duxit exercitum, *Thraces* neque confundebant, neque serebant, sed ad auctoris tempora magnopere venerabantur, itemque *Artachaeem*, genere *Achaemenidem*, statura inter *Persas* procerissima, *Acanthi* mortuum, tamquam heroëm colebant, ipsique sacrificabant. *Graeci* qui exercitum excipiebant, quum *Xerxi* coenam praeberent, in omnem miseriam devenere, invitique militares iuvenes, castra regis sequi, & vel in exercitu vel in classe militare coacti. (cap. 108 ad 120.)

Acantho profectus *Xerxes* copiis tripartitis ternisque itineribus progressus est, classe *Thermam* (Thessalonicen) usque navigante. Dum haec noster enarrat inseruit narrationibus suis descriptiones populorum, regionumque quas copiae *Xerxis* peragrarunt. (cap. 121 ad 24.) Huc iter faciente *Xerxe*, leones impetum dederunt in camelos, commeatum portantes, nulloque alio neque iumento neque homine tacto in camelos solos grassati sunt.

Leo-

Leonum autem terminus est hinc *Nestus* flumen per *Abdera*, inde *Achelous* per *Acarnaniam* fluens. (cap. 125. 126.) Postquam autem *Thermam* venit *Xerxes*, ibi substitit, stativaque habuit, inter haec cupidine captus est rex navigandi, ad ostium *Penei* inspiciendum, atque ut concupivit, ita fecit, eumque ostium Penei contemplantem ingens subiit admiratio. (cap. 127. 128.) Tradit hac usus occasione Herodotus, *Thessaliam* quondam fuisse paludem, praealtis undique montibus conclusam, ipsosque *Thessalos* memorare, *Neptunum* fecisse convallem, quam permeat *Peneus*, quia quae terrae motu diducta sunt, huius Dei esse opera credebant. (cap. 129. 130.)

Recensentur nunc populi *Graecorum*, a quibus legati ad terram & aquam petendam regressi sunt, partim inanes, partim terram & aquam ferentes. (cap. 131. 132.) Cur nullos *Xerxes* miserit *Athenas* & *Spartam* terram & aquam petituros? (cap. 133.) Digrediendo noster hic intexuit narrationem, de ira *Thaltybii* in *Spartanos*, ob caduceatores regis *Darii* deditionem petitum missos, crudeliter violatos, quam Dei iram, soluta *Xerxi* ultione ob legatos patris *Spartae* interemtos, redimere voluere *Lacedaemonii* ideoque duo *Spartiatas* tamquam mortem obituros ad *Medos* misere. Sed *Xerxes* prae magnanimitate negavit se fore *Lacedaemoniis* similem, eos inviolatos dimisit, re autem vera *Lacedaemonios*, legatos occidendo, culpa noluit solvere. Intexuit huic narrationi multa Herodotus, ad populi sui cultum divinum egregie celebrandum. (cap. 134 ad 136.) Quia vero haec narrans

in tempora recentiora longius fuerat progressus, hac transeundi formula ad filum orationis rediit:

„Verum haec multis post regis expeditionem annis „gesta sunt. Quae expeditio, ut ad superiorem ora„tionem redeam, nomen quidem habebat, quasi ten„deret contra *Athenas*, sed descendit contra cunctam „*Graeciam* &c.“ (cap. 138.)

Graeci non perinde omnes affecti sunt, aliis ad partes *Medorum* inclinantibus. (cap. 138.) Libertas *Graeciae* venit ab *Athenis*, nisi hae fortiter decrevissent, nihil opis erat in *Lacedaemoniis* aliisque. (cap. 139.) Neque illos oracula horrenda ac terribilia, quae a *Delphis* veniebant, ad *Graeciam* deserendam induxerunt, sed persistentes hostem sua invadentem excipere sustinuerunt. Multum ad hunc animum contulit *Themistocles* interpretatione secundi oraculi mitioris, quam *Athenienses* potiorem censuerunt. (cap. 140 ad 143.) Placuit, *Themistocle* hortante, *Atheniensibus*, barbarum *Graeciam* invadentem navibus excipere universos *Atticos*, eaeque naves, quae hoc ipso *Themistocle* suadente, in belli adversus *Aeginetas* usum ante aliquod tempus comparatae fuerant, nunc maximam in opportunitatem ipsis *Graeciaeque* cesserunt universae. (cap. 144.)

Sequitur nunc uberior explicatio apparatuum *Graeciae* melius sentientis, quos, posteaquam *Xerxem* cum exercitu *Sardibus* esse audivere, paraverant. Consilio habito visum est his, ante omnia faciendum, ut reconciliarentur inimicitiae & bella, quae inter ipsos erant, & decrevere cum aliquos in Asiam mittendos ad res regis ex-

explorandas, tum nuntios partim *Argos*, partim in *Siciliam* ad *Gelonem*, & in *Corcyram*, etiam in *Cretam* mittendos, ad belli societatem contra *Persam* contrahendam. (cap. 145.) Exploratores in *Asiam* tres viri missi, qui cum *Sardes* venissent, in speculando regis exercitu deprehensi, sed a rege liberati sunt. (cap. 146.) Simili ratione quoque rex naves frumentarias, quae frumentum e *Ponto* in *Aeginam Peloponnesumque* portabant, cum *Abydi* ageret, dimisit. (cap. 147.) Referuntur nunc ab auctore legationes *Graecorum* antea decretae, & harum quis fuit eventus. Nuncios primos *Argos* miserunt, sed *Argivi* societatem belli contra *Persas* detrectarunt. (cap. 148 ad 152.) In *Siciliam* autem ad agendum cum *Gelone* alii sociorum legati ivere. Sed haec quoque irrita fuit legatio, vel quia imperium a sociis negabatur *Geloni*, vel quia *Carthaginienses* eodem tempore quo *Persae Graecis*, *Siciliae* bellum intulerant. Hac oblata occasione more suo noster *de rebus in Sicilia* tum ante, tum post *Gelonis* tempora gestis, digrediendo egit. (cap. 153 ad 167.) *Corcyraei* autem aliud legatis responderunt, aliud fecerunt. (cap. 168.) *Cretes* oraculo adacti non adiuverunt bellum contra *Persas*, unde repetita ab auctore antiqua huius insulae fata, eiusque calamitates; item de *Tarentinis* & *Rheginis* non nulla addita, de quibus ipse fatetur: „Sed mihi *Tarentinorum* ac *Rheginorum* res sint interpositio historiae." (cap. 169 ad 171.)

Thessali de Graecia meliora cogitantes, si a *Graecis* ipsis auxilia mittantur, *Persas*, *Graeciam* invadentes repellere parati. Ob quae *Graeci* illuc mittendum decre-

vere exercitum pedestrem per mare ad ingressum *Olympicum* custodiendum, dum ex *Asia* rex in *Europam* transiturus erat, & *Abydi* iam agebat. Sed *Alexander Macedo*, *Amyntae* filius, *Graecis* paucos dies hoc ingressu moratis suadet, ut discederent, nec ingressu illo perstarent, cuius *Graeci* consilio obtemperantes, *Thermopylas* custodire decreverunt. *Thessali* ergo necessitate coacti *Medorum* amici facti. (cap. 172 ad 175.) *Thermopylarum* descriptio. (cap. 176.)

Postea vero quam *Persam* in *Pieria* esse audierant, ex *Isthmo* digressi sunt *Graeci*, peditatus ad *Thermopylas* insidendas, ceteri mari ad *Artemisium*. (cap. 177.) *Delphi* acceptum oraculum cum *Graecis*, quibus libertas cordi erat, communicavere, horumque animos auxere. (cap. 178.) Inimicitiarum initia inter naves nonnullas *Persicas* & *Graecas*. (cap. 179 ad 181.) *Graeci*, qui ad *Artemisium* castra habebant, hac re perterriti, illinc *Chalcidem* concesserunt ad *Euripum* tutandum. Barbari e *Therma* solverunt, partem orae *Magnesiae* peregerunt ad *Sepiadem*, exercitusque pedestris ad *Thermopylas* progressus est; & ad hunc usque locum malorum exsors *Xerxis* exercitus fuit. (cap. 182. 183.) Summam navium, pugnatorum, nautarum, peditum, equitum, lixarum, hoc loco inseruit Herodotus. Copias universas coniiciendo invenit fuisse 2641610 virorum multitudinem, horumque comitatum parem numero istis computat. Ideoque multitudo omnis, qui cum *Xerxe* *Graeciam* invasit, 5283220 virorum fuit. (cap. 184 ad 187.) Navales autem copiae, postquam e statione solverant, provectaeque lit-

tus

nus terrae *Magnesiae* tenuerant, ab *Hellespontia* vento boreali cladem hominum naviumque ingentem nactae, triduo perstitit tempestas, & quarto die conquievit. Herodotus noster hac in relatione vir prudens minimeque superstitiosus. (cap. 188 ad 192.) Barbari postquam ventus quieverat, rectum cursum in sinum, qui ad *Pagasas* fert, tenuere; quo in sinu locus, *Aphetae* dictus, & quindecim earum navium, quae longe ultimae navigabant, prospectis *Graecorum* ad *Artemisium* navibus, ratae has suas esse, in medium harum hostilium navium delatae sunt. (cap. 194. 195.)

Xerxes cum terrestribus copiis per *Thessaliam* & *Achaiam* iter faciens, intrarat in *Melienses*. Herodotus hoc loco regiones, in primisque fluvios descripsit hoc in itinere obvios. (cap. 196 ad 210.) Rex *Xerxes* nunc in *Trachinia* Melidis castra habebat, *Graeci* vero in transitu, qui locus a plerisque *Graecorum* vocatur *Thermopylae*, ab indigenis & accolis *Pylae*. Qui hoc in loco *Graeci* *Persam* opperiebantur, ab auctore describuntur. (cap. 201 ad 203.) Summa imperii erat penes *Lacedaemoniorum* regem, *Leonidam*, cuius generis series, & quomodo regnum *Spartae* ex inopinato adeptus est, enarratur. Adduntur & alia de copiis his ad *Thermopylas* contractis. (cap. 204 ad 206.) *Graeci* ad *Thermopylas* perstandum *Leonida* suadente decreverunt. (cap. 207.) *Xerxes* equitem quemdam ad speculandum, quot ibi essent, quidve agerent, mittit, qui ad stationes usque *Graecorum* accessit. (cap. 208.) Rex de relatis ab hoc equite *Demaratum*, qui *Spartae* regnaverat, & in exercitu Barbarorum tunc erat, interrogavit. (cap. 209.)

 Qua-

Quatriduum *Xerxes* supersedit, quinto die ira percitus *Medos* in eos ac *Cissios* mittit, imperans, ut illos caperent vivos, & in conspectum suum ducerent, sed *Xerxiani* iteratis congressibus cum clade repulsi. Tandem aestuantem levat *Epialtes*, (qui falso ab aliis *Onetes* dicitur) is enim doni spe indicat *Xerxi* tramitem ad adscensum, & per eum ducit *Hydarnem* & milites. (cap. 210 ad 215.) Describitur haec trames per montes; (cap. 216 ad 218.)

Interim dilapsis in suam quisque urbem aliis, quod vel proprio consilio, vel, quod *Herodoto* magis placet, hortatu *Leonidae* fecerant, *Leonidas* rex cum suis *Spartanis* itemque *Thespiensibus* volentibus, *Thebanis* vero coactis, ad perstandum in *Thermopylis* se accinxit, qui omnes fortiter & cum gloria pugnantes una cum Leonida occubuere, magnamque Barbarorum per tramitem superiorem accedentium a fronte pugnantium stragem edidere. Hanc ad *Thermopylas* pugnam monumentaque caesorum, eorumque inscriptiones copiose enarravit Herodotus. (cap. 219 ad 232.) Post haec de Thebanis horumque fortuna egit auctor. Hi namque hactenus vi retenti, a partibus *Graecorum* dimicaverant adversus regis copias; at ubi res *Persarum* superiores animadverterent, ad regem transierunt. (cap. 233.) Hinc *Xerxis* cum *Demarato* consilium de modo *Lacedaemonios* subigendi, qui navibus *Cytheram* insulam occupare suadet, ex eaque *Lacedaemonios* territare (cap. 234. 235.) sed *Achaemenis* regis fratris, alia sententia, eaque victrix, qui quidem putabat, *Demaratum* regi prospere agenti invidere, aut etiam res *Persarum* prodere. (cap. 236.) *Xerxis* autem bona de *Demarato* opinio,

opinio, qui non admittit, hunc nolle rebus suis bene consulere, fratremque ab insectione *Demarati* posthac abstinere iubet. (cap. 237.) *Xerxi* nunc placet transire per mortuos, & illudere, iubetque postquam abscidissent caput *Leonidae*, hunc in crucem tolli. (cap. 238.) Addit in libri fine auctor nonnulla de *Demarato*, per quem *Lacedaemonii* primi regis de *Graecia* invadenda consilium scivere. (cap. 239.)

*

Liber VIII. Urania inscriptus.

Continet hic liber uberem copiosamque historiam *praelii* illius *navalis* ad *Salaminem* a *Persis* adversus *Graecos* male pugnati. Digrediendo autem Herodotus particulam de *Thessalis* & *Phocensibus* (cap. 27 ad 39.) inseruit, *Graecorum* populorum *origines* breviter exposuit (cap. 44 ad 48.) de iisque, singulatim loquutus est, qui ex his *Peloponnesum* inhabitabant. (cap. 73.) Obiter quaque *de re veredaria publica apud Persas* nonnulla tradidit. (cap. 98.) *Hermotimi* castrationem, eiusque crudelissimam hac de iniuria perpessa a *Panionio* vindictam petitam, (cap. 104 ad 106.) denique *regum Macedoniae origines* (cap. 136 ad 139.) narratis suis intexuit.

*

Uberiori huius contexti Herodotei expositione supersedere posse puto, quia de ratione methodoque, qua usus semper est noster, digressiones suas apte intexendi historiis suis, quam quidem hac in commentatione explicare in primis propositum fuerat, nulla, quae digna

com-

commemoratione videantur, hoc in libro invenio, & ex superioribus sat peti possunt exempla de modo narrationes suas combinandi contexendique, qui Herodoto prae ceteris arrisit.

*

Liber IX. qui inscribitur Calliope.

Herodotus postremo hoc libro *pugnas* illas *ad Plataeam & Mycalen* pugnatas, quibus *Graeci* victores libertatem suam stabilierunt, uberrime copiosissimeque descripsit. Hicce liber nullam continet memorabilem digressionem ab historia enarrata, ideoque hanc contexti Herodotei expositionem nunc finire licet, nec vereor mihi obiici, quod de poëtis dicitur, eos in fine carminis actuque postremo ardorem suum divinum extinxisse.

'ΗΡΟΔΟ-

ἩΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ἉΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ
ἹΣΤΟΡΙΗΣ ἈΠΟΔΕΞΙΣ
Ἡ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΚΛΕΙΩ.

ARGUMENTUM LIBRI I.

Post breve prooemium auctor hoc in libro

I. Res Lydorum, a cap. 1. ad fin. cap. 94.

II. Historiam Cyri, a cap. 95. ad fin. libri

enarravit, quibus more suo multa alia quasi episodia intexuit; quae continent in sectione prima

1) de Periandro & Arione narrationem, cap. 23 & 24.

2) de Pelasgis & Hellenibus nonnulla, cap. 56 ad 70.

3) Res a Pisistrato gestas, cap. 59 ad 64.

4) Lacedaemoniorum res gestas, cap. 65 ad 69.

5) Lacedaemoniorum cum Argivis bellum, cap. 82.

In sectione secunda

1) Medorum res, cap. 96. ad fin. 130.

2) Ritus Persarum, cap. 131. ad fin. 140.

3) de Ionibus & Aeolensibus Asiaticis, cap. 141. ad fin. 151.

4) Res & ritus Babyloniorum, cap. 178 ad fin. 200.

5) de Massagetis nonnulla, cap. 207 & 215. 216.

Prooemium.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωϋμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι᾽ ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

Inimicitiarum caussae inter Graecos & Asiae populos, mutui raptus mulierum, qui Troiae excidio finiuntur. Phoenices Ionem Argivam rapiunt, maris mediterranei accolae facti.

1. ΠΕΡΣΕΩΝ μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικάς φασι γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσιν, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον: πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ᾽ ἧς ἀπίκατο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα. τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι, κατὰ τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν. ταύτας στάσας κατὰ

πρύμνην

πρύμνην τῆς νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφιν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τὲς Φοίνικας διακελευσαμένες ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰὲν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένες δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτε.

Graeci, par pari referentes, Europam Phoenissam rapiunt. Alii Graeci Medeam e Colchide rapuere.

2. Οὕτω μὲν Ἰὲν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγεσι Πέρσαι, ἐκ ὡς Φοίνικες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τἕτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινάς — ἐ γὰρ ἔχεσι τἔνομα ἀπηγήσασθαι — φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας, ἁρπάσαι τἕ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. εἴησαν δ' ἂν ἕτοι Κρῆτες. ταῦτα μὲν δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίες τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένες καὶ τἄλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἁρπάσαι τἕ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλῆα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα. τὲς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὡς ἐδὲ ἐκεῖνοι Ἰἕς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς, ἐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

Alexander Troianus Helenam Lacaenam rapit.

3. Δευτέρῃ δὲ λέγȣσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμȣ, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι᾽ ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι ȣ̓ δώσει δίκας· ȣ̓δὲ γὰρ ἐκείνȣς διδόναι. ȣ̔́τω δὴ ἁρπάσαντος αὐτȣ̃ Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλȣς, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τȣ̀ς δὲ, προϊσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς ȣ̓ δόντες αὐτοὶ δίκας, ȣ̓δὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βȣλοίατό σφι παρ᾽ ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

Persarum opinio, de auctoribus iniuriarum, utrum Graeci fuerint, an Asiae populi. Ilium expugnatum.

4. Μέχρι μὲν ὦν τȣ́τȣ, ἁρπαγὰς μȣ́νας εἶναι παρ᾽ ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τȣ́τȣ, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίȣς γενέσθαι. προτέρȣς γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μέν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπȣδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὤρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβȣλέατο, ȣ̓κ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τȣ̀ς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγȣσι Πέρσαι ἁρπαζομενέων τῶν γυναικῶν λόγον ȣ̓δένα ποιήσασθαι· Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμȣ δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τȣ́τȣ τ᾽ αἰεὶ ἡγήσασθαι

σθαι, τὸ Ἑλληνικόν σφι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκηϊεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἡγέαται κεχωρίσθαι.

De Io alia narratio Phoenicum. Herodotus Croesum, Lydiae regem, inimicitiarum auctorem putat, ideoque huius res gestas explicare aggreditur.

5. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν εὑρίσκουσί σφι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ᾽ ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ᾽ ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηΐην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμᾶ ἐν τὠυτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Sectio I.
De Lydorum rebus gestis.

*

Primus e barbaris Croesus, Lydiae rex, Graeços in Asia tributarios fecit.

6. ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή.

Lydorum primi reges ab Atye oriundi. Secundi Heraclidae, e quibus Agron primus, Candaules ultimus.

7. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσῖλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης

δὲ

δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπ᾽ ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεόμενος. παρὰ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου.

Candaules Heraclidarum ultimus, uxoris amore deperiens, Gygen impulit, ut eam clam ſpectet nudam. cap. 8. 9. 10.

8. Οὗτος δὴ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, — χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς, — ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· „Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι „λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· — ὦτα γὰρ τυγχά„νει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν· — ποίεε „ὅκως ἐκείνην θεήσεαι γυμνήν." Ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας, εἶπε, „Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων „με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κι-

„θῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι „δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν „δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἐςὶ, σκοπέειν τινὰ τὰ ἑωϋτȣ̃. ἐγὼ „δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίςην· „καί σεο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων."

9. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀῤῥωδέων μή τί οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοισίδε, „Θάρσεε Γύγη· καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ὥς „σεο πειρώμενος λέγω λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν „ἐμὴν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος· ἀρχὴν γὰρ „ἐγὼ μηχανήσομαι ȣ̔́τω, ὥςε μηδὲ μαθέειν μιν ὀφθεῖ„σαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώ„μεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης ςήσω. μετὰ δ' „ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέςαι καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοῖτον. „κέεται δὲ ἀγχȣ̃ τῆς ἐσόδȣ θρόνος· ἐπὶ τȣ̃τον τῶν ἱμα„τίων κατὰ ἓν ἕκαςον ἐκδύνȣσα θήσει· καὶ κατ' ἡσυχίην „πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τȣ̃ θρό„νȣ ςείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνὴν, κατὰ νώτȣ τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ „μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεται ἰόντα διὰ θυ„ρέων."

10. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ȣ̓κ ἠδύνατο διαφυγέειν, ἦν ἑτοῖμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθȣ̃σαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηῆτο ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νώτȣ ἐγένετο, ἰȣ́σης

τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, ἐς αἰσχύνην μεγάλην φέρει.

Gyges reginae iussu Candaulem interficit, eaque uxore ducta imperium Lydiae transfert ad Mermnadas.

cap. 11. 12.

11. Τότε μὲν δὴ οὕτως, οὐδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα πιστοὺς ἐόντας ἑωϋτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾷν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, „Νῦν τοι δυοῖν „ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βού„λεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ „τε καὶ τὴν βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐ„τίκα οὕτω ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμε„νος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι „ἐκεῖνόν γε τὸν ταῦτα βουλεύσαντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ „σὲ τὸν ἐμὲ γυμνὴν θηησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομι„ζόμενα.“ Ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώϋμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδέειν διακρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκ ὦν δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ὥρα

ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλῦναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι· αἱρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὴ λέγων τάδε, „Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε „ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ." Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, „Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται, „ὅθενπερ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ „δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται."

12. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, — οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα, — εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

Gyges Apollinis Delphici iussu rex Lydiae factus.

13. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληΐην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὠυτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ, μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι

ὀπίσω

ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν ὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τύτυ τῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον ὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη.

Quae ille, & ante eum quis barbarorum primus donaria Delphos miserit. Gyges infert Mileto & Smyrnae arma, & Colophonem capit.

14. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα ὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν ἀναθήματα ἐς Δελφὺς ὐκ ὀλίγα· ἀλλ᾽ ὅσα μὲν ἀργύρυ ἀναθήματά ἐςίν οἱ πλεῖςα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ ἀργύρυ, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε καὶ τῦ μάλιςα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐςὶ, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑςᾶσι δὲ ὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ςαθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, ὐ Κορινθίων τῦ δημοσίυ ἐςὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλυ τῦ Ἠετίωνος. ὗτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κέεται δὲ ὁ θρόνος ὗτος ἐνθάπερ οἱ τῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς ὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μέν νυν ςρατιὴν καὶ

ἔτος, ἐπεί τε ἦρξεν, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄςυ εἷλεν. ἀλλ' ἐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα. τῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες.

Ardys Prienas expugnat, & Miletum invadit. Ultimis regni eius annis Cimmerii, a Scythis pulsi, ex Europa irruentes, Sardes ceperunt.

15. Ἄρδυος δὲ τῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. ἔτος δὲ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τῦτυ τε τυραννεύοντος Σαρδίων Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξαναςάντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον.

Sadyattes post Ardyn, & post Sadyatten Alyattes regnavit, qui cum Cyaxare Medo bellum gessit, de quo cap. 66. 67. Cimmerios ex Asia expulit, Smyrnam cepit, & Clazomenas invasit.

16. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἑνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα· Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. ἔτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίες τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν· ἀπὸ μέν νυν τέτων ἐκ ὡς ἤθε-

ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε.

Alyattes bellum adversus Milesios a patre motum continuat.

17. Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἁδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικηΐου τε καὶ ἀνδρηΐου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάμενα· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

Clades Milesiorum.

18. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηΐῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μέν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἔτι Λυδῶν ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦ-

νικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν· — Σαδυάττης οὗτος γὰρ καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας· — τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἑπόμενα τοῖσιν ἓξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὃς παραδεξάμενος — ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται — παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν.

Templum Minervae Assesiae, incensis a militibus segetibus anno huius belli duodecimo, deflagravit. Pythiae hac de re responsum.

19. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ λήϊου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἅφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ἐπίκλησιν Ἀσσησίης. ἁφθεὶς δὲ ὁ νηὸς, κατεκαύθη. καὶ τὸ παραυτίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο· μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν, πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ.

Thra-

Thrasybulus a Periandro monitus, caduceatorem ab Alyatte missum quum decepisset, obiecta ei specie rerum apud se affluentium, pacem impetravit. cap. 20. 21. 22.

20. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ὕτω ἀκέσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τύτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλυ, ἐόντα Θρασυβύλῳ τῷ τότε Μιλήτυ τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς ταμάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἄν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρεὸν βυλεύηται. Μιλήσιοι μέν νυν ὕτω λέγυσι γενέσθαι.

21. Ἀλυάττης δὲ, ὥς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βυλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβύλῳ κε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομέῃ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἤιε· Θρασύβυλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἑωϋτῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τῦτον πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρέεσθαι ἐς ἀλλήλυς.

22. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβυλος, τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτυ κεχυμένον, καὶ τὺς ἀνθρώπυς ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἴπας πρὸς Θρασύβυλον τὰς ἐντολὰς τῦ Λυδῦ, ἀπῆλθεν

θεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ὀυδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδηΐην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε διαλλαγή σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νόσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον, πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε.

Episodium de Periandro Cypseli filio, deque Arione citharoedo, & Dithyrambi inventore, a Delphino servato. cap. 23. 24.

23. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου· τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ.

24. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα

ματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν ἐκ Τάραντος, πιςεύοντα δὲ ἐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὲς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβελεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τἒτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν προϊέντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον. ἒκων δὴ πείθειν αὐτὸν τἒτοισι· ἀλλὰ κελεύειν τὲς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾷν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίςην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπειδή σφι ἒτω δοκέοι, περιϊδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ ςάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀεῖσαι· ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο ἑωϋτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκἒσεσθαι τἒ ἀρίςε ἀνθρώπων ἀοιδἒ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, ςάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τἒ νόμε, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωϋτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τὲς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγεσι ὑπολαβόντα ἐξενεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ, καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιςίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ἐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτἒς, κληθέντας ἱςορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς

περὶ Ἰταλίην, καί μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα μέν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι, καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπ' Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος.

Alyattae mors. Glaucus inventor artis ferruminandi.

25. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Croefus patri successit, cuius res gestae ab auctore uberius enarrantur a cap. 26 ad 86. Graecos in Asia bello subactos vectigales fecit.

26. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ

τὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φλαῦρα ἐπιφέρων.

Insulanos aggressurus deterretur sive a Biante, sive a Pittaco.

27. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον, εἰρομένου Κροίσου εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην· „Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται „μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νόῳ στρα-„τεύεσθαι." Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, „Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον „νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι." Τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, „Ὦ βασιλεῦ, προθύμως „μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν „ἠπείρῳ, οἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὔ-„χεσθαι ἄλλο, ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλον-„τα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυ-„δοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων „Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις." Κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καί οἱ — προσφυέως

γὰρ δόξαι λέγειν — παθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ ὅτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο.

Croesus Asiam omnem ad Halyn usque domat.

28. Χρόνου δὲ ἐπιγινομένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων· πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωϋτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ δὲ οἵδε, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρήϊκες, οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

Sardes opibus florentes aditae a Sapientibus Graeciae. Solonis post latas Atheniensibus leges peregrinatio decennii.

29. Κατεστραμμένων δὲ τούτων καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφισι Σόλων θῆται.

Solonis apud Croesum commoratio, & de fortuna humana disputatio. cap. 30. 31. 32.

30. Αὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ, ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν. πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θηησάμενον δέ μιν τὰ πάντα, καὶ σκεψάμενον ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε· „Ξεῖνε Ἀθη„ναῖε, παρ᾽ ἡμέας γὰρ περὶ σεῦ λόγος ἀπῖκται πολλὸς, „καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων „γῆν πολλὴν θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερος „ἐπείρεσθαί μοι ἐπῆλθε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλ„βιώτατον;“ Ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, „Ὦ βασιλεῦ, „Τέλλον Ἀθηναῖον.“ Ἀποθωϋμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἴρετο ἐπιστρεφέως, „Κοίῃ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶ„ναι ὀλβιώτατον;“ Ὁ δὲ εἶπε, „Τέλλῳ, τοῦτο μὲν τῆς „πόλιος εὖ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, „καί σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα πα„ραμείναντα· τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἥκοντι, ὡς τὰ παρ᾽ „ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο· γενο„μένης γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν „Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολε-

„μίων, ἀπέθανε κάλλιςα. καί μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε „ἔθαψαν αὐτοῦ τῇπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγά-„λως."

31. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερήϊα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, „Κλέοβίν τε καὶ Βί-„τωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων „ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοιήδε· ἀεθλο-„φόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἔσαν, καὶ δὴ καὶ λέγεται „ὅδε ὁ λόγος· ἐούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, „ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ „ἱρόν· οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκ-„κληϊόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ „τὴν ζεύγλην, εἷλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δέ „σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. ςαδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκον-„τα διακομίσαντες, ἀπικέατο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ „σφι ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τε-„λευτὴ τοῦ βίου ἀρίςη ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ „θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ „ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιςάντες ἐμακάριζον τῶν „νεηνιέων τὴν ῥώμην· αἱ δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, „οἵων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ „τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, ςᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, „εὔχετο, Κλέοβί τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωϋτῆς τέκνοισι, „οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώ-

„πῳ

„πω τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ᾽ ἐν τέλεϊ τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δέ σφεων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων."

32. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερήϊα ἔνεμε τούτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς, εἶπε, „Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέῤῥιπται ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας;" Ὁ δὲ εἶπε, „Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηΐων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν ἐστιν ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τουτέων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοπαράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσ-

„ἄγει πρῆγμα. οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε, πᾶν ἐςι ἄνθρωπος
„συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μὲν μέγα φαίνεαι,
„καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ
„εἴρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα
„καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος
„μᾶλλον τοῦ ἐπ᾽ ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐςι· εἰ μή
„οἱ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι
„εὖ τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων,
„ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες.
„ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προέχει
„τοῦ εὐτυχέος μούνοισι· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου
„πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην μεγά-
„λην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοισίδε
„προέχει ἐκείνου, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυ-
„νατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει.
„ἄπηρος δέ ἐςι, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὔπαις, εὐειδής.
„εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος
„ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐςι.
„πρὶν δ᾽ ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλ-
„βιον, ἀλλ᾽ εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλ-
„λαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα, ἀδύνατον· ὥσπερ χώρη οὐδε-
„μίη καταρκέει πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο
„μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δὲ ἂν τὰ πλεῖςα ἔχῃ,
„ἀρίςη αὕτη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρ-
„κές ἐςι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐςι. ὃς δ᾽ ἂν
„αὐτέων πλεῖςα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ
„εὐχαρίςως τὸν βίον, οὗτος παρ᾽ ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο,

„ὦ

„ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παν-
„τὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολλοῖσι
„γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, προῤῥίζους ἀνέ-
„τρεψε."

Solonis abitus a Croeso.

33. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, οὔκως οὔτε ἐχαρί-
ζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς, ἀποπέμπεται·
κάρτα δόξας ἀμαθὴς εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ
μετεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

Croesi somnium de filio Atye.

34. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ
νέμεσις μεγάλη Κροῖσον· ὡς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἑωϋ-
τὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ
οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθηΐην ἔφαινε τῶν
μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ
Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο· ἦν γὰρ
δὴ κωφός· ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα
πρῶτος· οὔνομα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν
σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ
σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωϋτῷ
λόγον ἔδωκε, καταῤῥωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν
τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυ-
δῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέπεμπε· ἀκόντια
δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέων-
ται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομί-

σας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τί οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ.

Adrasti Phrygis adventus & hospitium apud Croesum.

35. Ἔχοντος δέ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐὼν, Φρύξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιληΐου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο κυρῆσαι· Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη, λέγων τάδε, „Ὤνθρωπε, τίς τε ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς „Φρυγίης ἥκων, ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ „γυναικῶν ἐφόνευσας;“ Ὁ δὲ ἀμείβετο, „Ὦ βασιλεῦ, „Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμι παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρη„στος· φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωϋτοῦ ἀέκων, πάρειμι „ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημένος πάν„των.“ Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοισίδε, „Ἀνδρῶν τε „φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐὼν, καὶ ἐλήλυθας ἐς φίλους· „ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος οὐδενὸς, μένων ἐν ἡμε„τέρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κουφότατα φέρων, κερ„δανέεις πλεῖστον.“ Ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν Κροίσου.

Aper in Olympo Mysio. Mysi a Croeso petunt, ut ipsis auxilium duce filio mittat.

36. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος δὲ

οὗτος

ὗτος ἐκ τοῦ ὄρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξελθόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, „Ὦ βασιλεῦ συὸς χρῆμα μέγιστον „ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. „τοῦτον προθυμεόμενοι ἑλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσ- „δεόμεθά σευ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύ- „νας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἄν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώ- „ρης.“ Οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημονεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε, „Παιδὸς μὲν πέ- „ρι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμ- „ψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. „Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμ- „ψω· καὶ διακελεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἶναι ὡς προθυμο- „τάτοισι συνεξελέειν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης.“

Filius cupidus agit cum patre, veniamque impetrat eundi, cap. 37. 38. 39. 40.

37. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, „Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γεν- „ναιότατα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄγρας φοι- „τέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀπο- „κληΐσας ἔχεις, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παριδὼν, οὔτε

„ἀθυ-

„ἀθυμίην. νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν „καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μέν τις τοῖσι „πολιήτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναι- „κί; κοίῳ δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ „μέτες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὅκως „μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιεύμενα."

38. Ἀμείβεται Κροῖσος τοισίδε, „Ὦ παῖ, οὔτε „δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδών τοι, ποιέω ταῦ- „τα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σε „ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπο- „λέεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι „τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ „ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ κως δυναίμην ἐπὶ τῆς „ἐμῆς σε ζόης διακλέψαι. εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις „ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀκοὴν, „οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι."

39. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοισίδε, „Συγγνώμη μὲν „ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυ- „λακὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ „ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φῂς τοι τὸ ὄνειραρ „ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ „κοῖαι μέν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρέη τὴν σὺ φο- „βέεαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, „ἢ ἄλλου τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν τὰ „ποιέεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας „ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέτες με."

40.

40. Ἀμείβεται Κροῖσος, „Ὦ παῖ, ἐςί τῇ με νι-„κᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τῦ ἐνυπνίυ. ὡς ὦν νενικη-„μένος ὑπὸ σέο, μεταγινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι ἐπὶ „τὴν ἄγρην.“

Ei custos additur Adrastus, qui iaculo aprum feriturus, ab eo aberrans, Croesi filium occidit. cap. 41. 42. 43.

41. Εἴπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἄδρηςον· ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε, „Ἄδρηςε, ἐγώ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάριτι, τήν „τοι ὐκ ὀνειδίζω, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος „ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν — ὀφείλεις „γὰρ, ἐμεῦ προποιήσαντος χρηςὰ ἐς σὲ, χρηςοῖσί με „ἀμείβεσθαι — φύλακα παιδός σε τῦ ἐμῦ χρηίζω γε-„νέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένυ· μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶ-„πες κακῦργοι ἐπὶ δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ ἐς τῦ-„το καὶ σέ τοι χρεών ἐςι ἰέναι, ἔνθα ἀπολαμπρύνεαι „τοῖσι ἔργοισι. πατρώϊόν τε γάρ τοί ἐςι, καὶ προσέτι „ῥώμη ὑπάρχει.“

42. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηςος, „Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως „μὲν ἔγωγε ἂν ὐκ ἤια ἐς ἄεθλον τοιόνδε· ὔτε γὰρ συμ-„φορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἰκός ἐςι ἐς ὁμήλικας εὖ πρήσ-„σοντας ἰέναι, ὔτε τὸ βύλεσθαι πάρα· πολλαχῇ τε ἂν „ἴσχον ἐμεωϋτόν. νῦν δὲ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ „τοι χαρίζεσθαι, — ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρη-„ςοῖσι, — ποιέειν εἰμὶ ἑτοῖμος ταῦτα. παῖδά τε σὸν,

„τὸν

„τόν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τῦ φυλάσσοντος „εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοςήσειν."

43. Τοιέτοισι ἐπεί τε ἔτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἤϊσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περιςάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, ἔτος δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηςος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τῦ Κροίσε παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τῦ ὀνείρε τὴν φήμην. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τήν τε μάχην καὶ τὸν τῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ.

Luctus Croesi.

44. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο, ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνε ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τῦ ξείνε πεπονθὼς εἴη· ἐκάλεε δὲ ἐπίςιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἐπίςιον καλέων, διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν, εὑρήκοι πολεμιώτατον.

Adrastus veniam nactus, se ipse in mortui busto mactat.

45. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν· ὄπισθεν δὲ εἵπετό οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωϋτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε προτέρην ἑωϋτοῦ συμφορήν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηΐῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν, „Ἔχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ „σεωϋτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε „τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο· ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι." Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς οἰκὸς ἦν τὸν ἑωϋτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωϋτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ᾔδεε βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

Duobus annis post, Medis a Cyro devictis, Croesus de Persarum potentia sollicitus, oracula explorat. Pythiae responsum Delphicum a Croeso probatum. cap. 46. 47. 48.

46. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ κατῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω,

βύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε· ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴ κως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηΐων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δέ τινες ἐπέμποντο παρά τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μέν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος· Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντηΐων ὅ, τι φρονέοιεν· ὡς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθηΐην εὑρεθείη, ἐπείρηταί σφεα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι.

47. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωϋτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ

χρη-

χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμυ τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφῦ συνίημι, καὶ ὐ φωνεῦντος ἀκύω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἧι χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

48. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὧλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τὺς χρησμὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ ὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκυσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μῦνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τὺς θεοπρόπυς, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρέειν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμῦ ἕψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκίῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

Amphiarai responsum ignorari, sed verum fuisse.

49. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τῦ μαντηΐυ ἀπόκρισιν, ὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. ὐ γὰρ ὦν ὐδὲ τῦτο λέγεται

ται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι.

Quibus rebus Deum Delphicum Croesus placarit, & quae munera Delphos miserit. cap. 50. 51.

50. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο, κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε, θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαιστα· ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα· ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο· καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον· ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

51. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο

μεγά-

μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα· καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν εἴνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ τοῦ προνηΐου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεοφανίοισι. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον· τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων, φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιῤῥαντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἴδωλον χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἑωϋτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας.

Dona Amphiarao missa.

52. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

Utriusque oraculi de bello Persis inferendo responsa.

53. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾷν τὰ χρηστήρια, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες· „Κροῖσος, „ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε „μαντήϊα εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα „ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων. καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ, εἰ „στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν „προσθέηται σύμμαχον." Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον, τῶν δὲ μαντηΐων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχήν μιν καταλῦσαι, τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι.

Falsum Croesi gaudium eiusque in singulos Delphos liberalitas.

54. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληΐην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθώ, Δελφοὺς δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδωσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηΐην καὶ ἀτελητην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον.

Pythia quid responderit Croeso tertium cosulenti de imperii sui diuturnitate.

55. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ μαντηΐου ἀληθηΐην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρὲ, πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Croesi gaudium auctum, & consilium de adiungenda sibi Graecorum amicitia, quod auctori occasionem praebet, de variis Graeciae populis, quaedam, quasi in episodio, enarrandi. Nomina & gentis sedes variae.

56. Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ'

ἀνδρὸς βασιλεύσειν Μήδων· ἐδ᾽ ὧν αὐτος, ἐδὲ οἱ ἐξ αὐτε, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζεν ἱςορέων, τὲς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτες ἐόντας προσκτήσαιτο φίλες. ἱςορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίες καὶ Ἀθηναίες προέχοντας· τὲς μὲν, τε Δωρικε γένεος· τὲς δὲ, τε Ἰωνικε. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν· τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, ὀδαμῆ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πελυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῆτιν· ἐπὶ δὲ Δώρε τε Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱςιαιῆτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱςιαιήτιδος ὡς ἐξανέςη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη.

Pelasgi barbara lingua usi. Gens Attica, Pelasgicarum una, transiit ad Hellenas.

57. Ἣν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὼν ἐςι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐεσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηςῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἱ ὅμεροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῆτιν καλεομένην· καὶ τῶν τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα

ἐόντα πολίσματα τὸ ὄνομα μετέβαλε. εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφεας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοί· σφί δὲ, ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε, ὅτι τὸν ἐνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ.

Quare plurimum creverint Hellenes; Pelasgi minus.

58. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, αἰεί κοτε τῇ αὐτῇ διαχρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι· ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ ὦν, ἐμοί γε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Pisistratus Croesi tempore Atheniensium tyrannus. Eius patri quod portentum obtigerit, & quid consilii dederit Chilon. Quo astu sibi Pisistratus dominationem compararit.

59. Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον

τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ Ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευεν Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τίς οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὔκων ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε. τρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἵ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέ οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγενέατο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες ἕποντό οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ

οὗτοι

ὗτοι ἅμα Πεισιςράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίςρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, ὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἐπί τε τοῖσι κατεςεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ.

Pisistratus eiectus & a Minerva reductus.

60. Μετὰ δὲ ὐ πολλὸν χρόνον τὠυτὸ φρονήσαντες οἵ τε τῦ Μεγακλέυς ςασιῶται καὶ οἱ τῦ Λυκύργυ, ἐξελαύνυσί μιν. ὕτω μὲν Πεισίςρατος ἔσχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα ὔκω κάρτα ἐῤῥιζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίςρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ᾽ ἀλλήλοισιν ἐςασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ ςάσεϊ ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιςράτῳ, εἰ βύλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένυ δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τύτοισι Πεισιςράτυ, μηχανέονται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέςατον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρυ τῦ βαρβαρικῦ ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ἠλιθίυ ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανέονται τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνὴ τῇ ὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ τεσσάρων πηχέων ἀπολείπυσα τρεῖς δακτύλυς, καὶ ἄλλως εὐειδής· ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέςατον φανέεσθαι ἔχυσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄςυ, προ-

δρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄςυ ἀπικόμενοι, λέγοντες τοιάδε· „Ὦ „Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίςρατον, τὸν αὐ„τὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιςα, κατά„γει ἐς τὴν ἑωϋτῆς ἀκρόπολιν." Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο, ὡς Ἀθηναίη Πεισίςρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄςεϊ πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίςρατον.

Uxorem ducens Megaclis filiam, sed foede ea abutens rursus pollitur Pisistratus, qui Eretriae se ad vim parat.

61. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίςρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μέν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἱςορεύσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωϋτῆς μητρί· ἡ δὲ, τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχεν, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιςράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι ςασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίςρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωϋτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον

δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινές σφι προηδέατό κέ τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσεϊ τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, ἐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκατο ἐκ Πελοποννήσε· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ ἔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείςην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας.

Anno exilii undecimo Marathonem occupat. Amphilyti vaticinium.

62. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, διὰ ἑνδεκάτε ἔτεος ἀπικέατο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχεσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τέτῳ τῷ χώρῳ σφι ςρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τε ἄςεος ςασιῶται ἀπικέατο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἶσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαςότερον. ἔτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τε ἄςεος, ἕως μὲν Πεισίςρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον ἐδένα εἶχον. ἐπεί τε δὲ ἐπυθέατο ἐκ τε Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄςυ, ἔτω δὴ βοηθέεσι ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ ἔτοί τε πανςρατιῇ ἤϊσαν ἐπὶ τὲς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίςρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤϊσαν ἐπὶ τὸ ἄςυ ἐς τὠυτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίςαται Πεισιςράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀχαρνεὺς, χρησμολόγος

γος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσιὼν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων·

Ἔῤῥιπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θῦνοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

Inde Athenienses socordes adortus tyrannidem tertio recepit.

63. Ὁ μὲν δή οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἁλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωϋτοῦ.

Obsides capti, & Naxum bello domitam missi. Delus expiata.

64. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας, ἐῤῥίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι,

τῶν

τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον· — καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι — πρός γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων· καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ᾽ ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκηΐης.

Lacedaemoniorum contra Tegeatas bellum. De Lycurgi legislatione quaedam.

65. Τοὺς μέν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήϊεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις,

Ἥκεις, ὦ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
Δίζω, ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
Ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ὦ Λυκόοργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν. ὡς δὲ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωϋτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν.

De bello Tegeatico continuatio. Lacedaemoniorum prima clades.

66. Τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἱσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δή σφι οὐκέτι ἀπέχρεε ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ᾽ αἰτεῖς; μέγα μ᾽ αἰτεῖς· οὔ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,

Οἵ

Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι ἔτι μεγαίρω.
Δώσω τοί Τεγέην, ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιεύμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἑσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σόαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι.

Tegeaticum bellum primum totum infelix. Pythiae responsa. Agathoërgi Spartae.

67. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληίην ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἑσσοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπειρώτεον, τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγινέατο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις

ἐς

ἐς θεὸν ἐπειρησομένυς τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέσης. εἰρωτέυσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε;

Ἔςι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ᾽ ἄνεμοι πνείυσι δύο κρατερῆς ὑπ᾽ ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ᾽ ἐπὶ πήματι κεῖται·
Ἔνθ᾽ Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάῤῥοθος ἔσσῃ.

Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκυσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος ὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς τὸ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλευμένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρεν. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀςῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάςυ· τὺς δεῖ τῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένυς, μὴ ἐλινύειν ἄλλυς ἄλλῃ.

Orestis ossa Tegeae sepulta cubitorum septem, per Lichem inventa; Lacedaemoniis prospera.

68. Τυτέων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐύσης γὰρ τῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθηέετο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θώυματι ἦν, ὁρέων τὰ ποιεύμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωϋμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τῦ ἔργυ, „Ἦ „κυ ἂν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό περ ἐγὼ, κάρ-

„τα

„τα ἂν ἐθώυμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶυμα „ποιεύμενος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε „θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυ„χον σορῷ ἑπταπήχεϊ· ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι „μηδαμὰ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἄνῳξα αὐτὴν, „καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ. μετρή„σας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω." Ὁ μὲν δή οἱ ἔλεγε τά περ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλεόμενος· τοῦ χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφύραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσεν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅκως ἐπειρῶατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

Finis episodii de Graecis Europaeis. Foedus Croesum inter & Lacedaemonios initum.

69. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους, δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον „Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυ„δῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέγων τάδε, Ὦ „Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον „προσθέσθαι, — ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι προεστάναι „τῆς Ἑλλάδος, — ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσ„καλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος „ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης." Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥσθησάν τε τῇ ἀπίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ συμμαχίης· καὶ γάρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην.

Crates a Lacedaemoniis Croeso missus interceptus.

70. Τουτέων τε ὦν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἑτοῖμοι ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα

χάλ-

χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἄγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μέν νυν τὸν κρητῆρα οὕτως ἔσχε.

Croesus bellum in Persas parat, quod Sandanis Lydus dissuadet.

71. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε· — οὔνομά οἱ ἦν Σάνδανις· — „Ὦ βασιλεῦ, „ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἳ „σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆ„τα φορέουσι. σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα „ἔχουσι,

„ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχέην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ δια„χρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι· οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώ„γειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, „τί σφέας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή ἐστι μηδέν; τοῦτο δὲ, „ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμε„νοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, οὐδὲ ἀπω„στοὶ ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ „νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς." Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἁβρὸν, οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν.

Capadoces a Graecis Syrii dicti. Cursus fluvii Halys in terminis Lydici & Medici regni.

72. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι οὐνομάζονται· ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὖρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων· μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου Φρύγας· παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτάμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης· μῆκος ὁδοῦ, εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.

Caussae

Caussae belli Croesum inter & Cyrum. Croesus vult Capadociam subigere, ac poenas de Cyro sumere. Eius cum Astyage affinitas. Bellum propter Scythas Cyaxarem inter & Alyattem.

73. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκεν, καὶ γῆς ἱμέρῳ προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωϋτοῦ μοῖρην βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεω Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεύμενος αὐτοὺς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθέειν, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεί τι φερόντων, καί κοτε συνήνεικε ἑλέειν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης — ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος — τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀνάξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν παρὰ σφί διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι· σκευάσαντες δὲ αὐτὸν, ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δοῦναι φέροντες, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν

ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγενέατο.

Continuatio huius belli. Solis defectio a Thalete Ionibus praedicta. Pax quibus auctoribus, qua lege, quo ritu facta.

74. Μετὰ δὲ ταῦτα — οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρεϊ — πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ, καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον, ἐν τῷ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος. οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι

καὶ τὴν θυγατέρα Ἀρύηνιν Ἀστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τά πέρ τε Ἕλληνες, καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροΐην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

Croesus Halym penetrat.

75. Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίρην. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, — οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας, — λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι, ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων,

καὶ αὖτις παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

Pteriorum urbs expugnata & direpta. Praelium ibi aeque Marte commissum inter Croesum & Cyrum.

76. Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλευμένην· ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κῃ κειμένη· ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. καὶ εἷλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν καὶ ἠνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας, Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωϋτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτό σφεας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μέν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσατο.

Croe-

Croesus Sardes rediit. Miles conductitius dimissus.

77. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑωϋτοῦ στράτευμα· ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον, — ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἤπερ πρὸς Λακεδαιμονίους, — μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, — καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος· — ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἁλίσας τε δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑωϋτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἔαρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικὸς, πάντα ἀπεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδις.

Portentum Sardibus factum, & a Telmessensibus explicatum.

78. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ, τὸ προαστήιον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι

δὲ τοῦτο Κροίσῳ, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητέας Τελμησσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον, καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησσέες μέν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

Cyri Croesum persequentis celeritas.

79. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾷν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εὕρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τοδεύτερον ἁλισθῆναι τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος· ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηιότερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου.

ἡ

ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ᾽ ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.

Praelium ad Sardes. Cyri calliditas, hostium equitatui camelos opponentis: Lydorum virtus, & ad extremum fuga.

80. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ψιλὸν, — διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ὕλλος συῤῥήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεύμενον δὲ Ἕρμον, ὃς ἐξ ὄρεος ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην πόλιν, — ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταῤῥωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑωϋτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ᾽ αὐτὰς ἀνέβησε ἱππάδα στολὴν ἐσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προϊέναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ᾽ ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου, τῶνδε εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν

ὀσφραι-

ὀσφραινόμενος. αὐτῷ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ᾖ τὸ ἱππικὸν, τῷ δή τι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνήϊσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὤσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλον. χρόνῳ δὲ, πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

Croesi obsessi vana consilia.

81. Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκευμένου Κροίσου.

Episodium de contentione Spartanorum & Argivorum de Thyrea. Othryades Laco victor. Argivi a Spartanis iterum victi: lex ea de caussa lata.

82. Ἔς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε

κεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλευμένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κυθηρίη νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τουτέων εἶναι τὸν χῶρον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωϋτοῦ, μηδὲ παραμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρέοντες οἱ ἕτεροι ἑσσουμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι ὦν ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δέ σφεων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκήνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωϋτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωϋτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωϋτῶν πλεῦνες περιγεγόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς

ἔριδος

ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι· Ἀργεῖοι μέν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον, οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τοῦ, ἀπὸ τούτου κομᾷν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδεα, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλογιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι ἑωυτόν.

Spartanis abituris opem latum Croeso, nuntius venit, eum iam captum esse.

83. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων, ἧκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπυθέατο τοῦ κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καί σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο.

Quis murum Sardianum primus conscenderit, & eius muri quae antiqua fata. Meles, veterum Lydiae regum unus.

84. Σάρδιες δὲ ἥλωσαν ὧδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαιδεκάτη

κάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωϋτῦ, διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τῦτο, πειρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὡς ὐ προεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ ὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ ὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος. ὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τῦτο μὴ ἁλῷ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ὐδὲ Μήλης ὁ πρότερον βασιλεὺς Σαρδίων μόνῃ ὐ περιήνεικε τὸν Λέοντα, τόν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ὡς περιενειχθέντος τῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον· ἔστι δὲ πρὸς τῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Ὑροιάδης ὗτος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τῶν τινα Λυδῶν κατὰ τῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, καὶ κατ᾽ αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, ὕτω δὴ Σάρδιές τε ἡλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο.

Imminente Croesi caede filius mutus idemque surdus loquitur.

85. Κατ᾽ αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικής,

κὴς, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὦν παρελθέσῃ εὐεςοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφὲς περὶ αὐτῦ ἐπεπόμφεε χρησομένες. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βέλευ πολύευκτον ἴην ἀιὰ δώματ' ἀκέειν
Παιδὸς φθεγγομένε. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

ἁλισκομένε δὲ τῦ τείχεος ἤιε γάρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων. Κροῖσος μέν νυν ὁρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεέσης συμφορῆς παρημελήκεε, ἐδέ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς ἔτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπο δέεος τε καὶ κακῦ ἔῤῥηξε φωνήν· εἶπε δὲ, „Ὦ ἄνθρωπε, „μὴ κτεῖναι Κροῖσον.“ ἔτος μὲν δὴ τῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο· μετὰ δὲ τῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.

Croesus rogo impositus ut combureretur, Solonis recordatus, eum ingemiscens ter nominavit. Cyrus rogum iam ardentem extingui iubet.

86. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις ἔσχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηςήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἑωϋτῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγά-

μεγάλην, ἀνεβίβασεν ἐπ᾽ αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ᾽ αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεῳ δὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναι εἴ τίς μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα· τῷ δὲ Κροίσῳ ἑστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὥς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προστῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι, ΣΟΛΩΝ. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας, ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτεόμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, „Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι „προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.“ Ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε· οἷα δὴ εἴπας τὰ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεέ οἱ, τῇπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρωπήϊον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφί αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι. τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἁμμένης, καίεσθαι τὰ περιέσχατα.

κής, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὦν παρελθέσῃ εὐεςοῖ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύευκτον ἴην ἀιὰ δώματ᾽ ἀκούειν
Παιδὸς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἤιε γάρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώσας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων. Κροῖσος μέν νυν ὁρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τί οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρῥηξε φωνήν· εἶπε δὲ, „Ὦ ἄνθρωπε, „μὴ κτεῖναι Κροῖσον.“ οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.

Croesus rogo impositus ut combureretur, Solonis recordatus, eum ingemiscens ter nominavit. Cyrus rogum iam ardentem extingui iubet.

86. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις ἔσχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηςήριόν τε καταπαύσαντα τὴν ἑωϋτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγά-

μεγάλην, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὁτεῳδὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναι εἴ τίς μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα· τῷ δὲ Κροίσῳ ἑστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὥς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προσῆναι τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι, ΣΟΛΩΝ. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς, προσελθόντας, ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεόμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, „Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι „προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.“ Ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειε· οἷα δὴ εἴπας τὰ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεέ οἱ, τῇπερ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρωπήϊον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφί αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι. τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περιέσχατα.

καὶ τὸν Κῦρον ἀκέσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωϋτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρεωμένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

Croesus ab igne liberatus Apolline etiam adiutore. Croesi & Cyri colloquium.

87. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβέειν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεύμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραστῆναι, καὶ ῥύσασθαί μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον, ὡς εἴη ὁ Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε, „Κροῖσε, τίς σε „ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, „πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι;“ Ὁ δὲ εἶπε, „Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμο-

„νίῃ,

„νίῃ, τῇ ἐμεωϋτῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τύτων ἐγέ-
„νετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπαείρας ἐμὲ ςρατεύεσθαι. ὐδεὶς
„γὰρ ὕτω ἀνόητός ἐςι, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέε-
„ται. ἐν μὲν γὰρ τῇ, οἱ παῖδες τὺς πατέρας θάπτυσι.
„ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαί-
„μοσί κυ φίλον ἦν ὕτω γενέσθαι."

Croesus a Cyro colitur, cui bona dat consilia. cap. 88. 89.

88. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωϋτῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ εἶχε, ἀπεθώϋμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἥσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιςραφείς τε καὶ ἰδόμενος τὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄςυ κεραΐζοντας, εἶπε, „Ὦ βασιλεῦ, κότερον „λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾷν ἐν τῷ „παρεόντι χρεών;" Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βύλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων, „Οὗ-„τος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπυδῇ πολλῇ ἐργάζεται;" Ὁ δὲ εἶπε, „Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήμα-„τα τὰ σὰ διαφορέει." Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, „Οὔτε „πόλιν τὴν ἐμὴν, ὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει· „ὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τύτων μέτα. ἀλλὰ φέρυσί τε καὶ „ἄγυσι τὰ σά."

89. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταςησάμενος δὲ τὺς ἄλλυς, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορῴη ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, „Ἐπεί τέ με

 „θεοὶ

„θεοὶ δῶκαν, δῆλόν σοι, δικαιῶ, εἴ τι ἐνορῶ πλέον,
„σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρή-
„ματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ κα-
„τασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων
„ἐπίδοξα γενέσθαι· ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα κατάσχῃ,
„τοῦτον προσδέκεσθαί τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν ποίη-
„σον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν
„δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἱ λεγόν-
„των πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι,
„ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. καὶ σύ
„τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα,
„καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἑκόντες προ-
„ήσουσι."

Croesus Deo Graecorum acriter infensus, mala illi sua exprobrat.

90. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερήδετο, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι· αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε· „Κροῖσε, ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς „βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἴτεο δόσιν „τήν τινα βούλεαί τοι γενέσθαι παραυτίκα." Ὁ δὲ εἶπε, „Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαριῇ μάλιστα τὸν θεὸν „τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπει- „ρέσθαι, πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾷν „τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἐστί οἱ." Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δέ οἱ ἐπανη-

λόγησε

λόγησε πᾶσαν τὴν ἑωϋτῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαερθεὶς τῷ μαντηΐῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις παραιτεόμενος, ἐπεῖναί οἱ τῷ θεῷ τῦτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, „Καὶ τῦτυ τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλυ „παντὸς τῦ ἂν ἑκάστοτε δέηαι.“ Ὡς δὲ ταῦτα ἤκυσε ὁ Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφὺς, ἐνετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τῦ νηῦ τὸν ὐδὸν, εἰρωτᾷν εἰ ὔ τι ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηΐοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρυ δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε ἐπειρωτᾷν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι.

Deus culpa absolutus. Oraculorum interpretatio. Cyrus mulus.

91. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, καὶ λέγυσι τὰ ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε, „Τὴν „πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ. „Κροῖσος δὲ πέμπτυ γονέος ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς „ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικηΐῳ ἐπισπό„μενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔσχε τὴν ἐκείνυ τι„μὴν ὐδέν οἱ προσήκυσαν. προθυμεομένυ δὲ Λοξίεω ὅκως „ἂν κατὰ τὺς παῖδας τὺς Κροίσυ γένοιτο τὸ Σαρδίων „πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, ὐκ οἷός τε ἐγένε„το παραγαγέειν μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὗται, ἠνύ-

 σατο,

„σατο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία ἔτεα γὰρ ἐπανεβάλετο τὴν „Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος, ὡς ὕστερον „τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ „τούτων, καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον „τὸ γενόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε „γάρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην „ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν „εὖ μέλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κό- „τερα τὴν ἑωϋτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλα- „βὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, οὐδ' ἐπανειρόμενος, ἑωϋτὸν αἴτιον ἀπο- „φαινέτω. ᾧ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ „εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο συνέβαλε· ἦν γὰρ „δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ὁ ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων „ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου. ἡ „μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων „βασιλέος· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ὑπὸ ἐκεί- „νοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωϋτοῦ „συνοίκεε.“ Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυ- δοῖσι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας, συνέγνω ἑωϋτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτά- δα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.

Donaria Croesi multa in variis Graeciae templis. Pantaleon Croesi frater ex patre, cuius tutorem Croesus foede interemit.

92. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δέ ἐστι καὶ

ἄλλα

ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ ὁ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ Προνηίης τῆς ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα· τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μέν νυν ἔς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω ἀνέθηκε, οἰκήϊά τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρωΐων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκεε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη· Πανταλέων δὲ, ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα ἐπὶ κνάφου ἕλκων διέφθειρε· τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Alyattis sepulcrum. Lydiae puellae meretrices. Palus Gygea.

93. Θωύματα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, παρὲξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου

καταφερομένου ψήγματος. ἓν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστιν αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καί σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, ἐς τὸ ἂν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος ἐστι πλέθρα τριακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι· καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

Lydorum inventa, eorumque colonia sub Tyrrheno, Atyis regis filio, in Umbriam ducta.

94. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγενέατο. φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφί τε καὶ Ἕλλησι, κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ

σφὶ

σφί λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι, ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος σιτοδηΐην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζησθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανέεσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων, καὶ τῶν ἀστραγάλων, καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἀλλέων πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεσσῶν. τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσιν οὐκ οἰκηϊεῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ᾽ ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ᾽ ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρης. καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων, ἑωϋτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωϋτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν· ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς, ὅς σφεας ἀνήγαγε·

γε· ἐπὶ τέτε τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένες ὀνομασθῆναι Τυρσηνές. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδέλωντο.

Sectio II.

Historia Cyri.

*

De Cyro Persas varie tradere refert auctor. Imperia Asiatica, Assyriacum & Medicum.

95. ἘΠΙΔΙΖΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν τε Κῦρον, ὅςις ἐὼν τὴν Κροίσε ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τὲς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγεσι, οἱ μὴ βελόμενοι σεμνῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπιςάμενος περὶ Κύρε καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδὲς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ᾿ ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ᾿ αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίςασθαι· καί κως ἔτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγενέατο ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δελοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τέτες, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ τοῖσι Μήδοισι.

Inter Medos olim sparsos per vicos & iniurios Deioces iustitiae laudi studens, a populo de statu reipublicae consultante, rex creatus; qui Ecbatana condidit. cap. 96. 97. 98.

96. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον,

ρον, ὧδε, αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον. ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἑωϋτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τι καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκεε· καὶ ταῦτα μέντοι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστήν μιν ἑωϋτῶν αἱρέοντο. ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιηέων, οὕτω ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μοῦνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

97. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωϋτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθάπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν, τῶν ἑωϋτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τὠυτὸ, καὶ ἐδίδοσαν σφί λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς

δ'

δ᾽ ἐγὼ δοκέω, μάλιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, „Οὐ „γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοί εἰμεν „οἰκέειν τὴν χώρην· Φέρε, στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασι„λέα· καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς „ἔργα τραψόμεθα, οὐδὲ ὑπ᾽ ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμε„θα.“ Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωϋτοὺς βασιλεύεσθαι.

98. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὅντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς τὸ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφί εἶναι. ὁ δ᾽ ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωϋτῷ ἄξια τῆς βασιληΐης οἰκοδομῆσαι, καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροισι. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτράπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἧσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος, ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισί ἐστι ὑψηλότερος. τὸ μέν κού τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὸν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήϊα ἔνεσι καὶ

οἱ

οἱ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνές εἰσι λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαρακινοί. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας.

Quibus institutis Deioces regnum firmarit. cap. 99. 100.

99. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία· τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι, ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾷν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως ἂν μὴ ὁρέοντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεοίατο καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέωσι.

100. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τάς τε δίκας γράφοντες, ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων τὰς ἐσφερομένας, ἐκπέμ-

ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίευ· καί οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε.

Medorum populi.

101. Δηϊόκης μέν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἐστὶ τοσάδε.

Phraortes Deioci successit, eius res gestae, & obitus.

102. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρέετο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων, ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἳ Νῖνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν εὖ ἥκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός.

Cya-

Cyaxares hunc sequutus, eius facta, & bella gesta. Scytharum ex Europa in Asiam irruptio.

103. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστι μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι· καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωϋτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ᾽ ἑωϋτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελέειν. καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπικέατο.

Scythae victores de Medis, Asia omni potiti, inde ad Aegyptum versi, sed a Psammiticho ut redeant persuasi. Scytharum parva manus aedem Veneris Caelestis Ascalone despoliat; quae sacrilegis eorumque posteris morbum infligit muliebrem. cap. 104. 105.

104. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐ-

ζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ἐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἓν τὸ διὰ μέσε ἔθνος αὐτῶν ἐςὶ, Σάσπειρες· τῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. ἐ μέντοι οἵ γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον.

105. Ἐνθεῦτεν δὲ ἤισαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγενέατο ἐν τῇ Παλαιςίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχός σφεας Αἰγύπτε βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτράπει τὸ προσωτέρω μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγενέατο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλι, τῶν πλεύνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔςι δὲ τῦτο τὸ ἱρὸν, ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεῦ· καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγεσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικές εἰσι οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τετέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ἡ θεὸς θηλέην νῦσον· ὥςε ἅμα λέγεσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωϋτοῖσι τὲς ἀπικνεομένες ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διακέαται, τὲς καλέεσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι.

Scythae a Cyaxare Asia pulsi, qui Ninum urbem cepit.

106. Ἐπὶ μέν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τά πάντα σφι ὑπό τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησσοι παρ' ἑκάστων τὰ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅ, τι ἔχοιεν ἕκαστα. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν· καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον. καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, — ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω, — καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἦρξαν, τελευτᾷ.

Astyages rex post Cyaxarem factus. Eius somnium de filia Mandane, quae Cambysi Persae iungitur.

107. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην· καί οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωϋτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑποθέμενος δὲ τῶν Μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα μαθών. μετὰ δὲ, τὴν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωϋτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης. τὸν εὕρισκε οἰκίης

μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπȣ δὲ ἡσυχίȣ· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσȣ ἀνδρὸς Μήδȣ.

Ob aliud somnium puer ex Mandane natus Harpago traditur occidendus; qui eum Mitradati regis bubulco exponendum in montibus tradit. cap. 108. 109. 110.

108. Συνοικεȣ́σης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀςυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν. ἐδόκεε δέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχέειν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τȣ̃το, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐȣ̃σαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βȣλόμενος τὸ γενναμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν Μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον, ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτȣ̃ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνȣ. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀςυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήϊον, καὶ πιςότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτȣ̃, ἔλεγέ οἱ τοιάδε· „Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσθέω, μηδαμᾶ παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλȣς ἑλόμενος, „ἐξ ὑςέρης σοι ἑωυτῷ περιπέσῃς. λάβε τὸν Μανδάνη „ἔτεκε παῖδα· φέρων δὲ ἐς σεωυτȣ̃, ἀπόκτεινον· μετὰ „δὲ, θάψον τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βȣ́λεαι.“ Ὁ δὲ ἀμείβεται, „Ὦ βασιλεῦ, ȣ̓́τε ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ „τῷδε ἄχαρι ȣ̓δὲν, φυλασσόμεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν „μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ᾽ εἴ τοι φίλον

„τȣ̃το

„τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ, τό γε ἐμὸν, ὑπηρετέεσθαι „ἐπιτηδέως."

109. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἤιε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεω ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, „Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν;" Ὁ δὲ ἀμείβεται, „Οὐκ ᾗ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης· οὐδ᾽ εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανέεται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ „ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον „ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκεν οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι „αὐτῷ μοι συγγενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μέν „ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τού„του τελευτήσαντος ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι „ἡ τυραννὶς, τῆς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι᾽ ἐμεῦ, ἄλλο τι „ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ „τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκεν ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν „τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεω, αὐτοῦ φο„νέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν."

110. Ταῦτα εἶπε, καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεω τὸν ἠπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέστατα, τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἑωυτοῦ συνδούλῃ. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι Σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ ὑπώρεαί εἰσι τῶν

ὀρέων. ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων, καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σασπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε καὶ ἴδῃσι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, „Κελεύει σε Ἀστυάγης „τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον „τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα διαφθαρείη. καὶ τάδε τοι „ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρό-„πῳ περιποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· „ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον διατέταγμαι ἐγώ.“

Bubulcus rem uxori narrat, eiusque consilio puerum, quem ipsa mortuum pepererat, pro Cyro exponit, Mandanisque puerum pro suo educat. cap. 111. 112. 113.

111. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἤιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν· τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων· ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεί τε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο προτέρη, ὅ,τι μιν οὕτω προθύμως Ἅρπαγος μεταπέμψαιτο. ὁ δὲ εἶπε; „Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ

„μὴ

„μή τε ἰδεῖν ὄφελον, μή τέ κοτε γενέσθαι ἐς δεσπό„τεας τὰς ἡμετέρας. οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ „κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἤϊα ἔσω. ὡς δὲ τάχι„στα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαῖρόν τε „καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆ„τι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν τα„χίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαί φέροντα, καὶ „θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν οὐρέων, φὰς Ἀστυά„γεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι· πολλὰ ἀπειλήσας „εἰ μή σφεα ποιήσαιμι· καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, „δοκέων τῶν τινὸς οἰκετέων εἶναι. οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέ„δοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ „εἵμασι κεκοσμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶ„τα ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. καὶ πρόκα τε δὴ κατ' ὁδὸν „πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ „προπέμπων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα „Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ „Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀπο„κτεῖναι νῦν τε ὅδε ἐστι."

112. Ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε· ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐχρήϊζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν· ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου ἐποψομένους. ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μή σφεα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα

τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, „Ἐπεὶ τοίνυν „ȣ̓ δύναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, „εἰ δὴ πᾶσα ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ „καὶ ἐγώ· τέτοκα δὲ τεθνεός. τȣ̃το μὲν φέρων πρόθες· „τὸν δὲ τῆς Ἀςυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων „ἐόντα τρέφωμεν· καὶ ȣ̃τω ȣ̃τε σὺ ἁλώσεαι ἀδικέων „τȣ̀ς δεσπότεας, ȣ̃τε ἡμῖν κακῶς βεβȣλευμένα ἔςαι. „ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ „περιεὼν ȣ̓κ ἀπολέει τὴν ψυχήν.“

113. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βȣκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τȣ̃τον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωϋτȣ̃ γυναικί· τὸν δὲ ἑωϋτȣ̃ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν, ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τȣ̃ ἑτέρȣ παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ȣ̓ρέων τιθεῖ. ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἤϊε ἐς πόλιν ὁ βȣκόλος, τῶν τινὰ προβόσκων φύλακον αὐτȣ̃ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τȣ̃ Ἁρπάγȣ, ἀποδεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τȣ̃ παιδίȣ τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωϋτȣ̃ δορυφόρων τȣ̀ς πιςοτάτȣς, εἶδέ τε διὰ τȣ́των, καὶ ἔθαψε τȣ̃ βȣκόλȣ τὸ παιδίον, καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο· τὸν δὲ ὕςερον τȣ́των Κῦρον ὀνομασθέντα, παραλαβȣ̃σα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τȣ̃ βȣκόλȣ, ȣ̓́νομα ἄλλο κȣ́ τι καὶ ȣ̓ Κῦρον θεμένη.

Cyrus decennis in lusu a congerronibus rex factus, Artembaris filium in lusu acerbe caedit.

114. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωϋτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν· τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τὸν δέ κού τινα αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας· ὡς ἑκάστῳ ἔργον προστάσσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι, — οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου, — ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβέειν. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεί τε μετείθη τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια ἑωϋτοῦ παθὼν, μᾶλλόν τι περιημέκτεε· κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε· λέγων δὲ οὐ Κύρου, — οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τὸ οὔνομα, — ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεω παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων· „Ὦ βασιλεῦ, „ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε περιϋβρίσ„μεθα.“ — δεικνὺς τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους. —

Cyri a rege interrogati constantia.

115. Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω εἵνεκεν, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης, ἔφη· „Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ„μησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ᾽ ἐμοὶ ἀεικείῃ „τοιῇδε περισπέειν;" Ὁ δὲ ἀμείβεται ὧδε, „Ὦ δέσπο„τα, ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με „ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων „αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦ„το ἐπιτηδεώτατος. οἱ μέν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασ„σόμενα ἐπετέλεον· οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε καὶ λόγον εἶχε „οὐδένα· ἐς τὸ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκεν ἄξιός „τευ κακοῦ εἰμὶ, ὧδέ τοι πάρειμι."

Rex eum nepotem agnoscit ex filia, & bubulcus verum fatetur.

116. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσήϊε ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καί οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι ἐδόκεε ἐς ἑωϋτὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθεριωτέρη εἶναι· ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ἐπὶ χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δή κοτε ἀνενειχθεὶς, εἶπε, — θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ, — „Ἀρτέμβαρες, „ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν

„μηδὲν ἐπιμέμφεσθαι." Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεω. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μουνωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι παρ' ἑωϋτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξήιε τῇ ἀληθηΐῃ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωϋτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν.

Harpagi excusatio minime placans Astyagen, qui iram dissimulat, vindictaque crudelissima usus, Harpagum in convivio filii carnibus pavit. cap. 117. 118. 119.

117. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθηΐην ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, εἴρετό μιν ὁ Ἀστυάγης, „Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατε„χρήσαο, τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα „τῆς ἐμῆς;" Ὁ δὲ Ἅρπαγος, ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τράπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, „Ὦ βασιλεῦ, „ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως

„σοί τε ποιήσω κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γενόμενος „ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι „εἴην αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε. καλέσας τὸν βουκόλον „τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν „κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ „ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι „τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον „οὖρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ τελευτήσει· „ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἤν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιή„σῃ. ἐπεί τε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτε„λεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων τοὺς πιστο„τάτους, καὶ εἶδον διὰ ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως „ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου· καὶ τοι„ούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς." Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον.

118. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τόν οἱ ἐνεῖχε χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπαλιλλόγητο, κατέβαινε λέγων, ὡς περίεστί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει καλῶς. „Τῷ „τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον „ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημέ„νος, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ „μετεστεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωϋτοῦ παῖδα ἀπόπεμ„ψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ, — σῶστρα „τοῦ παιδὸς γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσ„κέεται, — πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον."

119. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γάρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεω, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὥς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἁρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὔτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἐπεί τε δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες καὶ ὁ Ἅρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι μηλείων κρεῶν· Ἁρπάγῳ δὲ, τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωϋτοῦ, πλὴν κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τὰ ἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἐκέετο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα. ὡς δὲ τῷ Ἁρπάγῳ ἐδόκεε ἅλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετό μιν, εἰ ἡσθείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δὲ Ἁρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι, παρέφερον, τοῖσι προσεκέετο, τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτέων. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης, εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ

καὶ

καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἤϊε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα.

Rex de Cyro deliberans, Magis affirmantibus credit, somnii fatum impletum esse, Cyrumque in Persas ad parentes misit. cap. 120. 121.

120. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν Μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιόν οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν· οἱ δὲ κατὰ ταυτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοισίδε, „Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι· καί μιν ἐπ' „ἀγροῦ διαιτεώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο „βασιλέα. ὁ δὲ, πάντα ὅσαπερ οἱ ἀληθέϊ λόγῳ βα„σιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ „θυρωροὺς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα „διατάξας εἶχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέ„ρειν;" Εἶπαν οἱ Μάγοι, „Εἰ μὲν περίεστί τε, καὶ ἐβα„σίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινὸς, θάρσει τε τούτου „εἵνεκεν, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτε„ρον ἄρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια „κεχώρηκε. καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα, τελέως „ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται." Ἀμείβεται Ἀστυάγης τοισίδε· „Καὶ αὐτὸς, ὦ Μάγοι, ταύτῃ πλεῖστος γνώμην εἰμὶ,

„βασιλῆος ὀνομασθέντος τȣ̃ παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν „ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖδα τȣ̃τον εἶναι δεινὸν ȣ̓δὲν ἔτι. „ὅμως μέν γέ τοι συμβȣλεύσατέ μοι, εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ „καὶ ὑμῖν.“ Εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ Μάγοι, „Ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλȣ̃ ἐστὶ κατορθȣ̃σθαι ἀρ„χὴν τὴν σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριȣ̃ται, ἐς τὸν παῖ„δα τȣ̃τον περιιȣ̃σα ἐόντα Πέρσεα· καὶ ἡμεῖς ἐόντες „Μῆδοι, δȣλέμεθά τε, καὶ λόγȣ ȣ̓δενὸς γινόμεθα πρὸς „Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ᾽ ἐνεστεῶτος βασιλῆος, ἐόν„τος πολιήτεω, καὶ ἄρχομέν τὸ μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς „σέο μεγάλας ἔχομεν· ȣ̃τω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ „τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι „ὁρέομεν, πᾶν ἂν σοι προεφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαν„τος τȣ̃ ἐνυπνίȣ ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καί „σοι ἕτερα τοιαῦτα παρακελευόμεθα. τὸν δὲ παῖδα „τȣ̃τον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ „τȣ̀ς γειναμένȣς.“

121. Ἀκȣ́σας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε, καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τάδε, „Ὦ παῖ, σὲ γὰρ „ἐγὼ δι᾽ ὄψιν ονείρȣ ȣ̓ τελέην ἠδίκεον, τῇ σεωϋτȣ̃ δὲ μοί„ρῃ περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας· πομπȣ̀ς δ᾽ „ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μη„τέρα εὑρήσεις, ȣ̓ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βȣκόλον „καὶ τὴν γυναῖκα αὐτȣ̃.“

Cy-

„λα ἔδωκα τῷ βȣκόλῳ. σὺ νῦν ἢν βȣ́λῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, „τῆςπερ Ἀςυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρ„ξεις· Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίςασθαι, ςρατηλά„τεε ἐπὶ Μήδȣς· καὶ ἤν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀςυάγεω ἀπο„δεχθῶ ςρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔςι τοι τὰ σὺ βȣ́λεαι, ἤν „τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι „ἀποςάντες ἀπ᾽ ἐκείνȣ, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο, Ἀςυά„γεα καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμȣ τȣ̃ γε ἐν„θάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τά„χος.“

Persarum populi.

125. Ἀκȣ́σας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίςασθαι· φροντίζων δὲ, εὑρίσκεται ταῦτα καιριώτατα εἶναι. ἐποίεε δὴ ταῦτα. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβȣ́λετο, ἁλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη Ἀςυάγεά μιν ςρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ὦ Πέρσαι, προα„γορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαςον ἔχοντα δρέπανον.“ Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔςι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίςασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔςι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὦλλοι πάντες ἀρτέαται Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι. τȣτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριςοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φρήτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ὦλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πανθιαλαῖοι,

Δηρȣ-

Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι· οἱ δὲ ἄλλοι νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι.

Cyri artes, eos ab Astyage deficere impellentis.

126. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος — ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ςαδίους ἢ εἴκοσι — πάντα τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑςεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσας ἐς τὠυτὸ, ἔθυε καὶ παρεσκεύαζε, ὡς δεξόμενος τῶν Περσέων τὸν ςρατόν· πρὸς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεωτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑςεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα, εὐώχεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφεας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν· τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· „Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει. βουλομένοισι „μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔςι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγα„θὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι „δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παρα-

„πλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε „ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, „τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ ὑμέας ἥγημαι ἄνδρας „Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τὰ ἄλλα, οὔτε τὰ „πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίστασθε ἀπ᾽ Ἀστυάγεω „τὴν ταχίστην."

Astyages frustra eum coercere vult. Medi Harpago duce praelio fusi.

127. Πέρσαι μέν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι· Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον, ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν, ὅτι πρότερον ἥξοι παρὰ ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὥστε θεοβλαβὴς ἐὼν, ἀπέδεξε Ἅρπαγον, λήθην ποιεύμενος τά μιν ἐόργεε. ὡς δ᾽ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μέν τινες αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον.

Altero praelio Astyages ipse victus, vivusque captus, cui Harpagus insultat. cap. 128. 129.

128. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, „Ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει."

Τοσαῦ-

Τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τῶν Μάγων τὲς ὀνειροπόλες, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τέτες ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τὲς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέες τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τέτες, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἑσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τὲς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

129. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προστὰς ὁ Ἅρπαγος, κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα, καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωϋτῦ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τῦ παιδὸς ἐθοίνησε, ὅ, τι εἴη ἡ ἐκείνε δελοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δέ μιν προσιδὼν ἀντείρετο, εἰ ἑωϋτῦ ποιέεται τὸ Κύρε ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ ἑωϋτῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μέν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωϋτῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τῦ δείπνε εἵνεκεν Μήδες κατεδέλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληΐην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδες μὲν, ἀναιτίες τέτε ἐόντας, δέλες ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δέλες ἐόντας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας.

Quamdiu Medi Asiae imperarint. Parcit Astyagi Cyrus.

130. Ἀςυάγης μέν νυν βασιλεύσας ἐπ᾽ ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, ὅτω τῆς βασιληΐης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ᾽ ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, παρὲξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑςέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέςησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποςάντες δὲ, ὀπίσω κατεςράφθησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀςυάγεω οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναςάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀςυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ᾽ ἑωϋτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕςερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεςρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καταςρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

Persarum ritus uberius enarrat auctor cap. 131. ad usque cap. 140. finem. Dii & sacrificia.

131. ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσιδε χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διῒ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία

καλέον-

καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν.

Ritus in sacrificando.

132. Θυσίη δὲ τοῖσι Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατεστήκεε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὸν τιήρην μυρσίνῃ μάλιστα. ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὔ οἱ ἐγγίνεται αἰρέεσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλέϊ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, Μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ Μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρέεται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει.

Soboles numerosa patribus laudi & honori: liberorum educatio.

136. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκεν τοῦτο οὕτω ποιέεται, ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην τῷ πατρὶ προσβάλλῃ.

Immunitas a poena capitali ob unum solum delictum: de parricidiis opinio.

137. Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκεν μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν εὑρίσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωϋτοῦ πατέρα, οὐδὲ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δή φασι οἰκὸς εἶναι τόν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωϋτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

Men-

Mendacium & aes alienum duo turpissima apud eos: lepra infectis aut vitiligine quid faciant: fluminum cultus.

138. Ἄσσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκεν, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καί τι ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τουτέων, ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης, πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὔτε χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα.

Nominum syllaba postrema.

139. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέν τοι οὔ. τὰ οὐνόματά σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τωὐτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν Σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ Σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δ᾽ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

Sepultura. Magorum a sacerdotibus Aegyptiis differentia.

140. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῆναι. Μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. Μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ Μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφις, καὶ τὰ ἄλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω, ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

Metus Ionum a Cyro, quos humiles repellit lepida fabula, unde decurrunt ad Lacedaemonios.

141. ἼΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προΐσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβέειν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλέειν τε πλῆθος πολ-

λὸν

λὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθύας, „Παύεσθέ μοι ὀρ„χεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρ„χεόμενοι.“ Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκεν ἔλεξε, ὅτι δή οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι᾽ ἀγγέλων ἀπίστασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο· τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ᾽ οἷσί περ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν.

Ionicae urbes duodecim, earum situs praeclarus, & linguae varietas quadruplex.

142. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὡρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τὠυτὸ ποιέει τῇ Ἰωνίῃ, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα· τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη·

αὐ-

αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοικέαται, κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἱ δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδὲν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ᾽ ἑωϋτῶν μοῦνοι. οὗτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσερες γίνονται.

Ceteros Ionas fuisse infirmos, & sui eos nominis puduisse.

143. Τουτέων δὴ ὦν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου, ὅρκιον ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ᾽ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὐνόματι. αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο, καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο

σαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι.

Doriensium Hexapolis facta Pentapolis, Halicarnasso exclusa. Apollo Triopius.

144. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλευμένης, φυλάσσονται ὦν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτέων τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὦν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατηλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν· τούτοισι μέν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν.

Cur Ioniae fuerint urbes duodecim.

145. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκεν, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν

αὐτῶν

αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκά ἐστι μέρεα. Πελλήνη μέν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς αἰείναός ἐστι, ἀπ᾽ ὅτω ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, — ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἑσσωθέντες, — καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἳ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι.

Iones dodecapolitani quibus e nationibus commixti fuerint: qui eorum Athenas venissent, eos Caricas uxores duxisse: harum ira & lex in maritos.

146. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστὶ, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκεν καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὥς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρη, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν· Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηΐου τοῦ Ἀθηνέων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται,

νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι, μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωϋτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκεν, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας, καὶ ἔπειτεν ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

Quos reges habuerint, & qui numerandi sint Iones.

147. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ᾽ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν.

Panionium & Panionia.

148. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μοῦναι αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως πᾶσαι ἐς τὠυτὸ γράμμα τελευτῶσαι, κατάπερ

περ τῶν Περσέων τὰ ὀνόματα. αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι.

Aeolicae urbes in terra continenti.

149. Αἵδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλευμένη, Λήρισσαι, Νέον τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα αἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἥκουσαν οὐκ ὁμοίως.

Smyrna illis exemta.

150. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες· Κολοφωνίους ἄνδρας στάσει ἑσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληΐσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας.

Urbes Aeolicae in Ida, cum illis non coniunctae. Caeterae urbes in insulis. Aeolenses propter Cyrum adiungunt se Ionibus.

151. Αὗται μέν νυν αἱ ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες, ἔξω

ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων· κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται· τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μέν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδὲν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Lacedaemonii, negato Ionibus auxilio, tamen per legatos Cyro minantur eos spernenti.

152. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, — κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα, — εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωϋτοῖσι χρηΐζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὔκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο· Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίην πόλιν σιναμωρέειν, ὡς αὐτῶν οὐ περιοψομένων.

Cyrus contemtim respondet: praeficit Sardibus Tabalum Persam, auro Pactyam Lydum, & in regnum redit.

153. Ταῦτα εἰπόντος τȣ̃ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τȣ̀ς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωϋτῷ προαγορεύȣσι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, „Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιȣ́„τȣς, τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, „ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλȣς ὀμνȣ̃ντες ἐξαπατῶσι. „τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ȣ̓ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἔλ„λεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα." Ταῦτα ἐς τȣ̀ς πάντας Ἕλληνας ἀπέῤῥιψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῇ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι ȣ̓δὲν ἐώθασι χρέεσθαι, ȣ̓δέ σφί ἐστι τοπαράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσȣ καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τȣ̀ς Ἴωνας ἐν ȣ̓δενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλὼν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' ȣ̃ς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

Lydi Pactya duce rebelles.

154. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τȣ̀ς Λυδȣ̀ς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλȣ καὶ

Κύρȣ· καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικȣ́ρȣς τε ἐμισθȣ̃το, καὶ τȣ̀ς ἐπιθαλασσίȣς ἀνθρώπȣς ἔπειθε σὺν ἑωϋτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλι.

Croesi prudentia in Lydis ab excidio servandis, quod Cyrus minabatur.

155. Πυθόμενος δὲ κατ᾽ ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, „Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γι„νομένων τȣ́των ἐμοί; ȣ̓ παύσονται Λυδοὶ, ὡς οἴκασι, „πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντί„ζω, μὴ ἄριστον ᾖ ἐξανδραποδίσασθαί σφεας. ὁμοίως „γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέ„ρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτȣ̃ φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ „ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν „ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ „ἔπειτα θωϋμάζω εἴ μοι ἀπεστᾶσι;“ Ὁ μὲν δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ᾽ ἀμείβετο τοισίδε, δείσας μὴ ἀναστάτȣς ποιήσῃ τὰς Σάρδις, „Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἴ„ρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν „ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς, ἀναμάρτητον ἐȣ̃σαν καὶ τῶν „πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἑστεώτων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον „ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ ἐγὼ ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάξας φέ„ρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, „τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, ȣ̃τος δότω τοι δίκην· Λυ„δοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς

„μήτε ἀποςέωσι, μήτε δεινοί τοι ἔωσι. ἄπειπε μέν σφι „πέμψας, ὅπλα ἀρήϊα μὴ ἐκτῆσθαι. κέλευε δέ σφεας „κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρ„νες ὑποδέεσθαι. πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε „καὶ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν· παιδεύειν τὲς παῖδας. „καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀν„δρῶν ὄψεαι γεγονότας, ὥστε ἐδὲν δεινοί τοι ἔσονται „μὴ ἀποςέωσι."

Mazares Medus a Cyro in Lydos miſſus.

156. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά τέ οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα εὑρίσκων Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφέας· ἐπιςάμενος, ὅτι ἢν μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνῃ, ἐκ ἀναπείσει μιν μεταβυλεύσασθαι· ἀῤῥωδέων δὲ μὴ καὶ ὕςερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, ἢν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποςάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι, τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ πρὸς, ἐξανδραποδίσασθαι τὲς ἄλλες πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐςρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωϋτόν.

Pactyas Cumam effugit. Lydi quam vitam exercere iussi. Oraculi in Branchidis responsum de Pactya.

157. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος

νος ἀγχȣ̃ εἶναι ςρατὸν ἐπ' ἑωϋτὸν ἰόντα, δείσας ᾤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τȣ̃ Κύρȣ ςρατȣ̃ μοῖραν ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς ȣ̓κ εὗρε ἔτι ἐόντας τȣ̀ς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τȣ̀ς Λυδȣ̀ς ἠνάγκασε τὰς Κύρȣ ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τȣ́τȣ δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τȣ̃το ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλȣς, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβȣλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνοῖσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιȣ̃ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος ȣ̂τος, ἐςι τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμȣ λιμένος.

Oraculum bis consultum bis iubet Pactyam dedi, & Aristodicum increpat, cuius sapiens pervicacia contra Deum. cap. 158. 159.

158. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τȣ̀ς Βραγχίδας θεοπρόπȣς, εἰρώτευν περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτέȣσι δέ σφι ταῦτα χρηςήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκȣσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι. ὁρμεωμένȣ δὲ ταύτῃ τȣ̃ πλήθεος, Ἀριςόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀςῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίȣς, ἀπιςέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τȣ̀ς θεοπρόπȣς ȣ̓ λέγειν ἀληθέως· ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἤϊσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριςόδικος ἦν.

159. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, „Ὦ ἄναξ, „ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων „θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, „προεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν „Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν „ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθέῃ ἀτρεκέως „ὁκότερα ποιέωμεν.“ Ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε· „Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε „τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις;“ Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, „Ὦ ἄναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις. Κυ„μαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι;“ Τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοισίδε· „Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβή„σαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε· ὡς μὴ τολοιπὸν περὶ ἱκε„τέων ἐκδόσιος ἔλθητε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.“

Pactyas a Chiis Mazari deditus.

160. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μυτιλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι.

οἱ δὲ Μυτιληναῖοι, ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δή. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ, ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα, ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης Πολιούχου ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνέϊ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρνέος, τούτου ἐστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μέν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν Φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα.

Mazares post alia Ioniae subacta mortuus.

161. Χῖοι μέν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λη̈ίην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

Cui successit Harpagus, qui Phocaeam aggreditur.

162. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος,

αὐτέων νῆσος ἀποκληϊσθῇ τούτου εἵνεκεν, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πόλιν, τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἁρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωϋτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἔπλεον.

E Cyrno quinquennio post a Tyrrhenis & Carthaginiensibus bello afflicti, Rhegium abeunt.

166. Ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπικέατο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε, καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ, ἄγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας, στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ

Σαρ-

Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντά σφι νῆες διεφθάρησαν· αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷαί τε ἐγένοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον.

Eos, qui bello capti, lapidibus obruti perierunt, quomodo sibi Agyllenses placent: Hyela urbs a Phocaeensibus condita. Cyrnus heros.

167. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας, οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλεῦνας, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν, τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι· καὶ γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπιστᾶσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιή-

δωνιήτεω μαθόντες, ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' ȣ̓ τὴν νῆσον. Φωκαίης μέν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ ȣ̔́τω ἔσχε.

Abdera a Teiis in Thraciam profectis, condita. Heros Timesius.

168. Παραπλήσια δὲ τȣ́τοισι καὶ Τήϊοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γάρ σφεων εἷλε χώματι τὸ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηΐκης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τȣ́των Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, ȣ̓κ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηΐκων ἐξελαθεὶς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηΐων τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει.

Ionia omnis ab Harpago subacta.

169. Οὗτοι μέν νυν Ἰώνων μȣ̃νοι τὴν δȣλοσύνην ȣ̓κ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο Ἁρπάγῳ, κατάπερ οἱ ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγενέατο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωϋτȣ̃ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑσσωθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστοι, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἄγον. ȣ̔́τω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδȣ́λωτο. ὡς δὲ τȣ̀ς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσȣς ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτȣ̀ς ἔδοσαν Κύρῳ.

Con-

Consilia Biantis & Thaletis salutaria.

170. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ȣ̓δὲν ἧσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ ȣ̔́τω ἀπαλλαχθέντας σφέας δȣλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένȣς, καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένȣσι δέ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ ȣ̓κ ἔφη ἐνορᾷν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τȣ̃ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίȣ ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βȣλευτήριον Ἴωνας ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ· Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. ȣ̔́τω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

Cares olim insulani, Minoi parentes, & Leleges dicti: horum tria inventa: ipsi de se quomodo tradant: Iupiter Carius: Mysus, Lydus, Car, tres fratres germani.

171. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίȣς καὶ Λυκίȣς, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τȣ́των Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ

γὰρ

γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὴ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ μάλιστα. καί σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες, καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήϊα ποιέεσθαι· καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ, τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων· καὶ οὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπικέατο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι. οὐ μέν τοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες· ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωϋτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.

Caunii quam originem habeant: eorum lingua Caricae affinis: mos compotandi & Deos peregrinos expellendi.

172. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί· αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δέ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὥς σφι ἀπέδοξε, —ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι,— ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡβηδὸν, τύπτοντες δόρασι τὸν ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἕποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται.

Lycios e Creta in Asiam profectos, ductu Sarpedonis a Minoë fratre pulsi, Milyadem terram a Solymis habitatam occupasse, veteri nomine Termilas, novo dictos a Lyco Pandionis filio: eorum genealogia ex matribus.

173. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὠρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τοπαλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι· διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέν-

σθέντες, ἀπικέατο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τοπαλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε· οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἠνείκαντο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωϋτοὺς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον, τίς εἴη, καταλέξει ἑωϋτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μέν γε γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

Caria subacta: Cnidiorum labor isthmi perfodiendi impeditus.

174. Οἱ μέν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης

ἐς

ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῤῥόου·—τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα·—τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι, χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἁρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν.

Pedasensium virtus: Sacerdos Palladis in adversis barbata.

175. Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι,

σθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἁρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὔνομά ἐστι Λίδη.

Xanthi urbis calamitas. Caunus & omnia ab Harpago subacta.

176. Πηδασέες μέν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν· Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἑσσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνήλισαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

Cyrus Asiam domat superiorem.

177. ΤΑ μέν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν

ἔθνος

ἔθνος καταςρεφόμενος, καὶ ἐδὲν παριείς. τὰ μέν νυν αὐτέων πλέω παρήσομεν· τὰ δέ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖςον, καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐςι, τέτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεί τε τὰ πάντα τῆς ἠπείρε ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο.

Babylonis magnitudo & pulcritudo, fossa & murus.

178. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἐςὶ τὰ μέν κε καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαςότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, τῆς Νίνε ἀναςάτε γενομένης, τὰ βασιλήϊα κατεςήκεε, ἦν ΒΑΒΥΛΩΝ, ἐῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐῦσα μέτωπον ἕκαςον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ςαδίων, ἐύσης τετραγώνε· ἖τοι ςάδιοι τῆς περιόδε τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μέν νυν μέγαθος τοσῦτόν ἐςι τῦ ἄςεος τῦ Βαβυλωνίε. ἐκεκόσμεατο δὲ ὡς ἐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος περιθέει· μετὰ δὲ, τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληΐων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πῆχυς τῦ μετρίε ἐςὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι.

Babylonis conditae modus & forma: portae centum aereae: bitumen pro calce adhibitum.

179. Δεῖ δή με πρὸς τέτοισι ἐπιφράσαι, ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρε ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρό-

τρόπον ἐργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γῆν ἐκ τῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἑλκύσαντες δὲ πλίνθυς ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθυ ταρσὺς καλάμων διαςοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρυ τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μυνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεςᾶσι πέριξ τῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι· καὶ ςαθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔςι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχυσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἲς ὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ἐςὶ ποταμὸς ὐ μέγας· Ἲς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ ὔνομα· ἐσβάλλει δὲ ὖτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. ὖτος ὦν ὁ Ἲς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβυς ἀσφάλτυ ἀναδιδοῖ πολλὺς· ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη.

Euphrates urbem interfluens, urbis domus & viae.

180. Ἐτετείχιςο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔςι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ ὔνομά ἐςι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς· ἐξίει δὲ ὖτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τύτυ, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τῦ ποτα-

ποταμȣ, αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει· τὸ δὲ ἄϛυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων, τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδȣς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχȣσας, κατὰ δὴ ὦν ἑκάϛην ὁδὸν ἐν τῇ αἱμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ αἱ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρȣσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

Murus interior: aedes regiae: Iovis Beli templum: turris octuplicata sine statua.

181. Τȣ̃το μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐϛί. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθέει, ȣ̓ πολλῷ τέῳ ἀσθενέϛερον τȣ̃ ἑτέρȣ τείχεος, ϛεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσεϊ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιϛο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν, τὰ βασιλήϊα, περιβόλῳ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλȣ ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τȣ̃το ἔτι ἐόν, δύο ϛαδίων πάντῃ, ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τȣ̃ ἱρȣ̃ πύργος ϛερεὸς οἰκοδόμηται, ϛαδίȣ καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τȣ́τῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τȣ́τῳ, μέχρις ȣ̃ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτȣ̀ς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τȣ̀ς πύργȣς ἔχȣσα πεποίηται. μεσȣ̃ντι δέ κȣ τῆς ἀναβάσιος, ἔϛι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυϛήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεϛι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐϛρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα παρακέεται.

ται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ ἐκ ἔνι ἐδὲν αὐτόθι ἐιδρυμένον· ἐδὲ νύκτα ἐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μένη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τέτε τε θεε.

Iupiter Belus, & apud Aegyptios Iupiter Thebanus, cum muliere cubantes: & alia.

182. Φασὶ δὲ αὐτοὶ ἔτοι, ἐμοὶ μὲν ἐ πιςὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾷν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγεσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τε Διὸς τε Θηβαιέος γυνή· ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ἐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾷν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης ἡ πρόμαντις τε θεε, ἐπεὰν γένηται· ἐ γὰρ ὦν αἰεί ἐςι χρηςήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακληίεται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ.

Iovis Beli signum, sacrificia, festum anniversarium, statua aurea a Xerxe ablata.

183. Ἔςι δὲ τε ἐν Βαβυλῶνι ἱρε καὶ ἄλλος κάτω νηός· ἔνθα ἄγαλμα μέγα τε Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον, καί οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐςι· καὶ ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίε πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τε νηε, βωμός ἐςι χρύσεος. ἔςι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπε θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων.

βάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβέειν. Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Semiramis regina per campum inundari ab Euphrate solitum aggeres duxit.

184. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μέν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά. ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν.

Nitocris regina Euphratis cursum flexuosum reddit: aggerem in utraque ripa exstruit: lacunam ingenti ambitu effodit.

185. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια,

τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις, — αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης, — τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἄλλα τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τῶν τινὰ κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι, ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἳ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρίς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγινέαται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τί ἐστι. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἔλυτρον λίμνῃ, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεί τε δέ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγαγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος· ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος,

καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται περίοδος τῆς λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα.

Euphratis labra intra urbem opere lateritio munit & ponte iungit.

186. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο· τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο. τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσιος ἐς τὸ ἕτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν, καὶ ἦν, ὡς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λίθους περιμήκεας· ὡς δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε χωρίον· ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀποξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου, τοῦτο μὲν, τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσιας, τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα,

ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δέ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα τε δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι, καί οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκάς μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στράτευσιν, διαίρεε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἤνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

Cyrus Babylonios praelio victos, & in urbem compulsos frustra obsidet.

190. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον

τερον τὸν Κῦρον ȣ̓κ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ᾽ ὁρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα ȣ̃τοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ȣ̓δένα. Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνȣ τε ἐγγινομένȣ συχνȣ̃, ἀνωτέρω δὲ ȣ̓δὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων.

Astus Cyri ex die festo & fluvio derivato, unde intrat urbem.

191. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τȣ̃ ποταμȣ̃, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὄπισθε αὖτις τῆς πόλιος τάξας ἑτέρȣς, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμὸς, προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. ȣ̃τω τε δὴ τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηΐω τȣ̃ στρατȣ̃. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τάπερ ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐȣ̃σαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τȣ̃ ποταμȣ̃. γενομένȣ δὲ τȣ́τȣ τοιȣ́τȣ, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐτετάχατο ἐπ᾽ αὐτῷ τȣ́τῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τȣ̃ Εὐφρήτεω ποταμȣ̃, ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τȣ̃το ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μέν νυν προεπύθοντο

το ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τȣ͂ Κύρȣ ποιεύμενον, ȣ̓κ ἂν περιϊδόντες τȣ̀ς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. κατακληΐσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχȣ́σας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἱμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τȣ͂ ποταμȣ͂ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ. νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτȣ σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τȣ̀ς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ȣ̓ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ — τυχεῖν γάρ σφι ἐȣ͂σαν ὁρτήν — χορεύειν τε τȣ͂τον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπυθέατο, καὶ Βαβυλὼν μὲν ȣ̓́τω τότε πρῶτον ἀραίρητο.

Babylonica regio trientem aequat potentiae Asiaticae: Tritantaechmes: artaba: equorum foetura: canes Indici.

192. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τίς ἐστι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· βασιλέϊ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτȣ͂ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται, πάρεξ τȣ͂ φόρȣ, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει· δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τȣ̀ς τέσσερας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρη· τȣ̀ς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν, ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. ȣ̓́τω τριτημορίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι Σατραπηΐην καλέȣσι, ἐστι ἁπασέων

τῶν

τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη· ὅκου Τριτανταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικὸν, χωρέει μεδίμνου Ἀττικῆς πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πάρεξ τῶν πολεμιστέων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.

Agri felicitas in frumento & irrigatio: arborum sterilis: oleum ex Sesamo: ex palma panes & vinum, & mel.

193. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἁδρύνεταί τε τὸ λήϊον, καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος, οὐ κατάπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηΐοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσὶ περητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρὰ τὸν Νῖνος πόλις οἴκητο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη τῶν

ἡμεῖς

ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, ὔτε συκέην, ὔτε ἄμπελον, ὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐςὶ, ὥςε ἐπὶ διηκόσια μὲν τοπαράπαν ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄριςα αὐτὴ ἑωϋτῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρυ καὶ σησάμυ ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιςάμενος, μνήμην ὐ ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην, χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιςίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ ὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δέ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον· οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τὺς συκέων τρόπον θεραπεύυσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέυσι, τύτων τὸν καρπὸν περιδέυσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνῃ τε σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φορέυσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.

Naves fluviatiles: navigandi in Euphrate ex Armenia ratio.

194. Τὸ δὲ ἁπάντων θῶϋμα μέγιςόν μοί ἐςι τῶν ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσί ἐςι τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα

να ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας στεγαστρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρώρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες. καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βίκους φοινικηΐους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπό τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεῦνες. ἐπεὰν ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσί ἐστι τοιαῦτα.

Cultus corporum.

195. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηνεκέϊ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρινέον κιθῶνα ἐπενδύνει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπὶ ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὔ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δή σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι.

Leges de locandis puellis.

196. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γενοίατο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας. πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν· ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίην ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴ εὑροῦσα πολλὸν χρυσίον πρηθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ᾽ ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοιτο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου

ἔσκον

ἔσκον ἐπίγαμοι, ἔτοι δὲ εἴδεος μὲν ἐδὲν ἐδέοντο χρησῦ, αἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένες ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεςάτας τῶν παρθένων, ἀνίςη ἂν τὴν ἀμορφεςάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιςον χρυσίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιςον ὑπιςαμένῳ προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ ἕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφες καὶ ἐμπήρες ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωϋτῦ θυγατέρα ὅτεῳ βέλοιτο ἕκαςος, ἐκ ἐξῆν, ἐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταςήσαντα, ἦ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ἕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βελόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μέν νυν κάλλιςος νόμος ἕτός σφι ἦν· ἐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωςὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικεῖεν αὐτὰς, μήδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἄγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῦ δήμε, βίε σπανίζων, καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα.

Lex de aegrotis in foro exponendis.

197. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεςήκεε· τὲς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέεσι· ἐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· προσιόντες ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβελεύεσι περὶ τῆς νέσε, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιῦτον ἔπαθε, ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε

παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὔ σφι ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει.

Lex de sepultura, luctu, & purgatione post concubitum.

198. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει· ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τὠυτὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου, λοῦνται καὶ ἀμφότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται, πρὶν ἂν λούσωνται. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι.

Lex turpissima, de cultu Mylittae.

199. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων, ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι· θεραπηίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή,

οὐ

ἐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἤ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γένατα, μιχθῇ ἔξω τἒ ἱρἒ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, „Ἐπικαλέω τοι τὴν „θεὸν Μύλιττα.“ Μύλιττα δὲ καλέϋσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐςι ὅσον ὦν· ἐ γὰρ μὴ ἀπώσηται· ἐ γάρ οἱ θέμις ἐςί· γίνεται γὰρ ἱρὸν τἒτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, ἐδὲ ἀποδοκιμᾷ ἐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ 'πὸ τέτε ἐκ ἔτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μέν νυν εἴδεός τε ἐπαμμέναι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένϋσι, ἐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένϋσι. ἐνιαχῆ δὲ καὶ τῆς Κύπρε ἐςὶ παραπλήσιος τέτῳ νόμος.

Trium tribuum victus placentae ac panis ex pisce.

200. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ἔτοι κατεςέασι. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἳ ἐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μἒνον· τὰς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλϋσι ἐς ὅλμον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος· καὶ ὃς μὲν ἂν βϋληται αὐτέων, ἅτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτε τρόπον ὀπτήσας.

Imminet Cyrus Massagetis.

201. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τἒτο τὸ ἔθνος κατέργαςο,

γαςο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωϋτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε, καὶ ἡλίυ ἀνατολὰς, πέρην τῦ Ἀράξεω ποταμῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγυσι τῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.

Araxes fluvius, & mos vivendi in eius insulis.

202. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τῦ Ἴςρυ· νήσυς δὲ ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνάς φασι εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπυς, οἳ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρπὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένυς σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ὡραίυς, καὶ τύτυς σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρπὺς τοιύσδε τινὰς φέροντα, τὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι κατὰ εἴλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιϊζομένυς ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένυς δὲ καταγιζομένυ τῦ καρπῦ τῦ ἐπιβαλλομένυ, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένυ τῦ καρπῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι· ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίςασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τύτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὅθενπερ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· ςόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ.

διδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικέεσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα, ἔστι ἐπ' ἑωϋτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα.

Mare Caspium. Caucasus mons, & eius incolarum mores.

203. Ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἑωϋτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωϋτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθεϊ μέγιστον, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατον. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωϋτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωϋτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κατάπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν· μῖξιν τε τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατάπερ τοῖσι προβάτοισι.

Massagetarum situs: cur Cyrus eos bello invaserit.

204. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερα δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι ὁ Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

Cyrus, Tomyri frustra dolo tentata, parat Araxem traiicere.

205. Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασιληΐη· Τόμυρίς οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις συνιεῖσα οὐκ αὐτήν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληΐην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὥς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρεε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηΐην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεόμενος.

Cyro datum a Tomyri consilium, & huius deliberatio.

206. Ἔχοντι δέ οἱ τῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, „Ὦ βασιλεῦ Μήδων παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις· ὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσαι ταῦτα τελεύμενα· παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωϋτῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. ὔκων ἐθελήσεις ὑποθήκησι τῃσίδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι. σὺ δὲ ἢν μεγάλως προθυμέεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, φέρε, μόχθον μὲν τὸν ἔχεις ζευγνὺς τὸν ποταμὸν, ἄπες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τῦ ποταμῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην. εἰ δὲ ἡμέας βύλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τὠϋτὸ τῦτο ποίεε.“ Ταῦτα δὲ ἀκύσας ὁ Κῦρος, συνεκάλεσε Περσέων τὺς πρώτυς· συναγείρας δὲ τύτυς, ἐς μέσον σφὶ προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμβυλευόμενος ὁκότερα ποιέοι. τῶν δὲ κατὰ τὠϋτὸ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυρίν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην.

Croesi consilium, quod Cyrus probat, eumque Cambysi filio commendat, quos in regnum remittit. cap. 207. 208.

207. Παρεὼν δὲ καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων τάδε, „Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀπο-

ὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρσῃσι· ὐ γάρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξηγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδυ λόγον ἑωϋτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μῦνον, εἶπε, „Ὕστασπες, παῖς σὸς ἐπιβυλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ „ἀρχῇ ἑάλωκε· ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνῦσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα „ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τυτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, „τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. ὐκῶν ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ „τῆς ὄψιος ταύτης ὐδεμίη, τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβυλεύειν „ἐμοί. σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, „καὶ ποίεε ὅκως ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὥς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον.“

Hystaspes ad filium custodiendum dimissus.

210. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπιβυλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε, ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοισίδε, „Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, „ὅστις τοι ἐπιβυλεύσει· εἰ δὲ ἐστί, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δύλων, ἐποίησας ἐλευθέρυς Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων. „εἰ δέ τίς τοι ὄψις ἀπαγγέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα „βυλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ

„τῦτο

„τοῦτο ὅ, τι σὺ βούλεαι." Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Massagetarum pars tertia astu caesa, reginae filius captus.

211. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηΐου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες δαίνυντο· πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μέν σφεων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιληΐης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης.

Matris filium repetentis minae.

212. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τάδε, „Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν „ἐπαρθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ „καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, „ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν „ἔπεα κακά· τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας „παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν

„ὤν

„ὧν μευ εὖ παραινεύσης ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδοὺς μοι „τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασ„σαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας· εἰ δὲ ταῦ„τα οὐ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων „δεσπότεα, ἦ μήν σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵμα„τος κορέσω."

Spargapises vitam sibi adimit.

213. Κῦρος μέν νυν τῶν ἐπέων οὐδένα τουτέων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὥς μιν ὅ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε· ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωϋτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ.

In praelio acerrimo obtruncatur Cyrus. Tomyris victrix saeviens in eius cadaver.

214. Τόμυρις δὲ, ὥς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωϋτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγνέατο, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι· καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὥς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιεγενέατο. ἥ τε δὴ πολ-

πολλὴ τῆς Περσικῆς ϛρατιῆς αὐτȣ̃ ταύτῃ διεφθάρη, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἑνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηΐȣ Τόμυρις, ἐδίζετο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρȣ νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐναπῆκε αὐτȣ̃ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, „Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ „ἀπώλεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἑλὼν δόλῳ· σὲ δ' ἐγὼ, κατ-„άπερ ἠπείλησα, αἵματος κορέσω." τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρȣ τελευτὴν τȣ̃ βίȣ, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

Marsagetarum cultus & mores. cap. 215. 216.

215. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέȣσι, καὶ δίαιταν ἔχȣσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἄνιπποι· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχȣσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν· χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς, καὶ ἄρδεις, καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωϛῆρας, καὶ μασχαλιϛῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὔτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ ϛέρνα, χαλκέȣς θώρηκας περιβάλλȣσι· τὰ δὲ περὶ τȣ̀ς χαλινȣ̀ς καὶ ϛόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ ȣ̓δ' ἀργύρῳ χρέωνται ȣ̓δέν· ȣ̓δὲ γὰρ ȣ̓δέ σφί ἐϛι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος.

216. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοισίδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαϛος, ταύτῃσι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται· ὁ γὰρ

Σκύ-

Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, ὀ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. ὖρος δὲ ἡλικίης σφι προκέεται ἄλλος μὲν ὐδείς· ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύυσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισαι. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα ὐ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτυσι, συμφορὴν ποιεύμενοι, ὅτι ὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρυσι δὲ ὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώυσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τῦ Ἀράξεω ποταμῦ παραγίνονται· γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύυσι ἵππυς. νόμος δὲ ὖτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίςῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιςον δατέονται.

ἩΡΟΔΟ-

ἩΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ἉΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ
ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ
ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΠΗ.

ARGUMENTUM LIBRI II.

Regni Cambysis initia. Episodium de Aegyptiis, quorum memorabilia hoc in libro a capite secundo ad finem usque libri exponuntur; quibus more suo auctor intexuit episodia

1) de Colchiis aliisque populis, quibus mos est circumcidendi pueros. cap. 103. 104. 105.

2) de Helenae raptu & bello Troiano. cap. 112 ad 120.

*

Cambyses Cyrum patrem in Persarum imperio sequutus, adversus Aegyptios bellum parat, quorum ad historiam auctor nunc transit.

1. ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληΐην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός· τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι, ταύ-

ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωΐους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτεε.

Sectio I.

Memorabilia Aegypti geographica & ethica a cap. 2. ad fin. cap. 98.

*

Aegyptios originis antiquitate a Phrygibus vinci, quo argumento creditum.

2. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωϋτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι, οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωϋτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωϋτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν, οἳ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφήν τινα τοιήνδε ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωϋτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφί αἶγας. πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τἆλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων

μων κνυζημάτων, ἥντινα Φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν. ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκός τι καλέουσι. πυνθανόμενος, δὲ εὕρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν.

Auctores edit Herodotus, a quibus acceptas res Aegyptias traditurus sit: de diis negat, se quidquam, nisi eorum nomina, & quae rerum ordo postulet, memoraturum esse.

3. Ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὼν, τὴν δίαιταν οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται

Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. τὰ μέν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτέων, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

Annus & duodecim eius partes, inventa Aegyptia, item Deorum duodecim nomina, arae, simulacra, & delubra. Menes ex hominibus primus Thebaidis rex; cetera Aegyptus palus. cap. 4. 5.

4. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι. πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν, τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καί σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ περιϊὼν, παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τουτέων μέν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα, ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θη-

Θηβαϊκῦ νομῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι ὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλυς ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐςὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν.

5. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακύσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τίς γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔςι Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τῦ ποταμῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόυ, τῆς πέρι ἐκεῖνοι ὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. ἔςι δ' ἕτερον τοιῦτον. Αἰγύπτυ γὰρ φύσις τῆς χώρης ἐςὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυίῃσι ἔσεαι. τῦτο μὲν ἐπὶ τοσῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐῦσαν.

Longitudo Aegypti ad mare: orgyiae, stadia, parasangae, schoeni.

6. Αὖτις δὲ αὐτῆς Αἰγύπτυ ἐςὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέες διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τῦ Πλινθινήτεω κόλπυ μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὦν ἀπὸ οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυίῃσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, ςαδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχυσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται

δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα ϛάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαϛος, μέτρον ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα ϛάδια. ὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτȣ ϛάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

Latitudo a mari ad Heliopolin.

7. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλιȣπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔϛι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐȣ̃σα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔϛι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιȣ́πολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ, τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τȣ̃ βωμȣ̃ φερȣ́σῃ ἔς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τȣ̃ Διὸς τȣ̃ Ὀλυμπίȣ. σμικρόν τι τὸ διάφορον εὕροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τȣτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, ȣ̓ πλέον πεντεκαίδεκα ϛαδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα ϛαδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιȣ́πολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τȣ̃τον.

Utrumque latus inde ab Heliopoli monte cinctum, alterum Arabico, alterum Libyco.

8. Ἀπὸ δὲ Ἡλιȣπόλιος ἄνω ἰόντι, ϛεινή ἐϛι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτȣ πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότȣ, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει

ἐς

ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος· τῇ δὲ αὐτὸ ἑωϋτοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἠοῦς πρὸς ἑσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μέν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι. τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου, ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλὸν χωρίον ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ᾽ ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀνάπλοου στεινή ἐστι Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ ὀρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιὰς μὲν γῆ· στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλέους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον. τὸ δ᾽ ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

Latitudo ab Heliopoli ad Thebas, & a Thebis ad Elephantinen.

9. Πέφυκε μέν νυν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας, ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ, ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντεθειμένοι στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην

καλεομένην πόλιν, ϛάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοί εἰσι.

Terra inter montem Arabicum & Libycum olim sinus maris.

10. Ταύτης ὦν τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὀρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὥστε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν ϛομάτων τοῦ Νείλου ἐόντος πενταϛόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐϛι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιϛα Ἀχελώου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιεὶς ἐς θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

Sinus Arabicus cui similis quondam Aegyptus.

11. Ἔϛι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δή τι καὶ ϛενὸς, ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόου, ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύ-

εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι κου· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορηΐης θαλάσσης κόλπον ἐσχέοντα ἐπ' Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης, εἰ ὦν ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἄν· ἢ κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθείη κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ;

Argumenta huius rei ex terrae natura a vicinis diversae.

12. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, — τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται, — ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ κατεῤῥηγνυμένην,

ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης κατενηνειγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν.

Quanta Nili altitudo irrigarit Aegyptum regnante Moeri, quanta Herodoti aetate. Famis periculum, nisi pluat, Graecis metuendum: & vicissim Aegyptiis, deficiente Nili irrigatione. Aegypti ubertas sine labore. cap. 13. 14.

13. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μοίριος βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὔκω ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ᾽ ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἢν οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον οἱ Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ᾽ οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο

ἐθέλει

ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφί ἐστι ὕδατος οὐδεμίη ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον.

14. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. Φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει, φράσω. εἴ σφι ἐθελήσει, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος — αὕτη γάρ ἐστι ἡ αὐξανομένη — κατὰ λόγον τοῦ παροιχομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕσεταί σφι ἡ χώρη, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀναῤῥηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ὧλλοι ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι· ἀλλ' ἐπεάν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἑωϋτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν βοῦς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι βουσὶ τὸ σπέρμα, τὸν ἀμητὸν τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι βουσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.

Ionum inepta de Aegypto sententia refellitur. cap. 15. 16.

15. Εἰ ἂν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἰγύπτου, οἵ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι

Αἴ-

Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέως καλεομένης σκοπιῆς, λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι ταριχηΐων τῶν Πηλουσιακῶν τῇ δὲ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι. τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον· τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἐστὶ κατάρρυτόν τε καὶ νεωστὶ — ὡς λόγῳ εἰπεῖν — ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιειργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδεε σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεί τε εἶναι, ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δὲ ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοί εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

16. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἵ φασι τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην.

τέταρ-

τέταρτον γάρ σφεας δεῖ προσλογίζεσθαι Αἰγύπτε τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γέ ἐςι τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. ἐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γέ ἐςι κατὰ τὖτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην ἐρίζων τῆς Λιβύης. τῦ Δέλτα δὲ τέτε κατὰ τὸ ὀξὺ περιῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος. ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

Nili fluxus & varia ostia.

17. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τέτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἔρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἴδαμεν ἐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὲς Αἰγυπτίων ἔρες· εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιεῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδέπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδέπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μέν νυν Κερκασώρε πόλιος ῥέει εἷς ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδές· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, τὸ καλέεται Πηλέσιον ςόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει· τῦτο δὲ Κανωβικὸν ςόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐςὶ ἥδε. ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τέτε, σχίζων

μέσον

μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτην, οὔτε ἥκιστα ὀνομαστήν· τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν. τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά.

Hammonis responsum de terra Aegypti: & de Aegyptiis.

18. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεός σφεας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

Nili

Nili propria.

19. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μοῦνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χωρίου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ· καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅ,τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐὼν, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τουτέων ὦν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων. ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον· καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

Tres opiniones de Nili adscensu cap. 20. 21. 22. 23.

20. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς· τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον.

πολ-

πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὔκω ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἱ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

21. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωϋμασιωτέρη· ἣ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι· τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.

22. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ᾽ αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων τόπων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρί γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ οἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί· δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος διατελέει ἐοῦσα· ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι· ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὗεν ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ,

οἱ

οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες· ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι· γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γενόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονῶν ταύτην τὴν χώρην, δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

23. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἤ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τὸ οὔνομα εὑρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

Auctoris sententia de Nili auctu, eumque venire ab sole. cap. 24. 25. 26.

24. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέων ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πληθύεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος· τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὡς μέν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀγχοτάτω ᾖ χώρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἥν τινα, ταύτην οἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

25. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει· ἅτε

διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἠέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποιέει οἷόν περ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καί εἰσι οἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λὶψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρεος, τῶν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῷ ὑποδεέστερος, ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται· τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι.

26. Αἴτιος δὲ ωὐτὸς οὗτος, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν τὸν ταύτῃ εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει.

εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὡρέων, καὶ τῇ οὐρανῷ τῇ μὲν νῦν ὁ Βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἕστηκε, ταύτῃ δὲ ὁ Βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ Βορέω, ἤιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης, κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

Auras nullas exspirare Nilum.

27. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν· αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν.

De Nili fontibus relatio scribae Saitae.

28. Ταῦτα μέν νυν ἔστω ὡς ἐστί τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο· τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάϊ πόλι ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἔμοιγε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὦν δὴ πηγὰς τοῦ

Νείλε ἐέσας ἀβύσσες, ἐκ τε μέσε τῶν ὀρέων τετέων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τε ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτε ῥέειν καὶ πρὸς Βορέην ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότε. ὡς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τέτε Ψαμμήτιχον Αἰγύπτε βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ ἐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. ἔτω μὲν δὴ ὁ γραμματιςὴς, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε ὡς ἐμὲ κατανοέειν δίνας τινὰς ταύτη ἐέσας ἰσχυρὰς καὶ παλιῤῥοίην· οἷα δὲ ἐμβαλόντος τε ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ ἐδύνασθαι κατιεμένην κατὰ πειρητηρίην ἐς βυσσὸν ἰέναι.

Nili cursus ultra Elephantinen: Insula Tachompso: Aethiopes: lacus ingens: Meroe urbs, & ibi Iovis & Liberi cultus, Iovisque oraculum.

29. Ἄλλε δὲ ἐδενὸς ἐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δὲ ἀπὸ τέτε, ἀκοῇ ἤδη ἱςορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐςι χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βεν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀποῤῥαγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τε ῥόε. τὸ δὲ χωρίον τετο, ἔςι ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας πλόος· σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἔςι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι ἔτοι, τὲς δεῖ τέτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιῤῥέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψὼ ἔνομα

μα αὐτῇ ἐςί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκπλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς, παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τέ ἐςι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐςι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καί σφι μαντήϊον Διὸς κατέςηκε. ςρατεύονται δὲ ἐπεάν σφεας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσ..σμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε.

Inde Automoli, coloni Aegyptii, qui a Psammeticho in Aethiopiam transfugerant: Aegyptia praesidia tria: Aethiopes emendati.

30. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων, ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐςι Ἀσμάχ· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριςάμενοι βασιλέϊ. ἀπέςησαν δὲ αὗται τέσ-

τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε. ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταὐτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤϊσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καί σφεας θεοὺς πατρωΐους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τῶν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δέ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται· ἦσάν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

Nilum apud Automolos fluere ab occidente: quod ultra, incompertum.

31. Μέχρι μέν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος·

τοσῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὑρίσκονται ἀναισιμεύμενοι ἐκ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

Cyrenaeorum sermo cum Etearcho Ammonio de interioribus Africae. Nasamonum petulantium curiosa profectio & inventa.

32. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς· καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, ἐστι μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωϋτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἰδομένων, τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἣ τελευτᾷ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

λα, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καί σφεας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ· ἁπτομένοισι δέ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας σμικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἑλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ ἅπαντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.

Istri & Nili comparatio. cap. 33. 34.

33. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοστῆσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς

οὗτοι

ὗτοι ἀπικέατο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως αἱρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, μέσην τάμνων Λιβύην· καὶ — ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος — τῷ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοί εἰσι ἔξω Ἡρακλήϊων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ Ἰστρίην οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι.

34. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος, ῥέει γὰρ δι᾽ οἰκευμένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι᾽ ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ᾽ ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μέν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Mores Aegyptiorum diversi ab aliis.

35. ἜΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκεν πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρίῃ χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες, ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι.

Propria sacerdotum. cap. 36. 37.

36. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἱκνέεται·

ται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενείῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαιτα ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὧλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην, ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ πηλὸν, τῇσι χερσί· καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὧλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα· Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μέν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρά· τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

37. Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε

αἰδοῖα

αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηταί σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκίας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκηΐων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται. ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πεσσόμενα, καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἕψοντες πατέονται. οἱ δὲ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρόν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἷς ἐστι ἀρχιέρεως· ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται.

Quomodo taurus ut victima pura exploretur & signetur.

38. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκεν δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα ἢν καὶ μίην ἴδηται ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναί νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου,

καὶ

καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηΐων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς ἐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει, πεφυκυίας. ἢν δὲ τουτέων πάντων ᾖ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα εἱλίσσων· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μέν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε.

In eo immolando quid observent, & imprecatio in caput.

39. Θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν, ὅκου ἂν θύωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηΐου ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι· σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ᾖ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνές σφι ἔωσι ἐπίδημοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὦν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μέν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ

ἄλλου

Isis & Osiris communia Aegypti numina. Thebani ovibus immolandis abstinent. Iupiter arietina facie apud Ammonios.

42. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαιέος ἵδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μέν νυν πάντες οἴων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἴσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, ὄϊς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἴων ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαί τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἑωϋτὸν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τὤγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τὸ οὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδέ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο· Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὠυτὸ ἐνδύουσι τὤγαλμα τοῦ Διός. καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό.

ταῦ-

ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Hercules deorum duodecim unus ad Graecos ab Aegyptiis transiit.

43. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν· τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι ἦσαν Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα,

ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγενέατο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι.

Propria templi Herculis in Tyro, & antiquitas; aliud ibi templum Herculis nomine Thasii. Thasus a quibus condita. Hercules in Graecia passim duplex, Olympius & Heros.

44. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι· εἶναι δὲ ἔτεα ἀπ᾽ οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ᾽ Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μέν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ διξὰ Ἡράκλήϊα ἱδρυσάμενοι ἔκτηνται· καὶ

τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι.

Fabula de eo Graecorum, sed absurda.

45. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ· τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι, ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὀΐων, καὶ ἐρσένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων· κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα ἐόντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δή φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμενὴ εἴη.

Panis cultus. Mendes apud Aegyptios Pan & hircus. Mendesiorum honor erga capras & hircos.

46. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι.

γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τὤγαλμα, κατάπερ Ἕλληνες, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ᾽ ὁμοῖον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκεν τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων. καὶ τούτων οἱ κόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ᾽ ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.

Sues & subulcos Aegyptii aversantur. Lunae & Baccho semel per annum, eodem plenilunio utrique, sues immolant: ritus immolandi.

47. Σῦν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥγηνται θηρίον εἶναι, καὶ τοῦτο μὲν, ἤν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν συὸς, αὐτοῖσι ἱματίοισι ἀπ᾽ ὧν ἔβαψε ἑωϋτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, καὶ ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων· οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ᾽ ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ᾽ ἐκδίδονταί τε οἱ συβῶται καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν σῦς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ, τοὺς σῦς θύσαντες,

πα-

πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τὰς σῦς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπὸ Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν συῶν τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπὸ ἀσθενείης βίου, σταιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι.

Quomodo Baccho sues immolent, & festum eius celebrent.

48. Τῷ δὲ Διονύσῳ, τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων κατὰ ταὐτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλλησι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός· αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

Melampus doctor Graecorum in Sacris ab Aegypto & Cadmo edoctus.

49. Ἤδη ἂν δοκέει μοι Μελάμπȣς ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης ȣ̓κ εἶναι ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπȣς ἐςὶ ὁ ἐξηγησάμενος τȣ̃ Διονύσȣ τό, τε ȣ̓́νομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τȣ̃ φαλλȣ̃. ἀτρεκέως μὲν ȣ̓ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τȣ́τῳ σοφιςαὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δὲ ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπȣς ἐςὶ ὁ κατηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τȣ́τȣ μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νύν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωϋτῷ συςῆσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτȣ, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. ȣ̓ γὰρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ ȣ̓ νεωςὶ ἐσαγμένα. ȣ̓ μὴν ȣ̓δὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τȣ̃το, ἢ ἄλλο κȣ́ τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιςα Μελάμπȣς τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμȣ τε τȣ̃ Τυρίȣ, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην.

Dii Graeci ab Aegyptiis & Pelasgis. Neptunus ab Afris. Heroes ignoti Aegypto.

50. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ȣ̓νόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτȣ ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ

τῶν

τῶν βαρβάρων ἥκει, πυνθανόμενος ὅτω εὑρίσκω ἐόν. δοκέω δ' ὦν μάλιςα ἀπ' Αἰγύπτε ἀπῖχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκέρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἥρης, καὶ Ἱςίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ ὀνόματά ἐςι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγεσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ ὄ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ ὀνόματα, ὅτοι δέ μοι δοκέεσι ὑπὸ Πελασγῶν' ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τῶτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο. ἐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος ὄνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τῶτον αἰεί. νομίζεσι δὲ ὦν Αἰγύπτιοι ὀδὲ ἥρωσι ὀδέν.

Mercurii statuae apud Graecos. Pelasgorum Samothracia, & sacra Cabirorum.

51. Ταῦτα μέν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τέτοισι τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπὸ Αἰγυπτίων νενομίκασι. τῶ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, ὀ ἀπὸ Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τέτων ὧλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέεσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅςις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρηΐκες ἐπιτελέεσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, ὅτος ὡνὴρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηΐκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ ὅτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι

 ἐγέ-

ἐγενέατο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηΐκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται.

Pelasgi Deos habuerunt nominibus non distinctos, quae post ex Aegypto allata, oraculi Dodonaei, solius tunc in Graecia, monitu illis indita.

52. Ἔθυον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δὲ οὐδὲ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτεν δὲ χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος, ἐπυθέατο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπυθέατο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ, εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

Hesiodi.

Hesiodi & Homeri, Theogoniae conditorum, aetas.

53. Ἔνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δὲ αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι· οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί γε δοκέειν, ἐγένεατο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρηίαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

Narrationes priscae de oraculo Dodonaeo in Graecia.

54. Χρηστηρίων δὲ πέρι τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηίας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μέν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

De oraculo Ammonio in Libya.

55. Ταῦτα μέν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον· τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι· ἵζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπηΐῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβέειν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καί σφεας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ αὐτὴν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

Herodoti hac de re opinio. Graecia olim Pelasgia.

56. Ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. φάναι

δὲ

δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη.

Columbas a Dodonaeis mulieres barbaras dictas videri.

57. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπηΐῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ συνετά σφι ηὔδα ἡ γυνή. ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέῳ τρόπῳ ἂν πελειάς γε ἀνθρωπηΐῃ φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν.

Extispicium, conventus, pompas, & victimarum adducendarum ritus Aegyptios primum instituisse.

58. Ἡ δὲ μαντηΐη ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι· αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

Con-

Conventus Aegyptiorum publici in honorem Deorum in sex urbibus electis. Isis, Graecorum Ceres.

59. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς. μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλι ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν· ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἶσις δέ ἐστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δὲ ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ.

Dianae festum Bubastiticum.

60. Ἐς μέν νυν Βούβαστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τοιάδε. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχρίψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε. αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται· αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὁρτάζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες

θυσίας·

θυσίας· καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμῦται πλέον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐςι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται.

Festum Isidos Busiriticum. Cares in Aegypto incolentes hospites.

61. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων· τὸν δὲ τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐςι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

Lucernae Aegyptiae. Saitica nox festa in honorem Minervae.

62. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῇσι θυσίῃσι ἔν τινι νυκτὶ, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐςὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεςι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον· καὶ τῇ ὁρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἳ δὲ ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάϊ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ

ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτευ δὲ εἵνεκεν φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

Festum Solis Heliopolitanum, Latonae Butoiticum, Martis Papremiticum per verbera & pugnas ex fabula, cuius consuetudinis origo ab auctore traditur. Aegyptiorum & Graecorum in templis adeundis castitas. cap. 63. 64.

63. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὖτ' ἂν δὲ γίνηται καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὤγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ξύλων κορύνας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὤγαλμα λελειμμένοι, ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες ἐσιέναι. οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται, καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι οἵ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

64. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι. οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα· καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμῖξαι· καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε προπόλους τρηχέως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι καὶ ἀπὸ γυναικῶν. ἀνιστάμενοι ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. οὗτοι μέν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι, ἐμοί γε οὐκ ἀρεστά.

Bestiarum cultus apud Aegyptios: necis earum poena mors.

65. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. Ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὅμουρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι

τοῖσι

τοῖσι ἀνθρώποισι· τὰ δὲ, οὔ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾖ τὸ θηρίον, ξυρέοντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἑλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δ' ἀντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκὼν, θάνατος ἡ ζημίη· ἢν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἶβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἤν τε ἑκὼν, ἤν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

Felium genus crescere quid vetet: luctus in morte felis & canis: Felium aliarumque bestiarum sepultura. cap. 66. 67.

66. Πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι

γέσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὦν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται· αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελούρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰέλουροι, διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰέλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μούνας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν.

67. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωϋτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡς δ' αὔτως τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλᾶς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν· τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἑρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι.

Crocodili natura & pax eius cum solo trochilo, eorum cultus & Aegyptia denominatio atque captura. cap. 68. 69. 70.

68. Τῶν δὲ κροκοδείλων, φύσις ἐστὶ τοιήδε. τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γάρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν συὸς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω κινέει γνάθον· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιεύμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχῖλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, — ἐώθεε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιέειν πρὸς τὸν ζέ-

φυ-

φυρον, — ἐνθαῦτα ὁ τροχῖλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχῖλον.

69. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες, καὶ κάρτα ἥγηνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπότακτα διδόντες καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἱμασιῇσι.

70. Ἄγραι δέ σφεων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι· ἣ δ' ὦν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶτον συὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὴν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ,

 ἕλκου-

ἕλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ᾽ ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

Hippopotamus sacer.

71. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. Φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε· τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, ὁπλαὶ βοὸς, σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ᾽ αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὔου γενομένου, ξυστὰ ποιέεσθαι ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ.

Lutra, squameus, anguilla, vulpanser.

72. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἥγηνται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν καλεύμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱροὺς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

Phoenix deque illo fabula.

73. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὔνομα Φοῖνιξ. ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι᾽ ἐτέων, ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾷν δὲ τότε φασὶ, ἐπεάν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, το-

τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιϛα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τῦτον δὲ λέγυσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν ὐ πιϛὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τῦ Ἡλίυ κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τῦ Ἡλίυ τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ ὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐϛι φέρειν· μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, ὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι· σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τῦτο, καθότι τῦ ὠῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα· ἐσκειμένυ δὲ τῦ πατρὸς, γίνεσθαι τὠυτὸ βάρος· ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτυ ἐς τῦ Ἡλίυ τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τῦτον τὸν ὄρνιν λέγυσι ποιέειν.

Sacri serpentes circa Thebas.

74. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων ὐδαμῶς δηλήμονες· οἳ μεγάθεϊ ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέυσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τὺς ἀποθανόντας θάπτυσι ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Διός· τύτυ γάρ σφεας τῦ θεῦ φασὶ εἶναι ἱρύς.

Ex Arabia serpentes alatos advolantes confici ab Ibidibus, quas aves ideo sacras esse, eorum & serpentum descriptio. cap. 75. 76.

75. Ἔϛι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βυτῦν πόλιν μάλιϛά κη κείμενος· καὶ ἐς τῦτο τὸ χωρίον ἦλθον

πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀςέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθεϊ μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέςεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔςι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἱ ἄκανθαι κατακεχύδαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων ςεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ, λόγος δέ ἐςι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου· τὰς δ' ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἶβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾷν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

76. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιςα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομενέων πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδε ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἱλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, — διξαὶ γάρ δή εἰσι αἱ ἴβιες, — ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐςι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵηπερ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι

μάλιςά

μάλιστά καὶ ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω.

Qui Aegyptiorum campestria loca incolunt, hominum sollertissimi, eorum corporis cura, cibus & potus.

77. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε δὴ χρέωνται. συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιηίην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὡρέων, ἐμοὶ δοκέειν, εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται. οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες ὠμοὺς σιτέονται· τοὺς δὲ, ἐξ ἅλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες, τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστί σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται.

ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένε γὰρ τέρατος, φυλάσσεσι γραφόμενοι τὠποβαῖνον· καὶ ἤν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τέτῳ γένηται, κατὰ τὠϋτὸ νομίζεσι ἀποβήσεσθαι.

Divinatio solis Diis attributa.

83. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν ἐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός· καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηΐων, Λητοῦς ἐν Βετοῖ πόλι ἐστί. ὀ μέντοι αἵ γε μαντήϊαί σφι κατὰ τὠϋτὸ ἑστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

Medici alii alius morbi.

84. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάγε σφι δέδασται. μιῆς νέσε ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ ἐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νέσων.

Luctus in morte domesticorum.

85. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφεων, εἰσὶ αἵδε· τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκηΐων ἄνθρωπος. τε τις καὶ λόγος ᾖ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηΐων τέτων κατ' ὦν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον.

πον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται ἀνὰ τὴν πόλιν στροφώμεναι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

Ratio condiendi cadavera triplex: gummi pro glutine. cap. 86. 87. 88.

86. Εἰσὶ δὲ οἳ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεάν σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι οὐνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἥν τινα βούλονταί σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν, μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ, φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὦν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηΐῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης,

καὶ

καὶ Κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτῦ. πλήσαντες, συῤῥάπτυσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύυσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τυτέων ὐκ ἔξεςι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λύσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσυσι πᾶν αὐτῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργνῦσι τὸν νεκρόν· καὶ κατακληΐσαντες ὕτω, θησαυρίζυσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἱςάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. ὕτω μὲν τὺς τὰ πολυτελέςατα σκευάζυσι νεκρύς.

87. Τὺς δὲ τὰ μέσα βυλομένυς, τὴν δὲ πολυτελήϊην φεύγοντας, σκευάζυσι ὧδε. ἐπεὰν τὺς κλυςῆρας πλήσωνται τῦ ἀπὸ τῦ κέδρυ ἀλείφατος γινομένυ, ἐν ὦν ἔπλησαν τῦ νεκρῦ τὴν κοιλίην, ὔτε ἀνατεμόντες αὐτὸν, ὔτε ἐξελόντες τὴν νηδὺν· κατὰ δὲ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδῦ, ταριχεύυσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥςτε ἅμα ἑωϋτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τῦ νεκρῦ τὸ δέρμα μῦνον, καὶ τὰ ὀςέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ᾽ ὦν ἔδωκαν ὕτω τὸν νεκρὸν, ὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

88.

88. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσίς ἐστι ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.

Mulieres eximiae defunctae non statim condiuntur.

89. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὦσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατειπεῖν δὲ τὸν ὁμότεχνον.

A crocodilo raptus, aut fluvio mersus, sacer est.

90. Ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηὼς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

Chemmis urbs, in eaque Persei templum, & ludi gymnici.

91. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· τὸ

δὲ

δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μήδ᾽ ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι ὅτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἔπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαί σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφορημένον εὑρίσκεσθαι, ἐὸν τὸ μέγαθος δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι. ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα· εἰρομένου δέ μευ ὅ, τί σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅ, τι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωϋτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα, ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ᾽ αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δέ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χέμμιος οὔνομα πεπυσμένον

νον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικὸν, αὐτῦ κελεύσαντος, ἐπιτελέειν.

Mores & victus Aegyptiorum loca palustria habitantium.

92. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ τἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ᾽ ἐπεὰν δρέψωσι, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον· καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, πτίσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη, καὶ ἐγγλύσσει, ἐπιεικέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἁπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀνασπάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι,

ἐν

ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πνίξαντες, οὕτω τράγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων· τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας σιτέονται.

Piscium gregalium propria, eorumque mira fertilitas.

93. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι, ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιεῦσι. ἐπεάν σφεας ἐσίῃ οἶστρος κυΐσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ δὲ, ἑπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυΐσκονται. ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένονται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωϋτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίευν οἱ ἔρσενες. τῶν γὰρ ᾠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἑπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἳ δ' ἂν αὐτέων ἁλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπαριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἳ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπιδέξια τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε. ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν, καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγχριμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἀρχη-

ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες οἱ τεκόντες ᾠὰ ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ᾠῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω ἔχει.

Sillicypria praebent materiam lucernis pro oleo.

94. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὀδμὴν δὲ βαρέην παρέχεται.

Retia adversus culices.

95. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰ-

κέονται οἱ πύργοι ἀφελέουσι, ἐς τοὺς ἀναβαίνοντες κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τέ εἰσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον, καὶ ἔπειτα ἐνδὺς, ὑπ᾽ αὐτῷ καθεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιξάμενος εὕδῃ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν.

Navium vectoriarum structura & cursus.

96. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ δὲ λωτῷ· τὸ δάκρυον, κόμμι ἐστί· ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς [τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὦν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἐστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥιπεῒ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κῃ σταθμόν· τούτων

τὴν

τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τῆ πλοίου ἀπίει ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὴν βᾶριν· — τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι· — ὁ δὲ λίθος ὄπισθεν ἑλκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

Facies Aegypti Nilo exundante & navigatio.

97. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλις μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλις μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ἄνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην.

Anthylla urbs & Archandropolis.

98. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσου ὑπὸ

Πέρσῃσί ἐστι Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβροῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ· καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα.

Sectio II.

Historia & series regum Aegypti chronologica tam ante, quam post Dodecarchiam, a cap. 99. ad finem usque libri.

*

Menes Aegypti rex primus conditor Memphis & in ea templi Vulcani.

99. ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμὴ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον· προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν ΜΗΝΑ, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει

λήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι καταλυσθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μῆνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέϊ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται· ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἑσπέρην· τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

Reges CCCXXX post Menem, in quibus Aethiopes XVIII & Nitocris regina.

100. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλων ἄλλων βασιλήων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μίη δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν ἥτις ἐβασίλευσε, τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληΐην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν οἴκημα περίμηκες ὑπόγαιον, ξεινοῦν μὲν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν δέ μιν τῶν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ᾔδεε, πολλοὺς, ἱστιᾶν, δαινυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ με-

γάλȣ. ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτήν μιν, ὡς τȣ̃το ἐξέργαστο, ῥίψαι ἐς οἴκημα σποδȣ̃ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται.

Moeris rex ultimus eorum, eiusque opera tria.

101. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, ȣ̓ γὰρ ἔλεγον ȣ̓δεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' ȣ̓δὲν εἶναι λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τȣ̃ ἐσχάτȣ αὐτῶν Μοίριος. τȣ̃τον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τȣ̃ Ἡφαίστȣ τὰ πρὸς βορῆν ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια· λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περίοδος ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τȣ̃ μεγάθεος πέρι, ὁμȣ̃ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τȣ̃τον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ȣ̓δένα ἄλλων ȣ̓δέν.

Sesostris, qui post hos reges regnavit, expeditiones & victoriae.

102. Παραμειψάμενος ὦν τȣ́τȣς, τȣ̃ ἐπὶ τȣ́τοισι γενομένȣ βασιλέος, τῷ ȣ̃νομα ἦν Σέσωστρις, τȣ́τȣ μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τȣ̃ Ἀραβίȣ κόλπȣ, τȣ̀ς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένȣς καταστρέφεσθαι· ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν ȣ̓κέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱρέων τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλὴν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρȣ, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μέν νυν αὐ-

αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λέγουσας τό, τε ἑωϋτοῦ οὔνομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμι τῇ ἑωϋτοῦ κατεστρέψατό σφεας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηΐοισι τῶν ἐθνέων γενομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἴησαν ἀνάλκιδες.

Quousque in Europam arma tulerit.

103. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξήιε τὴν ἤπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρηΐκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἤιε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωϋτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσονδὴ, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτέων τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

Colchi progenies Aegyptia: quae gentes virilia circumcidant.

104. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέ-

γω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δὲ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἴκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀστυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ τὰ αὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν. ὡς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται. Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

Colchorum & Aegyptiorum similia.

105. Φέρε νυν καὶ ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ τὰ αὐτά· καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν

Κολ-

Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ' Αἰγύπτε ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον.

Cippi victoriae de imbellibus, in Palaestina: duae statuae circa Ioniam, Sesostris imaginem referentes non Memnonis.

106. Τὰς δὲ ςήλας τὰς ἵςα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτε βασιλεὺς Σέσωςρις, αἱ μὲν πλεῦνες ἐκέτι φαίνονται περιεῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιςίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐέσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τέτε τε̃ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριςερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡςαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τε̃ ὤμε ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν ςηθέων γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ἘΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ὩΠΛΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ἘΜΟΙΣΙ ἘΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅςις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐςὶ, ἐνθαῦτα μὲν ἐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζεσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηίης ἀπολελειμμένοι.

Periculum Sesostri a fratre in reditu.

107. Τε̃τον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωςριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλὰς ἀνθρώπες τῶν ἐθνέων

τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωϋτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περινήσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί. καὶ γάρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἕξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δὲ ἐπ᾽ ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ· τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

Fratrem punit. Captivi trahunt lapides ad templum Vulcani & fossis secant regionem, cuius agri aequaliter assignantur. Geometriae origo, quae inde ad Graecos pervenit. cap. 108. 109.

108. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τούς τέ οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ περιμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες· καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον. ἐποίευν τε οὐκ ἑκόντες Αἴγυπτον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἱππασίμην καὶ ἁμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων.

ἀπὸ

ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε· αἴτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκεν τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτηντο τὰς πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι, ἐκ Φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκεν κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος.

109. Κατανεῖμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅκως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

Aethiopia paruit Sesostri, qui suam, & uxoris, & filiorum Imagines colossos ad Vulcani statuit.

110. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωϋ-

τό

τόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τὰς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῶνδε δὴ ὁ ἱρεὺς τὰ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὔκων δίκαιον εἶναι ἱστάναι ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεῖον μέν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Pheron, Sesostris filius, impie spiculo in Nilum misso, occoecatus, cavillatio contra mulieres: obelisci duo in Solis templo.

III. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ᾽ ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο· τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ

οἱ

οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς ἔρῳ νιψάμενος τὲς ὀφθαλμὲς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωῦτῆς ἄνδρα μῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωῦτῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς ἐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ ἔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ ἔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ ἔχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τῦγε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τῦ Ἡλίυ τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελὺς δύο λιθίνυς, ἐξ ἑνὸς ἐόντα ἑκάτερον λίθυ, μῆκος μὲν ἑκάτερον πήχεων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πήχεων.

Successit Proteus, eius fanum circumhabitatum a Tyriis, continens aedem Veneris Hospitae.

112. Τῦτυ δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν ὔνομα Πρωτέα εἶναι· τῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τῦ Ἡφαιστηΐυ πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέῦσι δὲ τὸ τέμενος τῦτο Φοίνικες Τύριοι· καλέεται δὲ ὁ χῶρος ῦτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ

τῦτο

τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς ὡς ἐδιαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται.

Paris cum Helena delatus in Aegyptum: Herculis Aegyptii templum iure asyli: Thonis praefectus ostio Canobico.

113. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην, γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωϋτοῦ· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος· ἐνθεῦτεν δὲ — οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα — ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεύμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστὶ, Ἡρακλέος ἱρόν· ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρὰ, ἑωϋτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπαρχῆς. τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον· ἱκέται δὲ ἱζόμενοι τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις.

Proteus Paridem comprehensum ad se duci iubet; increpatum, Aegypto exigit, ablatam ei Helenam & opes marito servans. cap. 114. 115.

114. Ἀκέσας δὲ τέτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίςην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγεσαν τάδε, „Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνό„σιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος· ξείνε γὰρ τε ἑωϋτε „ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων „ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων „ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενεχθείς· κότερα δῆτα τἔτον ἐῶμεν „ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀπελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;“ Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, „Ἄνδρα τἔτον, ὅστις κοτὲ ἐςι ἀνόσια ἐργασμένος ξεῖ„νον τὸν ἑωϋτε, συλλάβοντες, ἀπάγετε παρ᾽ ἐμὲ, ἵνα „εἰδῶ ὅ,τι κοτὲ καὶ λέξει.“

115. Ἀκέσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτε κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τἔτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ, καὶ τὲς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ ὔνομα· καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένε δὲ τε Ἀλεξάνδρε ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ἐ λέγοντος τὴν ἀληθηΐην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμε-

νοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος· τέλος δὲ δή σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι „Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξεί-„νων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλ-„θον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἄν σε ὑπὲρ τοῦ Ἕλληνος „ἐτισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχὼν, ἔρ-„γον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· παρὰ τοῦ σεωϋτοῦ ξείνου τὴν „γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' „ἀναπτερώσας αὐτὴν, οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ „ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου „κεραΐσας ἥκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἥγημαι μὴ „ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα „οὔ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι „ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγα-„γέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους „τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλ-„λην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους πε-„ριέψεσθαι.“

Helenae in Aegyptum adventum Homerus novit, & cur non perspicue indicarit.

116. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι· δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, κατάπερ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι — καὶ οὐδαμοῦ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωϋτὸν — πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνει-

ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην, τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὅτω,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοισίδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ ὔ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τύτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρυ πλάνην· ὁμυρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· οἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐστὶ ἡ Σιδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέυσι.

Cypria carmina & Ilias non conveniunt.

117. [Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον ὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δῆλον, ὅτι ὐκ Ὁμήρυ τὰ Κύ-

Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μέν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.]

Aegyptiorum relatio belli Troiani.

118. Εἰρομένου δέ μευ τοὺς ἱρέας, εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ οὔ· ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίῃσι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν, ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ· ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων· τοὺς δ' ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τά οἱ οἴχετο κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας καὶ ἀνωμοτὶ, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεύμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, τὰ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον· ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ

λό-

λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

Menelaus Aegyptiis pro beneficio quam iniuriam reddiderit.

119. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθηΐην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωϋτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἀπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε· μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἰθὺ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωϋτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

Auctoris cogitata de narrationibus Troicis.

120. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι

σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβυλέατο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτῦ δὲ Πριάμυ ὐκ ἔςι ὅτε ὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλέυς τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τύτων δὲ τοιύτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. ὐ μὲν ὐδὲ ἡ βασιληΐη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμυ ἐόντος, ἐπ᾽ ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνυ μᾶλλόν γ᾽ ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμυ ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν ὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι᾽ αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ᾽ ὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδῦναι, ὐδὲ λέγυσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθηΐην ἐπίςευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τῦ δαιμονίυ παρασκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκέει, εἴρηται.

Rhampsi-

Rhampsinitus rex Vulcani templum ornat: statuit Aestatem & Hiemem, duo simulacra ingentia. Ditissimus omnium: architecti fraus exstruentis ei aedificium pecuniae condendae. Calliditas furis eiusque audacia.

121. Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων· τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέω ἑστεῶτα καλέουσι θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεύμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέϊ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφθέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαληΐῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας· — εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο· — τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλῆος· σα-

φέως δ' αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήϊα νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωϋμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκληϊμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα, — τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας, — ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήϊα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, στῆσαι· τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸτοῦ χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, προσαπολέσει καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πεισθέντα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλῆα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι,

ὁρέον-

ὁρέοντα τὸ σῶμα τȣ̃ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα ἀσινὲς, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκδυσιν ȣ̓δεμίην ἔχον· ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τȣ̃ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τȣ̃ τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκȣς δὲ αὐτȣ̃ καταςήσαντα, ἐντείλασθαί σφισι, τὸν ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωϋτόν. ἀνακρεμαμένȣ δὲ τȣ̃ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν· λόγȣς δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τȣ̃ ἀδελφεȣ̃ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τȣ́των ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτὴν, ὡς ἐλθȣ̃σα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τȣ̃ περιεόντος παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων ȣ̓κ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνȣς κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκȣ̀ς πλήσαντα οἴνȣ, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτȣ́ς· ὡς δὲ κατὰ τȣ̀ς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένȣς· ὡς δὲ ἔῤῥεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλήν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς ȣ̓κ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τȣ̀ς δὲ φυλάκȣς, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδεϊ ποιευμένȣς· τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιεύμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπί-

ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς· τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωϋτῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν· δαψιλέϊ δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἔνθαπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. Τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν· πάντως δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτε εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωϋτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκεν

ταῦ-

ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὤμῳ τὴν χεῖρα, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτεόμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότεϊ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τὴν δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τἀνθρώπου· τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωϋτοῦ· τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωϋμάσαι, καί οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

Festum Aegyptium ob aleam Rhampsiniti & Cereris, & in eo ritus.

122. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασι-

λῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδην νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτὴν, τὰ δὲ, ἑσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς· καί μιν πάλιν ἄνω ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φᾶρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους· καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὠυτὸ χωρίον.

Inferorum qui principes: anima immortalis primum dicta ab Aegyptiis. Eius stulta interpretatio.

123. Τοῖσι μέν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα

τα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπȣ σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τȣ́τῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἳ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωϋτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ ȣ̓νόματα, ȣ̓ γράφω.

Cheopis iniquitas in subiectos. Pyramis maxima cum subterraneis aedibus, impensae in eam factae, & modus exstruendi. cap. 124. 125.

124. Μέχρι μὲν νῦν Ῥαμψινίτȣ βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τȣ̃τον, βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι· κατακληΐσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μέν σφεας θυσιέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωϋτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίȣς. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ȣ̓́ρεϊ, ἐκ τȣτέων ἕλκειν λίθȣς μέχρι τȣ̃ Νείλȣ· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τȣ̀ς λίθȣς ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρος, πρὸς τȣ̃το ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδȣ̃ κατὰ τὴν εἷλκον τȣ̀ς λίθȣς, τὴν ἔδειμαν, ἔργον ἐὸν ȣ̓ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· — τῆς μὲν γὰρ μῆκός εἰσι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτά-

λοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωϋτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων· — ταύτης τε δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, καὶ τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωϋτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ, τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου ταμάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων.

125. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, ἐς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίευν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων

Αἰγυ-

Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ νῦν μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἐστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί ἐστι ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δὲ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

Quaestus caussa pater filiam prostituit: filiae pyramis.

126. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε χρημάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἑωϋτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημήϊον καταλιπέσθαι· καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι, ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

Che-

Chephren eius frater & successor itidem improbus, tertiam pyramidem exstruit.

127. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διῶρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα· δι' οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος, ἔσω νῆσον περιῤῥέει, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου τεσσεράκοντα πόδας, ὑπόβασιν τῆς ἑτέρης τὠυτὸ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἑστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χηφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα.

Odio Cheopis & Chephrenis Aegyptii horum pyramides vocant pastoris Philitidis.

128. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληισθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

My-

Mycerinus Cheopis filius rex melior, cuius filiae sepulcrum singulare, ideoque fabulosum.

129. Μετὰ δὲ τῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτε Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεὼν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας· δίκας δέ σφι πάντων βασιλήων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τῦτο μέν νυν τὸ ἔργον, ἁπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέυσι μάλιςα τῦτον· τά τε ἄλλα γάρ μιν κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ᾽ ἑωϋτῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τὲς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανῦσαν αὐτῦ, τὴν μῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε πρήγματι, καὶ βελόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βῦν ξυλίνην κοίλην. καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανῦσαν θυγατέρα.

Bovem, filiae sepulcrum, & Mycerini concubinarum colossos ligneos exstare.

130. Αὕτη ὦν ἡ βῦς γῇ ὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ᾽ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σάϊ μὲν πόλι ἐῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ· θυμιήματα δὲ παρ᾽ αὐτῇ παντοῖα καταγίζυσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην

νύκτα

νύκτα δὲ ἑκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. ἀγχȣ̃ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνȣ ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάϊ πόλι ἱρέες· ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐȣ̃σαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἵ τινες μέντοι εἰσὶ, ȣ̓κ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

Fabulosa caussa mortis filiae Mycerini, & praecisarum colossis manuum.

131. Οἱ δέ τινες λέγȣσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον; ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωϋτȣ̃ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκȣ́σῃ· μετὰ δὲ, λέγȣσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος· ὁ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδȣσέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τάπερ αἱ ζωαὶ ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγȣσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν, ὅτι ὑπὸ χρόνȣ τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐȣ̃σαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ.

Bovis ornatus & expositio anniversaria.

132. Ἡ δὲ βȣ̃ς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει

κεχρυ-

κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ· μεταξὺ δὲ τῶν κερέων, ὁ τῦ ἡλίυ κύκλος μεμιμημένος ἔπεςι χρύσεος. ἔςι δὲ ἡ βῦς ὀκ ὀρθὴ, ἀλλ᾽ ἐν γένασι κειμένη· μέγαθος δὲ, ὅσηπερ μεγάλη βῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν ὀκ ὀνομαζόμενον [θεὸν ὑπ᾽ ἐμεῦ ἐπὶ τοιέτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βῦν ἐκφέρυσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι τῦ πατρὸς Μυκερίνυ ἀποθνήσκυσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν.

Oraculi de vitae fine elusio perquam fatua.

133. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τύτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βυτῦς πόλιος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μῦνον βιὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν· τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληΐσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν ὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τὺς ἀνθρώπυς φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ᾽ εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως ὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τῦ χρηςηρίυ αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τύτων ἕνεκεν καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· ὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὸν ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακῦσθαι ἐπ᾽ ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τὺς μὲν δύο τὺς πρὸ ἐκείνυ γενομένυς βασιλέας, μαθεῖν τῦτο, κεῖνον δὲ ὔ. ταῦτα ἀκύσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένον

νων ἤδη οἱ τέτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γένοιτο νὺξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, ὅτε ἡμέρης ὅτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

Pyramis ab eo relicta, non a Rhodopide, quae Amasidis aetate Sami apud Iadmonem cum Aesopo serviit, a Xantho in Aegyptum abducta; a Charaxo redemta Sapphus fratre, quaestum maximum fecit & donaria Delphos misit.

Meretrices Naucraticae. cap. 134. 135.

134. Πυραμίδα δὲ καὶ ὅτος ἀπελίπετο, πολλὸν ἐλάσσω τῦ πατρὸς, εἴκοσι ποδῶν καταδέεσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, ἐέσης τετραγώνε· λίθε δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, ὀκ ὀρθῶς λέγοντες· ὀδὲ ὦν ὀδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν ὅτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· ὀ γὰρ ἄν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζεσα Ῥοδῶπις, ἀλλ᾽ ὀ κατὰ τῦτον· ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τετέων τῶν βασιλήων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηΐκης· δόλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τῦ

Ἡφαι-

Ἡφαιςοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίȣ, σύνδȣλος δὲ Αἰσώπȣ τȣ̃ λογοποιȣ̃. καὶ γὰρ ȣ̃τος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε ȣ̓κ ἥκιςα· ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίȣ, ὃς βȣ́λοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπȣ ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν ȣ̓δεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο· ȣ̃τω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο.

135. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τȣ̃ Σαμίȣ κομίσαντος· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίȣ Χαράξȣ, τȣ̃ Σκαμανδρωνύμȣ παιδὸς, ἀδελφεȣ̃ δὲ Σαπφȣ̃ς τῆς μȣσοποιȣ̃. ȣ̃τω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι Ῥοδώπιος, ἀτὰρ ȣ̓κ ὥς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἐςὶ ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βȣλομένῳ, ȣ̓δὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον ἑωϋτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τȣ̃το, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ· τȣ̃το ἀναθεῖναι ἐς Δελφȣ̀ς μνημόσυνον ἑωϋτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελȣ̀ς βȣπόρȣς πολλȣ̀ς σιδηρέȣς, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφȣ́ς· οἳ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, ὄπισθε μὲν τȣ̃ βωμȣ̃ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτȣ̃ τȣ̃ νηȣ̃. φιλέȣσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδι-

τοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ʽΡοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν ʽΕλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεσχήνευτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος ʽΡοδῶπιν ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. ʽΡοδώπιος μέν νυν πέρι πέπαυμαι.

Asychis, Mycerini succesſor, Vulcani templum exornat, leges de mutuo dat, pyramidem latericiam exstruit.

136. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱρέες Ἄσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ ʽΗφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην· ἐκεῖνα δὲ, καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης· τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον, τήνδε ἐπεῖναι ζημίην μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μήτ' αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρωΐῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλ-

ἄλλῳ μηδενὶ, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ ἀπογενόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωϋτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗιΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὉΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ἈΛΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩι ΓΑΡ ὙΠΟΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὁ, ΤΙ ΠΡΟΣΣΧΟΙΤΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩι ΚΟΝΤΩι, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕἼΡΥΣΑΝ. ΚΑΙ ΜΕ ΘΡΟΠΩι ΤΟΙΟΥΤΩι ἘΞΕΠΟΙΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

Anysis huius successor, caecus & latens in paludibus, Sabaco Aethiope regnante, & sapienter. Bubastis templum. cap. 137. 138.

137. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίοπάς τε καὶ Σαβακῶν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα· τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα· ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέ-

λαν· τὺν δὲ, κατὰ μέγαθος τῦ ἀδικήματος ἑκάςῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χῦν πρὸς τῇ ἑωϋτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαςος ἦν τῶν ἀδικεόντων. καὶ ἔτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ἐπὶ Σεσώςριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τῦ Αἰθίοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολίων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιςα μὲν Βυβάςι πόλι ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρόν ἐςι Βυβάςιος ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐςι ἱρά· ἡδονῇ δ' ἰδέσθαι ὐδὲν τέτυ μᾶλλον· ἡ δὲ Βύβαςις, κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐςι Ἄρτεμις.

138. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει· πλὴν τῆς ἐσόδυ, τὸ ἄλλο νῆσός ἐςι· ἐκ γὰρ τῦ Νείλυ διώρυχες ἐσέχυσι, ὐ συμμίσγυσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδυ τῦ ἱρῦ ἑκατέρη ἐσέχει· ἡ μὲν, τῇ περιῤῥέυσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἐῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐςὶ, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγυ. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϊόντι· ἅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψῦ, τῦ δ' ἱρῦ ὐ κεκινημένυ, ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐςι. περιθέει δ' αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι· ἔςι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίςων πεφυτευμένων· περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὤγαλμα ἔνι· εὖρος δὲ καὶ μῆκος τῦ ἱρῦ, πάντη ςαδίυ ἐςί. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐςρωμένη ἐςὶ

ὁδὸς

ὁδὸς λίθε ἐπὶ ϛαδίες τρεῖς μάλιϛά κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρεσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων· τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδε, δένδρεα ἐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο ἔτω ἔχει.

Aethiopis abitus e regno post quinquaginta annos.

139. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τε Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιϛάντα, συμβελεύειν τὰς ἱρέας τὰς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσες διαταμέειν· ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασίν οἱ δοκέοι ταύτην τὰς θεὰς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· ἔκων ποιήσειν ταῦτα· ἀλλὰ γάρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτε ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε, ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτε βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος ἔτος ἐξήϊε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τε ἐνυπνίε ἐπετάρασσε, ἑκὼν ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Αἰγύπτε ὁ Σαβακῶς.

Restitutio caeci Anysis, & exaggeratio insulae Elbo.

140. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτε, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον· ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῷ τε

καὶ γῇ, οἴκεε· ὅκως γὰρ οἱ Φοιτῷεν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἑκάστοισι προστετάχθαι, σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ πεντακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου· οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ· μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

Sethon. Vulcani sacerdos, rex, contra quem expeditio Sanacharibi exitu memorabilis.

141. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν· ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καί σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλήων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων· οὐκ ὦν δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν· τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὤγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθέειν· ὀλοφυρόμενον] δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καί οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι, ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δή μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς

βουλο-

βȣλομένȣς οἱ ἕπεσθαι, ςρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλȣσίῳ· ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· ἕπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν ȣδένα ἀνδρῶν, καπήλȣς δὲ, καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίȣς ἀνθρώπȣς. ἐνθαῦτα ἀπικομένȣς, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρȣραίȣς, κατὰ μὲν φαγέειν τȣ̀ς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑςεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλȣ́ς. καὶ νῦν ȣ̔́τος ὁ βασιλεὺς ἕςηκε ἐν τῷ ἱρῷ τȣ̃ Ἡφαίςȣ λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΈΣ ἘΜΕ ΤΙΣ ὉΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ἘΣΤΩ.

Aetas regni Aegyptii a Mene ad Sethonem. Computatio per generationes. Solis cursus mutatus.

142. ἘΣ ΜΕΝ τοσόνδε τȣ̃ λόγȣ Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τȣ̃ πρώτȣ βασιλέος, ἐς τȣ̃ Ἡφαίςȣ τὸν ἱρέα τȣ̃τον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρȣς τοσȣ́τȣς γενομένȣς. καίτοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεά ἐςι. μιῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεέων, αἳ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἔςι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. ȣ̔́τω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι, καὶ πρὸς, τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀν-

ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

Hecataei divinam originem asserentis vanitas reiecta. Piromis.

143. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωϋτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμεωϋτόν· ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον· ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἵσταται ἐπὶ τῆς ἑωϋτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωϋτοῦ· ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἑωϋτῶν ἕκαστον ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες διὰ πασέων; ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωϋτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέ-

γονέ-

γονέναι· ἐς ὃ τὲς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίες ἀπέδεξαν κολοσσὲς, Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γενόμενον, καὶ ὔτε ἐς θεὸν, ὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτές. Πίρωμις δέ ἐςι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός.

Reges in Aegypto olim dii. Osiris. Typhon, & Orus.

144. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιέτες ἀπεδείκνυσαν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένες. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τέτων, θεὲς εἶναι τὲς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, ἐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τέτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕςατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζεσι· τἕτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕςατον Αἰγύπτε. Ὄσιρις δὲ ἐςι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

Opinio de Pane, Hercule, & Libero: eorum aetas.

145. Ἐν Ἕλλησι μέν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν· παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων τῶν δυώδεκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγενέατο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τέτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιςα τέτων· καὶ τέτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν

σιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μέν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξήκοντα ἔτεα καὶ χίλια μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ· Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, — ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν, — ἐλάσσω ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ.

Herodoti & Aegyptiorum opinio de ortu horum Deorum apud Graecos.

146. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσί τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. οἱ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγενέατο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνεῤῥάψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκῃ ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπυθέατο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο

θοντο χρόνυ, ἀπὸ τύτυ γενεηλογέυσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μέν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγυσι.

Notitia rerum in Aegypto dehinc gestarum iam certior. Dodecarchia Aegypti.

147. ὍΣΑ ΔΕ οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγυσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ᾽ ἤδη φράσω· προσέσαι δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τῦ Ἡφαίςυ βασιλεύσαντα, — ὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι, — ἐςήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. ὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλυς, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τῦ ἑτέρυ· εἶναί τε φίλυς ταμάλιςα. τῶνδε δὲ εἵνεκεν τὺς νόμυς τύτυς ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιςέλλοντες· ἐκέχρηςό σφι κατ᾽ ἀρχὰς αὐτίκα ἐνιςαμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκέῃ φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Ἡφαίςυ, τῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτυ· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο.

Labyrinthus a Dodecarchis aedificatus describitur.

148. Καὶ δή σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ· δόξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατὰ κροκοδείλων καλεομένην

πόλιν

πόλιν μάλιστά κη κείμενον· τὸν ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγε μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνε τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τε λαβυρίνθε τέτε· καί τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μέν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγε μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀνταξίη· ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τε γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες· τοῖχος καὶ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δὲ ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὁρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ ἐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τέτων οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. ἕτω τῶν μὲν κάτω πέρι οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηΐων ἔργων αὐτοὶ ὁρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θῶϋμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιεσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τέτων, λι-

θίνη,

θίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη, περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου ταμάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται· ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται.

Lacus Moeridis descriptio. cap. 149. 150.

149. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θῶυμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων· —ἴσον καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν.— κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορῆν τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κῃ ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων· αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαί εἰσι στάδιον ἑξάπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι· ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ· ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται· καὶ ἓξ μὲν

μῆνας

μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἦδε, τότε τὰς ἓξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλει ἐπ᾽ ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας.

150. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γάρ δή μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης, ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς. οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορέηθη. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ᾔδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα, ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὦν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι ἐς τὰ βασιλήϊα οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νὺξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβουλέατο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ᾽ ἡμέρην ποιεύμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν. ἡ μέν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

Psam-

Psammetichus, Dodecarcharum unus, a ceteris in palustria relegatus.

151. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλήων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τῶ Ἡφαίςυ, τῇ ὑςάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξενεικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἁμαρτὼν τῶ ἀριθμῶ· ἕνδεκα, δυώδεκα ἐῦσι. ἐνθαῦτα ὡς ὀκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἑςεὼς αὐτέων Ψαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεον βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμήτιχος μέν νυν ὀδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμητίχυ, καὶ τὸ χρηςήριον ὅ, τι ἐκέχρηςό σφι, τὸν χαλκέῃ σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τῶτον βασιλῆα ἔσεσθαι μῶνον Αἰγύπτυ· ἀναμνησθέντες τῶ χρησμῶ, κτεῖναι μὲν ὀκ ἐδικαίωσαν Ψαμμήτιχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ ὀδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖςα τῆς δυνάμιος· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

Prior eius fuga quando & cur acciderit; quomodo regnum recuperarit, & solus regnaverit.

152. Τὸν δὲ Ψαμμήτιχον τῶτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τῶτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλ-

λάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τῆς ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ Σαΐτεω εἰσι. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα, τοδεύτερον πρὸς τῶν ἕνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἕλεα. ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιϋβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισί ἐστι μαντήϊον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ ληΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμητίχῳ, — ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας, — ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι καὶ Καρσὶ ποιέεται, καί σφεας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ᾽ ἑωϋτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ᾽ ἑωϋτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταιρέει τοὺς βασιλέας.

Eius opera in templo Vulcani ornando.

153. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμήτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ

πρὸς

πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίςυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην· ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεςᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐςι Ἔπαφος.

Castra Ionum & Carum in Aegypto. Graeci unde periti rerum Aegypti.

154. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμήτιχος δίδωσι χώρες ἐνοικῆσαι ἀντίες ἀλλήλων, τῦ Νείλυ τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι ὀνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τύτυς τε δή σφι τὺς χώρυς δίδωσι, καὶ τἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίυς, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τύτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι. οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τύτυς τὺς χώρυς οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ ὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνερθε Βυβάςιος πόλεος, ἐπὶ τῷ Πηλυσίῳ καλευμένῳ ςόματι τῦ Νείλυ. τύτυς μὲν δὴ χρόνῳ ὕςερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναςήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκισε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τύτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ἀπὸ ἐπιμισγόμενοι τύτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμητίχυ βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕςερον ἐπιςάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι

γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμήτιχος μέν νυν οὕτω ἔσχε τὴν Αἴγυπτον.

Latonae in urbe Buto oraculum.

155. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὅ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν θῶυμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσεράκοντα πήχεων τουτέων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

Lacus propter id templum, insulaque Chemmis natans, de qua fabula.

156. Οὕτω μέν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν

περὶ

περὶ τῦτο τὸ ἱρόν ἐςι θωυμασιώτατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη. ἔςι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βυτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ᾽ Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε ὔτε πλέυσαν, ὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκύων, εἰ νῆσος ἀληθέως ἐςὶ πλωτή. ἐν δὴ ὦν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δὲ ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὐκ ἐύσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέυσα δὲ ἐν Βυτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηςήριον τῦτό ἐςι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσασε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσυ καὶ Ἴσιος λέγυσι εἶναι παῖδας· Λητῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιςὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δὲ, Βύβαςις. ἐκ τύτυ δὲ τῦ λόγυ καὶ ὐδενὸς ἄλλυ, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦνος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν ὕτω λέγυσι.

Psammetichus monarcha. Azotus urbs capta.

157. Ψαμμήτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Neco filius, patris in regno successor, fossam e Nilo in sinum ducit Arabicum.

158. Ψαμμητίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκος μέν ἐστι πλόος ἡμέραι τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον οὖρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ οὔρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διῶρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὔρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον, ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυ-

Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τῦ Κασίε ὔρεος τῦ ὀρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τέτε εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διῶρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί· τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκῶς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηΐε ἐμποδίε γενομένε τοιῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρες δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέεσι τὲς μή σφι ὁμογλώσσες.

Classem ad utrumque mare struit, Iudaeos praelio vincit terrestri.

159. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, ἐτράπετο πρὸς στρατηΐας· καὶ τριήρεες, αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηΐῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δὲ, ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· τῶν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδὲς τὴν ἀρχήν.

Psammis post hunc regnat. Eleorum ad eum legatio.

160. Ἐπὶ τῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτε ἀπικέατο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες

 δικαι-

δικαιότατα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων. καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκεν ἀπικέατο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτεον τοὺς Ἠλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφεας, οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκεν ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἠλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο.

Bellum eius cum Aethiopibus. Apries filius eius & successor, post alia bene gesta infelix in bello Cyrenaico.

161. Ψάμμιος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος.

ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλήων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπί τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δὲ ἐν τῷ παρεόντι. ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ οἱ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακὸν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι ὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

Amasin patitur rebellem, ad quem Aegyptii transeunt.

162. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τὺς Αἰγυπτίυς, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντες αὐτῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς, περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιτιθεὶς, ἔφη ἐπὶ βασιληΐη περιτιθέναι. καὶ τῷ ὗκως ἀεκύσιον ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν

Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις, ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε, ὁ Ἄμασις, ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος, ἐπάρας, ἀπεματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν. ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοέειν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὁρέοντα, σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλέϊ δηλῶσαι τὰ πρησσόμενα. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἄμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι.

Armat Apries Iones & Caras: utrinque ad Momemphim urbem consistitur.

163. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους. ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σάϊ πόλι, μεγάλα

ἐόντα

ἐόντα καὶ ἀξιωθέντα. καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἀπρίην, ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἤισαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

Aegyptiorum septem genera, ex his Calasiries & Hermotybies bellici.

164. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι· οὐνόματα δέ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

Nomi numerusque Hermotybiorum.

165. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιές εἰσι γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεῖστους γενοίατο, ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέαται ἐς τὸ μάχιμον.

Nomi numerusque Calasiriorum.

166. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Ταΐτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης

της, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος.

Iactantia militarium & vilitas opificum.

167. Εἰ μέν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήικας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγευμένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γενναίους νομιζομένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας.

Arura & functiones militum in aula regia.

168. Γέρεα δέ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεών ἐστι Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δ' Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἦν ἐξαραιρημένα· τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ ωὐτοί·

Καλα-

Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τούτοισι δ᾽ ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἱερέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Apries praelio victus & captus, brevique post strangulatus. Sepulcra regum Aegypti in templo Minervae.

169. Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἑσσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μηδ᾽ ἂν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωϋτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωϋτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρωΐῃσι ταφῇσι. αἱ δέ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασι-

τῦ ἐκέλευε. τοιύτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο. τὺς Αἰγυπτίυς, ὥστε δικαιῦν δυλεύειν.

Quid mane, quid reliquo die agere solitus: reprehensus, quid responderit.

173. Ἐχρᾶτο δὲ καταςάσει πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτυ πληθώρης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τύτυ ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τύτοισι οἱ φίλοι αὐτῦ, ἐνυθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, „Ὦ „βασιλεῦ, ὐκ ὀρθῶς σεωῦτῦ προέςηκας, ἐς τὸ ἄγαν „φαῦλον προάγων σεωϋτόν· σὲ γὰρ ἐχρῆν ἐν θρόνῳ „σεμνῷ σεμνὸν θωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρή„γματα. καὶ ὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιςέατο ὡς ὑπ' „ἀνδρὸς μεγάλυ ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκυες· „νῦν δὲ ποιέεις ὐδαμῶς βασιλικά." Ὁ δὲ ἀμείβετο τοισίδε αὐτύς, „Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν „δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύυσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, „ἐκλύυσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, „ἐκραγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον ὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι „χρῆσθαι. ὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπυ κατάςασις· εἰ ἐθέλοι „κατεσπυδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωῦ„τὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανεὶς, ἢ ὅγε ἀπόπλη„κτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιςάμενος, μέρος ἑκατέρῳ „νέμω." Ταῦτα μὲν τὺς φίλυς ἀμείψατο.

Pri-

Privatus adhuc, luxuriosus & furax: imperium adeptus quos Deos neglexerit: quos coluerit.

174. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ' ἄν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἡλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηΐων, πολλὰ δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθυε, ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήϊα κεκτημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο.

Ornatum Minervae templum. Ex Elephantine domus lapidea Sain traducta.

175. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σάϊ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκεας ἀνέθηκε· λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ

Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων· τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. τὸ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἐστὶ τόδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ᾽ ἔτεα τρία, δισχίλιοι δέ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν, ἐστὶ εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δυώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πηχέων ἐστι. αὕτη τοῦ ἱροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρόν φασι τῶνδε εἵνεκεν οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα, αὐτῆς ἑλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καὶ ἀχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ᾽ αὐτῆς τῶν τινι αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

Templorum dona, & novum Isidis templum.

176. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ

ἑστᾶσι,

ἑστᾶσι, Αἰθιοπικῦ ἐόντος λίθυ, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τῦ μεγάρυ. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσῦτος καὶ ἐν Σάϊ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

Floret Aegyptus Nili & agrorum ubertate: urbes XXM. Lex de vita Athenas translata.

177. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τῦ ποταμῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἔτεος ἑκάστυ τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιῦται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτυ τῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

Naucratis Graecis concessa. Hellenium & alia Graecorum in Aegypto templa: praefecti mercatorum.

178. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρυς ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βυλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτῦ

δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι βωμὰς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ ὀνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἵδε πόλις εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ. Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μένη. τουτέων μέν ἐστι τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωϋτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος.

Sola Naucratis emporium antiquitus in Aegypto.

179. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν· ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

Templum Delphicum deflagratum. Amasidis in Delphos liberalitas.

180. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι·

ὁ

ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτόματος κατεκάη· τὰς Δελφὰς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τὰ μισθώματος παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον· ποιεῦντες δὲ τᾶτο, ὰκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτα ἠνείκαντο. Ἄμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια στυπτηρίης τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

Amicitia eius & foedus cum Cyrenaeis. Ladice uxor Cyrenaica, cuius Veneri factum votum & exsolutum: fata postrema.

181. Κυρηναίοισι δὲ Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτε ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκεν. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγασι Βάττεω, οἱ δὲ Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβάλα, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμα· τῇ ὄνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο ὁ Ἄμασις, μίσγεσθαι ὰκ οἷός τε ἐγένετο· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τᾶτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην, „Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τοι ὰδεμία μηχανὴ μὴ „ὰκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικέων πασέων." Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τε οἱ ἀρνευμένῃ ὰδὲν ἐγένετο πρηΰτερος ὁ Ἄμασις, εὔχεται ἐν τῷ νηῷ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἤν οἱ ὑπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, τᾶτο γάρ οἱ κακᾶ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην.

νην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω ἱδρυμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥ τις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

Quae donaria quibusque templis Graeciae dederit Amasis. Templum Minervae Lindicum a Danai filiabus exstructum. Cyprus capta.

182. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωϋτοῦ γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δὲ, ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ εἰκόνας ἑωϋτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μέν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωϋτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι προσσχούσας, ὅτε ἀπεδιδρήσκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

ἩΡΟΔΟ-

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἉΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

ARGUMENTUM LIBRI III.

Post episodium illud magnum de Aegypto eiusque incolis, redit auctor nunc tertio hocce libro ad res Persarum, enarratque

I. Res a Cambyse gestas a cap. 1. ad finem cap. 60.

II. Magorum rebellionem a cap. 61. ad finem cap. 87.

III. Historiam & res gestas Darii Hystaspidis ad usque Scythicum bellum ab eo gestum a cap. 88. ad finem libri. Inseruit his more suo episodia:

1) de Aethiopum moribus & institutis cap. 20. ad fin. cap. 25.

2) de Lacedaemoniorum in Polycratem Samiorum tyrannum, bello cap. 39. ad fin. cap. 60.

3) de Periandri Corinthiorum tyranni domesticis malis atque aerumnis, deque inimicitia Corinthiorum & Corcynaeorum cap. 48. ad fin. cap. 53.

4) de ultimis orbis terrarum regionibus, de Indis, Arabibus & Aethiopibus cap. 98. ad fin. cap. 114.

5) de extremitatibus Europae ad vesperam & septentrionem cap. 115. 116.

6) de interitu Polycratis Samii cap. 120. ad fin. cap. 125.

*

Sectio I.

Res a Cambyse gestae.

*

Mittitur ab Amaside Cyro petenti medicus ocularius, & Cambysi, filiam eius petenti, Nitetis Apriei filia pro sua.

1. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους, τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα· αἴτεε δὲ ἐκ συμβουλίης ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας παρὰ Ἄμασιν αἴτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀῤῥωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι

οὔτε

ἔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίςατο, ὅτι ἐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ᾽ ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε. ἦν Ἀπρίεω τῦ προτέρυ βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς μένη τῦ οἴκυ λελειμμένη· ὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωϋτῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν ὀνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, „Ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος „ὑπὸ Ἀμάσιος ὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκή„σας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωϋτῦ θυγατέρα διδὺς, ἐῦσαν τῇ „ἀληθηίῃ Ἀπρίεω· τὸν ἐκεῖνος ἐόντα ἑωϋτῦ δεσπότεα, „μετ᾽ Αἰγυπτίων ἐπαναςὰς ἐφόνευσε." Τῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρυ, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ᾽ Αἴγυπτον. ὔτω μὲν νυν λέγυσι Πέρσαι.

Cassandana mater Cambysis, non, ut Aegyptii fingunt, Nitetis.

2. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιεῦνται Καμβύσεα, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι· Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἄμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ᾽ ὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, ὐκ ὀρθῶς λέγυσι. ὐ μὴν ὐδὲ λέληθε αὐτὺς, — εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιςέαται καὶ Αἰγύπτιοι, — ὅτι πρῶτα μὲν νόθον ὐ σφι νόμος ἐςὶ βασιλεῦσαι, γνησίυ παρεόντος· αὖτις δὲ, ὅτι Κασσαν-

δάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν λόγον, προσποιεύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει.

Alia caussa belli Cambysis adversus Aegyptios.

3. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερθωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων „μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύ„πτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ τίθεται.“ Τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦτα· τῶν δέ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, „Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, „ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κά„τω θήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωϋματι γενέσθαι· τὸν δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληΐην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ' Αἴγυπτον στρατηΐην.

Phanes Graecus transfuga.

4. Συνήνεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεὺς, οὔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος.

ἦτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κȣ́ τι Ἄμασι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτȣ, βȣλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγȣς. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικȣ́ροισι λόγȣ ȣ̓ σμικρȣ̃, ἐπιςάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέςατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπȣδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνȣ́χων τὸν πιςότατον ἀποςείλας τριήρεϊ κατ᾽ αὐτόν· ὃς αἱρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δὲ, ȣ̓κ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τȣ̀ς φυλάκȣς, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ ςρατεύεσθαι ἐπ᾽ Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν ὅκως τὴν ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τἄλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα, ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν.

Situs locorum Syriae in vicinia Aegypti. Typho in palude Serbonide obrutus.

5. Μȣ́νη δὲ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι ȣ̆ρων τῶν Καδύτιος πόλιος, γῆ ἐςὶ Σύρων τῶν Παλαιςινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐȣ́σης πόλιος, ὡς ἐμοὶ δοκέει, Σαρδίων ȣ̓ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσȣ πόλιός ἐςι τȣ̃ Ἀραβίȣ· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσȣ, αὖτις Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ᾽ ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ

ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσε πόλιος, καὶ Κασίε τε ὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τῦτο ὐκ ὀλίγον χωρίον, ἀλλ᾽ ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς.

Vasa testacea, quibus vinum importatur in Aegyptum, collecta & aqua impleta quo deferantur.

6. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι, τῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοινίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνε δὶς τῦ ἔτεος ἑκάστε· καὶ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον ὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἰδέσθαι. κῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦτα ἀναισιμῦται; ἐγὼ καὶ τῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑωϋτῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλήσαντας ὕδατος. ὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην.

Eius instituti auctores Persae. Cambysis pactum cum Arabum rege.

7. Οὕτω μέν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ᾽ Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ ὐκ ἐόντος κω ὕδατος ἑτοίμε, Καμβύσης πυθόμενος τῦ Ἁλικαρνησσῆος ξείνε, πέμψας

ψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλυς. καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλήΐης ἔτυχε, πίςις δὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτῦ.

Arabum fides, ritus in sanciendo foedere, Dii, tonsura.

8. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίςις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι μάλιςα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βυλομένων τὰ πιςὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑςεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τὺς δακτύλυς τὺς μεγάλυς ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίςις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τῦ ἱματίυ ἑκατέρυ κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένυς λίθυς ἑπτά· τῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλέει τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τύτυ ταῦτα, ὁ τὰς πίςις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀςὸν, ἢν πρὸς ἀςὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίςις δικαιεῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῦνται εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κυρὴν κείρεσθαί φασι, κατάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα, περιξυρεῦντες τὺς κροτάφυς. ὀνομάζυσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ.

Cura Cambysi in desertis aquae parandae.

9. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίςιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε

ἐπὶ

ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν, ἐπεί γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ οὔνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μήκεϊ ἐπικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σάζωσι, ὁδὸς δὲ ἐστι δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς τριξὰ χωρία.

Psammenitus patri succedit, eius ad Pelusium castra. Prodigium, pluvia Thebis guttatim labens.

10. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν, ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνενείχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι

αἱ

αἱ Αἰγύπτιαι, ὅτε πρότερον ὀδαμᾶ ὑσθεῖσαι, ὅτε ὕστερον τομέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. ὀ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι.

Phanis liberi occisi, & sanguis vino & aqua mixtus pro potu fuit. Aegyptii victi.

11. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανέονται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα· διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι.

Aegyptiorum crania duriora Persicis. Achaemenes ab Inaro victus & caesus.

12. Θῶυμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων· τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων

ρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· — χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀςέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ᾽ ἀρχὰς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων· — αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί εἰσι ἀσθενέες ὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μύνῃ βαλέειν, διατετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, ὕτω δή τι ἰσχυραὶ, μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τέτε τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ᾽ εὐπετέως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀςέον. τὠυτὸ δὲ τῦτο καὶ τῦ μὴ φαλακρῦσθαι αἴτιόν ἐςι· Αἰγυπτίων γὰρ ἄν τις ἐλαχίςυς ἴδοιτο φαλακρὺς πάντων ἀνθρώπων. τέτοισι μὲν δὴ τῦτό ἐςι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας φορέυσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκιητροφέυσι ἐξ ἀρχῆς, πίλυς τιάρας φορέοντες. ταῦτα μέν νυν τοιαῦτα ἐόντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τέτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείυ διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τῦ Λίβυος

Aegyptiorum in urbe Memphi obsessorum, deditio, & saevitia. Afri, Cyrenaei, Barcaei ultro se dedunt Cambysi.

13. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον ὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγυσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίυς· οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τῦ τείχεος, τὴν

τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τὲς ἄνδρας κρεοργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τὲτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. οἱ δὲ προσεχέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφέας αὐτὲς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἃ καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυρίε οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δραξάμενος, αὐτοχειρίῃ διέσπειρε τῇ στρατιῇ.

Huius varia & saeva insultatio in Psammenitum captum & Aegyptios proceres. Caussa lacrymarum Psammeniti in amici luctu, quae Croesum & Cambysen movet.

14. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τὲτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτὲ τῆς ψυχῆς, ποιέων τοιάδε. στείλας αὐτὲ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δελήϊῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχεσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένες ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τὲ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρήϊσαν αἱ παρθένοι κατὰ τὲς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι

 πατέ-

πατέρες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχόντων· τοὺς δὲ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήϊοι δικασταὶ, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἡγεόμενον τὴν ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ δεινὰ ποιεύντων, τὠυτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνήνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν, παριέναι Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐνόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν. ἦσαν δὲ ἄρα αὐτοῦ φύλακοί, οἱ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε, „Δεσπότης σε Καμ„βύσης, Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγα„τέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θάνα„τον στείχοντα, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν

„δὲ

„δὲ πτωχὸν, ἐδέν σοί προσήκοντα, ὡς ἄλλων πυνθάνε-„ται, ἐτίμησας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε, „Ὦ παῖ Κύρε, τὰ μὲν οἰκήϊα ἦν μέ-„ζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τε ἑταίρε πένθος, „ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων ἐκ-„πεσὼν, ἐς πτωχηΐην ἀπῖκται, ἐπὶ γήραος ἐδῷ.“ Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τέτε, εὖ δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ ἕτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τὲς παρεόντας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐτίκα κελεύειν τόν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τε προαστείε ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωϋτόν.

Filius regis Psammeniti, & postea rex ipse, nova moliri convictus, occisus. Filios defectorum miserantur Persae. Thannyras & Pausiris reges beneficiarii.

15. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ μετιόντες ἐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα· αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τε λοιπε διαιτᾶτο, ἔχων ἐδὲν βίαιον. ἢν δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλήων τὲς παῖδας· τῶν, εἰ καί σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδεῖσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μέν νυν καὶ ἄλλοισί ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι τἔτο ἔτω

νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῶδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τήν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἥλω. ἐπεί τε δὲ ἐπάιστος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

Amasidis cadaver laniatum. Cambyses violat manes, & opinione Persica & Aegyptia, cadaver cremando.

16. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάϊν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, — ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο, — ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν τε τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται τὸ πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ· πλησθὲν

σθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὕκων θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐςι τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι. ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηΐου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωϋτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωϋτοῦ θήκης, ἑωϋτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιςα θεῖναι. αἱ μέν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ ἐς τὴν ταφήν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὔ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἀλλ' ἄλλως δὲ αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν.

Triplex bellum meditans Cambyses in Carthaginienses, Ammonios, & Aethiopes.

17. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας ςρατηΐας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν ςρατὸν ἀποςέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τέ-

τοῖσι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλέϊ αὐτέων.

Solis mensa apud Aethiopes.

18. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.

Phoenicum aversio in laedendis colonis.

19. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν Ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μέν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκω

νίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.

Ichthyophagi legati mittuntur ad Aethiopes cum donis. Aethiopum leges.

20. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπικέατο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τά τε λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηΐου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασι κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληΐην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

Ichthyophagorum sermo cum rege Aethiopum.

21. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλό„μενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέ„πεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦ„τά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμε„νος.“ Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε, „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς

„δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλᾶ ἐμοὶ „ξεῖνος γενέσθαι· ὅτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς· ὅτε ἐκεῖνος ἀνήρ ἐςι δί-„καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, ὅτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης „ἄλλης ἢ τῆς ἑωϋτᾶ, ὅτ' ἂν ἐς δελοσύνην ἀνθρώπες „ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δι-„δόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων „συμβελεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπεὰν ὅτω εὐπετέως „ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, „τότε ἐπ' Αἰθίοπας τὲς μακροβίες πλήθεϊ ὑπερβαλ-„λόμενον ςρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τέτε, θεοῖσι εἰδέναι „χάριν, οἳ ὲκ ἐπὶ νόον τρέπεσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν „ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωϋτῶν.“

De singulis donis quid rex iudicarit.

22. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέ-δωκε τοῖσι ἥκεσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, εἰ-ρώτα ὅ,τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθηίην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερὲς μὲν τὲς ἀνθρώπες ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρύσεον εἰρώτα ςρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναί σφεα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωϋτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τετέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλεί-ψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τᾶ εἵματος εἶπε.

ὡς

ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ὑπερησθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη οὐδὲν θωϋμάζειν, εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι τῷδε ἀνέφυρον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑωϋτοὺς ὑπὸ Περσέων ἑσσοῦσθαι.

De victu & vita Aethiopum: fons aquae virtute singulari, vincula aurea, aes rarissimum.

23. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσί τε καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θώϋμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα· ἀλλὰ πάντα σφεα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάν-

ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας ςόλος ὕτω ἔπρηξε.

26. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίες ἀποςαλέντες ςρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγὲς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχεσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχεσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ ψάμμε· ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος ὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσοι. ἐς μὲν δὴ τῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν ςρατόν· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τέτων ἀκέσαντες, ἄλλοι ὐδένες ὐδὲν ἔχεσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· ὔτε γὰρ ἐς τὲς Ἀμμωνίες ἀπικέατο, ὔτε ὀπίσω ἐνόςησαν. λέγεται δὲ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμε ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτὲς μεταξύ κε μάλιςα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριςον αἱρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμε, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιέτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν ὕτω λέγεσι γενέσθαι περὶ τῆς ςρατιῆς ταύτης.

Cambyses Aegyptios, festum Apidi conspicuo facto celebrantes, de rebus a se male gestis laetari ratus, praefectos urbis Memphis occidit.

27. Ἀπιγμένε δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέεσι·

ἐπι-

ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφεας καταδόξας, ἑωϋτοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν, εἴρετο ὅ, τι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίευν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἴη φανεὶς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου.

Sacerdotes iubet adducere sibi Apidem: huius descriptio, feritas Cambysis in eum, sacra Aegyptia, & sacerdotes. cap. 28. 29.

28. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν, εἰ θεός τις χειροήθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἴπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς, ἥτις οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καί μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήϊα τοιάδε· ἐὼν

μέλας,

μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον.

29. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, „Ὦ κακαὶ „κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ σαρ„κώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν Αἰγυπτίων „οὗτός γε ὁ θεός· ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέ„λωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἴπας, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο· ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρῃ Καμβύσεω.

Smerdis fortitudo, quem opera Prexaspis interficit.

30. Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης· καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποιχομένου ὦν ἐς

Πέρ-

Πέρσας τᾶ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληΐῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τᾶ ἐρανᾶ ψαύσειε. πρὸς ὧν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωϋτᾶ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιςότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σᾶσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέγᾶσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι.

Occidit sororem germanam, eandemque uxorem: duae sorores Cambysis, eaedemque uxores eius. Iudices regii in Persis. Prudentia eorum circa Cambysen.

31. Πρῶτον μὲν δὴ λέγᾶσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τᾶτο. δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· ᾶδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι· ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βᾶλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι ᾶκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τᾶς βασιληΐᾶς δικαςὰς, εἴ τίς ἐςι κελεύων νόμος τὸν βᾶλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλήϊοι δικαςαὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ᾶ ἀποθάνωσι, ἤ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τᾶτᾶ· ᾶτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζᾶσι, καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς

τᾶτᾶς

τοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίε τράπεζαν, εἰ ἔςι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένες· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ Φέροντας τῷ βασιλέϊ αὐτέων.

Solis mensa apud Aethiopes.

18. Ἡ δὲ τράπεζα τε ἡλίε τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐςι ἐν τῷ προαςείῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὰν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τὲς ἐν τέλεϊ ἑκάςες ἐόντας τῶν ἀςῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βελόμενον· Φάναι δὲ τὲς ἐπιχωρίες ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάςοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τε ἡλίε καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.

Phoenicum aversio in laedendis colonis.

19. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τὲς κατασκόπες, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν Ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τὲς ἐπιςαμένες τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τέτες μετήϊσαν, ἐν τέτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν ςρατόν. Φοίνικες δὲ ἐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ ἐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τὲς παῖδας τὲς ἑωϋτῶν ςρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ ἐ βελομένων, οἱ λοιποὶ ἐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μέν νυν ἔτω δελοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην ἐκ ἐδικαίε προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτὲς ἐδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκω

νίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ᾽ Αἴγυπτον.

Ichthyophagi legati mittuntur ad Aethiopes cum donis. Aethiopum leges.

20. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπικέατο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τά τε λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηΐου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασι κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληΐην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

Ichthyophagorum sermo cum rege Aethiopum.

21. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος." Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε, „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς

„δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ „ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς· οὔτε ἐκεῖνος ἀνήρ ἐστι δί-„καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης „ἄλλης ἢ τῆς ἑωϋτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους „ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δι-„δόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων „συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπεὰν οὕτω εὐπετέως „ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, „τότε ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλ-„λόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι „χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν „ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωϋτῶν.“

De singulis donis quid rex iudicarit.

22. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθηίην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρύσεον εἰρώτα στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναί σφεα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωϋτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε.

ὡς

ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῦ τὴν ποίησιν, ὑπερησθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη ὐδὲν θωϋμάζειν, εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώυσι· ὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι τῷδε ἀνέφυρον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον· τῦτο γὰρ ἑωϋτὺς ὑπὸ Περσέων ἑσσῦσθαι.

De victu & vita Aethiopum: fons aquae virtute singulari, vincula aurea, aes rarissimum.

23. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσί τε καὶ ἑκατὸν τὺς πολλὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θώϋμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λυόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίυ εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης ὕτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ' αὐτῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλυ ἐστὶ ἐλαφρότερα· ἀλλὰ πάντά σφεα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τῦτο ἂν εἶεν, τύτῳ τὰ

 πάν-

πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν.

Ritus sepeliendi mortuos.

24. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑάλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δέ οἱ περιϊστᾶσι στήλην ἐξ ὑάλου πεποιημένην κοίλην· ἡ δέ σφι πολλὴ καὶ εὔεργος ὀρύσσεται· ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν οὐδεμίην ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Imprudentia Cambysis in expeditione adversus Aethiopes & Ammonios, utrobique infelix. Oasis urbs. Arena obrutus exercitus prandens. cap. 25. 26.

25. Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων,

των, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίην παραγγείλας, οὔτε λόγον ἑωϋτῷ δοὺς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι· οἷα δὲ ἐμμανής τε ἐὼν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουσε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο, Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιὴν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν γενομένῃ ἁμαρτάδι, ἦν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἤϊε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπικέατο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας

ἀπῆκε

ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ᾽ Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε.

26. Οἱ δὲ αὐτέων ἐπ᾽ Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγοὺς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ ψάμμου· ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσοι. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπικέατο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ τάδε ὑπ᾽ αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἱρεομένοισι αὐτέοισι ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

Cambyses Aegyptios, festum Apidi conspicuo facto celebrantes, de rebus a se male gestis laetari ratus, praefectos urbis Memphis occidit.

27. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι· ἐπι-

ἐπιφανέος δὲ τέτε γενομένε, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματά τε ἐφόρεον τὰ κάλλιςα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίησι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τὲς Αἰγυπτίες ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχύ σφεας καταδόξας, ἑωϋτε κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τὲς ἐπιτρόπες τῆς Μέμφιος· ἀπικομένες δὲ ἐς ὄψιν, εἴρετο ὅ, τι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτε ἐν Μέμφι ἐποίευν τοιἔτον ἐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς ςρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἴη φανεὶς, διὰ χρόνε πολλε ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκέσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας· καὶ ὡς ψευδομένες, θανάτῳ ἐζημίε.

Sacerdotes iubet adducere sibi Apidem: huius descriptio, feritas Cambysis in eum, sacra Aegyptia, & sacerdotes. cap. 28. 29.

28. Ἀποκτείνας δὲ τέτες, δεύτερα τὲς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, ἐ λήσειν ἔφη αὐτὸν, εἰ θεός τις χειροήθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἴπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τὲς ἱρέας· οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις ἔτος ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς, ἥτις ἐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαςέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγεσι σέλας ἐπὶ τὴν βεν ἐκ τε ἐρανε κατίσχειν, καί μιν ἐκ τέτε τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος ἔτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήϊα τοιάδε· ἐὼν

μέλας,

μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον.

29. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, „Ὦ κακαὶ „κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ σαρ„κώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρίων; ἄξιος μὲν Αἰγυπτίων „οὗτός γε ὁ θεός· ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέ„λωτα ἐμὲ θήσεσθε." Ταῦτα εἴπας, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα, κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο· ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω.

Smerdis fortitudo, quem opera Prexaspis interficit.

30. Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης· καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποιχομένου ὦν ἐς

Πέρ-

Πέρσας τῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληΐῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τῦ ὀρανῦ ψαύσειε. πρὸς ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωϋτῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιςότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέγυσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι.

Occidit sororem germanam, eandemque uxorem: duae sorores Cambysis, eaedemque uxores eius. Iudices regii in Persis. Prudentia eorum circa Cambysen.

31. Πρῶτον μὲν δὴ λέγυσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τῦτο. δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· ὀδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι· ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βυλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι ὀκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τὺς βασιληΐυς δικαςὰς, εἴ τις ἐςι κελεύων νόμος τὸν βυλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλήϊοι δικαςαὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς ὃ ἀποθάνωσι, ἤ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τύτυ· ὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζυσι, καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς

τύτυς

τέτες ἀνακέαται. εἰρομένε ὦν τε Καμβύσεω, ὑπεκρίνοντο αὐτῷ ἔτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον ἐδένα ἐξευρίσκειν, ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μέν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὸ ἂν βέληται. ἔτω ἔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην· μετὰ μέν τοι ἐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν· τετέων δῆτα τὴν νεωτέρην ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει.

Duplex narratio de occasione mortis illatae uxori.

32. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς, ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγεσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην· νικωμένε δὲ τε σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτε ἄλλον σκύλακα, ἀποῤῥήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένες ἔτω δὴ τὲς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τε σκύμνε. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ παρημένην δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδεσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθεσα ὡς κείνῳ ἐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων,

μένων, λαβοῦσάν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιτῖλαι· καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄνδρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ δασεῖα ἡ θρίδαξ ἐοῦσα εἴη καλλίων· καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν· τὴν δὲ εἰπεῖν, „Ταύτην μέν τοί κοτε σὺ τὴν θρί„δακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας." Τὸν δὲ θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί· καί μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

Cambyses a puero epilepticus.

33. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν· καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες. Οὔ νύν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν.

Insaniae Cambysis specimina; cui Prexaspes verum dicit.

34. Τάδε δὲ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη· λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καί οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρή· εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, „Πρήξασπες, κοῖόν με „τίνα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα; τίνας τε λόγους „περὶ ἐμέο ποιεῦνται;" Τὸν δὲ εἰπεῖν, „Ὦ δέσποτα, „τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι· τῇ δὲ φιλοι-

„νίῃ σὲ φασι πλεόνως προσκέεσθαι." Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ θυμωθέντα, τοιάδε ἀμείβεσθαι, „Νῦν ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἴνῳ προσκεί-„μενον παραφρονέειν; καὶ ὐκ εἶναι νοήμονα· ὐδὲ ἄρα „σφεων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες." Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων, καὶ Κροίσυ, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τῦ πατρός· τά τε γὰρ ἐκείνυ πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεὼν τε καὶ ὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, „Ἐμοὶ μέν νυν, ὦ παῖ Κύρυ, ὐ δοκέεις ὅμοιος „εἶναι τῷ πατέρι· ὐ γάρ κώ τοί ἐστι υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος „κατελίπετο." Ἥσθη τε ταῦτα ἀκύσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσυ κρίσιν.

Caedes filii Prexaspis & duodecim procerum Persarum.

35. Τύτων δὴ ὦν ἐπιμνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, „Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγυσι Πέρ-„σαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρο-„νέυσι· εἰ μὲν γὰρ τῦ παιδὸς τῦ σῦ τῦδε ἑστεῶτος ἐν „τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, „Πέρσαι φανέονται λέγοντες ὐδέν· ἢν δὲ ἁμάρτω, φά-„ναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ σωφρονέειν." Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κε-

κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν οἰϛὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τȣ̃ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα γενόμενον, „Πρήξασπες, ὡς μὲν ἔγωγε ȣ̓ μαίνομαι, Πέρσαι τε „παραφρονέȣσι, δῆλά τοι γέγονε· νῦν δέ μοι εἰπὲ, τίνα „εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων ȣ̃τως ἐπίσκοπα τοξεύον„τα;“ Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἄνδρα ȣ̓ φρενήρεα, καὶ περὶ ἑωϋτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, „Δέσποτα, ȣ̓δ᾽ ἂν „αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν ȣ̃τω ἂν καλῶς βαλέειν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο· ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίας τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ᾽ ȣ̓δεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλὼν, ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε.

Croesum bene monentem interfici imperat; qui eum servarunt, morte punit.

36. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νȣθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι, „Ὦ βασιλεῦ, „μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ᾽ ἴσχε καὶ „καταλάμβανε σεωϋτόν· ἀγαθόν τι, πρόνοον εἶναι· „σοφὸν δὲ ἡ προμηθίη· σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωϋ„τȣ̃ πολιήτας ἐπ᾽ ȣ̓δεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλὼν, κτείνεις „δὲ παῖδας· ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέῃς, ὅρα ὅκως „μή σευ ἀποϛήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος „ἐνετέλλετο πολλὰ κελεύων σε νȣθετέειν, καὶ ὑποτίθε„σθαι ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν φαίνων συνεβȣ́λευέ οἱ ταῦτα· ὁ δὲ ἀμείβετο τοισίδε, „Σὺ „καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβȣλεύειν, ὡς χρηϛῶς μὲν τὴν

„σεωϋτῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ „ἐμῷ συνεβέλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα ποταμὸν „διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βελομένων ἐκεί-„νων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν „ὤλεσας, τῆς σεωϋτῦ πατρίδος κακῶς προστάς· ἀπὸ δὲ „ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι· ἀλλ᾽ ὅτι χαίρων· ἐπεί „τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέ-„σθαι.“ Ταῦτα δὲ εἴπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κα-τατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεῦσαι ὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπυσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμε-νοι τὸν τρόπον αὐτῦ, κατακρύπτυσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύ-σῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν Κροῖσον, οἱ δέ, ἐκφήναντες αὐ-τόν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσυ· ἢν δὲ μὴ με-ταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. ἐπό-θησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον ὐ πολλῷ μετέπει-τα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τῦτο, ἐπήγγελλοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνυς μέντοι τὺς περι-ποιήσαντας ὐ καταπροΐξεσθαι, ἀλλ᾽ ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα.

Insania Cambysis adversus cadavera, & sacra, & simulacra.

37. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τὺς ξυμμάχυς ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι· καὶ θή-

κας

κας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τὲς νεκρὲς· ἐς δὲ δὴ καὶ τε Ἡφαίςε τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔςι γὰρ τε Ἡφαίςε τὤγαλμα τοῖσι Φοινικηΐοισι Παταϊκοῖσι ἐμφερέςατον, τὲς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρώρῃσι τῶν τριήρεων περιάγεσι. ὃς δὲ τέτες μὴ ὀπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίε ἀνδρὸς μίμησίς ἐςι. ἐςῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ ἐ θεμιτόν ἐςι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας· ἔςι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοῖα τοῖσι τε Ἡφαίςε· τέτε δέ σφεας παῖδας λέγεσι εἶναι.

Genti cuique placent consuetudines avitae.

38. Πανταχῇ ὦν μοι δῆλά ἐςι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· ἐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾷν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμες τὲς καλλίςες ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαςοι τὲς ἑωϋτῶν· ἕτω νομίζεσι πολύ τι καλλίςες τὲς ἑωϋτῶν νόμες ἕκαςοι εἶναι. ἐκων οἰκός ἐςι ἄλλον γε δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὡς δὲ ἕτω νενομίκασι τὰ περὶ τὲς νόμες πάντες οἱ ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεςι ςαθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωϋτε ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τὲς παρεόντας, εἴρετο ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι βελοίατο τὲς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' ἐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τετο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα

καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι᾽ ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ᾽ ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισαι· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Episodica narratio de Lacedaemoniorum in Polycratem, Samiorum tyrannum, bello. cap. 39 ad finem cap. 60.

Polycrates, tyrannus Sami, infestus vicinis & nimium felix, hospitium contrahit cum Amasi. Lesbii capti.

39. ΚΑΜΒΥΣΕΩ δὲ ἐπ᾽ Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασσάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον· ἴσχων δὲ, ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ᾽ ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὔξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως· ἔκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάν-

πάντας, διακρίνων ὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἱρήκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρυ ἄστεα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίυς πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν.

Amasis ad Polycratem epistola.

40. Καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης ὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἱ τῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· „ΑΜΑΣΙΣ „ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΪ ὩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν „πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα· „ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι ὐκ ἀρέσκυσι, ἐπισταμένῳ τὸ θεῖον ὡς ἔστι φθονερόν· καί κως βύλομαι καὶ „αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μέν τι εὐτυχέειν τῶν „πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ ὕτω διαφέρειν „τὸν αἰῶνα, ἐναλλὰξ πρήσσων, ἢ εὐτυχέειν τὰ πάντα. „ὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκύσας, ὅστις ἐς τέλος ὐ „κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα. „σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς εὐτυ„χίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν εὕρῃς ἐόν τοι πλείστυ „ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν „ἀλγήσεις, τῦτο ἀπόβαλε ὕτω, ὅκως μηκέτι ἥξει ἐς „ἀνθρώπυς. ἤν τε μὴ ἐναλλὰξ ἤδη τὠπὸ τύτυ αἱ εὐτυ-

„χίαι τοῖσι τοιαύτῃσι πάθῃσι προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ „ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο."

Polycrates annulum a Theodoro Samio scalptum, in mare abiicit.

41. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων· διζήμενος δὲ εὕρισκε τόδε· ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον ἦν δὲ Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου. ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τοιάδε· πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἑκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας, ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.

In alvo piscis, Polycrati dono dati, annulus inventus.

42. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν· χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, διδοὺς τὸν ἰχθὺν, „Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα „φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροβίωτος, „ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·

„σοὶ

„σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοισίδε, „Κάρτα τε εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις „διπλέη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ἐπὶ δεῖπνον „καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεα· διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρέθη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελαβήκεε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε.

Amasis videns omnia felicem Polycratem, renunciat hospitio cum eo.

43. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἧκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης, εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὑρίσκει. πέμψας δέ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός.

Polycrates quos e Samiis habebat suspectos Cambysi auxilio mittit.

44. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ᾽ Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως ἂν καὶ παρ᾽ ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ᾽ Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν.

Samii redeuntes Polycratem praelio navali vincunt: egressi, & in terra victi, Lacedaemona classe abeunt.

45. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ᾽ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καί σφι ἁδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἑσσώθησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ, οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ᾽ Αἰγύπτου,

νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ ἐπίκουροι μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήϊοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἑσσωθῆναι· τῶν δὲ ὑπ' ἑωϋτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἢν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοισι.

Laconica brevitas in loquendo, & per aenigma.

46. Ἐπεί τε οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δέ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δέ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ θυλάκῳ περιειργάσθαι· βοηθέειν δὲ ὦν ἔδοξε αὐτοῖσι.

Lacedaemoniorum expeditionis in Samum caussa ambigua.

47. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν

θησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐληΐσαντο τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου· τῶν δὲ εἵνεκεν θωϋμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνη ἑκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει· ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑωϋτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις.

Corinthii, Samiis infesti expeditionem adiuvant.

48. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως· ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ᾽ ἐκτομῇ· προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ᾽ οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱροῦ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι

ὁρτὴν

ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταὐτά· νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἵστασαν χορὸς παρθένων τε καὶ ἠϊθέων· ἱστάντες δὲ τὸς χορὸς, τρωκτὰ σησάμε τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον Φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες, ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο, ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ Φύλακοι οἴχοντο ἀπολιπόντες· τὸς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι.

Inimicitiae Corcyraeorum & Corinthiorum.

49. Εἰ μέν νυν Περιάνδρε τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι Φίλα ἦν πρὸς τὸς Κερκυραίους, οἱ δὲ ὀκ ἂν συνελάβοντο τῦ στρατεύματος τῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίης. νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι, ἐόντες ἑωϋτοῖσι συγγενέες. τούτων ὦν εἵνεκεν ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τὸς παῖδας, τιμωρεύμενος. πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες.

Periandri uxor, filii, socer, filius minor a patre domo eiectus.

50. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωϋτῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γενέσθαι· ἦσάν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα

καίδεκα ἔτεα γεγονώς· τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑωϋτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς οἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωϋτοῦ παῖδας. ἐπεί τε δέ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτοὺς, „Ἆρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὃς ὑμέων τὴν μη„τέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὔ τι προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν περιθύμως ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων.

Patris ad saeviendum, & filii ad patiendum obstinatio: ablegat pater filium in Corcyram. Epidaurus a Periandro expugnata, & socer Procles vivus captus. cap. 51. 52.

51. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὐκ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδὲν, ᾗ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην,

ἀπε-

ἀπελαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δὲ ἀνήιε ἐπ' ἑτέρην τῶν ἑταίρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.

52. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἢ οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἴπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίευ πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδών μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτωκότα, οἴκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἤιε ἆσσον, καὶ ἔλεγε, „Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν „ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ „νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον, πα„ραλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς „εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἵλευ, ἀντιστατέων „τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τόν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ „τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνεε ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ „ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν „μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ „μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, „ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκῆας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας „τεθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία.“ Περίανδρος μὲν

„τοῦ-

τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, στείλας πλοῖον ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε.

Legationes Periandri tres in Corcyram ad filium, qui a Corcyraeis interficitur.

53. Ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾷν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω, δευτέρα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, „Ὦ παῖ, βούλεαι τήν „τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πα„τρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτός σφε ἀπελθὼν „ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν.

„Φιλο-

„Φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ. „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ„λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρώϊα διζήμενοι, τὰ πατρώϊα ἀπέ„βαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς „ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς· μὴ „δῷς τὰ σεωϋτῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι." Ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιεόντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βυλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δὲ ἐπὶ τύτοισι τῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τύτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνυσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τύτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίυς ἐτιμωρέετο.

Laconum irrita expeditio in Samum.

54. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπικέατο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τῦ μὲν πρὸς θαλάσση ἑστεῶτος πύργυ κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτῦ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. κατὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τῦ ὄρεος ἐπεόντα, ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκυροι καὶ αὐτῶν Σαμίων

 συ-

συχνοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ᾽ ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι, ἔκτεινον.

Archiae, cuius nepotem Herodotus vidit, & Lycopae virtus, sed infelix.

55. Εἰ μέν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγενέατο ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μοῦνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ᾽ Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· δήμου γὰρ τούτου ἦν· ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καί οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τὸ οὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφθῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων εὖ.

Lacedaemonii abeunt: vano rumore tradi aliam abitus eorum caussam.

56. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξα-

ξαμένυς, ἔτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην ςρατηΐην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποιήσαντο.

Samii auxilio destituti navigant Siphnum: Siphniorum auri & argenti metalla: repositus Delphis thesaurus; oraculum.

57. Οἱ δὲ ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα ςρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιςα ἐπλύτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, ὕτω ὥςτε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὁμοῖα τοῖσι πλυσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάςῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηςηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τέ ἐςι πολὺν χρόνον παραμένειν· ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
Λευκόφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἦν ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα.

Naves antiquitus rubricatae: Samii a Siphniis pecuniam exigunt.

58. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλοιφέες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δὲ ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ ἰθὺς ἧκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἑσσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληΐσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν.

Ab Hermionensibus emunt Hydream insulam, eaque Troezeniis commissa, in Cretam navigant, Zăcynthios pellunt, Cydoniam urbem & Dictynae templum condunt, subiguntur ab Aeginetis. Minervae templum in Aegina.

59. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Ὑδρέαν τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελέοντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαι-

εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νῦν, ἔτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρώρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται· πρότεροι γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

Opera tria maxima in Samo: Eupalinus & Rhoecus architecti.

60. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὔρεός τε ὑψηλοῦ ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς· τούτου τὸ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοί εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστί· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων.

δίων. τρίτον δέ σφι ἐξέργασαι νηὸς μέγιςος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τέτων εἵνεκεν μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Sectio II.

Rebellio Pseudo-Smerdis contra Cambysen.

cap. 61. ad finem cap. 87.

*

Magi fratres, Patizithes & Smerdis, rebellantes contra Cambysen.

61. ΚΑΜΒΥΣΗι δὲ τῷ Κύρε, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιςέαται ἄνδρες. Μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπανέςη, μαθών τε τὸν Σμέρδιος θάνατον ὡς κρύπτοιτο γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ἐπιςάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν· πρὸς ταῦτα βελεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληΐοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπαναςῆναι, οἰκὼς μάλιςα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρε, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἑωϋτῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὁμοῖος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ὔνομα τώυτὸ εἶχε Σμέρδιν. τῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ Μάγος Πατιζείθης, ὥς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷσε ἄγων ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς

Αἴγυ

Αἴγυπτον, προσερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τȣ̃ Κύρȣ ἀκȣστέα εἴη τȣ̃ λοιπȣ̃, ἀλλ᾽ ȣ̓ Καμβύσεω.

Caduceator Magi, & Prexaspis purgatio.

62. Οἵ τε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ᾽ Αἴγυπτον ταχθεὶς, εὕρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἀγβατάνοισι, προηγόρευε στὰς ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τȣ̃ Μάγȣ. Καμβύσης δὲ ἀκȣ́σας ταῦτα ἐκ τȣ̃ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπεος, — πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, ȣ̓ ποιῆσαι ταῦτα, — βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, „Πρήξασπες, ȣ̃τω μοι διεπρήξαο τό τοι προσέθηκα πρῆγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε, „Ὦ δέσποτα, ȣ̓κ ἔστι ταῦτα ἀληθέα, ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, ȣ̓δὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνȣ τȣ̃ ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωϋτȣ̃. εἰ μέν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέκεό τοί καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δὲ ἔστι ὥσπερ προτȣ̃, ȣ̓ μήτι τοι ἔκ γε ἐκείνȣ νεώτερον ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντες τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῦντας παρ᾽ ὅτευ ἥκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκȣ́ειν.“

Caduceator a Prexaspe interrogatus, rem aperit.

63. Ταῦτα εἴπαντος Πρηξάσπεος, ἥρεσε γὰρ Καμβύσῃ, αὐτίκα μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἧκε·

ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, „Ὦνθρω„πε, Φῂς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγε„λος· νῦν ὦν εἴπας τὴν ἀληθηΐην, ἄπιθι χαίρων· κό„τερα αὐτός τοι Σμέρδις Φαινόμενος ἐς ὄψιν ἐνετέλλετο „ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων;“ ʽΟ δὲ εἶπε, „᾿Εγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύ„σης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὔκω ὄπωπα· ὁ δέ μοι Μάγος, „τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦ„τα ἐνετείλατο, Φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας.“ ʽΟ μὲν δή σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, „Πρή„ξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κε„λευόμενον, αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ„σέων ὁ ἐπαναστεὼς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνόμα„τος;“ ʽΟ δὲ εἶπε, „᾿Εγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγο„νὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ· οἱ Μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανε„στεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατι„ζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“

Somnium Cambysis de Smerdi; vulnus lethale in femore, & recordatio oraculi de Ecbatanis.

64. ᾿Ενθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθηΐη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ, ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ πε-

ριημε-

ϱιημεκτήσας τῇ ἁπάσῃ συμφοϱῇ, ἀναθϱώσκει ἐπὶ τὸν
ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στϱατεύεσθαι
ἐπὶ τὸν Μάγον. καί οἱ ἀναθϱώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ
κουλεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυμνωθὲν δὲ τὸ
ξίφος παίει τὸν μηϱόν· τϱωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ
αὐτὸς πϱότεϱον τὸν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἆπιν ἔπληξε,
ὥς οἱ καιϱίῃ ἔδοξε τετύφθαι, εἴϱετο ὁ Καμβύσης ὅ,τι
τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγβάτανα. τῷ δὲ
ἔτι πϱότεϱον ἐκέχϱηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ἐν Ἀγβατά-
νοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι
Ἀγβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηϱαιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν
πάντα τὰ πϱήγματα· τὸ δὲ χϱηστήϱιον τοῖσι ἐν Συϱίῃ
Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄϱα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειϱόμενος
ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ὑπὸ τῆς συμφοϱῆς τῆς
τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τϱώματος,
ἐσωφϱόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπϱόπιον, εἶπε, „Ἐν-
„θαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύϱου ἐστὶ πεπϱωμένον τε-
„λευτᾶν."

Ultima Cambysis verba ad amicos.

65. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέϱῃσι δὲ ὕστεϱον ὡς εἴ-
κοσί μεταπεμψάμενος Πεϱσέων τῶν παϱεόντων τοὺς λο-
γιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, „Ὦ Πέϱσαι, καταλε-
„λάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκϱυπτον πϱηγμάτων,
„τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰϱ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶ-
„δον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν· ἐδόκεον
„δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν, ὡς Σμέϱ-

„δις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήϊον θρόνον, ψαύσειε τῇ κε-
„φαλῇ τοῦ οὐρανοῦ· δείσας δὲ μὴ ἀπαιρεθέω τὴν ἀρχὴν
„πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα·
„ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπηίῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γί-
„νεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα
„ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργα-
„σθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεῶς διαιτώμην, οὐδαμὰ
„ἐπιλεξάμενος μή κοτέ τίς μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημέ-
„νου, ἄλλος ἐπαναστάιη ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλ-
„λοντος ἔσεσθαι ἁμαρτὼν, ἀδελφεοκτόνος τε, οὐδὲν
„δέον, γέγονα, καὶ τῆς βασιληΐης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι.
„Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ Μάγος, τόν μοι ὁ δαίμων προέ-
„φαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον
„ἐξέργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἐόν-
„τα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασι-
„ληΐων, τόν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ
„ἐκείνου ἀδελφεὸς Σμέρδις. τὸν μέν νυν μάλιστα χρῆν
„ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος τιμωρέειν
„ἐμοὶ, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν
„ἑωϋτοῦ οἰκηϊοτάτων. τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα
„τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεταί μοι ἀναγκαιότα-
„τον ἐντέλλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν
„τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βα-
„σιληΐους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα
„Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιϊδέειν τὴν ἡγε-
„μονίην αὖτις ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ᾽ εἴτε δόλῳ
„ἔχουσι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ
„ὑμέων·

„ὑμέων· εἴτε καὶ σθένεΐ τεῳ κατεργασάμενοι, σθένεϊ „κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦ„σι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ „ποῖμναι τίκτοιεν, ἐῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέ„ροισι· μὴ ἀνασωσαμένοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδὲ ἐπιχει„ρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τέτοισι ἀρέομαι ὑμῖν „γενέσθαι· καὶ πρὸς ἔτι τέτοισι, τὸ τέλος Περσέων „ἑκάςῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε." Ἅμα τε εἴπας ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωῦτῦ πρῆξιν.

Persarum luctus, & Cambysis mors post regnum septem annorum & quinque mensium. Sermo eius fide caret, & Prexaspes negat, filium Cyri a se occisum.

66. Πέρσαι δὲ ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρείκοντο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο· μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀςέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιςα ἐσάπη, ἀπήνεικε Καμβύσεα τὸν Κύρε, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνε. Περσέων δὲ τοῖσι παρεῦσι ἀπιςίη πολλὴ ὑπεκέχυτο, τὲς Μάγες ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ᾽ ἠπιςέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα, τὰ εἶπε περὶ τῦ Σμέρδιος θανάτε, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. ὗτοι μέν νυν ἠπιςέατο Σμέρδιν τὸν Κύρε βασιλέα ἐνεςεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι

Σμέρ-

Σμέρδιν· οὐ γάρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ.

Magi liberalitas in subiectos.

67. Ὁ ΔΕ ΔΗ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, προεῖπε ἀτελήιην εἶναι στρατηίης καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν.

Otanis Persae & Phaedymae filiae consilia ad deprehendendum Magum.

68. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε. Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περσέων· οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσε τὸν Μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωϋτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μά-

Μάγος, καὶ ταύτῃ τε συνοικεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τȣ͂ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τȣ͂ Κύρȣ, εἴτε μετὰ ἄλλȣ τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη ȣ̓ γινώσκειν· ȣ̓́τε γὰρ τὸν Κύρȣ Σμέρδιν ἰδέσθαι ȣ̓δαμὰ, ȣ̓́τε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, „Εἰ μὲν αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρȣ ȣ̓ γινώσκεις, „σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τȣ́τῳ συνοικέει αὐ„τή τε ἐκείνη, καὶ σύ: πάντως γὰρ δή κȣ τόν γε ἑωῦ„τῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, „Οὔτε Ἀτόσσῃ δύναμαι ἐς λόγȣς ἐλθεῖν, „ȣ̓́τε ἄλλην ȣ̓δεμίην ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν· „ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ȣ̓͂τος ὤνθρωπος, ὅστις κοτέ ἐστι, „παρέλαβε τὴν βασιληΐην, διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλ„λῃ τάξας.“

Magus sine auribus deprehenditur fur regni.

69. Ἀκȣ́οντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγȣσαν ταῦτα, „Ὦ θύγατερ, δεῖ σε γεγο„νυῖαν εὖ, κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑπο„δύνειν κελεύῃ. ἢν γὰρ δὴ μή ἐστι ὁ Κύρȣ Σμέρδις, ἀλ„λὰ τὸν καταδοκέω ἐγὼ, ȣ̓́τοι μίν σοί τε συγκοιμώμενον, „καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλ„λάσσειν, ἀλλὰ δȣ͂ναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασ-

„σον

„λιςα μέν νυν ὀφέλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βαλόμενοι „ποιέειν ταῦτα. ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας „ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ „ἴςε ὑμῖν ὅτι ἢν ὑπερπέσῃ ἡ νῦν ἡμέρη, ὡς ἐκ ἄλλος „φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔςαι, ἀλλά σφεας αὐτὸς ἐγὼ „κατερέω πρὸς τὸν Μάγον."

Otanis consilium.

72. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον, „Ἐπεί τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκά„ζεις, καὶ ὑπερβάλλεσθαι ἐκ ἐᾷς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς „ὅτεῳ τρόπῳ πάριμεν ἐς τὰ βασιλήϊα, καὶ ἐπιχειρή„σομεν αὐτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεςεώσας, οἶδάς κε „καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκέσας· ἃς τέῳ τρόπῳ „περήσομεν;" Ἀμείβεται Δαρεῖος τοισίδε· „Ὀτάνη, „ἦ πολλά ἐςι τὰ λόγῳ μὲν ἐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ „δέ· ἄλλα δὲ ἐςὶ τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ ἐδὲν „ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴςε φυλακὰς „τὰς κατεςεώσας, ἐέσας ἐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. „τῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοιῶνδε, ἐδεὶς ὅςτις ἐ „παρήσει· τὰ μέν κε καταιδεόμενος ἡμέας, τὰ δέ κε „καὶ δειμαίνων. τῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆψιν εὐπρεπε„ςάτην, τῇ πάριμεν· φὰς ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, „καὶ βέλεσθαί τι ἔπος παρὰ τῦ πατρὸς σημῆναι τῷ „βασιλέϊ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω. „τῦ γὰρ αὐτῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ „ἀληθηΐῃ διαχρεώμενοι. οἱ μέν γε ψεύδονται τότε,

„ἐπεάν

„ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δὲ ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ ἀληθηΐῃ ἐπισπάσωνται κέρδος, καί τι μᾶλλόν σφισι ἐπιτράπηται, οὕτω „ἐ ταὐτὰ ἀσκέοντες, τὠυτῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν „κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθιζόμενος, „ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὃς ἂν μέν νυν „τῶν πυλυρῶν ἑκὼν παρείη, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον „ἔςαι· ὃς δὲ ἂν ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος, καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργυ „ἐχώμεθα."

Gobryae consilium. Darii sententia vincit.

73. Λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα, „Ἄνδρες φίλοι, „ἡμῖν κότε κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, „ἤ, εἴ γε μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβέειν, ἀποθανέειν; ὅτε γε ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ „Μήδυ ἀνδρὸς Μάγυ, καὶ τέτυ ὦτα ὐκ ἔχοντος. ὅσοι „τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι παρεγενέατο, πάντως κυ „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον, „μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε „ὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν „Καμβύσεα. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, „καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τῦ συλλόγυ τῦδε ἄλλοθι ἰόντας „ἢ ἐπὶ τὸν Μάγον ἰθέως." Ταῦτα εἶπε Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἴνεον.

Quid Prexaspes Magis postulantibus receperit. Eius veritas, & mors voluntaria. cap. 74. 75.

74. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην τάδε. τοῖσι Μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας· πρὸς δὲ ἔτι, ἐόντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δή μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο πίστι τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἦ μὴν ἕξειν παρ᾽ ἑωϋτῷ, μηδὲ ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγονυῖαν· ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήϊον τεῖχος, κεῖνον δ᾽ ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεῦσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς περιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ.

75. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. ὁ δὲ, τῶν μέν τοι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἑκὼν

ἐπελ-

ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπ᾽ Ἀχαιμένεος, ἐγενεηλόγησε τὴν πατριὴν τȣ̃ Κύρȣ· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τȣ̃τον κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθηίην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· ȣ̓ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν· καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν Κύρȣ Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τȣ̀ς Μάγȣς δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τȣ̀ς Μάγȣς τισαίατο, ἀπῆκε ἑωϋτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τȣ̃ πύργȣ κάτω. Πρηξάσπης μέν νυν ἐὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, ȣ̃τω ἐτελεύτησε.

Coniurati septem ad facinus euntes augurio confirmantur.

76. Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβȣλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι Μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἤϊσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες ȣ̓δέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδȣ̃, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγȣς· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ κελεύοντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δὲ αὐτῶν, ἐφάνη ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο

αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα· ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πάντες αἴνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤϊσαν ἐπὶ τὰ βασιλήϊα τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι.

In aulam admissi coguntur omnia gladiis efficere.

77. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδὲ ἐπειρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἵ σφεας ἱστόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν· καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλουροῖσι ἀπείλεον, ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤϊσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.

Magorum virtus & caedes: vulnerati duo e coniuratis.

78. Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες τε ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς

τὴν

τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν· ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρόν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ Μάγων οὕτερος τρωματίζει τούτους: ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας. καί οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρύης· συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπεστεὼς ἠπόρεε, οἷα ἐν σκότεϊ, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην· ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἴρετο ὅ, τι οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε, „Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω·“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο, „Ὤθει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὦσέ τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ κως τοῦ Μάγου.

Capita Magorum ludibrio sunt. Hinc odium in ceteros Magos, ac caedes in festo hoc die.

79. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωϋτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμε-

με-

μενοι· καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό, τε γεγονὸς ἐκ τῶν ἑπτά, καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον· ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωϋτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

Post dies quinque de imperio deliberantur. Otanes suadet Democratiam.

80. Ἐπεί τε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι Μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, „Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων „μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε „ἀγαθόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' „ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ Μάγου „ὕβριος. κῶς δὲ ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, „τῇ ἔξεστι ἀνευθύνῳ ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν

„τὸν

„τὸν ἄριϛον ἀνδρῶν πάντων ϛάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρ-„χὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων ϛήσειε. ἐγγίνεται „μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθό-„νος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δὲ ἔχων ταῦ-„τα, ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκο-„ρημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ, φθόνῳ. „καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχον-„τά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς „τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίϛοισι „περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίϛοισι τῶν „ἀϛῶν· διαβολὰς δὲ ἄριϛος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοϛότατον δὲ „πάντων· ἤν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωϋμάζῃς, ἄχθεται „ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἤν τε θεραπεύῃ τις κάρ-„τα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιϛα ἔρχομαι „ἐρέων· νόμαιά τε κινέει πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, „κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, „οὔνομα πάντων κάλλιϛον ἔχει, ἰσονομίην. δεύτερα δὲ, „τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν ἀρχὰς „ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάν-„τα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέν-„τας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος αἔξειν· ἐν γὰρ τῷ „πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.“ Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε.

Megabyzus Aristocratiam.

81. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε, „Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων,

 „λελέ-

„λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε „φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμί„λȣ γὰρ ἀχρηΐȣ ȣδὲν ἐστι ἀξυνετώτερον, ȣδὲ ὑβριστό„ρον. καί τοι τυράννȣ ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμȣ „ἀκολάστȣ ὕβριν πεσέειν, ἐστὶ ȣδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν „γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ ȣ γινώσκειν „ἔνι· κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς ȣ̓́τε ἐδιδάχθη, ȣ̓́τε οἶδε „καλὸν ȣδὲν, ȣδὲ οἰκήϊον; ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγμα„τα ἄνευ νόȣ, χειμάῤῥῳ ποταμῷ ἴκελος; δήμῳ μέν „νυν, οἳ Πέρσῃσι κακὸν νοέȣσι, ȣ̓́τοι χράσθων. ἡμεῖς „δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τȣ́τοισι πε„ριθέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τȣ́τοισι καὶ αὐτοὶ ἐνε„σόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βȣλεύματα „γίνεσθαι." Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην ἐσέφερε.

Darius Monarchiam.

82. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχον„τα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δὲ ἐς ὀλιγαρχίην, ȣ̓κ ὀρ„θῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω „ἀρίστων ἐόντων, δήμȣ τε ἀρίστȣ, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ „μȣνάρχȣ, πολλῷ τȣ̃το προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ „ἑνός τȣ ἀρίστȣ ȣδὲν ἄμεινον ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοι„αύτῃ χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τȣ̃ πλή„θεος· σιγῷτό τε ἂν βȣλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας „ȣ̓́τω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπα-

„σκέ-

„σκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνε„σθαι· αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, „γνώμῃσί τε νικᾷν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπι„κνέονται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, „φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην· καὶ ἐν „τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχον„τος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος „τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνε„ται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦν„τες τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι· τοῦτο δὲ τοιοῦτο „γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωϋμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ „δήμου· θωϋμαζόμενος δὲ, ἀν' ὧν ἐφάνη μούναρχος ἐών· „καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον. „ἑνὶ δὲ ἔπεϊ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ „ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δή„μου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; ἔχω τοίνυν „γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα, „τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρίς τε τούτου, πατρίους νό„μους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

Placet Darii sententia. Otanes odit regnum, nec se suosve vult regnari, idque cum honore impetrat.

83. Γνῶμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο· οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἑσσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, „Ἄνδρες στασιῶ-

„ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα „γενέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψάντων „τῷ Περσέων πλήθεϊ τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἕλωνται, ἢ ἄλλῃ τινὶ „μηχανῇ· ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν ὀυκ ἐναγωνιεῦμαι· ὄυτε γὰρ „ἄρχειν ὄυτε ἄρχεσθαι ἐθέλω· ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι „τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' ὀυδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, „ὄυτε αὐτὸς ἐγὼ, ὄυτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι." Τούτου εἴπαντος ταῦτα, ὡς συνεχώρεον οἱ ἓξ ἐπὶ τούτοισι, οὗτος μὲν δή σφι ὀυκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους ὀυκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων.

Honores a reliquis sex Otani & eius posteris decreti: eorumque pactio de regno.

84. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα στήσονται· καί σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἤν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβουλεύσαντό οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα· τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιλήϊα πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγελέος, ἢν μὴ τυγχάνῃ εὕδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλέϊ ἢ ἐκ

τῶν συνεπαναςάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβουλεύσαντο τοιόνδε· ὅτευ ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

Sollertia Oebaris, Darii equisonis.

85. Δαρείῳ δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφὸς τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης· πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, „Οἴβαρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτευ ἂν „ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐ„τῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν „ὦν εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν „τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμείβεται Οἰβάρης τοισίδε, „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί „ἐςι ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσεε τούτου εἵνεκεν, καὶ „θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ „ἔςαι· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δαρεῖος, „Εἰ „τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶσθαι, „καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν „ἡμῖν ἐςι.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιόνδε· ὡς ἐγίνετο ἡ νὺξ, τῶν θηλέων ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔςεργε μάλιςα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάςειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμ-

χρίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δὲ, ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον.

Darius equi hinnitu rex factus, & statim omine confirmatus.

86. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ διαφαυσκούσῃ, οἱ ἕξ, κατὰ συνεθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεη ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα.

Alia narratio de Oebaris artificio.

87. Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε· — καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων· — ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψαύσας τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φριμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι.

Sectio III.

Regnum Darii Hystaspis eiusque res ante bellum Scythicum gestae. cap. 88. ad libri finem.

*

Darius imperium in Asianos omnes, praeter Arabas tenet: eius uxores, & monumentum.

88. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καί οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσβάλλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς· ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν Μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο. πρῶτον μέν νυν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε. ζῶον δέ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἹΠΠΟΥ ΤΗι ἈΡΕΤΗι, τὸ οὔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟἸΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἹΠΠΟ-

ΠΟ-

ἰχθύων· πέντε τε δὴ χωρὶς τῦ ἀργυρίε, καὶ τῦ μετρεομένε σίτε προσήϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ δύο καὶ δέκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέεσι, καὶ τοῖσι τέτων ἐπικέροισι· νομὸς ἕκτος ἔτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τὠὔτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς δὲ ἔτος ἕβδομος. ἀπὸ Σέσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος ἔτος.

92. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης, χίλιά οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίε, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἴνατος ἔτος. ἀπὸ δὲ Ἀγβατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος ἔτος. Κάσπιοι δὲ καὶ * Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τὠὔτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἔτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος ἔτος.

93. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τῦ πόντε τῦ Εὐξείνε, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἔτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τὰς Ἀνασπάςες καλευ-

λευμένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπειροι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ *Αρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος.

94. Παρικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σάσπειρσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ * Μαρσὶ, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἴνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος.

Argentum e tributis Euboica talenta 9880, auri ad argentum proportio tredecupla Herodoti tempore.

95. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοεικὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, εἶναι τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα· τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὑρίσκεται ἐὸν Εὐβοεικῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθε-

 μένων

μένων τὸ πλῆθος, Εὐβοεικὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα· τὸ δὲ ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω.

Tributum aliud ex insulis Graecis & Europaeis locis. Pecunia quomodo in thesauros condita.

96. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει ὁ βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐς πίθους κεραμίνους τήξας καταγχέει· πλήσας δὲ τὰ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον· ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἑκάστοτε δέηται.

Persia a tributo immunis. Aethiopum Aegypto finitimorum, & Colchorum, & Arabum dona. Imperium Persicum ad Caucasum.

97. Αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ἐπιτάξιες. ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον· Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἳ περί τε Νύσην τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὁρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ

Καλαν-

Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια. ἔτοι συναμφότεροι διὰ τρίτε ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέεσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρε χρυσίε, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένε, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλες εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάξαντο ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τε Καυκάσιος ἔρεος· ἐς τἔτο γὰρ τὸ ἔρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορῆν ἄνεμον τε Καυκάσιος, Περσέων ἐδὲν ἔτι φροντίζει· ἔτοι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ διὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένες. Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτε ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν δῶρα πάρεξ τε φόρε βασιλέϊ ἐκομίζοιτο.

India, prima regio ad Orientem: quo tractu sabulosa & vasta: eius multae gentes, lingûae dissonae, victu & moribus diversae. Indorum Ichthyophagorum navigia & vestes.

98. Τὸν δὲ χρυσὸν τἔτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' ἔ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζεσι, τρόπῳ τοιῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος· τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίε ἀνατολὰς οἰκέεσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἐρημίη ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθεα Ἰνδῶν, καὶ ἐκ ὁμόφωνά σφισι· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, ἔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι

οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτά τε φλοΐνην· ἣν ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυνέουσι.

Indorum Padaeorum mores.

99. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν· καλέονται δὲ Παδαῖοι· νόμοισι δὲ τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι· ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἤν τε ἀνὴρ, ἤν τε γυνὴ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται. ἢν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιοῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πάντα πίπτοντα κτείνουσι.

Indi alii, qui herba victitant, eorum mores.

100. Ἑτέρων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅδε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσί ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς

γῆς

γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δὲ ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτε ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος.

Singularia quaedam de omnibus his Indis.

101. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανές ἐστι, κατάπερ τῶν προβάτων, καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατάπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκαστέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

Indi alii septentrionales, victu similes Bactriis, omnium pugnacissimi, aurum formicis tollentes, & quomodo. Cameli generalis descriptio. cap. 102. 103.

102. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἳ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσὶ οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ ὦν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλω-

πέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ Βασιλέϊ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ εἶδος ὁμοιότατοι αὐτοί· ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ἐπὶ δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ· αἱ γάρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς ταχύτητά εἰσι· χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν.

103. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηροὺς, καὶ γόνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.

Diei tëmpus idoneum rapinae, quo sol ferventissimus; quod matutinum illic.

104. Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος

τούτοισι

τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν· οὐ κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρις οὗ ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ' ἐν ὕδατι λόγος αὐτούς ἐστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὴ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τούς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀποκλιναμένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεταί σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἐὼν, καὶ τὸ κάρτα ψύχει.

Ratio apud Indos auferendi auri formicis. Camelus mas tardior in cursu, quam femina.

105. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω· αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχύτητα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφεων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μέν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἥσσονας θέειν τῶν θηλέων, καὶ παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος.

Extrema orbis feliciora quam media: Indiae bona: Equi Nisaei Medorum.

106. Αἱ δὲ ἐσχατιαί κως τῆς οἰκεμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκρημένας ἔλαχε. τῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἕω ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐςι, ὥσπερ ὀλίγον πρότερον εἴρηκα· ἐν ταύτῃ τῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί ἐςι, πάρεξ τῶν ἵππων· — τῦτο δὲ ἑσσῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλευμένων ἵππων· — τῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐςὶ, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμαινα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι, φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

Bona Arabiae, thuris collectio, serpentes alati.

107. Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐςί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐςι μούνη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μέν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν ςύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι· τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυ-

φυλάσσουσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.

Utilia fecit fertilia divinus ordo; maligna rariora. Leporis fertilitas, leaenae sterilitas, itemque viperae & serpentis alatae. cap. 108. 109.

108. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ ἐχίδνας ἠπιστάμην γίνεσθαι. καί κως τοῦ θείου ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ οἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν ψυχήν τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπηται κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἄμικτα, ὀλιγόνα. τοῦτο μέν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δή τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυΐσκεται μοῦνον πάντων θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί· τὸ δέ, ψιλόν· τὸ δέ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δέ, ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρέστατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν· τίκτουσα γάρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἴτιον τούτου ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δέ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐπικνέεται καταγράφων· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τοπαράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἕν.

οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.

Arabia spirans odoribus: ovium duo genera.

113. Τοσαῦτα μὲν θυωμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἴων σφί ἐστι θώυματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέρωθί ἐστι· τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπείη σφι ἐπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων· νῦν δὲ ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίσταται ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

Aethiopiae bona.

114. Ἀπὸ κλιναμένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους.

Extremorum Europae tractuum bona. Electrum ab Eridano fluvio. Stannum ex insulis Cassiteridibus.

115. Αὗται μέν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ· περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς

ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν ἐκ ἀτρεκέως λέγειν· ἔτε γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἠριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἀπ᾽ ὅτευ τὸ ἤλεκτρον Φοιτᾷν λόγος ἐςὶ, ἔτε νήσες οἶδα Κασσιτερίδας ἐέσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾷ. τῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ ὔνομα, ὡς ἔςι Ἑλληνικὸν, καὶ ἐ βαρβαρικὸν, ὑπὸ ποιητέω δέ τινος ποιηθέν· τῦτο δὲ, ἐδενὸς αὐτόπτεω γενομένε ἐ δύναμαι ἀκῦσαι τῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐςι τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ᾽ ὦν ὅ, τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον.

Aurum ab Arimaspis, Gryphorum praedonibus.

116. Πρὸς δὲ ἄρκτε τῆς Εὐρώπης πολλῷ πλεῖςος χρυσὸς Φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, ἐκ ἔχω ἐδὲ τῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται δὲ ὑπ᾽ ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀριμασπὲς, ἄνδρας μενοφθάλμες· πείθομαι δὲ ἐδὲ τῦτο, ὅκως μενόφθαλμοι ἄνδρες Φύονται, Φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὦν ἐσχατιαὶ οἴκασι περικληίεσαι τὴν ἄλλην χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργεσαι τὰ κάλλιςα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ σπανιώτατα ἔχειν αὐτά.

Persarum rapacitas ex regione humili & obstructa, quam inundat Aces.

117. Ἔςι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικληϊμένον ὄρεϊ πάντοθεν· διασφάγες δὲ τῦ ὄρεός εἰσι πέντε· τῦτο τὸ πεδίον ἦν μέν κοτε Χορασμίων, ἐν ὄρεσι ἐὸν τῶν Χορασμίων

ρασμίων τε αὐτέων καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὴ ὧν τοῦ περικληΐοντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δέ οἵ ἐστι Ἄκης· οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος πανταχοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος ἀγόμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. τὰς διασφάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ᾽ ἑκάστῃ διασφάγι ἔστησε· ἀποκεκληϊμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς ἐξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν· οὗτοι ὦν οἵ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρεος σπείροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηΐσκοντο τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδέν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι· ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτέων μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας. ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληΐονται, ἄλλας δὲ ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησσόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Intaphernes pacto de licentia adeundi regis abusus vincitur cum filio & cognatis: uxor, data optione, servat fratrem, eique rex & filium maiorem donat. cap. 118. 119.

118. ΤΩΝ δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανέειν· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ Μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὕκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίευ οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε· ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε.

119. Οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύασι ἑωϋτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀῤῥωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα πεποιηκὼς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηΐους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων, μετὰ

τῶν

τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δέ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίεσκε καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, „Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος διδοῖ „ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηΐων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ „πάντων." Ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε, „Εἰ μὲν δή μοι διδοῖ βασιλεὺς ἑνὸς τὴν ψυχὴν, αἱρέο„μαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν." Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωϋμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, „Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώ„μην, τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν „ἀδελφεὸν εἵλευ περιεῖναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός „τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός „ἐστι." Ἡ δὲ ἀμείβετο τοισίδε, „Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ „μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα „ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς „οὐκ ἔτι μευ ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ „γένοιτο." Ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξε ταῦτα· εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ, καί οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέετο, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ. τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἷς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

Occa-

Occasio Oroetem instigans ad perdendum Polycratem.

120. ΚΑΤΑ' δὲ κȣ μάλιϛα τὴν Καμβύσεω νȣ̃σον ἐγένετο τάδε· ὑπὸ Κύρȣ καταϛαθεὶς ἦν Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· ȣ̃τος ἐπεθύμησε πρήγματος ȣ̓κ ὁσίȣ· ȣ̓́τε γάρ τι παθὼν ȣ̓́τε ἀκȣ́σας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τȣ̃ Σαμίȣ, ȣ̓́τε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγȣσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν βασιλῆος θυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ ȣ̓́νομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομȣ̃ ἄρχοντα τȣ̃ ἐν Δασκυλείῳ, τȣ́τȣς ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσέειν· κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ προφέροντα, „Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βασιλέϊ „νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσκειμένην ȣ̓ προσ„εκτήσαο, ὧδε δή τι ἐȣ̃σαν εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν „τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπαναϛὰς „ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει;“ Οἱ μὲν δή μιν φασι τȣ̃το ἀκȣ́σαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι ȣ̓κ ȣ̃τω τὸν εἴπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, δι᾽ ὅν τινα κακῶς ἤκȣσε.

Alia caussa offensae Polycratis apud Oroetem. Anacreon Teius.

121. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγȣσι πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· ȣ̓ γὰρ ὦν δὴ τȣ̃τό γε λέγεται· καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα

 τὸν

τὸν Τήϊον· καί κως εἴτ᾽ ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ὑποκρίνασθαι.

Oroetis ad Polycratem epistola insidiosa.

122. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Ὀροίτης, ἱζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γάρ ἐστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπηΐης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτά μιν διανοεύμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, „ΟΡΟΙΤΗΣ „ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὯΔΕ ΛΕΓΕΙ. Πυνθάνομαι „ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματά „τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήματα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, „ὀρθώσεις μὲν σεωϋτὸν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ· ἐμοὶ γὰρ „βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβουλεύει θάνατον, καί μοι τοῦ„το ἐξαγγέλλεται σαφηνέως· σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας αὐ-

„τὸν,

„τὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ „δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἁπά„σης τῆς Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν „χρημάτων, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει „ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω."

Maeandrius a Polycrate speculator auri missus, decipitur ab Oroete.

123. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ ἐβούλετο· καί κως, ἱμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τουτέων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίεε τοιάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ.

Polycrates nihil deterritus ad Oroeten proficiscitur.

124. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε· πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν

ὑπὸ τȣ̃ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τȣ̃ ἡλίȣ. ταύτην ἰδȣ̃σα τὴν ὄψιν, παντοίη ἐγένετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτȣ̃ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δέ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βȣ́λεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τȣ̃ πατρὸς ἐστερῆσθαι.

Democedes Crotoniata, medicus optimus, in comitatu Polycratis. Polycrates cruci adfixus.

125. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβȣλίης ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλȣς τε πολλȣ̀ς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρόν τε ἐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν κατ᾽ ἑωϋτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, ȣ̃τε ἑωϋτȣ̃ ἀξίως ȣ̃τε τῶν ἑωϋτȣ̃ φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκȣσίων γενόμενοι τύραννοι, ȣ̓δὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπηΐην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν ȣ̓κ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης, ἀνεσταύρωσε· τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωϋτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρȣς· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δȣ̃λοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός· ἐλȣ̃το μὲν γὰρ ὑπὸ τȣ̃ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τȣ̃ ἡλίȣ, ἀνιεὶς

αὐτὸς

αὐτὸς ἐκ τῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτυ βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Oroetis scelera & furiae. Mitrobatis & filii interitus. Nuntius Darii trucidatus.

126. Χρόνῳ δὲ ὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, κατὰ τῶν Μάγων τὴν βασιληΐην, μένων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλεε μὲν ὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένυς τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείυ ὕπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην, ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμυς· ἄλλα τε ἐξύβρισε παντοῖα, καί τινα ἀγγαρήϊον Δαρείυ ἐλθόντα παρ᾽ αὐτὸν, ὡς ὐ πρὸς ἡδονήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ᾽ ὐδόν· ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ.

Darii consilium Oroetis ulciscendi, qui per Bagaeum interfectus. cap. 127. 128.

127. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμεε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκε, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω καὶ τῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ᾽ αὐτὸν ὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν

ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἴσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, „Ὦ „Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστὰς ἐπιτελέσειε „σοφίῃ, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης „δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ „ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε; ὃς ὠφέλησε μέν κω „Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο „ἡμέων ἠΐστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. „τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους „ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνασχετὸν φαίνων. πρίν „τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ."

128. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα. ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου· μετὰ δὲ, ἤιε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον περιαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληΐῳ ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βασιληΐους οἱ πάντες

ὑπαρ-

υπαρχοι ἔχουσι· ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίατο ἀπόστασιν ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δέ σφεας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε, „Ὦ Πέρσαι, „βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν „Ὀροίτεα." Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται „κτείνειν Ὀροίτεα." Οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

Darius extorsit pedem. Aegyptiorum medicorum inscitia. Democedes inter servos Oroetis inventus ad regem adducitur, quem restituit, unde aureis donis a rege & eius feminis ditatus. cap. 129. 130.

129. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ' ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καί κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωϋτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν,

κὴν, τούτοισι ἐχρῆτο. εἰ δὲ, στρεβλέοντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοιτο. ἐπὶ ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἴχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ' ἑωϋτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον.

130. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, εἰρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταιτο· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀῤῥωδέων μὴ ἑωϋτὸν ἐκφήνας, τοπαράπαν τῆς Ἑλλάδος ᾖ ἀπεστερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεσι· ὁ δέ μιν ἐπείρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἔπεϊ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωϋτοῦ

γυ-

γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλέϊ ἦτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτυσαι δὲ αὐτέων ἑκάστη Φιάλῃ ἐς τὴν χρυσοθήκην, ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὕτω δή τι δαψιλήϊ δωρεῇ, ὡς τὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἑπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ ὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καί οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσῦ συνελέχθη.

Democedis e patria digressi, fata, & cum Polycrate amicitia. Medicinae laus prima tum penes Crotoniatas & Cyrenaeos, Musicae penes Argivos.

131. Ὁ δὲ Δημοκήδης ὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε· πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ· τῦτον ἐπεί τε ὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τὺς πρώτυς ἰητρὺς, ἀσκευής περ ἐὼν, καὶ ἔχων ὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήϊα· καί μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντυ Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυῶν ταλάντων. ὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τύτυ τῦ ἀνδρὸς ὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν. ἐγένετο γὰρ ὦν τῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκυον μυσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι.

Democedis gratia apud Darium. Aegyptios medicos liberat poena, vatemque Eleum servitute.

132. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξιησάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλήν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιέεσθαι, διότι ὑπὸ Ἕλληνος ἰητροῦ ἑσσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐῤῥύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ἐπισπώμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι, ἐῤῥύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης τῷ βασιλέϊ.

Atossae ulcus in mamilla ab eo sanatum.

133. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασσον, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε οὐδενί· ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καί οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκοῖ μιν, ἦ μήν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα αἰσχύνην ἐστὶ φέροντα.

Patriae

Patriae desiderio per Atossam instigat Darium ad bellum Graeciae inferendum.

134. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, „Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάτησαι, „οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. οἰ„κὸς δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ χρημάτων μεγάλων „δεσπότην, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρ„σαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ᾽ ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ᾽ ἀμφότερα „δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπι„στέωνται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστεῶτα, καὶ ἵνα τρίβων„ται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. „νῦν γὰρ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλι„κίην· αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ „φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρή„γματα πάντα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε. ὁ δὲ ἀμείβεται τοισίδε, „Ὦ γύναι, „πάντα ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσειν, εἴρηκας· ἐγὼ „γὰρ βεβούλευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς „ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· „καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἄτοσσα τάδε, „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας μὲν τὴν πρώτην „ἰέναι ἔασον· οὗτοι γάρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι „σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γάρ, „λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θερα„παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας.

„ἔχεις

„ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς „σευ τὸν πόδα ἐξιήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος; „Ὦ „γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶ„τα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων „πρῶτον ἄμεινον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμ„ψαι ἐς αὐτούς· οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, „ἐξαγγελέουσι ἡμῖν· καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος, ἐπ᾽ αὐ„τοὺς τρέψομαι.“

Quindecim Persae cum Democede mittuntur in Graeciam speculatores.

135. Ταῦτα εἶπε· ἅμα τε ἔπος καὶ ἔφατο καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἑπομένους Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ διαδρήσηταί σφεας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει· δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τα ἐκείνου ἔπιπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ᾽ οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκήδης

κήδης δὲ, δείσας μή εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, ὅτι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδόμενα ἐδέκετο· ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωϋτοῦ, κατὰ χώρην ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέν τοι ὁλκάδα, τήν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

Solvunt Sidone: maritima Graeciae loca inspectant & describunt: in Italia comprehensi ab Aristophilide: Democedes Crotonam abit: Persae dimissi.

136. Καταβάντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριηρέας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν· παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας εἷρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωϋτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι.

Veniunt

Veniunt Persae Crotonam, & Democedem frustra conantur eripere. Democedes gener luctatoris Milonis.

137. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτέν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα· εὑρόντες δέ μιν ἀγοράζοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προϊέναι ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προϊσχομένους ἔπεα τάδε, „Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· „ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμενον ἐξαιρέεσθε; κῶς „ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει περιϋβρίσθαι; κῶς „δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἕξει καλῶς, ἢν ἀπέλεσθε ἡμέας; „ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα;" Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας οὔκων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἤγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδὲ ἔτι ἐζήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκήδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἅρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὔνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωϋτοῦ δόκιμος.

Persas in Iapygia servos factos redimit, & ad regem reducit Gillus, temere sperans in patriam restitui per Cnidios.

138. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην· καί σφεας δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἑτοῖμος ἦν διδόναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἱρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορήν· ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἢν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα· πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ. Κνίδιοι, Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐπρήχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπικέατο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγένοντο.

Episodion de Sami expugnatione. Syloson, Polycratis frater, exul, Dario privato vestem dat, ab eoque rege impetrat, ut ipsi vindicetur Sami imperium. cap. 139. 140.

139. ΜΕΤΑ' δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων,

ρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἰκὸς, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τις τοιήδε· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυῤῥὴν, ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θείῃ τύχῃ χρεώμενος, λέγει, „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς „χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι „πάντως τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ εἷμα.

140. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατό οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' εὐηθίην· ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιεληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωϋμάσας λέγει πρὸς ἑωϋτόν, „Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων

„εὐερ-

„εὐεργέτης, τῷ ἐγὼ προαιδεῦμαι, νεωςὶ μὲν τὴν ἀρχὴν „ἔχων; ἀναβέβηκε δὲ ἤ τις ἢ ὐδείς κω παρ' ἡμέας „αὐτῶν· ἔχω δὲ χρέος εἰπεῖν ὐδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος· „ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων „λέγει ταῦτα.“ Παρῆγε ὁ πυλυρὸς τὸν Συλοσῶντα· ςάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτευν οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δὺς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, „Ὦ γενναιότατ' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶ, ὃς ἐμοὶ „ὐδεμίην ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' „ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοθέν τι μέγα λά- „βοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δίδω- „μι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑςά- „σπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, „Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν, ὦ βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδυ, „ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν „νῦν, ἀδελφεῦ τῦ ἐμῦ Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ „Ὀροίτεω, ἔχει δῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ „τε φόνυ καὶ ἐξανδραποδίσιος.“

Negotium hoc Otani datum.

141. Ταῦτα ἀκύσας Δαρεῖος, ἀπέςειλε ςρατιήν τε καὶ ςρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔςελλε τὴν ςρατιήν.

Maeandrius post Polycratem, Samum liberare cupiens, impeditur.

142. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὔρισε τοῦτο, τὸ νῦν ἐν τῷ προαστηΐῳ ἐστί· μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποίητο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, „Ἐμοὶ, ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα „ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι παρέχει νῦν „ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσσω, αὐ„τὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω· οὔτε γάρ μοι Πολυκρά„της ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωϋτῷ, οὔτε ἄλ„λος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μέν νυν ἐξέ„πλησε μοίρην τὴν ἑωϋτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν „τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι „δικαιῶ γέρεα ἐμεωϋτῷ γενέσθαι· ἐκ μέν γε τῶν Πο„λυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ τάλαντά μοι γε„νέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτῷ τε „ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ „Ἐλευθερίου· τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν „ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθημι.“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δέ τις ἐξαναστὰς εἶπε, „Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γε-

„γο-

„γονώς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλ-
„λον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημά-
„των."

Coniicit adversarios in vincula, quos, ipso in morbum implicito, frater eius Lycaretus interimit.

143. Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀςοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτῦ τύραννος καταςήσεται, ὀ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαςον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο· Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νῦσος. ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἔην Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεςέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας· ὀ γὰρ δὴ, ὡς οἴκασι, ἐβυλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

Accedit cum Sylosonte Otanes, & Maeandrius abitum spondet.

144. Ἐπειδὴ ὦν ἀπικέατο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, ὄτε τίς σφι χεῖρας ἀνταείρεται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἑτοῖμοι οἱ τῦ Μαιανδρίυ ςασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσυ. καταινέσαντος δὲ ἐπὶ τύτοισι Ὀτάνεω καὶ σπεισαμένυ, τῶν Περσέων οἱ πλεῖςυ ἄξιοι θρόνυς θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.

Charilaus quid Maeandrio fratri exprobrarit, & quid ab eo petierit.

145. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὅτιδὴ ἐξαμαρτὼν, ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησσόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωϋτόν. ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, „Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωϋτοῦ ἀδελφεὸν, „καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας γοργύρης „ἠξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ „ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ τολμᾷς τίσασθαι, οὕτω δή τι ἐόν„τας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας κα„ταρρώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καί σφεας ἐγὼ „τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτόν τέ σε ἐκπέμ„ψαι ἐκ τῆς νήσου ἑτοῖμός εἰμι."

Maeandrius invidia Sylosontis Charilai probat consilium ipseque e Samo clam enavigat.

146. Ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως· Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἑωϋτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον

τὴν

τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἤθελε ὡς ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδιδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι, προσεμπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωϋτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου τότε, ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου· τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περσέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλέους ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίευν, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε· πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπίκουροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν.

Ob fraudem & saevitiam Charilai Otanes caedem Samiorum imperat, & arcem obsidet.

147. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ἐντολάς τε τὰς Δαρεῖος ἀποστέλλων ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν

ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱρῦ.

Maeandrii fraus apud Lacedaemonios. Cleomenis & reliquorum continentia.

148. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμυ, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν χρόνον τῦτον τῷ Κλεομένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγε ἐς τὰ οἰκία· ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώυμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο. ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βύλοιτο. τῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἴπαντος Μαιανδρίυ, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα ὐκ ἐδικαίευ· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδὺς τῶν ἀςῶν εὑρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ τὺς ἐφόρυς, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσυ, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακύσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον.

Samus traditur Sylosonti.

149. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐῦσαν ἀνδρῶν. ὑςέρῳ μέν-

μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἔκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἥ μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Finito de Samiorum expugnatione episodio, ad res Darii redit auctor, enarratque Babyloniorum rebellionem a cap. 150 ad finem libri. — Babylon rebellat, rebus ad obsidionem tolerandam paratis, cives deficiunt, & mulierum turbam strangulant.

150. ἘΠΙ' ΔΕ' Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι· ἐν ὅσῳ γὰρ ὅ, τε Μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καί κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον· ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίην προσεξαιρέετο, τὴν ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωϋτοῦ οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν· τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μή σφεων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι.

Babylonii a Dario obsessi, eum irrident, qui per undeviginti menses nihil efficit. cap. 151. 152.

151. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωϋτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς· ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ

ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; „τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι." Τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμὰ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.

152. Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους. καί τοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος· ἀλλ' οὐδὲ ὣς ἐδύνατο ἑλεῖν σφέας· ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἷλέ σφεας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἑλεῖν.

Mense vigesimo prodigium Zopyro factum partu mulae.

153. Ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο, τῶν τὸν Μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεάν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς

ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών· σὺν γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον.

Zopyrus ad hoc opus profligandum se parat, corpus mutilat & deformat.

154. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ περὶ πολλοῦ κάρτα ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτήν, καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μέν νυν οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναί μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δὲ ἑωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον.

Exponit Dario modum rei gerendae, transfugit ad Babylonios hosque incipit decipere. cap. 155. 156.

155. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεικε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετό μιν, ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε, „Οὐκ ἔστι

„οὗτος ὠνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἐστι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ „ὧδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὦ Βασιλεῦ, τάδε „ἔργασται, ἀλλὰ αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινόν τι ποιεύ-„μενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾷν.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο, „Ὦ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὔνο-„μα τὸ κάλλιστον ἔθευ, φὰς διὰ τοὺς πολιορκευμένους „σεωϋτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι· τί, ὦ μάταιε, λελωβη-„μένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; κῶς οὐκ „ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε, „Εἰ μέν τοι ὑπερετίθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, „οὐκ ἄν με περιεῖδες· νῦν δὲ ἐπ' ἐμεωϋτοῦ βαλλόμενος, „ἔπρηξα. ἤδη ὦν ἢν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἱρέομεν Βα-„βυλῶνα. ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖ-„χος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον· „καὶ δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξε-„σθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω „ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς „σεωϋτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐδεμίη ἔσται ὤρη ἀπολλυμένης, „ταύτης χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλευ-„μένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς „ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νι-„νίων καλευμένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης διαλι-„πὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγα-„γὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλευμένας πύλας, τετρα-„κισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν „ἀμυνεόντων, μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ ἐᾷν „ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν

„ἄλλην

„ἄλλην στρατιὴν κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς τὸ „τεῖχος· Πέρσας δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας „καλευμένας πύλας καὶ Κισσίας· ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, „ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένε, τά τε ἄλλα ἐπι-„τρέψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων „τὰς βαλανάγρας· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρ-„σῃσι μελήσει τάδε ποιέειν.“

156. Ταῦτα ἐντειλάμενος ἤϊε ἐπὶ τὰς πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος. ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην, εἰρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ δέ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δή μιν οἱ πυλωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων· καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεε ὑπ' ἑωϋτοῦ· παθέειν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεῦσαι οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεί τε δὲ οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. „Νῦν τε, ἔφη „λέγων, ἐγὼ ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἥκω μέγιστον ἀγα-„θὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κα-„κόν· οὐ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπρο-„ΐξεται· ἐπίσταμαι δὲ αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν „βουλευμάτων.“ Τοιαῦτα ἔλεγε.

Babylonii creduli Zopyro dant milites, exercitus imperium, & murorum custodiam.

157. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐξερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καί σφι ἥκειν σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἑτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τά περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο· ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περιχαρέες ἐόντες, πᾶν δὴ ἑτοῖμοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δὲ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο.

Zopyrus Darium per duas portas recipit, qui muris eversis, & proceribus cruci adfixis, novum genus ubi per vicinas mulieres dedit. cap. 158. 159.

158. Προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα

ποιευ-

ποιευμένε πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τὴν Δαρείε στρατιὴν προσβάλλεσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλευμένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τὲς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν, ἔτοι ἔφευγον ἐς τε Διὸς τε Βήλε τὸ ἱρόν· οἱ δὲ ἐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωϋτε τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ ἔτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

159. Βαβυλὼν μέν νυν ἔτω τοδεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τετό μὲν σφεων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε· τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τετέων ἐδέτερον· τετο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τὲς κορυφαίες μάλιστα ἐς τρισχιλίες ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἕξεσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑπογίνηται, τάδε Δαρεῖος προϊδὼν ἐποίησε· τὰς γὰρ ἑωϋτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τε σίτε προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσασδὴ ἑκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τετέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

Zopyri honores eiusque posteri.

160. Ζωπύρε δὲ ἐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο

βάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσέ κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ ἐούσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσί ἐστι τιμιώτατα, καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ηὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

Stereotypisch

Errores typographici in Vol. I.

Praefat. p. 4. lin. 16. contentam pro contextam
p. 8. not. d, lin. 5. Graecor. pro Graecar.
ibid. in textu lin. ult. Thuriis pro Thurii
p. 9. not. g lin. 4. Gellium pro Gallium
— 14. not. k. lin. 7. Ἕλλησι pro Ἕλλσι
— 16. not. o. lin. 1. δεδήλωται pro δεδήλωσαι
not. p. lin. 4. κληθῆναι pro κληθήναι
— 17. lin. 10. ποιήσειε pro ἐποιήσε
lin. 12. Φοι — pro Φοι —
lin. 21. Ἡρόδοτον pro Ἡρυδότον.
— 18. lin. 1. laudant pro laudat
— 19. lin. 4. conatur pro conatus
not. s. lin. 5. Gei — pro Gri —
— 20. not. lin. 13. ἀπέκτεινε pro απέκτεινε
— 22. not. lin. 6. vere pro vero
not. t, lin. 11. Κακόβιως pro Κανόβιως
— 23. not. lin. 9. ὑπερφυῶς pro ὑπερφυιῶς
— 24. lin. 23. Dornii pro Dorkii
lin. 27. delendum comma post praeter.
lin. 28. Ὅμηρος pro Ὅμηρος et libri pro libro
— 25. lin. 11. Ὀλεόφυξος pro Ολόφυξος
— 27. lin. 12. petitum pro petitam
— 28. not. x. lin. 4. Herodoti pro Herodot
lin. 30. Apriae pro Aprinae
— 29 lin. 16. prosequutus pro prosequutur
— 30. lin. 24. Herodoti pro Herodoto
— 35. lin. 17. Vindobonensi pro Vindobonensio
lin. ult. Hittorpii pro Hitterpii
— 36. lin. 20. Stephani pro Stephanii
— 37. lin. 22. post descripsit ponatur comma

1 p. 38

p. 38. lin. 3. offic. pro offiic.
— 40. lin. 13. annotata pro excussa
— 41. lin. 12. Genevae, pro Genevae —
— 43. lin. 3. inscripta pro scripta
lin. 9. 1679 pro 1629
— 45. lin. 18. Heraclide pro Heraclyde
lin. 20. Aegyptiis pro Aegypticis
lin. 25. Actis pro actis
lin. ult. verecunde pro verecude
— 50. lin. 7. Stroth pro Strothi
— 51. lin. 3. cum vita pro vita cum
lin. 21. Isis pro Iris
— 52. lin. 4. Littlebury pro Littleburg
— 54. lin. 1. nominibus pro nominibes
— 55. lin. 18. reperitur pro reperita
— 57. 1. lin. 12. fore pro fere
— 58. 3. lin. 13. 1557 pro 1547
— 59. lin. 1. post locis comma ponendum
5. lin. 1. Ἁλικαρνασσέως pro Ἁλικαρνὰσσεος
& uncus ad numerum delendus.
— 60. lin. 1. punctum post to delendum, & post
Antverpiano comma ponendum
— 61. lin. 4. deleatur comma post silium
— 62. 10. lin. 2. Editor pro Editio
lin. 4. inculcavit pro invulcavit
lin 6. occultum pro occultam
11. hic uncus delendus
— 63. lin. 11. ver pro ner
— 64 ad 13, & 14, uncus delendus
13. lin. 5. Brüggemann pro Brügge -- mann
15. lin. 8 adiectis pro adietis
— 65. ad 16, uncus delendus
lin. 4. & pro e
lin: 5: Etonensis pro Etoniensis
— 66. ad 19, uncus delendus
— 68. lin. 6. διαφόρους pro δεαφόρους
lin. 15. scriptorio pro scriptario...

p. 70.

p. 70. lin. 4. post habitudinem deleatur punctum
— 72. 25. lin. 13. fieret pro fierit
— 74. ad 1. 2. & 3. delendi unci
— 75. 3, lin. 11. Latinum pro finem
— 76. ad 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. delendi unci
15. lin. 5. primum pro primam
— 77. 16. lin. 2. Laurentio pro Laurentii
ad 18. 19. 20. delendi unci
— 78. 1. lin. 1. Conteyning pro Couteyning
lin. 3. atchieued pro atchieved
lin. 8. entituled pro intituled
2. lin. 2. Littlebury pro Littleburg
ad 1. 2. 3. 4. 5. 6. delendi unci
— 79. 5. lin. 2. Beloe pro Belve
6. lin. 2. sucjoined pro subjointed
ad 1. & 3. delendi unci
2. lin. 9. post Reverendissimi delendum punctum
— 80. ad 5. 6. 7. 8. delendi unci
10. lin. 2. sou pro sur
— 81. ad 1. 2. 4. 5. delendi unci
6, lin. 12. delendum comma post Parma & ponendum post Piacenza
— 82. post 7. & 1. unci delendi
— 84. ad 3, 4, & 6, unci delendi
— 85. ad 9. 10. 11. 12. unci delendi
— 90. lin. 7. non deleatur
— 102. lin. 1. supra pro superius
— 106. lin. 18. post Herodotus addendum: Cyri expeditionem enarrandam, cui
lin. 20. Herodotea pro Herodoto
— 107. lin. 16. labia pro labea
— 113. lin. 14. vectoriae pro victoriae
— 114. lin. 16. Sabacos pro Subacos

2 p. 116.

p. 116. lin. 7. lin. 8 & lin. 16. unci post numeros ponendi
— 119. lin. 15. post reliqui comma ponendum
lin. 19. post 83. uncus ponendus
— 121. lin. 18. vigeat pro vigent
— 125. lin. 9. Saspires pro Sespires
lin. 14. facta pro factae
— 126. lin. ult. Agathyrsis pro Agathyris
— 128. lin. 12. a cap. 168 pro ad cap. 168
— 131. lin. 9. hic pro his
— 137. lin. 13. concidit pro concedit
— 138. lin. 21. vates pro vatus
— 142. sic corrigendum pro 172.
lin. 22. arcessiverunt pro accessiverunt
— 149. lin. 17. Mardonii pro Macedonii
— 156. lin. 4. tum pro tam
lin. ult. declararetur pro declaretur
— 162. lin. 24. versae pro ersae
— 167. lin. 16. quoque pro quaque.

In textu Graeco.

p. 4. lin. 3. post γενέσθαι colon
c. 4. l. 5. ἀδίκων pro ἀδικων
— 10. c. 12. l. 5. ἐγχειρίδιον pro εγχειρίδιον
— 13. c. 17. l. 3. τῇ pro τῆ
l. 6. κηῒς τε καὶ ἀνδρηΐς pro κηΐς τε καὶ ἀνδρηΐς
l. 7. οἰκήματα pro οἰκήμάτα
c. 18 l. 4. πεδίῳ pro πεδιῳ
— 15. c. 21. l. 3. τε καὶ pro κε καὶ
— 18 l. 5 ἐπὶ pro ἐπ'
— 20. c. 29. l. 5. ἀπικνέοντο pro ἀπικέοντο
— 23. l. 1. post ἐστι punctum
— 24. l. 25 post τὸ μὲν γὰρ ἔχει comma
— 26. c. 35 l. ult διαιταν pro δίαιτας
— 29. c. 41. l. 5. post δαπάνην punctum
l. 9. ἐς ante τοῦτο deleatur
— 31. c. 45. ante lin. 12 & 13. ponatur"

P. 33.

p. 33. l. 3. Ψάμμυ pro Ψάμυ
c. 48. l. 3. ὦλλοι pro ἄλλοι
c. 49. l. 2. μαντηΐυ pro μαντήϊυ
— 34. c. 50. l. 2. post ἱλασκέτο punctum
c. 51. l. ult. post Δυλφὺς punctum
— 35. l. 4. post κατακαιέντα punctum
— 36. c. 53. l. 9. post ἐξευρημάτων comma
— 39 c. 59. l. 1. Τυτέων pro Τὐτέων
— 42. l. 6. τὺς δήμυς pro τὴς δήμυς
— 43. l. 1. δωτίνας pro δωτινας
— 48. l. 3. post τάδε colon
l. 4. χώρῳ pro χωρῳ
c. 68. l. 1. Λίχης pro Λιχης
— 49. l. 10. ἀνὲ — pro ἀνε —
l. 17. post ἐδίωξαν punctum
— 50. c. 69. l. 3. post χρῆν punctum
— 52. l. 6. ἡμετέρων pro ἡμετερων
c. 72. l. 4. Ἅλυς pro Ἄλυς
— 54. c. 74. l. 15 Συέν — pro Συεν —
— 55. c. 75 l 8. Ἅλυν pro Ἄλυν
— 67. c. 88. l. 2. post εἶχε punctum
— 70. l. 1. τρία γὰρ ἔτεα pro τρία ἔτεα γὰρ
— 73. l. 5. ἐπιμηχανέεσθαι pro ἐπιμηχανεῖσθαι
l. 24. σφέας pro σφεας
— 75. l. 12. πολιητέων pro πολιηέων
— 76. c. 98. l. 16. κυ pro κύ
— 80. l. 3. post Μηδικῇ punctum
— 81. c. 106. l. 7. post κατεφονεύσαν punctum
— 85. c. 111. l. ult. post κτεῖναι punctum
— 86. c. 113. l. 13. post παιδίων punctum
— 87. c. 114. l. 16. post περιημέκτεε punctum
— 93. c. 121. l. 3. ὀνείρυ pro ονειρυ
— 94. c. 123. l. 3. ἀιδενιῖωτάτῳ pro ἀνδρῖωτάτῳ
— 97. l. 1. post εἶδε colon
— 98. l. 5. ὦν pro ἀν
c. 127. l. 3. post ἄρχεσθαι punctum
c. 128. l. ult. Κῦρός pro ῦρός

p. 109.

p. 109. c. 144 l. 3. λεομένης pro λευμένης
— 110. l. 4. ὅτευ pro ὅτεω
c. 146. l. 3. post ἐποιήσαντο punctum
— 111. c. 147. l. 3. Πυλίες pro Πυλιεῦς
— 112. c. 149. l. 2. λεομένη pro λευμένη
— 113. c. 151. l. 8. post ὐδέν colon
— 117. l. 10. ἀνῶσαι pro ἀνοῖσαι
— 121. l. 23. Alalia pro Alalea
— 124. c. 168. l. 4. Θρηϊκίης pro Θρηΐκης
— 130. c. 176. l. 4. ἀρετὰς pro ἀρετὰς
— 131. c. 178. l. 10 ἐκεκοσμέετο pro ἐκεκοσμέατο
— 142. l. 13. post ἐπυθέατο punctum
— 144. l. 10. post Βαβυλωνίην deleatur comma
— 150. l. 1. post ποιήσασθαι punctum
— 155. in fine: ἔτος pro ἔτος
— 158. c. 214. l. 4. ἐγένοντο pro ἐγνέατο
— 159. l. 12. Massagetarum pro Marsagetarum
— 161. l. 4. ΕΥΤΕΡΠΗ pro ΕΥΤΕΡΠΗ
— 163. l. 10. πυνθανόμενος δὲ, pro πυνθανόμενος, δὲ
l. 11. ἔτω pro ἔτω
— 165. c. 5. l. 10. ὀργυίησι pro ὀργυίησι
c. 6. l. 6. ὀργυίησι pro ὀργυίησι
— 167. c. 9. l. 4. post ἐόντων punctum
— 169. l. 8. post χόρης punctum
— 172. l. 3. post Πηλεσιακῶν colon
— 173. l. 4. post Νεῖλος colon
— 174. c. 18. l. 3. post γενόμενον comma
— 175. l. 15. post Αἰγυπτίων comma
— 182. l. 15. post γυναικῶν punctum
l. 16. δείξαντα pro δεξαντα
l. 19. post ἀντιδωρέεται punctum
— 183. c. 32. l. 15. post ἰδομένων punctum
— 184. l. 1. Ἕλληνες pro Ἕλληνες
— 189. c. 39. l. 15. τράπεσθαι pro τραπέσθαι
— 190. l. 22. aversatio pro adversatio
— 191. l. 23. πάντες pro πάντας
— 192. l. 26. post Διός colon

p. 199. l. 12. αἰεί. pro αἐί
c. 51. l. 4. ἐκ ἀπ' pro ἐ ἀπὸ
— 201. c. 53. l. 5. post πλέοσί punctum
— 203. c. 57. l. 3. ὅμοια pro ὁμοῖα
— 205. l. 2. ὁρτῇ pro ορτῇ
— 207. l. 14. post γυναικῶν deleatur comma
— 208. l. 2. καταβαίην pro καταβαἵην
— 209. l. 3. post πατέοντας punctum
— 212. c. 73. l. 4. post πεντακοσίων punctum
— 214. l. 8. post πεδίῳ punctum
— 215. c. 77. l. 19. post τες punctum
— 217. c. 80. l. 3. πρεσβυτέροισι pro βρεσβυτέροισι
c. 81. l. 8. ἐν εἰρινέοισι pro ἐνεἰρινέοισι
— 218. c. 84. l. 1. τάδε pro τάγε
c. 85. l. 2. post ἄνθρωπος comma
— 219. l. 1. κἄπειτα pro κἄπειτα
— 220. l. 1. post λιβανωτȣ comma
— 221. c. 88. l. 4. ἀποφέρεσθαι pro αποφέρεσθαι
— 228. l. 2. deleatur comma post Δαναȣ
— 245. l. 10. Θέρος pro θέρος, idemque lin. 11.
l. 11 & 12. Χειμῶνα pro χειμῶνα
— 246. l. 9. ἀνοίξαντα pro ὠνοίξαντα
— 247. l. 16. post ἔνȣς deleatur apostrophus
— 253. l. 4. εὖ pro νῦν
— 255. l. ult. post ἡμέρην colon
— 256. l. 5. αἵ τινες pro εἵ τινες
— 259. l. 6. post ἀνείλετο punctum
— 271. c. 149. l. 5 & 6. delenda parentheseos signa
— 272. c. 150. l. 8. punctum post ἔπειθον
— 276. c. 155. l. 3. ἔςι pro ἔτι
— 277. l. ult. ἔτω pro ἔτο
— 284. c. 168. l. 4. ὁ δὲ Αἰγύπτιος pro ὁ δ' Αἰγύπτιος
l. 5. post ἐξαραιρημένα colon
— 292. l. 4. post κοινῇ comma
— 295. l. 13. post gestum comma
l. ult. Corcyraeorum pro Corcynaeorum

p. 298.

p. 298. l. 4. ἔχει pro εἴχε
c. 3. l. 9. εἰπεῖν pro εἶπεῖν, idemque in lin. seq.
— 301. l. 1. post ἀγγέλες comma
— 302. c. 10. lin. 4. post Αἴγυπτον punctum
— 314. c. 24. l. 7. post κοιλήν punctum
a fine l. 4. Oasis pro Casis
— 317. l. 9. ἀποβαλών pro ἀποβαλῶν
— 334. l. 3. εἰκὸς pro οἰκός
c. 51. l. 4. ἐκ pro ἐ
l. 5. ἐ pro ἐκ
— 340. c. 58. l. 5. νῆες pro νῆος
— 341. l. 9. κακὰ pro κατὰ
— 342. c. 61. l. 2. deleatur punctum post ἄνδρες
— 352. c. 72. l. 8. οἷα pro οἷα
— 357. l. 15. ἀεργὸν pro ἀεργὸν
— 359. c. 93. l. 3. Κάσπιοι pro Κάσπειροι
— 370. lin. ult. σχήματι pro σχέματι
— 373. c. 101. l. 2. ἐμφαινῆς pro ἐμφανὲς
— 377. c. 108. l. 7. ὀλιγόγονα pro ὀλιγόνα
— 381. c. 117. l. 1. περικεκληϊμένον pro περικληϊμένον
— 391. l. 1. ὕπαρχοι pro υπαρχοι
— 392. c. 130. l. 11. ὀλίγῳ pro ὀλιγῳ
— 395. c. 134. l. 5. εἰ pro οἰ-
l. 22. post τοι colon
— 396. c. 135. l. 1. deleatur καὶ ante ἔφατο
— 399. c. 138. l. 14. deleatur punctum post Δαρείῳ
— 400. l. 3. εἶκος pro οἶκος
— 406. c. 148. l. 14. ῥες pro ες

